

Seacht mbuaidh an eirghe-amach.

<https://hdl.handle.net/1874/379802>

SEUDO-SCIENCE
AN ESSAY

ROBERT C. MARSH

AMEL
EL
7
POP.P
OS

VAN HAMEL

292

vervolled

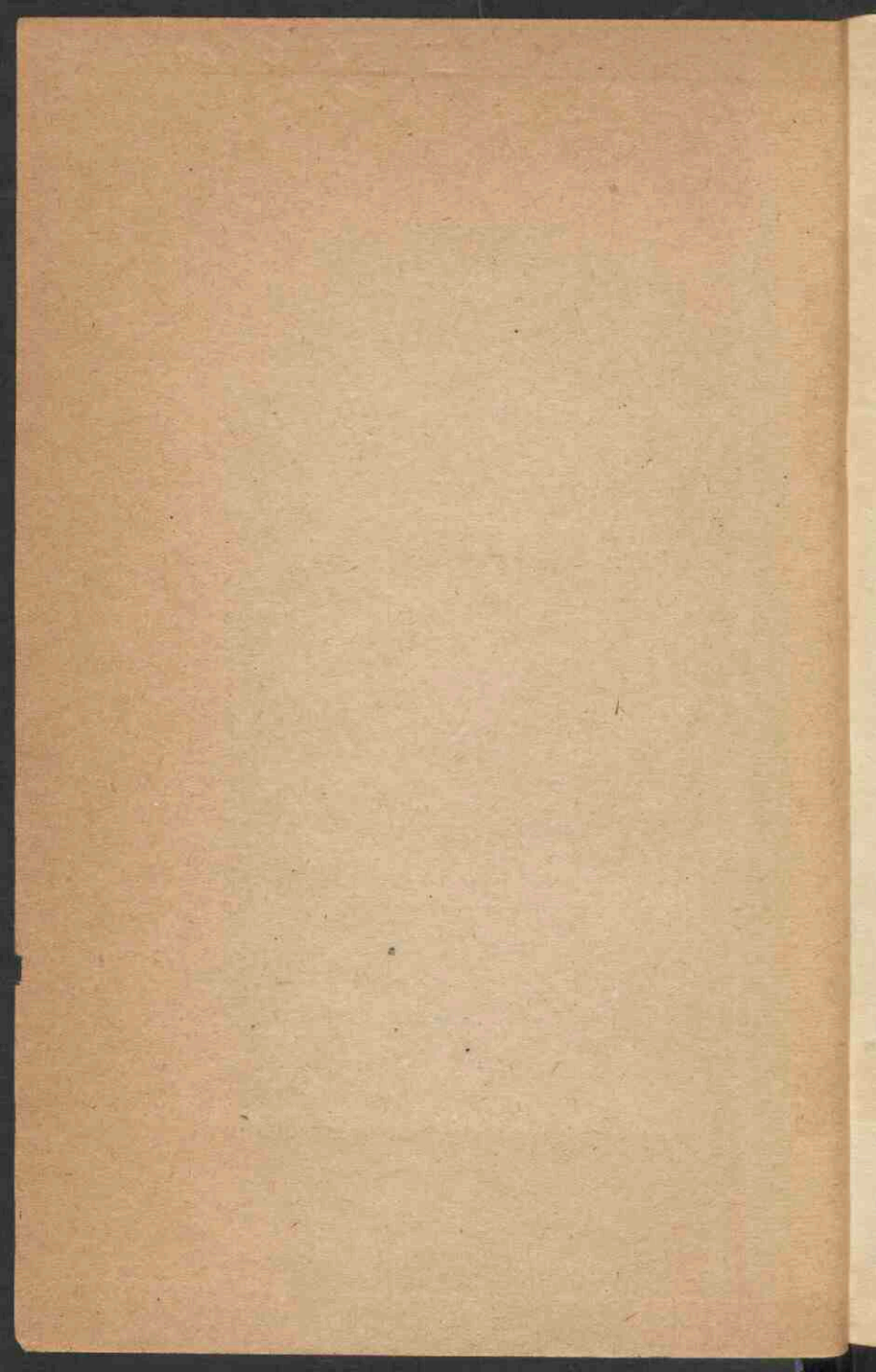
E DONATIONE

A. G. van HAMEL

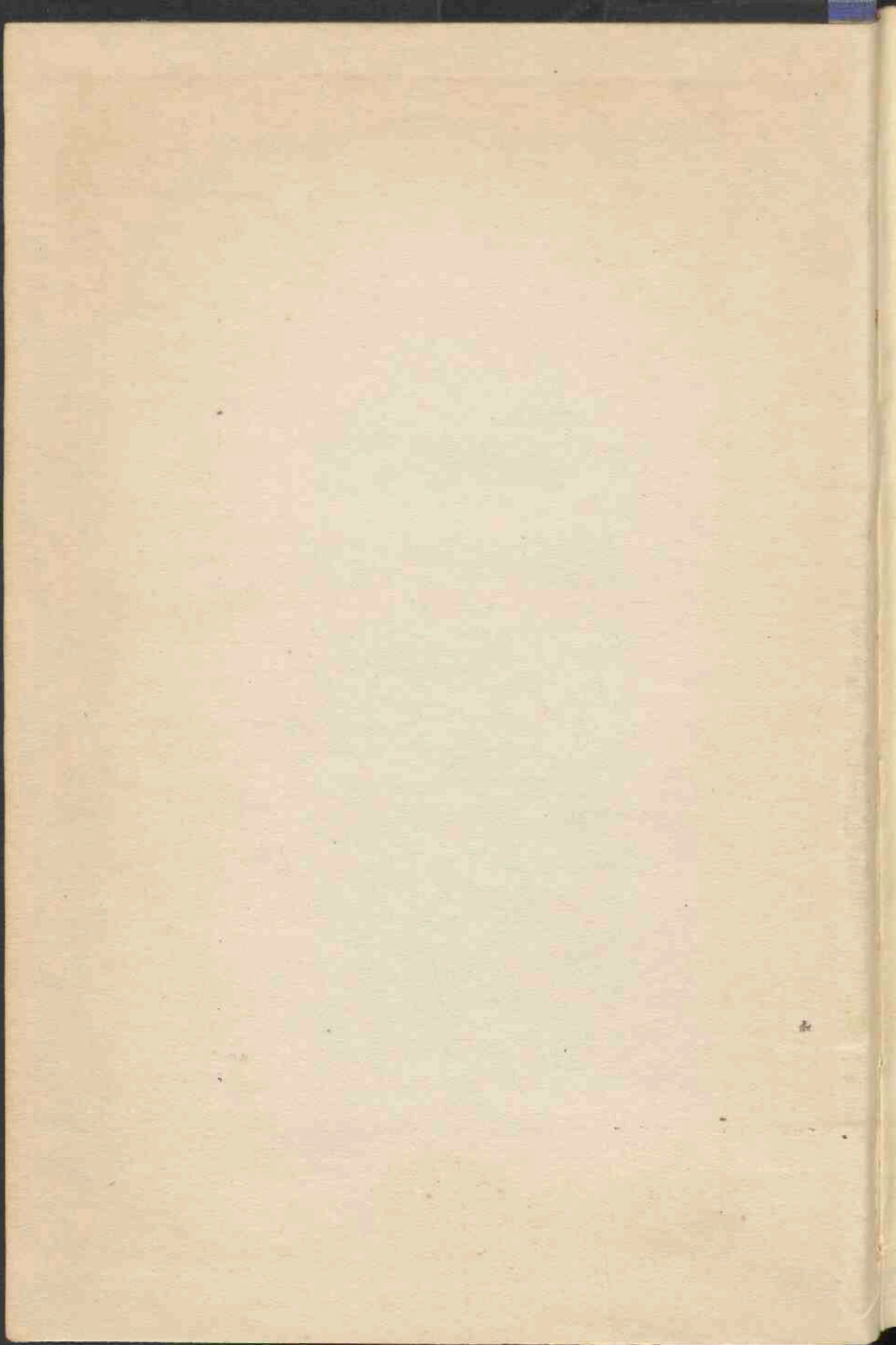
PROFESSORIS
ORDINARII IN
ACADEMIA
RHENO-TRAIECTINA
1923—1946

3450

I II f O Com 4

3450

3450

Seac̄t mbuar̄o an eir̄ge-amaç

18.67

First Edition 1918

Reprinted 1921

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

1555 4557

Verucien

Instituut voor
Keltische taal - en letterkunde
der Rijksuniversiteit te Utrecht

Seoirse Robert, baile áta Cliaí, no élóbuail

DO
ANNA ŠORŮŇN
NA SĚALTA SEO

1870

SEO IAD NA SGÉALTA ATÁ LE FÁGAIL SA
LEABAR SEO:

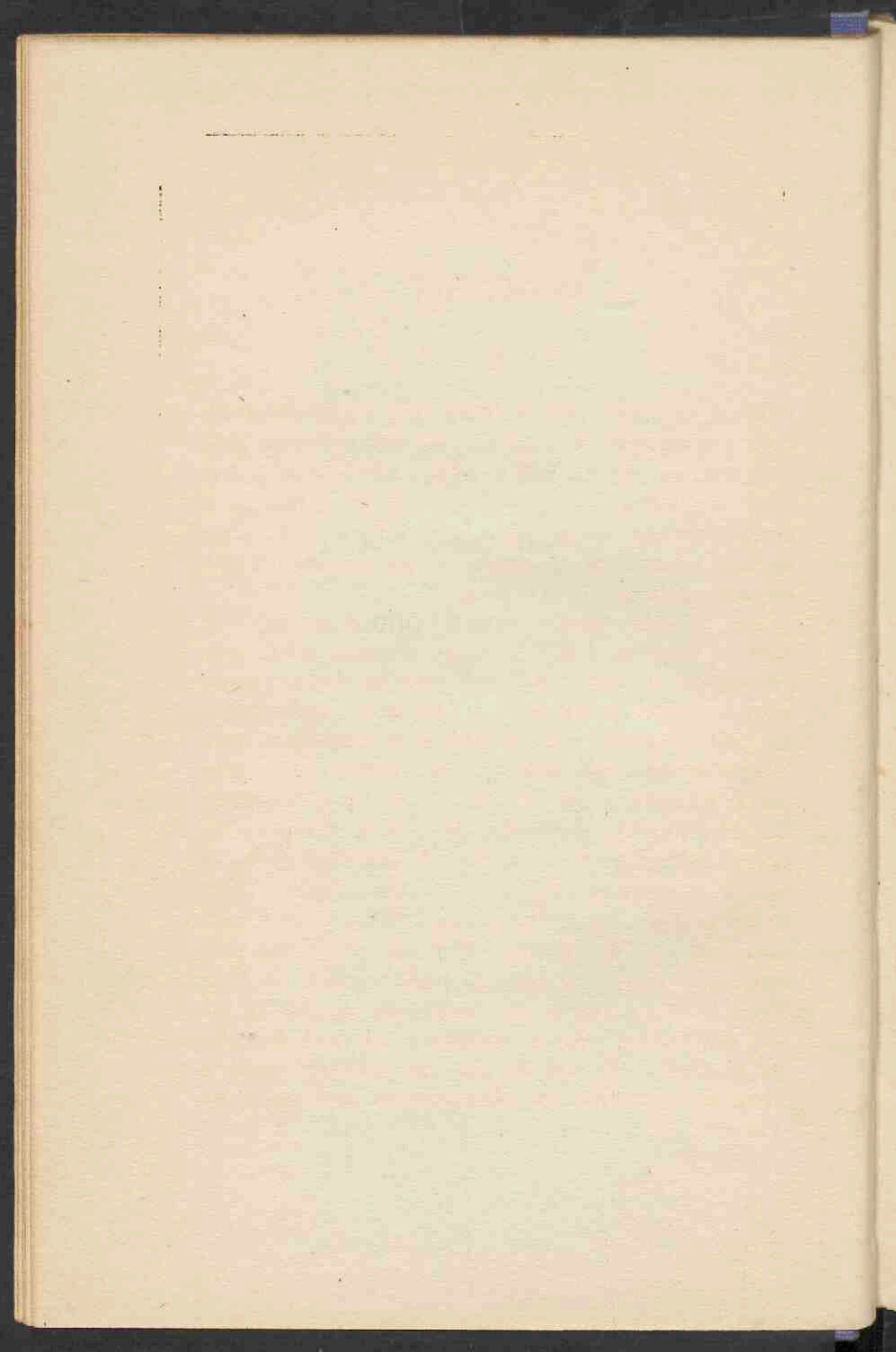
	leathanac
an céad buaird— CEOLTÓIRÍ	I
an dara buaird— DÍOGALTA	57
an treas buaird— BEIRT DÁN MISNEAMHÁIL	75
an ceathrú buaird— ANAM AN EASBUIC	101
an cúigead buaird— BÉ AN TSIOPA SEANTACHTA	127
an seisead buaird— RÚN AN FÍR MÓIR	151
an seachtú buaird— M'FÍLE CAOL DUB	181

1875

AN CÉAD BUAIRÉ

.I.

CEOLTÓIRÍ

Ceóltoírí

I

Ba le póil Dub an Teac Mór agus a raib de talam
éaric air, agus má bí ruar le leic céad reómra ann,
níor bac ré áct le don treómra amain mar is ann
bíod a cátaoirí móir fuanhúir réin, an bóro ar a
leagtaíde lón cúige, agus a feanberólin bíod ar
crocáó i n-aice na cátaoiríeac nuair nac mbíod ré i
ngreim ag fear an Tighe Móir.

Áct ní minic bíod an feanberólin ar crocáó. Ní
raib de cáirtoib ag póil Dub áct a gléar ceoil, agus
fear bíor ar don cáraio ra raogal áluinn reo ní
maic leir don ácar raða cáiteam ar a cuirdeáctain.
Le cúig bliadhna déag d'ainmhir ní raib póil Dub
agus a berólin míle bealaig ó n-a céile. Fad uile
oirdé ra mbliadhain, cloipteá ceól ra Teac Mór.
Dá deireannaiige fiubaléá an bealaic cloipteá na
ceólta bpeáéca ann; dá moice beaóca do fuidé ar
maidin beaó fuamanna binne le clop agus. Agus
is ionda rgeal agus rgeal rgeil bí ag sabail éaric
raoi ceól an Tighe Móir. Dubraó—(Dia ionn rinn
agus fad anácaim!) dubraó narb é fear an Tighe
Móir bíod ag sabail an ceoil ann ar éor ar bíc
áct taróbrí na nraoine cuirpeáó cun báir ann ran
am bí éaric! Bí oream eile ann a épero gurab é
an diahal réin bíod ag ceólteoiríeact ann, so b' fín

cuir do'n máirgáð bí roir fear an tige móir agus an sean buacail—an diabhal beic n-a máirgirtir ceoil aige le na beó! Cuirfead cuir eile 'n-a luige ort naé ceól bíod ann ar éor ar bíc áct caoineadán na marb—glórta mí-ruaimneada ó'n tríoarídeact—mar ní maib don fear de bunad póil Dub le cúig glán anuar naé bfuair an-bár éigin. . . .

Áct má éuala a lán an ceól, cá maib an t-é o'féarad a mað go b'aca pé an ceóltóir? Ní maib pé ann. San oirdé nuair bíod póil Dub n-a fuidé n-a cádaoir móir ruaimhir agus an seanbeirlín faoi n-a ué aige, bíod dallóga troma duba ar na fuinneógaib, agus lampa áro n-a fearaib ar an uirlár le n-a air. Bíod na dallóga duba troma céadna oira i lár an lae gíl gneine, agus an lampa áro céadna ar larað le n-air, áct mo léan! Ní maib call leir an lampa rin de ló ná o'oirde—bí an ceóltóir iongantac n-a dall. . . .

Bí an ceóltóir, bí póil Dub n-a fuidé oirdé n-a cádaoir móir agus an seanbeirlín i ngraim aige nuair bualað cnag beag ar an doir. Bí fíor aige cé bí ann. Níor táimic don duine irteac tar cairríg an treóma rin le cúig bliadna déag, áct Sean-Óporac an t-aon fearbógantairde amain bí ra Teac Móir. Áct b'éigin do Sean-Óporac féin foigro a glacað ag an doir gur fás a máirgirtir an gléar ceoil uair, gur deapais pé na rpeaclairí móra goirra ar a fíoin leir na puill gánna bí 'n-a cloigeann a folugað. Níor factar ariam é san na rpeaclairí rin: ó dallad é ní leirfead an mórcúir dó a loit noctad do éinne.

Éáinic an fear ainribe irtead.

Tós ról Dub a ceann. D'féad i ttried an troluir.
Leis air féin go maib fearis air.

"A Cíoraig," ar reirean, "ir baogallac go
scaitreao rgarao leat maia noeanrao tú an
obair niof fearis."

"Ce'n obair a maigirtir?" agur filteá go maib
iongnao ar Sean-Cíoraic.

"Ce'n obair an eao? féad ar an lampa rin —"

D'féad Sean-Cíoraic air. Deair ré raoi agur ór
a éionn agur éarair. Tós ré é. D'áruis ré an
buair. D'iruis arí i. D'fan acar beag deair
as féadaint ar an lampa agur gan rior aige
céaro bí ar ceair leir. Da dóis leat air nac
braca ré aruam lampa páruis é ar gile ná ar
glaine ná ar déanamh.

Bí ré ar tí a mólaó nuair éainic maét reirge
bréige ar a maigirtir.

"Tá gloine an lampa rin com ralaé le vo
feanríóm," ar reirean ve glór móir, "glantar i go
beo!" agur buail ré acmós ar an mbóro.

Rug Sean-Cíoraic ar an lampa, le n-a glanaó.
Bí ré g'a ioncar amac nuair rgrao a maigirtir
air.

"Fan!"

D'fan Cíoraic. Deata fearbógantairde toil a
maigirtir b'éirir.

"Sab anonn agur cuimil vo tor ve'n bóro rin
éall."

Rinne an fear ainribe é. Rug a maigirtir ar
lamh air, go maib an bor a cuimligeao ve'n bóro raoi

folur seal an lampa aige. Sílteá go maib ré as
rshárouzadó na boipe, go bfacea ré a maib de deanaó
air.

“Dúpta trí lá,” as tabairt bpeiteamhair air bí
ré, ceapfaó tuine.

Rug an fear ainripe ar éirteac leir an mbóro a
glanaó.

“Sshior! Ná feictear annreo arís anocht tú!”

“Aé an punch a máigirtir —”

“Sshior doheim nó —”

Ní deána Sean-Óroac don moll go maib ré ar
an taob eile de'n dorar. Anriin éus ré trí léim
asur ní fiór cé méao tpuilóg le cur i n-iú! óo
féin, asur do pé ar bíe tairé bí as deanaó ainneáin
ran halla fada roica sur amadán bí n-a máigirtir
asur a ceapfaó go scuipfaó ré i sceill dóran—
connaic de lá asur o' oiróe é—go maib ainripe na
rúil aige. Aéc má bí fiór as Óroac sur dá rúil
san beoóac bí ar éú na rpeacláirí goima, níor
leis ré rún a máigirtir le éinne eile: ip beas tuine
éirfaó an fear áro tub as gabail an bótar go mall
cúramaó le n-a maive tpeoir a ceapfaó go maib
don nro ba méara ná rholtaóa as gabail óo. Ná
riubal ré an bótar cóm oirfaó le cáe? Ce'n ráe
go scaitfaó ré rpeacláirí maiaó go maib gabao
aige leo? Asur cé'n gabao beao as dall leo?
Molle beas maóairc asur na rholtaóa—rin a maib
air de réin na noaoime tairc; asur bfeáir le póo
tub ná curó maic dá maoin faogalta nári ceapfaó a
malairc, nac sceapfaó an fear ainripe féin é.

An mórcúir b'éoir, nó. . .

Tós roí Dub an beirlín agus topuis ag ceoltóirí aet do féin. Ar éor do Éiríac an ceol breá meiríeac bí iriis, rtao pé de cáiteam na triplós, agus topuis ag daimra ar fuo an halla fáda úorca agus mallactaó a máisirtir, agus mionn móir neamhoitcianta á cá daimr aise i n-agaio ác coirceime—act ir ró-óinnite go bpuigeaó fear eile úeapao a leitéio úoc-íoe ón bfeap aimpire céana.

II

Níorb é Éiríac amain éuala ceol an Tige míoir an oirde rin. Bí rtoac i n-aise na h-áite agus bí pé ag éirteact leir ó topuis pé. Cuireao iongantap air; cuireao doibneap air; cuireao uaébar air mar cuireao go minic éana. Tá bfeapao pé an ceoltóir úraoiteacta feiceál! Act cé'n éaoi a bfeapao úraoiteact nó diaabaloiteact beir ag baint le n-a leitéio de ceol breá doibinn meiríeac? Bí an dánaact ra rtoac ó úitcar, agus an riorraact, agus an úit minic aise i gceol: ní beao an ruaimneap i noán do go breicreao pé le n-a fúilib cinn an ceoltóir úraoiteacta agus an ceol 'á gabail aise, bíoó ir gur bapuígeao air go minic gan a úol i ngar do'n áit ar éor ar bíe. Act mara gabao pé i n-aise na h-áite cé'n éaoi mbéao ceol doibinn nu'ó aise le reinnt ar a beirlín féin? Agus gan an ceol breá d' fogluim pé ó beir ag éirteact i ngan fíor ác oirde le ceoltóir an Tige

Móir naé ionda lá bróm beaó air féin agur ar a mórtair boct?

Rug an fiornaé agur an tóil bí aige i gceól agur i n-eaétraib contabairteac' an buaio ar ar euala pé ariam faoi 'n gceóltóir oisbalta. O'eirig leir éaluzaó leir irteac pa Teac Móir agur Cporaé ag daípra óó féin ran halla faoa, go n'oeaca pé irteac i réomra an ceóltóra.

Táinic uamán air nuair fear pé i látair an ceóltóra—bí ná ppéacláirí bainte óe aigerean, an beirólin le n-a air ar an mbóro, a ceann dub oeaécumta mongac faoi, agur brón tar don brón óá b'aca an rtoac ariam n-a éadan. . . .

Táinic taétaó éigin ar an rtoac boct. Bí truaig aige do fear an bróm. Bí fonn air tabairt leir, acé ní leigfeao eagla óó é. Bí fonn air bheit ar an beirólin agur eporde an ceóltóra tógbáil leir an gceól áluinn o'fógluim pé uairó féin i nghan fiop, óá leigead eagla óó é. . . .

Coppuig pé. Mótuig an dail é, tóg pé a ceann agur ip anhin connaic an rtoac an t-uacbár cúirfeao cpeataó ar eporde epóda, connaic pé i gceaoóir rúile millte an ceóltóra. . . .

Níor féao pé aná a táppaingt ar feao ácair big. Leir an uamán bí air níor féao pé coppuigte. Síil pé éaluzaó leir. Ní raib ann cor a bogao, acé é n-a éolumáin faiteac anhin agur a óá rúil gpeamuigte i n-éadan millte an dail.

O'eirig an ceóltóir n-a fearam. Céapo bí faoi a óeanam? Cé'n t'roc-íoe tiubraó pé ar an t-é a raib pé de óánuigeadt ann cur irteac air? Táinic

Cheataó ball ar an ródac — bí an ceoltóir
 oibrídeáca ag déanamh air! Bí an t-uabóir
 buailte leir! Dá b'éadóir pé imteáct! Éus pé
 coirméas, áct má éus, éus an dall cor coirnamáca
 agus ioir eatorra leasáó agus b'ireadó an lampa
 áro.

Ní maib fíor ag an ródac cé'n fáio éiteadóir
 beirt anhrin n-a uoirr ra uoiradóir. Síil pé go
 scuata pé r'péac taob amuis—r'péac maib leigpéac
 ainhióe béac gáctó—an gáctó i mbárraib na gcrann
 suimáire d'féidir. . . .

III

Áct cé bí ag déanamh an céoil? An amlaró go
 maib an reanberólin ag reinnt uairó péin ran
 uoiradóir? Bí an ródac cinnte go maib an gléar
 céoil anhrin ar an mbóro agus nár corruigeadó é;
 go maib an dall i n-aice na fuinneóige agus nár
 corruig pé—agus riú é an ceól, an céol diabalta
 ar ar tráctadó go minic n-a éluaraib!

Bí an ceól go mín péro i uoirac ar nóir páirde
 béac ag clámpán 'n-a éoracó. Táinic boipacó ann
 go maib pé coramail le dá gáctóir béac ag amarrpáig
 ar an ngealáig. D'eirig pé boip dána fíóctáir go
 maib pé ag imteáct tairt ór a éionn n-a puaille-
 buaille diabalta, gur leigpéac don r'péac amain
 agus bí an áit éom rócair leir an uairg. . . .

Leig an fear dall orna.

Daineadó cheataó ar an ródac. . . .

an ceól arís! Cuala ré roḡar aḡ sabail tairt ra reómra mar beáð dá colúir aḡ molað a céile aḡur aḡ véanaíh gráð le céile lá hnéime earrais. Táime coramlact glór ban ar glór colúir díb; í aḡ caraoid aḡur aḡ gearán aḡur aḡ bagairt; í aḡ caoi aḡur aḡ impròe aḡur aḡ aḡcuinge; glór fír le clor trío an hceól, é aḡ plamáir aḡur aḡ blaḡar, sá meallað aḡur sá bhréaḡað, le briaḡraib boḡa binne. . . .

Cear an rḡcaá go bḡaca ré annrín ór comair a dá fúil iad. An fear n-a fearaíh aḡur an bean ar a glúnað; iḡe go h-impròeac, eirean go ceannḡana; iḡe go bagairt, eirean aḡ tabairt a toubflán— aḡt céarḡ rín? Déic uaḡbárac ón bḡear, rḡreac péine!

ḡeit an rḡcaá. Uí ré cinnḡe hup béic tuine cuala ré, hup eirís timpírt éirín ḡón te bí í n-aonḡeacḡ leir ra reómra. Uí ré ar tí labairt, ar tí cabruḡað leir an té hḡortuigeað aḡt hup ḡoruis an ceól arís. Ceól maḡaíhail bí ann an uair reo, ceól rḡigeaíhail, an ceól beáð aḡ ḡiabal beáð tair éir ḡioḡaltar baint amaá.

“Í n-aínn Dé céarḡ tá véanta aḡar?”

Uí an rḡcaá dearbḡa hup labair an ḡall, go hḡuala ré an ceól maḡaíhail, go bḡaca ré an raḡarḡ connaic ré péin.

“Í n-aínn Dé céarḡ tá véanta aḡar,” ar an glór arís go ḡoilḡearaá, ar nóir tairḡ reandceóltóra beáð go míḡuaíhneac n-a uair ḡoréa hán a hḡear ceól. Aḡt ful má fuair ré hḡreḡra, ḡoruis an ceól arís. Uí boige ann anoir, boige aḡur binne

bainfeadh an t-olc ó éiríde daonna. Bí dubhíón
 agus éiríde-brúgadh agus céaradh intinne gá noctadh
 sa gceól rin, peacaigh damanta ag iarraid maitea-
 mnair ar Óia, tiabail ag magadh rúta agus gá
 mbhoruagadh cun iarraid eile san tairbe tabairt. . .

D'éaluis orna ó'n dall. Síil an ríocac a teanga
 a bogadh. Dá bfeadhach ré labhairt leir an dall, dá
 bfeadhach ré iarraid air corḡ a cun leir an gceól-
 tóir oraoirdeacta bí ag baint na meadhach de!

Ní raib call leir. Níor tóruig an ceól air. Dá
 mbéadh solur sa reómra, d'feicfeadh an ríocac an
 fear dall n-a fúirde n-a cátaoir fuaimhir é gá luar-
 sadh anonn agus anall le cumha agus le voiligeas agus
 le dubhíón; agus dá mbéadh an solur nac mbonnatar
 aet ar an mbeagán aise, tuisfeadh ré fae an cumha
 rin, noctócairde dó nac eapbaird amhairc, ná éadan
 millte bí ag cun air, béadh fíor aise gur minic
 agus ro-minic ran oróce le cúig bliadhna véas gur
 buail taom bhóin dá fíor é i nghan fíor do'n
 traogal, agus nac raib fíor a adhbair ag neac aet ag
 an dall boet réin amain. . . .

IV

"A Antoine!"

Ní éirífeadh an ríocac a éluara. Labhad leir.
 Luadhach a ainm mar síl ré—aet cé'n éaoi mbéadh a
 fíor ag an dall cé'n t-ainm bí air. Oraoirdeact na
 h-áite agus na h-uairé bí ag baint na meadhach de.

Cun ré éluar air réin. Ní raib le cloirint aise

aéir an t-oll agus cainnt airtéad do-tuigthe ar riubal aige. Leir féin bí pé ag cainnt fil an ríocáid —nó leir an diabhal nó an tairé bíod ag ceóltóir-eaéir óó. Bí pé ag bpaé ar éaluagad ó'n áit malluigthe, aéir éubpaé pé an leabair gur labpaé leir aipir:

“A Antoine!”

Seir pé. Níor labair. Ni deáirna pé aéir dul anonn go dtí an áit a raib an fear oll n-a ríobde agus an taom bróin air, agus laim a leagaint ar gualainn air le ríobéin air.

“Cé rin?” ar an t-oll agus é rsgannruigthe i nóá rírib. “Cé rin aoirim?”

D'fupar d'áitint air gur áear pé go raib pé leir féin ar fear an áear.

“Cé tura?”

“Míre Antoine—Antoine Deas ó Spíobéa—ná ríglad tó orim ar ball beag?”

Má bí ceapad agus an t-oll i ríobad gur ríobair nó tairé oirde nó clúpacán éigin bí aige ann, tuig pé gan moill ná ríbead aéir ríocáid ós.

“Agus céairé tuig ann tú?” ar rírean.

“An ceól.”

“Agus cé'n áair ar éirig leat teacé ríteacé?”

D'innir Antoine Deas rin óó. Bí gheim agus an t-oll air ar eagla go n-imteóad pé. Ni fáca ceacéair aca a céite annrin ra ríobadair airtéad ra Teacé Mór. Níor éuala ríad aéir a nglóréa féin.

“Raib tú i bpaé annreo gur labair tú?” Síltea go raib inníobde ar an t-oll.

"Bí: ó tóraig an ceól—an ceól tromaídeáda
 rin bíor anreo 'é uile oróce—"

Cuir an dall irteáé air.

"Dúil ra gceól éus anreo tú: Úpuil ceól agat
 féin?"

"Tá beagán —"

Dubráó leir porc a feinnt. Bí Antoine beag
 n-a ceóltóir ó dúécar. Ir beag ceól dá gcuata pé
 amáin nac bfeadórad pé aitéir déanamá air. Éroc
 pé ruar porc aerac, ceól meróreac a bog croidé an
 dall. Car pé ar an bporc go tóáinic boige agus
 binne ann, ar nóp an ceóil bí gá gabail tamall
 beag noime rin.

Má bí rúile gan beodaét gan léargur ag fear
 an tige ínoir, bí cluara aige pinne obair cluar agus
 rúl dó. An ceól dá gab pé féin, agus bí gá éleádaó
 ag an rócac éiméigeac reo, cuir pé i gcunhne
 do'n dall eacraí n-a fáogal féin pul ar buail an
 toipeádar é. Šoil na reandúmhni éom móp rin air
 'r go mb'éigin dó corp a éur leir an gceóltóir
 óg. . . .

Bí pé amuis ran oróce nuair rgar an beirt
 ceóltóirí le céile. Bí píor ag an bfeap dall gur
 aóbar maít ceóltóra bí ran ógánaé, áct bí iongantap
 air go tóis pé cuiread dó teacé aríor oróce eile. /u

A ceóltóir dáill céapó a cuir do éeann a leitéir
 a déanamá agus cuiread tabairt do rócac óg nac
 bfacea tú amáin éeana? Nac iongantac leat féin é
 a ceóltóir—fear map tú nac maib tuine do teacé
 agat le cáis bliáona déas? Agus ó píl an rócac
 céaona gur luáduis tú a ainm, go maib cineál

aiúne t'raoib'eadta agat air, nac' maib' ceart agat inn'eadt' do' nac' am'laio' bi' an' ir'geal'?

V

I n'oiaró a' céile 'o'eirig' 'olúé-cáir'oeap' i'oir' an' mbeirt—i'oir' pól' Dub, fear' an' Tighe' m'óir, agur' Antoine Deas' ó' h'p'io'bea, nó Antoine Deas' an' Céoil' mar' tu'gadó' air. I' co'rr-oi'ó'ce nac' mb'io'ó' Antoine Deas' an' Céoil' ar' cuairt' ann, agur' i' annam' nac' 'o'ciu'p'ra'ó' ré' po'rt' nu'ad' ab'ailt' leir. 'Dá' mb'ea'ó' ré' gan' te'ad'ó' b'io'ó' u'aignear' ar' pól'. 'B'io'ó' re' m'í-f'ar'ta' can'tala'c'. 'Deir'ea'ó' ré' ar' a' beir'ólin' agur' b'aine'ad' h'p'ea'ó'ad' ceoil' ar'. 'C'air'ea'ó' ré' u'air'ó' ar'ir' é: cé'n' m'air' b'éit' ag' h'ab'ail' ceoil' gan' lu'c'ó' éir'te' agat? 'G'la'ó'ad'ó' ré' ar' 'Sean-C'ro'p'ac'. 'Deir'ea'ó' ré' leir' go' mb'ea'ó' air' r'g'ara'ó' leir, nac' maib' ré' ag' 'o'é'ana'm' a' h'no'ó'ta' mar' ba' co'ir, nac' maib' ann' ac'ó' r'g'ara'ipe' leir'ge'am'ail' gan' m'air'. . . .

'D'ual'ad'ó' ré' ama'c' p'aoi'n' r'p'éir' ann'rin. 'S'iu'bla'ó' ré' leir' réim' ar' an' mb'an' le' n-a' m'air'oe' t're'óir' agur' cluar' air. 'F'u'ama'na' be'aga' air'tea'ca' na' h-oi'ó'ce' ba' b'p'ea'g'ca' leir' an' 'o'all'. 'M'í' b'io'ó' f'u'aim' o'ib' nac' mb'io'ó' f'io'p' a'ige' cé' ar' a' 'o'táim'ic' ré' agur' cé'ap'ó' a' f'inne' é; 'd'á' leir'ge'ad'ó' b'ó' g'eim' air'ti' b'ea'ó' f'io'p' a'ige' cé'n' t-a'ca'p' u'air'ó' 'maib' r'í. 'D'air'ne'ó'ca'ó' ré' 'é' u'ile' é'p'ann' r'a' g'coill' ar' an' g'ceól' h'ní'ce'ad' an' g'aoit' n-a' é'p'ao'ba'ca'ib'—agur' b'io'ó' le'ap'-ainm' a'ige' ar' h'ac' ceól' o'ib'—ceól' na' g'um'á'ipe' b'io'ó' ag' r'io'p'ca'oin'ea'ó' na' mar'ó', ceól' na' f'u'inn'p'eb'ó'ige' b'io'ó' co'm' meir'p'ea'c' le

bainmíogain na ríde oróice Dealtaine, ceól na gcraon
 tairac bíod go maorúa agus go solmánta—ba binn
 le cluair an dail iad uile. Téirdeas pé go dtí eapac
 bí i ngar do'n Teac Mór agus éirteas pé cur
 máit de'n oróice as éirteas le n-a glór. Dá
 mbéas bairteas ann doib amháid doib fearr leir é.
 Annrin bíod mabarta mór uirge dul le fanas ann
 agus d'fanas an dall as éirteas leir an toimán
 agus doibneas air.

Ir minic fuair Antoine Deas an Céoil annrin le
 coir an eapac é, a bairéas bainte de aige, a ceann
 mór mongas doib i n-áirde, an gealac as roillruigad
 anuas air, cluair air as éirteas le ceoltair oróice
 na cruinne. . . .

Téirdeas an beirt eapac abaitle le céile annrin
 agus bíod ceolta le clor ra Teac Mór go fáinne
 an lae go minic.

Bí cáil an céoil amuis ar Antoine Deas. Ir
 minic tugtaí cuireas do dul ar an mbainir reo nó
 ar an gcéilir rin. Agus téirdeas. Níorb fearr
 leir ruo ar bíc ná a éirteas tarbáint. Bí pé
 tugta fuar do nac raib fearr céoil ra taob rin típe
 acé é péin. Sáruig pé uile go léir iad.

Acé cá bfuair pé an ceól airteas iongantac bíod
 dá gabail aige? Ní raib ceapac as éinne sup ra
 Teac Mór tós pé é: Bí oróc-cail ar an áit, mór-mór
 ran oróice, agus níorb factar é dul ann nó as teacé
 ar ariam: dá vteirdeas péin nac beas an fáilte
 beas romne as an dall eportá vortá? Sin é
 ceapac.

Fiafruigead dá máair cá'ri fogluim pé an ceól

—an ceól tromaíodéadta mar tugaó air. Aét bí ríre com dail le cá. Ní maib fíor aice aét oiréad cá mbíod ré ag déanam an aineáin. Méaduiḡ rin an t-ionḡantar. I leabair a céile coruiḡ daoine ag ceapad nac rtoacá raḡalta bí i n-Anoine Deag an Ceoil. Nac mbíod ré ag imteacé leir de fíubal oiróce tar na bánraib ar nóir tuine nac maib “ceairt?” Cao cúige náir méaduiḡ ré? Cao cúige nac maib ré breáḡ nóir ar nóir rtoacaiḡ dá doir? Agus an daé bí air! Ar nooiḡ níor pacéar ariam maírac bí com tnaíte leir, com bán rna ceannaáib leir, com caol rna suaitníb leir, com h-éadrom leir—ní féadpacó ré beic tar cúig cloca meadócaín agus ceitpe bliadna déag caíte aige! Maíoir le n-a dá fíil—bí doimneacé agus ciall na reacé ruad ón Oiréar ḡá noéad ionnta! Agus an éamnt aírteac bíod aige go minic—ár nooiḡ dá mba óḡánac “ceairt” bí ann ní labracó ré ar an mbealac rin. . . .

Dubairt bean le bean eile go maib fíor aice cá bfuair Anoine Deag an ceól; go maib ré n-a rún agus náir maic léití an rḡéal a leatad air—acé ó’r ire bí ann, náir mīrde léití a innreacé, go maib fíor aice nac ngabracó an rḡéal níor fūrde, náir maic léití uocair a déanam go éinne beó, nac noéarua ariam agus nac noéarpacó coróce . . . agus bí an-éogarraac aca!

Dubairt an bean eile leir an ngaoit aniar go maib lam-irteḡ ag Anoine Deag an Ceoil—agus ag a maíair—leir na daoine maite, sur uata o’ foḡluim ré an ceól; agus maírac sur innir an

ḡaoit aniar do mnaoi cile é, ce'n éaoi a mbéad fíor aici-pean go mbíod Antoine beas an Céoil agus a máthair as imteact ran oirdé as marcaidéalat ar dá rḡuaib agus ceólta oiaðalta a murḡlóeas do máirb ḡá nḡabail aca?

Seacnuigeas an clúpacán biveac rin Antoine beas an Céoil. Ní bfuigeas ré cuireas dul ar bainr ná ar dáil, má bí ceól doibinn féin aise. Seacnuigeas a máthair mar an ḡeáona. Dá bfeiceas fear iarfairéalta ar marom í, o'fílfeas ré abailé. Dá bfeiceas bean í, tar eir eirḡe ói, cuirfeas rí comairta na Croire uirri féin. Ir beas duine a raib ré de óánaidéalat ann cuairt éabairt ar a teac. Fanaó amac uairó mar fanaó amac ó'n Teac Mór féin ran oirdé. . . .

Act ní amlaio bí an rḡéal nuair éainic rí ran áit i otopac, i féin agus a mac. Ní raib fíor cé ar a oacánḡadair, nó cé dáir oib ias, nó cé'n cineál daoine ias.

Tuḡas faoi deara ḡur bean faoi leit bí innti, ḡo raib nóra faoi leit aici, nac raib oúil aici oúl ar cuairt anrpeo ná anrúo, ná cainnt a déanam faoi don muo bain léiti féin. Bí rí óḡ—n-a bainrfeabairḡ óis—act má bí rí óḡ féin éait rí éadairḡ o'feilfeas ní bfeárr dá máthair. Seanuolmán ḡlar-uairne cairte agus boiméas de'n éineál ḡránna cairtí leitcéas bliadain ó foim ir mó bíod uirri. Má bí rí cúis bliadna deas agus ríce b'rin a méro, act b rí as eirḡe uat, ḡo mór-mór ór cionn a dá cluar, agus má bí an óise agus an meirir le feiceál n-a dá fáil ḡlar ar uairib, ir minice ná

rin 'o'feicpríde an 'o'oiligeap agur an 'oubríón ionnta. . . .

Ir corru-uair éiocpað meangað gáiríð ar a béal; nuair a éiocpað veirteá gur mó 'o'feil an meangað rin dá béal ná lon meangað táinic ar béal mná le 'o' éuinne. Sílteá go raib ppiúro an meangarð tap éir a beócaint i gceadóir, nár táinic meangarð ar béal ariam go 'otáinic ar béal na mná rin.

Ní raib píop an bean tuata nó bean uafal bí innte: bí airgeat aici—cuio máit ceapað; bí fogluim uirru—cá bpiop cé méat?

Bí pí n-a hiongantap ag a lán—an óige i gceoc feanda, an méroreacé bairóte ag an mbrión, an béal bí meangacé gáiríeacé cainnteacé ó 'óúteap n-a béal 'o'aingean cpiuarð torpac. Má ceap luét na reafóro agur an aineólair go raib 'o'raoiríeacé nó 'o'iaiblaríeacé ag baint léiti féin agur le n-a mac, agur má feacáin ríad an beirt ar an áóðar rin, bí 'o'aoime eile ann agur ceapaðar gur bean a raib rún a baint léiti í, agur éiubriaróir a lán, aítne ceapc éur uirru. Acé má'r 'o'raoiríeacé bí ag baint léiti, nó má bí rún uatbárac aici, ní bpuair ceacéar 'o'e'n dá 'o'ream cuireat éun a tíge ariam.

VI

Ir beag a rinne pí nár éur 'o'ream éigin a éraiceann féin air.

'Óuail pí amac ag riuibléio 'o' féin lá. Maroin iongantacé fáiríarð bí ann. An gpian ag rúgriat le

blácaib ioludaca, an gaoit andear go meirneac
 as iarraid cun-irteac ar a rroirt. An domhan mór
 go beoda gliondarae.

Acé ní culait aémac raimraio éait rife. Ní aitear
 bí n-a cporde. An reanvolmán glar-uaithe bí
 uirru. An boinead dub gránda ar a ceann. A
 dá beal buailte ar a céile. Dúor n-a dá rúil.
 Fuadar rúiti.

Glúair léiti éar an abainn ruar rraio an baile
 bis go noeaca rí irteac ra scoill acá i bpozur do'n
 Teac Mór. Ní ríor an túirre támic uirru, nó an é
 an éaoi zur bog doibnear na h-áite asur na
 h-aimpife a cporde, acé rúio rí ar bainreois bí coir
 na rúige. Má'r coinne bí véanta aici le duine
 éigin ann, ní raib don fáiteior uirru naé utiocrao
 ré. O'fan rí ar a ruaimnear anhrin as éirteacé le
 glórcuib éasraimla na coille. Támic beac móri
 éronánae asur éait rí acar beag as feacaint ar
 as dul ó blac go blac ar a raotar lae. Glaoó
 cuac i ngar oi asur lean dá ceól rárta réin. Bí
 rmoí ar éraoib ór a cionn. Ní raib don ceól aige
 rean—b'féioir go mb'amlaio zur cúir ghe b'ronac
 na mná bí ríor raoi corz leir.

Bron bí uirru go cinnte, bron asur imnide. Acé
 bí rí go mífarta mífoigveac rreirín. O'aitneocá
 rin uirru, ar an gcaoi ráitead rí a r'ac feartainne
 ríor ra calaim go nimneac ó am go h-am. . . .

Seit rí. Tós rí a ceann. Támic creacáó uirru.
 Bí oac anbán ar a h-éadan. Maraé an feacaint
 bí n-a rúilib rílteá zur imeagla bí uirru.

Cuala rí torann. Bí fear as teacé, maide treoir

n-a glaic aise, rpeacláirí goirna ar a rúitib agur é ag imteact poime go mall cúramac.

D'eirgí rí n-a pearaí. Bí rí corruigíte go móir. Má'r coimne bí déanta aici le póil Dub, le fear an Tighe Míoir, sinne rí ruo airteac. D'éaluis léiti agur éuaíó i bpolac air ar cúl rgeice. Da coramail nac raib fíor aici ná call oi óul i bpolac air, nac bfeicfead ré i pé ar bit áit a mbéad rí.

Áct má bí raiteíor uirru go bfeicfead póil Dub i ba mó ná rin an fonn bí uirru gac uile cor dá scuifead reirean de feiceál. Nuair a baintí trurlois ar ar an scapán cloacé, nuair buailead ré cor i n-agair cloice, dá mbéad ré ag átamail go no-mínic le n-a maide treoir, feitead rí, tíocad corruigad croidé uirru, teigead rí orna beag airteac airí. . . .

Seap reirean díreac ar a haíar amac. Cuir ré cluar air féin. Bí ré ag éirteact le ruo éigin bí i ngar óó. Íreab a croidé : an raib fíor aise go raib uime éigin n-a aice ?

Bí fonn uirru éaluíad léiti rui a bfeicíde i. Déanfad rfeirín marac go raib fíor aici nac bfeadófad gan a óul amac ar an réró ór comair a rúil.

A bean, dá mbéad fíor agad nac raib beódact rna rúitib rin !

Óain reirean a baíreac de. Bí ré ag éirteact. Bí ceól éigin n-a cluarraib—ceól na beice bí ag óul ó blac go blac ar a raotap lae b'féitir—mar táinic an feitíde beóda rin amac ar an tom agur éuaíó i bpolac i mbroinn blaca corra bí ag páp ag corraib

an fíor éúairé reiréan ar a glúnaib le pé ar bié
 riorgharnac bí aice iréig sa mblác a élor. Éuit
 na rreácláirí zopma dá fúilib, agus anhrin éonnaic
 an bean bí i bfolac ar éúil na rgeice an t-uacábár
 céatna ir éonnaic a mac rgarám poime rin, éonnaic
 pí páile millte an fíor bí ór a comáir amac. . . .

Leis pí aon béic uamain amain agus zpreao léiti
 rna bparzib.

Nior éáinic iab uirri zur rroic pí rriáo an baile
 bis.

Rinne pí ruo airteac anhrin. Labrad paol zo
 minic n-a óiaró rin. Duail pí irteac i oteac an
 porca.

"Cé hé an fear mór rreácláirac bíor as imteacé
 leir sa scoill?" ar ríre le bean an porca. Acé ní
 raib sa zceirt rin acé leit rgeal le ceirt eile a
 éur. Bí aicne aici ar póil Dub.

Bí iongnadó ar bean an porca: nac raib aicne as
 an raogal foflac ar póil Dub? Dubairt pí rin.

"Bfuil pé dall?" ar an bean eile.

"Dall? céaro a beireao dall é?"

"Céapá ar a ríubal zo raib," arsa bean an
 dolmáin glar-uaitne, agus éar pí ar a páil, agus
 o'iméig léiti zan cuimneam ar íoc ar na rrampaib
 fuair pí.

Bí a mac poimri nuair éúairé pí abaille.

"A Antoine," ar ríre, "bfuil aicne asac ar póil
 Dub, fear an Tige mór.

Cuireao rgarhradó ar an rtoac. Bí pé paol rún
 zan innreacé oo éinne beo zo raib pé mór le póil

Dub: cé'n ainpear bí ar a mácar? Cé'n t-eólar

bí aici? Úi pé i dteannta. Níor innir pé b'féas léici ariam; an mbéad ari toruḡad anoir nó a ḡeapa a b'p'ead?

"Cualar trádct ari," ari p'eirean, "nac é rin an fear bíor as ḡabail ceóil ḡac uile oirde?"

"Ar cuala tú ariam ḡo raib pé uall?" ari p'ire.

"Níor cualar," arpa Antoine Deas an Ceóil ḡo f'irinnead, níor cualar ariam é."

Adt ceap bean an p'orta, asur ceap Antoine Deas an Ceóil p'ieirim é, nac ḡliondar bí uirri adt a málaire nuair cuala pí ḡo raib na rúile as p'ól Dub.

A bean adá ari do ḡlúnaib anirín ran p'edmpa leat p'eim, a bean nári e'p'eo an deáḡrḡeal h'innriḡeadó uile paol fear an Tighe M'oir, cé'n p'at ḡo b'p'uil tú com beannaadac rin rúile do comarran beit ḡan léarḡur?

VII

Má bí Antoine Deas an Ceóil ḡan cuiread cun bainre p'áḡail com minic ir ḡeibead poime rin, má bí uoime ann a p'elcain é p'eim asur a málaire ir amlaib ir mó bí uain aige uul ari cuairt as p'ól Dub asur p'edra nuada ceóil p'ogluim. Uá mbéad pé oirde ḡan a uul ann bíod muiriam ari fear an Tighe M'oir. Uá mbéad pé an uapa oirde ḡan cuairt eadairt ari, ní p'aoḡal rona puaimnead bíod as Cp'orac.

Úi fear an Tighe M'oir ear éir i'oe na ma'ad asur

na muc tábairt ar Ćproac boct oirdce, nuair ruig ré ar a reanberdlin. Ćoruis ré ar an sceól le n-a anam corruigíte a cianuigad. Ceól bog éadrom bain ré ar i ōtopac—an ġaoit andear as rúirige le lilib an loća; acċ leir an aimpiri tainic boiprad asur biođgad ra sceól—anra mór ġeimurđ as amartais ġo bagarċac paol tonntais ġlapa; o'eirig an ceól mifoirgideac mifartac—ġadap ole a rġiod-fairde enám feola uarđ: arđ ionġnad an ceól beir mifoirgideac asur an moill bí ar Antoine Deas?

Ni pava an t-acar ġo paib pól Dub ġan don ceól. Carad cantalac dá otug ré dá boġa asur réadađ ruadđg torais an berdlin. Cuartuigead an teac. Bí ġac don ruadđg le paġail acċ ruadđg torais. Ni paib don eolap as Ćproac ar ruadđgais berdlin, ná ar berđleadđimeacċ, asur nuair a řinead ré ruadđg eile reacdar an ruadđg toruis ċun a mairġirġir, a pād ġo paib aige ra veire, nac eirean a leigead an rġreac nimneac air!

“An loćpann!”

Larad an loćpann. Bí řonn ar Ćproac řappuigē dá mairġirġir dal cearp bí paol óeanam a leirċero o'oirde. Nior leig eagla ođ é óeanam.

“Mo oća mór!”

Cuirpad an oća mór air. Sinead an mairve ġreoir ċuige.

“Tá an oirdce ōpċa asur an boćar ġarđ,” ar pól Dub mar bead ré as ġabail leirġeal le Ćproac,
“ní ōoćar ōuit mé ġreorugađ pċora ōe'n bealac.”

Amac leo paol 'n řpċir.

“Ćpoc ruar an loćpann.”

Rinne Ciorac amlaíó.

"Ní'l na rúile go ró-maíé mar rin anoct agam,"
 arf an maiḡirtir dall go truaḡiméalaé, ag leigint
 aih go maib beodaéct n-a rúilib agur léarḡur.

"Tá an oiróce doiréa a maiḡirtir —"

"Fíor óuit —"

"Agur b'féitir naé b'puit na rreácláirí ró-ḡlan
 a maiḡirtir —"

"Sin é tá orra."

ḡus pé cúl dá fear aimprié, dá tréoraíde agur
 toruisḡ ag ḡlanaó na rreácláirí le naircín; áct ár
 noóisḡ dá mbéaó pé ḡá nḡlanaó go maíoin ní
 feicfead na rúile millte rin réalt ná pé tríóca
 aih éoiróce.

"Cíóiró tú an bótar níor fearr anoir a maiḡirtir,"
 arfa Ciorac go b'reácaé.

An plamáraíde! Ir maíé a bí a fíor aige naé
 maib don éaóí tob' fearr le veaḡépoiré éur n-a
 maiḡirtir ná leigint aih go maib amárc aige.

Da ionḡantaé an oiróce í ag an t-é a mbéaó rúile
 n-a éann leir an áitneáct feiceáit. Tar éir teáct
 amaé ar an ḡcoill don beirt, o'eirḡ leir an
 nḡealaé éaluḡaó ó na rḡamaill bí ar a tóir ó
 éoraé na h-oiróce. Cuirisḡ an ḡaóit léiti. Cuiréaó
 ruais ar na rḡamaill, agur bíodaí ag iméaéct leó
 trearna na rreíre, ar nór aihm ar a teiteaó,
 agur an ḡealaé go maoróda agur go buaódaé n-a
 noiaíó. . . .

"Támuro ag an ḡcorbótar anoir," arfa Ciorac
 éat bí raicéíor aih fiafhuisḡe oiréaé cá maib a
 oiréaíit.

Bualadh cor a máigirtir i n-aghaid cloide bí ra tuisge.

"Nac bfuil fíor agam féin go bfuilmro ag an schorbótar a seanamadóin," ar peirean go nimneac "Énóe ruar an tocmann rin agur ná bíod an oipead rin cainnte agat."

Bí a máigirtir anéantalaé go cinnte. Cainteas ré a bogad.

Tátmait go leórí leis buodóg bí i bpaire le n-a n-air géim air.

"An bpeiceann tú an buodóg rin a máigirtir?"

"Cim."

"Óiolar indé le buirtéir í. Fíce punnt—nac daor atá na beirtóig anoir?"

Níor tugad pteasra air aét ba léir óó go raib a máigirtir níor páirta.

"I' ródca go bfuil fíor agat cá 'l comharde ar rtoacac beag daib ainm Antoine ó Spioibta tarc anireo?"

Pneab Éropac. Dá bfiaprócaide de cá raib an diahal n-a comharde ní bead níor mó iongantap air. Ní raib fíor aige aét an oipead le các go mbíod an rtoacac óg ar cuairt go mionn minic ag an Teac Mór. Pé ar bíe póirtín de feómra tobac agur eargaine bí aige óó féin ran áruir rin, ní raib cead aige é págail aét nuair a glaoóad an máigirtir air. Agur má éuala ré glór a máigirtir ó am go n-am, ar ndóig nac raib cead ag amadóin de máigirtir dall beir ag comráo leir féin.

"Teac Antoine uí Spioibta —" agur iongantap náir féad ré ceilt air.

"Seadó: nac' tuiġeann tú mé? Teadó Antoine uí Špióbċa —" aġur ħain ré fao aġur fuinneam' ar ġac' focail i ġcluar' an fġir aimpire, ġur léim an tuine rin le rġanniaó.

Bí túil aige a riáo le n-a máigirġir ġan a túl irġeac' n-a leiġero de teac', áit a mbíoó an diaġal réin ar cuairġ de fiuġal oiróce; bí fonn air innreac' tó cé na cleara uaġbáir bíóó ġá n-imirġ aġ muinntir an tige. Cuirfeac' ré coimairġa na Cpoire air réin marac' ġo riab' a lam' ħear i nġheim 'n-a máigirġir.

"An teac'—rin é é," arfa Cpoac' ġo raiteac'.

"ġreac' leat abailġ mar rin."

Mí riab' uair' ac' ġaoirġe an focail. O'imġiġ leiġ n-a rōdar, ġur fġoió ré an Teac' Mōr, ġo nreac'a ré irġeac' n-a feompa earġaine, ġur áit ré curō mōr de'n oiróce ann, aġ ceapac' aġur aġ cleac'ac' na mionn riab'.

Tōġ rōl' ūub an lairġe aġur irġeac' leiġ ra ġeac' teac' dá nreac'a ré irġeac' ann le cúis bliatna deaġ ac' a teac' réin amain.

VIII

Bí ceól ġá ġabail aġ Antoine Deaġ i reómra ar cúil an tige. Cuala an dall é, aġur ceap i ūopac' ġur i n-aon airaġal leiġ réin bí an ceóltóir.

"Sé an áoi ġur réabac' riab'ōġ topaiġ an berólin orm—aġur ġopuiġ an dall aġ bualac' a máirġe tġeoir i n-aġair' an balla aġ iarrair' túl irġeac'.

Deiruiġ an bean bí n-a riurōe léiġi réin coir teime,

D'eirig si agus d'at an bair n-a leicinn. Bí a rúile ar nór duine o'feicead uadbar, a teanga ar nór enám éuaio do lúbtá do beal, ponn uirru ríreao a leigint aét gan innti focal féin a cupi oe.

Níor mótuig an dall ann i. Antoine Deas an Céoil bí aige dar leir.

"An suadóis torais réabaó oim, agus má tá ceann agra —" ar reirean agus é n-a fearam i scearclár an uirláir.

Cuala Antoine é. Táinig pé aniar, agus ir air bí an t-áear go dtáinig a fearaioe céoil ar cuairt aige.

Gléaraó an dá beirólin, agus ní fáda go raib céol meróreac as an mbeirt céoltóir. Cuireadar an céad popt oib i n-aoifeaét, agus annsin toruig an dall leir féin. Bí comneal ar laraó ar an mbóro le n-a air, agus 'é uile uair baineaó pé crataó ar a ceann móir monaó, agus ar na suailuib lárope, le bpiú agus le fuinneam a baint ar an gceól, o'feicfróe mar beaó ríat fácais spinn as damra ar an mballa solgeal ar a cúl. Uaireannta bíoó rúile maóar an ríócais spreamuigte i ríat an fácais: uaireannta eile ní bíoó le feiceál aici aét an céoltóir móir dall agus a éroioe dá cupi ran gceól aige.

D'fuarar o'airint ar an mbeirt céoltóir nár mótuigeadar an bean ra lácair ar cor ar bí, nár éugaóar paí deara cóim corpuigte ir bí sí. Dá tugaó féin ir cinnte go rífróe suiab é an céol ionganac ba éionntac leir.

Labaí sí.

“A Antoine!”

“Cúairt an rúcaic anonn éicí. Tóruig sí ag cogairneac leir, aót má tóruig níor féad sí na rúile doinneal de'n ceóltóir dall.”

Cúata reirean an glóir. Leas pé an beirín tairt. D'eirig de breib agur má bí uaebár ar an mnaoi ar feiceál an daili oi, ba mó ná rin an t-uaebár bí ar an dall nuair cúata pé glóir na mná. Tóruig pé ag fiarruige cé hí, nó cé ar a dtáinic sí, nó an tairbhe mná ó'n tpean-dimpir i. D'airteac do-tuigte an feic ag Antoine Deas é: a mátair agur rghannrao croidé agur anma uirru poim a feancharaio; eirean doim h-eaglac léiti, agur é ag iarraio óéanam amac cé bí aige ann.

Síltea go raib eagla ar an mnaoi an ceóltóir feiceál ra fuoet rin. D' rin é síl Antoine bí uirru, agur nuair éuir sí cogair n-a éluair a raó leir a d'ul ar loig doctúra, bí pé cinnte go raib a feanoioe ceóil san a beit ar poznaim agur gheao leir.

Aót ní raib ra teactaireacé rin aót leirgéal. Ní le doctúir bí an gábaó aót le. . . .

Bí an dall gá ceiptnuigao agur san eólar cinnte deapbta aige go raib sí ann.

“Cé labair? Cé labair doeirum?” Deireao pé go himniodeac, aót ní bfuair pé freasra uaité go raib Antoine Deas glanta.

Annrin táinic a mipeac éicí.

“Tuige ar táinic tú annreo?” deir sí, “nac raó pior a'o nac fáilte beao poimat ra teac reo?”

“Ce túra i n-ainm Dé?” agur cpeatao n-a glóir.

“Cé mipe an eao? Nac n-aitnígeann tú mé?”

"Cualar an glór rin éana aét ní féidir gur tú. . .

Bí an dall ag útamáil leir le na lámhaib ag iasparó
dul go dtí an áit ar fíl pé an bean beic. Ní raib
ann aét fíoróroé solur ó comml bí ar an mbóro.
Tós ríre é. Cíoc ruar é go raib pé ar bic solur
bí ann ag rgaladó anuar ar a h-éadan.

"Nac bpeiceann tú anoir mé?" ar ríre, agus í n-a
reapam ór a comair amac go mórdáac, "nac tóis
leat go bfuil mé com dátaimail ir bí nuair rgar
muir ó céile cúis bliadna déas ó foim. . . ."

Stop reirean. Síin pé lam amac le greim págail
uirru aét ó bí pí cúpla coirméis ró-fada uair níor
eirig leir.

"Nac bpeiceann tú mé?" ar ríre agus an solur
crocta aici.

"Ní feicim."

"Níl na puile ar fognam agat mar rin." ar ríre go
rsgiamail. "Níl . . ."

Táinic truaig n-a glór.

"Níl beodaét na éireadé 'mo fuilib ó'n oirde rin. . .
A múirgéro —"

Sil pé beic ar lam uirru. Níor eirig leir.

"A múirgéro," ar reirean go truaigméalaé, aét
nac raib an mórdáil ró-fada ó'n méala n-a glór,
"A múirgéro," ar reirean, "o'fulaing mé uatbár
irpinn de riantaib cuirp agus anama ó foim. Uíor
aicrige oim de ló agus o'oirde. Maictear dom
anoir. . . ."

Síin pé a lam amac. Níor rus ríre uirru. Croide
cloide bí innti. . . .

Má bí duine aca dall féin, bí an pictiúir céanna ór comhair rúl na beirte. Seómpa beas glan i n-uachtar tige i gcathair mhóir. Bean ós n-a ruidé léiti féin. Í cfiáirte. A dá rúil as ritead veóir. Cnas beas ar an doras. Tis fear ós luctar datamail ircead. Fáiltiúctear noiúe go veórac. Ceirniúctear i faoi adbar a bhoín. Inniúctear rin do. Is clor doib, is clor do'n dall asur do'n mnaoi atá ór a comair amac cur ve'n comrad a tárla cúis bliadna veas ó foim:

An fear ós—Asur veir an doctúir sur mar rin atá an rgeal asau?

An bean ós—Sin é veir pé: tá pé cinnte ve.

An fear ós—Asur cá bfiór doimra sur liom é; cá bfiór dom sur mire an t-acair . . .?

An bean ós—Imúis! Asur ná feictear arir coróde annreo tú!

Aét an rún oiozalair táinic n-a cpoide! An éaoi ar fáir asur sur méaduis, sur boiruis asur go otáinic fuinneam ann! Ní féarfaó aét an bean féin cur ríór air rin. Ní féarfaó ríre féin a ráó leat aét sur méaduis an fonn oiozalair n-a cpoide go mb'éisín oi an fear a lozgaó, sur imúis léiti gá éuaruzaó ar fuo na caérac, go otáinic rí air i nshan fíór, sur éaic rí nuú rgeolta éisín roir an dá rúil air, sur imúis pé leir n-a geile rgréacac mire. . . .

Cúis bliadna veas ó foim!

A Muirgéio an cpoide cloice! Nac coir duic anoir maiceamnar éadairt do'n fear dall, do'n rruagán cfiáirte atá ór do comair amac asur é gá

Iarraid ort? Cé'n aicne bí aige ort an uair
 rin aét aicne beas? Agus má éuala pé trocáil
 ort, agus má épeio pé rgealta fút naé raib
 fíor, ní iarrtar ort a máó naé nbeáina pé coir
 io' aghair, ní iarrtar ort aét na rreacairí zorma
 rin a baint óá fúilí, agus a fiarruige óiot péin,
 náir óiol pé ar a coir, naé bfuil maiteamnar
 tuillte aige. . . .

A múirgéro an éroide éloice, bíod truaig aghat
 óó, naé mberó anoir a múirgéro?

Bi an beirt aca n-a roirt go ceann rgeairí.
 Ole i zepoide na mná. Lutáir uirri zur eirig
 léiri iomlán a víogaltair a baint ar, an oirde
 uabparac rin cúig bliána véas ó foim. Eiréan
 agus iongantair air, agus alltaét air, agus uamán
 air, go raib an bean rin a márluig pé, agus a épéig
 pé, agus a ghráduig pé n-a óise tagta ar air, an
 bean rin a mill a faogal air, agus bí lán o'upóio
 agus o'ole óó anoir péin. Náir éuala pé go raib pí
 faoi 'n zepapóig bliántaib para ó foim, náir éuala
 agus náir épeio? Náir éuir pé a tuairig éall ir i
 bfuir san tairbe?

"Agus . . . agus . . . agus tura maáir
 Antoine?" éuair pé anéruair air an éirt a éur.

"Mé."

Óeirig an dall rmaointeac. Síltea zur leir péin
 bí pé ag cainnt nuair a vubairt:

"Agus o'inir pé óom go raib pé cáitpe bliána
 véas caítte. . . ."

“Cúis bliadhna déas i gceann míora —”

“Ih fada, fada an t-ádh é . . . ádt dá mbéad
fíor aghamra go raib tú beo—tú-féin aghur do mac
. . . tú féin aghur ar mac —”

“Cuir an bean irteac air go fíocmhar.

“De réir do cuir cainte cuir tú aithe air
céana, ádt fósruigim anoir oir gan don baint beic
aghur leir fearca. Ih dóda gur innir tú do cé'n
saol bí aghur leir —

“Níor innir. Ní raib fíor agham é. Ní raib fíor
agham go mba tura a mácair. Níor céapag ádt go
mba garúir beas tuata é aghur dúil aige i gceol:
ádt ó tá fíor agham anoir é —”

Ní raib ré t'uisin aige innreádt oi céapto bí paol
a déanam. Táimic buile ar an mnaoi.

“Fósruigim oir,” ar ríre, “gan bacad leir. Míre
rug é. Míre tóg é—liom féinín féin amain; aghur
coinneóad gheim air an fad ir beo mé. A póil
Duib, ní deada mé a éorlad don oirde le cúis
bliadhna déas gan mo mállaádt móir a éur oir. Níor
éat mé lá ar fead an ádhair fada rin gan buirdeáir
tábhair do Dia gur eirig liom cuir beas de mo
díoblar baint amac —”

Bí an dall ag iarraid bealac a déanam tpearna
an úrláir aghur dá bualad féin i n-ádhair an tpeargáin
bí ra tpeirge.

“A póil Duib,” ar ríre, “níor céapag ze oí le
goirto go raib tú dall amac 'r amac. Dá mbéad
fíor, ba móirde mo fonar ar an raozal é. Ádt an
lutáir táimic ar mo éoride an lá céana! An
giondar bí oim nuair donnaicear ra scoill tú, aghur

tú a's bualaó na gcop i n-aghaidh saé cloicé tlocadó
romas ra gconairé!"

Táinig fuinneamh mór n-a glór. Sgairtí bíod ré
coramail le fairsige fíochmair buile iriúg i n-uaimh
dórcá; rsgairtí eile ar nór gaoicé le talamh nó anra
rna peilmeroid. Cuala an dall an glór rin céana
a'sur an fuinneamh a'sur an ghráin céadna ann; cuato
ré cúig buidóna déas ó foim é—an raib an dactamlaéct
a'sur an áilne céadna innti ir bí an uair rin? Tiubraó
ré buidóna rada dá rraogal an bean bí ór a comair
amaé a peiceál. . . .

"A Mhuirgéro," ar peirean, a'sur é a's iarraio gheim
láimhe rragáil uirri, "a Mhuirgéro, nac dóig leat gur
bain tú do díoltar amaé céana," a'sur bain ré de na
rreácláirí móra gorma go raib an dá poll ghránna
bí n-a éloigeann le peiceál aici.

Sear ré ór a comair amaé, a céann mór i n-aér
a'ise go dána mar beaó ré a ráó—

"féac obair do lám."

áct ré an éaoi go dtáinig peirbe n-a glór riú.

"A Phóil Duib," ar ripe, a'sur má bí peirbe n-a glór
bí ré bog rsgiseamail rreirin, "a Phóil Duib, o'
féacar irteac rna rúilid rin i bpaó ó foim. Súile
gorma bí do céann an uair rin; rúile gorma
bréasac'; rúile gorma mealitac' blaórac'; rúile
gorma geanamla cúirpeaó cluain ar don mnaoi—ir
mínic a'sur ir ró-mínic o'féac mé irteac ionnta—"

"A Mhuirgéro," ar an dall, "bí ceapra a'sam
Antoine beas a cup ar rgoil a's rogluim ceóil tar
leat, bí ceapra a'sam é déanamh rui a raib fíor a'sam
cé'rb é ar cóp ar bíc—"

Cuir an bean irtead air agus buile uirthi.

"Ní déanfaid tú é! Ní déanfaid tú é a dheimh!"
ar ríre, "Náir fógair mé oir gan baint beic agat
leir feartha. Liomra é—liomra amáin. Agus má
innrigeann tú dó cé tú. . ."

"Sin ruo nac n'óanfao gan an ceao uaitre."

Tógad an lairte ar an doras.

"Geallad uait—" rug sí air go himpídead. Cuir
fé i n-iúl 'di go raib fé páirta an geallad tabairt
di.

"Geallad uait nac n-innreócaid tú dó cé tú," ar
ríre.

Fuair sí an geallad.

Orsluigead an doras. Táimic Antoine Deas an
Ceoil irtead.

"Tá an taom tairt," ar an bean go pérd rocair,
"níl gábad le doctúir anoir."

"Deid céol agáinn mar rin," arfa Antoine go
luégháimead agus rug fé ar a berólin péin. Rug an
dall ar an berólin eile.

"Tá fé veimeannaic ran oiróce; tá fé tair am dul
a éoila," arfa bean.

"Cúpla poirt, a mácair."

Ói an cúpla poirt aca. Ói agus dá éann véas.
D'fan an mácair n-a rirde coir teme. Ní ag
éirtead leir an gceol bí sí, aet ag péacaint ar an
mbeirt. Tug sí faoi veara gan móran moille com
mór ir bíodar le céile. Ói bróio ar a mac go
otáimic an ceoltóir bpeáí, an dall iongantad, ar
cuairt éuca; bí lúghair croidé air go raib an
reanára dá utus fé sean ag gábad ceoil dó coir

a t'eallais féin. Bí pé foiléir a5 an mnaoi cé'n uiraim a5ur cé'n ghráó bí a5 a mac 'oon 'oall, a5ur ba faigeaó i gceoióe aice gac don féacaint dá 'otug an gairúí óó. Síil rí ppeirin go raib an 'oall anmóir-óálaó; go raib pé a5 tabairt a 'oubpláin; go raib pé a5 iarraió innreacó oi go raib ceangal níor 'olúite roir é féin a5ur an gairúí ná an gaoi fóla a5ur nac b'féaofaó rípe an ceangal rin a r'gaoileaó coiróce ná go b'rátaó. . . .

Rinne rí a 'oiteall ó am go ham an 'oail céoil a r'gapaó. Teip uirru gac uair. D'éigin oi ra 'oerpeaó an leabaio tabairt uirru féin ar eagla go mburpeaó a gól uirru n-a látair.

A Múirg'éio, cé'n fáé go raib tú gan coolaó an oiróce rin? A 'óoil 'Ouib, cé na ceólta millteaca bí 'oo éroióe a5 'oul a'baile 'uirt le fáinne an lae a5ur an ceóltóir ó5 rin dá 'otug tú an dá g'eán 'oo' t'reóir?

IX

D' eirug maóair Antoine nuair ó' iméig na ceóltóirí a5ur amaó léiti. Má bí an rean'oolman g'laruaite féin uirru a5ur an boineáó beag ghránda, a5ur má bí a 'óá béal buaite ar a céile, a5ur éaóan bán éraióte uirru béaó fíor a5 an t-é ba luza b'reiteamhair nac raib innri acó bean ó5—bean ó5 a5ur fuaoar níinneac fúiti.

Ar an Teac Móir t'ug rí a5aio. Ní raib pé cinnte céaio bí fúiti 'óéanaí ann; acó ó 'o'iméig a mac

múineac leir an bpeap rin a mill a raogal uirru ní féadfaid ní fanad níor fuirde ra mbaile. Aét céaró abfeárrí ói a d'éanam? Innreacé dá mac cérb é an dall? Dá ndéintí é rin cé'n meap bead as a mac uirru féin? Náir beas an páraim ói go mba luğa ná rin an meap bead aise ar an dall? An trnaóm aic bí roir an mbeirt a rgaiolead san a rgeal brónac féin a noctad dá mac—b'rin í an adb. Da trom asur ba tuirreac a curó rmaointe asur í as gabail an trlige. An rgeal ceap ní asur ó' innir ní dá mac raoi 'n gcaíl bí ar múinntir a ácar ra treanaimpír, an b'éadofad ní a b'éasnuğad anoir? Asur com mórdálac ir bí an rtoacac ar an treib dáir díobta é! An b'éadofad ní innreacé dó nac raib rna rgealtair ar rad aét b'éasga loma? Céaró a ceapfad an rtoacac nuair a tuirreacé ré nac raib n-a raogal iomlán le cúig bliana d'éas aét b'éas beó? Tuige an raib ní com beacé leir? Tuige ar áarbáin ní uaisé dó? Tuige ar dúbairt ní leir sur ann bí cnáma a ácar rinte? Asur an áaoi téirdead an beirt áca ar cuairt as an foilic an éad lá de gac mí le paroir a rad! Cúimnis ní anoir ar a n-abruigead ní le n-a mac raoi a ácar bí ran uaisé; na deágréiré bí ann, an uairleacé bí as baint leir, an fírinne bí n-a fúil asur ar a beal, cúimnis ní anoir ar com minic ir dúbairt ní le n-a mac, an fear reo—an fear reo náir máir aruam aét í n-intinn mná céarta—beir mar d'éasrompla aise í gcomnairde. Ní féadofad ní innreacé dó cérb é an ceoltóir dall; aét dá ndéanfad an ceoltóir dall féin é, má bí ré gá d'éanam anoir féin. . . .

Bí an bean boct céarta. A rgeal mór féin a
 ceilt ar a mac an ruid ir mó bí uairi ariam; dá
 mbeadó an t-aon fear beo d'féadfao i bpreagnuad
 sa déanam le n-a mac anoir féin! Aét an
 seallamaint tug ré oi—ir iomda caoi beadó as
 fear le dul tar seallamaint dá otogpóad ré
 é. . . .

Sluar léiti. Sgamail n-a gne. Ippionn n-a
 epoidé. Uirri féin bí an milleán aici go otáinic rí
 ran áit ar éor ar bié. Dá bpanfao rí ra scatair
 móir ní feicfeadó a mac an dall éoiré. Ní beadó rí
 anoir asur eagla anma uirri go noctócaide óó a
 rgeal féin. Bain rí oioltar de póil Dub aét nárb
 féirir léiti a feiceál; asur oioltar nac bfeictear nil
 ann aét oioltar bpreise, mór-mór as mnaoi. Ó
 éuala rí cá raib comnaide air, níor bain ruaimnear
 intinne oi go bfeicfeadó rí cé'n raogal bí aise, go
 mbeadó eolar cinnte aici an raib ré n-a dall amac 'r
 amac. Asur nuair aoubrao léiti nac raib, nac
 uirri tuit an epoidé! Aét nárb féirí a lán as bean
 dá léitéro na rúile san beoáct feiceál i sceann
 an fír a épreis asur a mill í. . . .

Spead léiti. Fuadar rúiti. Deo rmaointe airteaó
 as eirge n-a ceann ar nóir na rúilíní feictear as
 eirge anoir go bárr uirge beadó ar riuadó. Ní
 doibnear go oioltar. Ní oioltar go léarsur. Bí
 uirri teaét annreo nuair éuala rí go raib póil Dub
 ann—bí uirri a teaét pé ar bié céart a tiocfao ar.
 Aét go noctócaide a raogal lom bpreagac náireac
 féin dá mac! Go rgiobfaide asur go ngoirpíde uairi
 an t-aon duine amain ar an raogal reo dá otug rí

gean! So n-eiriodáid leir an t-é dá tucis ní fuat
 a croidé é déanam! Nac raib a díoltar uatbárac
 féin dá baint amac as póil Dub?

Ói bpaonaca móra alluir léiti. Méad cuileóige i
 nsgac uile bpaon oib. A croidé n-a tórmán. A
 h-anam n-a h-anpa.

Seit ní. Silteá supab é an éaoi sup ráitead
 biofán te irteac i mbeó a cluairé. Maraé earbairé
 anála beit uirru leigreac ní rsgreac. Leat na ráite
 uirru. Bog an béal cnuairé. Labair ní. Déaluig na
 focla uairé i nsgan fíor oi féin mófán:

"An raoi ir eólaige máir ariam, ní raib fíor aige i
 scoinnairé céaró bí n-a éroidé féin; cá bfiór
 uompa céaró tá 'mo éroidé-ra anoir? Cá bfiór
 uompa narb é an reangrád bí agam ar póil Dub tuc
 oim so uiamair teacé ran áit reo le n-a feiceál
 arir pul cailliré rinn?"

A Muirgéto! . . .

X

Ói an maroneacán ann raoi reo. Níoi airig
 Muirgéto so raib ní buailte leir an mbeirt
 beagnaé. Déit ó bí ríac n-a rearam ar túlac
 leatrasob na rúige agur a noquim léite ní féadairéir
 i feiceál.

Ói an srian ar tí eirge. Déarfaó uaine a mbéad
 rruigto na ríirdeacta ann so raib coipe móir i bfolac
 ar eúl na maolénoc agur dačanna nuada náir
 factar ariam éana 'á mearfad ran scoipe rin as

D'raoi de dáta dóir. A dt ní ar an áilneacht rin bí
 an áirte ag an mnaoi, a dt ar an mbeirt bí ar an
 tula. Dá mbead fíor aici céaró bí gá nád ag an
 dall! Bí pé ag cainnt go d'úraictac leir an rtoacac
 bí le n-air: an féidir go naib pé ag innreacht do
 rún a gcoirde? An féidir go naib pé ag nád leir
 cé'n aithe bí aige uirru péin ran am bí éar? Gac
 cor dá gcuiread pé de, gac carad beiread pé dá
 lamais, gac creatao beiread pé dá ceann móir
 mongac le bpu a bmaera a méarugao, connaic rí go
 roileir é i na gair na rpeire iolraitte toir, agus ban
 a ciall péin ar. Uaireanna o'feicead rí a éadan
 agus an dútracht le tabairt faoi deara ann; uair
 eile rí rí gur aicnig rí ar éarad dá tuc pé dá lam
 go naib an rgeal ar rad innrihte aige agus tuit an
 cporde uirru. Táinic o'pocblar pearb n-a beal. Do
 liac an raogal áluinn órda reo uirru. . . .

Bí pál rgeide leactaob na rlige. Cuair rí ar a
 cúl péacaint a bpearad rí o'uirdead leó le
 cur de'n cainnt a élor i nghan fíor. Níor eirig
 léiti. Ní naib an gaoit pabarao, a dt marar éuala
 rí an cainnt ní naib árupaó dá la gao dá otáinic
 i ngné ceactar oib nac naib le feiceál go lán
 troileir aici.

Bí agair a mic tugta ar an dall, áirte an traogail
 aige ar a cur cainnte, uraim an traogail aige do.
 Tós an dall a lám, coinnig i n-áirte í, agus é ag
 cur de.

Cuinnig an bean bí i bpolac ar lá eile. Bí rí péin
 agus an dall ós an uair rin. Bí pé ag cur fíor ar
 gac áilne dá naib le feiceál—an rpeir agus an grian

as dul faoi, an fáirge móir n-a coislead faoi 'n an ngealaig, céadóblaíca an earrraig, lú bán as rianh go ruannáir ar bárr loca, meangadó gáirid ar béal agus i rúil na mná ir anra leat ar an rasoíal. . . .

An focal pileadóca dubairt pé faoi 'n meangadó táinic ar a béal péin an lá rin, bí pé n-a cluairib anoir. Toraig reandúimní as bpuzóad ircead uirru dá buídeacáir agus i i bpolac anhrin ar dúl na rgeac as péacaint ar a mac agus ar a áair. Ní raib bpeiteamnar aici ar fead rgaatam bis acé a bpeiteamnar ríú. Ní raib rúile aici acé a rúile-ran. Dá n-abrócadó reirean go raib don ruo dá bpacadóir análuinn bí pé amlaíó. Dá gcearraó pé go mb' fíú úóib dúl anhréo nó anhríúó doó fíú é ar náoig.

Cúimníg rí anhrin zur ar ruoáib d'feicrídé leir an trúil ir mó cúireadó pé ríor agus é as tráéc ar áilne an trasoíal. Agus ní raib rúil aige anoir: an raib don áilneacé le feiceál aige ar an rasoíal acé an oiréat léiti péin?

Dá mbéad ríor aici é! Dá bpeároíad rí a élor anoir! Bí pé as cur ríor go pileadóca ar eirge-zréine, ar eirge-zréine connaic pé n-a óige agus an bean bí ar dúl na rgeac le n-a éaob. Gac uile acruzóad dá dtáinic ar an rpeír ó'n gcead gelaó ran oirtear go raib an grian ór cionn talam, éráéc pé air go bpuzóímar agus go h-áluinn; an dub as dul i nguime, an goim as dul i ngile, an gileacé as iompuzadó n-a airgeat, an t-airgeat as iompuzadó go h-óir, agus gac mion-acruzóad éasó ar gac oac úib rin, zur éear an rtoacé go raib raóairc oiraíódeacéa éisim as an dall agus go raib pé as

cup ríor ar an eirge zréine bí ór a zcomair amac an máirín beannuigte úo.

“ . . . táinic fáinne óir ar bárr an máolénuic annrín,” ar an dall; énoé ré ruar a dá lam le cup i zceill do'n rtoacé cé mar d'eirig an fáinne aníor ar an talam, “fáinne beas óir asur tórais ré as dul i méio asur i méio, asur zio zo raib ré anfaoa uaim ar fao corruig ré an cporde ionam. . . .”

“féac! féac! féac!” ar an rtoacé, “an fáinne óir! féac é!”

Níor cuimnig ré zur dall bí le n-a air. Níor cuimnig an dall féin air.

“An fáinne óir asur é as eirge aníor ar an talam zo mall maoróa. . . .”

“Fáiltuigtear poimé,” ar an dall.

Rug ré ar a berólin. Rug an rtoacé ar a berólin féin asur tóruig as zabal ceóil, zo zceapá nac as fáiltuigead poim an ngréin bíodar ar éor ar bíe acé zo raib an zruan leirgeamail maoróa as eirge aníor le n-a zcuio ceóil doibinn a élor.

Tógad cporde na mná bí ar cúl na rgeac. Acé ní h-é an ceól tóg a cporde acé zur aicnig rí ar íoméur na beirte nac raib aon díogháil véanta zo póill, nár hinnrigead fór dá mac cé'n baic bí eastorpa tráir. Bí ceapá aici cup irteac oppa asur a mac bpeit léicí obaile pul a noéanfaide an voéar nac bpeáofaide a leirgear. D'eirig rí amac ar an mbótar. Óruio rí leir an mbeirt ceóltóir, acé níor motuigeadar ann í zo raib rí acar beas dear n-a rearam le n-a otaob.

Zeit an beirt. Bí ríre corruige zo móir.

“Tá pé i n-am agat beic’ do leabair, a Antoine,” ar riré, “riubal uait abaité.”

“Ní beicó mé i b’rao anoir, a mátair. Caitéiró mé póil a t’péirugaó abaité: níl na rúite ar foḡnam aige.”

Dá b’péirugaó rí innreacé tó cé’n fáit! Níor labair rí focal beag péin.

“Agur b’ féirir,” ar an r’ócaé arí, “agur b’ féirir a mátair,” ar reiréan, “ḡo t’riocfá-ra linn; níl an bealac r’ó-fáda mar rin.”

Éuaró. D’éigin tó é. Mara ngabp’ad cáir b’píor tó nac n’óanp’airé an t’iógbail r’ul a r’illead a mac?

Ḣluair leo t’riúr agur t’ob aic an t’riúr iad. Bí c’p’oide lán ag Antoine beag an Céoil. Nac r’airé aic’ne cur’ca ag a r’ean’c’airé t’all t’onp’aic ar a mátair! Nac m’beir’ir m’ór le céite r’ear’ca! Le c’om ḡliont’arac ír bí pé péin níor t’ug pé r’aoi t’eara a beir’c c’omluat’ar. Ní fáca pé c’om c’orpuig’te ír bí póil t’ub. An ḡr’áin c’p’oide bí i r’úit’ib a mátair t’r’ac t’earp’ad rí ar an t’all—níor léir t’ó rin ac’ an oir’ead. Agur an éainnt bí aige! An r’ócaé boct aineólaig! Níor t’uig pé ḡo r’airé ḡac focal t’ainic amaé ar a béal ar n’ór r’ag’airé i ḡc’p’oide na beir’te b’ anp’ra léir ar bíc—an beir’c t’ug ar an r’aoḡal é.

Ní r’airé an ḡr’ian t’ar a t’r’í fáo péin ó t’alam agur i n-a luig’e ḡo r’uanm’ar ar leabairé néalta ór’da. Bí léir’ḡ uir’ri r’ilt’ed eir’ḡe ar an leabairé áluinn rin agur aḡairé t’abair’c ar na r’p’ear’c’air’ib r’uara uac’t’ar’ac’a. Earp’airé ceoil b’ éir’ir—ac’ níor’b ead. Bí r’uir’p’ed’ agur ceoil c’om b’p’ed’ aic’ ír t’ainic ar’iam ó beir’ólin ḡá meall’ad i n-áir’p’oe r’na r’p’ear’c’air’ib. . . .

"A mátaíir," arís an ríócaé, "nac mbeid tú mór le póil fearta? Sé tá i n-ann an ceól a gabail! Sé tá i n-ann cup ríor ar puadaib!"

Agur ríú ar aghaid é ag molaó an dail.

Connaic ré an sruan leirgeamail n-a leabair néalta.

"Agur an éaoi éuir ré ríor ar ball beag ar éirge na sruine! Má tá moille maóaire féin air ní faib daé dá d'áinric ran ríreir éoir ó d' fásamair an teac náir innir ré dom: náir innir a póil?"

Níor tugad fheadra air. Ní ar a éuir cainte bí áiré ag an mbeirt. Ní air bíodair ag cuimneamh áct ar máirín eile agur an beirt aca ós. An máirín rin connaic an beirt aca an sruan ag éirge so maorú. Ipe amain d'féadrad í peicéal anoir. . . .

"Agur maíoir leat-ra a póil, ní faib ceart agat san teac ar cuairt againn poime reo. Nac minic d' iarr mé ort teac? Na rúile b'féidir—read rin leirgeal; áct tiocfard tú ó am so h-am, nac d'tiocfard anoir?"

"Corruair fásaim an teac."

"Tá ríor agam rin áct tiocfard tú oirde Dia Domhnaig agur beid oirde ceoil againn. Beid mife mo tpeoir agat. Nac d'tiocfard tú anoir a póil?" arís an ríócaé so h-imprídeac, áct níor labair an dail.

"Abair leir a teac a mátaíir. Déan."

Níor labair rife áct oirde leir an dail. Déair an ríócaé ar an mbeirt. An faib ríad ag éirteac leir ar cor ar bit? Bí féadaint airteac i rúilb a mátaíir. Bí sí ag féadaint uairi ar puó éigin náir

leir ód féin. Agus an dall—bí peirean go neamh-
airead ffeirim. Ceól nuad áluinn gá ceapad aige
b'féiri. . . .

D'eirig an ródad n-a torc. Ní raib don ceart
aige beic ag cur irthead ar an mbeirt b'annra le n-a
croidé, déc cead tabairt d'iongantar na h-uairé
agus na h-áite an croidé a tógbáil ionnta.

Adt níorb í an uair láithead reo, ná an áit
láithead bí ag baint na cainnte oib, déc iongantar
uairé agus áite eile, cumhacé na talman ann, ceól
éanlaic ann, an grian ag eirge ann, an beirt aca féin
ann taob le taob, agus béal ar béal. . . .

“A fíoil!”

Díodóg an dall ar an airtlig rin. Ar labrad
leir? An ó'n mnaoi bí ra lachair anoir nó ó'n mnaoi
bí leir cúig bliadna déag ó foim támic an cainnt?

Ire—an bean bí ra lachair anoir d'ubairt an
focal. Agus leir an mac bí le n-a taob a meallaó
toruig pí ag cainnt faoi rudaib beaga ruada leir
an dall. Ní déanrad ré cúir dá gceaprad an mac
céadna go raib aicne aca ar a céile ran am bí éart
agus go raib oic aca dá céile dá bárr. Bí a mac
gáiréúiread. Cáithead bí beic ar a h-aire. An
rhadm cáirtoir ceangluigead ioir a mac agus a
ceólcara a rgaóilead, b'rin í an obair móir bí róimpi
amad. . . .

Spoiceadair doir an Tighe Móir. Ní raib Antome
deag páirta imthead go n-orghlócaide é. Dualaó
air. Dúirigead SeanCiorac n-a pluar codalta
agus eargainé déc níor eirig ré. Dualaó arir ar an
doir. Leag ré cor ar an uirlár. Tug ré mionn.

Dualad arís ar an doras. D'eirigh ré amac ar an uirlár. Cuir a ceann amac trío an bfuinneóg. Nuair a connaic ré an beirt bí i n-áonfead le n-a máigirtín cáit ré trí rmuigairle taob tiar de le ceann iongantair agus dubairt:

"I n-ainm an Aitair agus an Míic agus an Spioraid Naomh, bfuil deiread an domáin ann?"

XI

Nuair bí Antoine deas an Ceoil agus a máairín as dul abairte an máirín rín, síl sí an rnaomh cáirtoir a rgaioilead ar bealac eile.

Faoi'n am reo bí Antoine as coruad ar curo deas de rclár na tíre a léigead; agus corri-oróce nuair nac mbíod fonn móir ceóltóirfeadta air bíod ré as innreacá d'a máairín cé'n orod-íve beirfead ré do'n rghioradóir reo nó do'n rporaire úo d'a mbead ré beo le n-a linn.

Cuimnis an máairín ar an oic bíod ar an rclacá d'uib ríúo sinne rlad agus chead ar éirinn.

Bí foctrac reantige le hair na rlige.

"Muinntir Nuallán bíod annrín a Antoine," ar ríre, "caitead amac iao ríce bliadain ó ríoin. Fuair an treanbean agus beirt de na ráiruib bár leir an ocra síreac annreo," agus réar rí as réadaint ar an reantead.

Cuir a mac i rgeill di cé'n ríam bí aise do'n orodcigearna sinne an ríomh.

"Aitair fíoil Duib cáit amac iao. . . ."

Níor labhair Antoine Deas focal. Bí pé ag feadaint go rmaointeac ar na foéradairb.

"Innreócaíó don tuine duit é," ar rípe, "le n-a laim féin cuir pé an áit trí éime. . . ."

Bí Antoine Deas an Céoil ag ceapad nac nóéanfad póil Dub a leitéro. Úiodar beirt ar mullaó an áiró. Bí maóaire bpeáó leatán rinte ór a gcomair amac. Órpuig an maóair ag comaireamh sup comairim rí ríce foérad timóeall orpa.

"Áóair póil Dub úibir na dooine agur a leag na tígce rin uile go léir," ar rípe, "mionnuig pé agur móiróig pé nac bpeáófad pé teac fan úóigeaó roir an dá loc Riabac. . . ."

Bí an ríócaó ar buile leir. Dá mbéaó pé féin ann an uair rin nac é úéanfad gníom!

"Órpuig pé ar an rígnor a úéanam," ar ar maóair, "áóó ir úóca sup eirig pé tuirreac úi; ruair pé téaó cnáibe ar an úrlár oróce. Da lároir agur da teann an téaó é. Cuir an peanóabai úub rpeír an traóóail ann. Rug pé air. Meaó pé agur comair pé é. Trí peag go leit bí ann táimé rmaoineaó éigin n-a óeann. Cáit pé an téaó uaró mar cáitteaó naóair agur ruar leir an rtaigre com taparó ir bí ann. Áóó níor féaó pé ruamnear a glacaó annrin. Anuar leir. Bí an téaó ar an úrlár. Bí rígnnraó air foime. Úuail pé cic ann. Táimic rígnnraó air—bí úiabalaróeacó ag baint leir an téaó rin—b'éigin úó bpeit arir air. Bí mallaóó ar an téaó. Níor féaó pé imteacóó uaró. Bí ceann leir agur lúb ann. Cuir pé an lúb rooi n-a múineál . . . cáit pé an ceann eile tap rail . . .

ar maroin bí luca an Tige Mór ag veanamá pleróe ar a colainn, agus bí a anam. . . .”

Bí uachtár ar Antoine Deas an Ceoil an bár rug ar a tair a éasao.

“Agur maroir le n-a a tair ríú—prioital cuir veiread leir an mbeiteamnac rin. D’féad pé irtead ró-fada n-a béal ríuotad enam ar a cloigeann fíde flat ó’n áit minne pé an gníom. . . .”

Soil an rgeal rin go móir ar Antoine. Truaig amain béad aige do’n fear a caitead, marac sur innir a má tair óó cuir beas dá tpeitrib.

“Agur a a tair ríú arís,” ar ríre, “ran loé Riabad a báitead é. Marac sur báit pé é féin, dá toil féin, cé’n pát go dtáimic fuarloc ran abainn sur captuigead a uais, sur tugad a conra le ríu. . . . agus nuair adlacad arís ran talam coirreagan é, náir tugad le ríu arís é an oíóde céatna?”

Agur toruig rí ag innreacé dá mac raoi eadtraib muinntir’ íóil Duib. Dá mb’fíor ói é ba móir an peacac don uine aca a leigint a teacé i n-aoir fír.

“An fear aca ann anoir. . . .”

Bí ríú an cáinead ba méara fuair don fear aríam tábairt óó. Ueairc Antoine Deas uirí. Ní fáca pé aríam ceana an coramlaacé rin i n-éadan a má tair. An ghráin agus an fuac n-a ríúilí. Fonn uirí labairt acé eagla uirí go noctócairde a rgeal féin tpeó an gcainnt nímneac bí ar báir a teagan.

“Siubal leat,” ar ríre go tobann agus an ghráin agus an paitéior ag comlint le céile n-a ghríur.

Glúair leó timdeall fíde flat gan focal a ráó. Stad rí go tobann.

"A Antoine," ar rípe, "a Antoine a cpoirde iriú," ar rípe agus tuig sí barrós dó san don truaí aige le n-a léiteo, "a Antoine a cuio," ar rípe, agus í ar a dá gluin, "a Antoine, abair liom naé ngabfaió tú ann feara, impigim ort san don baint beit agat leir feara. Tá mallact ar an bpeap rin, mallact mná a millead . . . abair liom anoir naé ngabfaió tú ar cuairt ann feara go reáctnócaio tú é mar reáctnuigítear an diabál. . ."

Ói Antoine n-a toirt ar fead tamaili big. Ói pé ag féacaint uairó tar an macaire go voiligeaíac.

"Act an ceól a maáir! an ceól doibinn!" ar reirean.

O'eirig an bean dá glúnaib. Tuig sí naé maib pé n-a cumar an rnaóm bí roir an mbeirt ceóltóirí a rgaioleáó ar an dóig rin.

XII

An inniúe bíóó uirri! Dá mbéad Antoine beag san teact abailé i n-am d'fanaó sí n-a ruidé ag fanaact leir agus an cpoirde gá éráó inni go maib pé ra Teac Mór agus go gcloirfead pé an rgeal ó pól. Agus nuair a tíocfaó pé abailé bíóó cineál rgeat uirri roime. Dá bfeácfad pé uirri go rmaointeac —nór bí aige—fíleáó sí go maib veire leir an rcairvear bí eatorra arir go brácaó, gur h-innrigeáó gac uile fórt dó ar oic léiti péin. Ói sí gá céaraó aige agus é léiti ra teac; bí sí gá céaraó aige agus é ó baile. . . .

Suirdeadh sí ag cniotáil coir teine ran oíche go dtiocfaid sí abairle. Dúid an bóird faoi réim aici; an tuallán ar fhuadán ór cionn na teine; cíte gá fuaradh ar lic na fuinneóige.

Cuirfeadh sí an rgeal trí céile n-a h-intinn féin. Tugáid íod ghealladh ói—ádt nac iomda caoi le ghealladh a bhreathadh reádar é réabhad ó céile i n-aon turas? Ádt an mbéadh fonn ar íod an rgeal innreádt? Ói sí cinnte go mbéadh an fonn rin air 'r com mór le céile ir bí an beirt. Ádt nac mbeadh easla air go dtuabócaid Antoine Deas le n-a maicair agus go mbeadh ré féin pásta gan capair ar an raogal? Nac maib an rgeal níor náirige aige féin? Ádt nac iomda craiceann o'féadfaid ré cuir air?

An díoltar bain sí amad i bfaid ó foin—marac é rin, ní dtiocfaid sí ran áit mallairge reo go deó, marac é rin ní béadh a mac mór le íod Dub, marac é rin ní béadh sí ciartha cráirde céarta anoir: ar ndóig, ní féadfaid sí gan malládt beit uirru agus a leitéro a déanam? Agus ba dóig léiti go mba cur de'n malládt go maib sean a h-aon mic gá caillead aici. An díoltar rin bain sí amad—toruirgeadh sí ag maictnam air go dtiocfaid an pictúir go roiléir ór comair a rúl, go mbíod uaman uirru poimpe féin, poim an ngráin bí n-a ciorde féin. . . .

Síl sí crádt go maib an gráin rin múcta. Síil sí é rin nuair bain sí a díoltar de íod Dub. Ir ar éigin leis sí uirru féin nuair táimic sí ran áit i dtorac le toradh a ghráin díoltair a feiceáil, go mb'é an fuad ba

riocair le n-a tuirar. Aét aitébeóúad an reanfuat bí n-a cpoide ó táp. Méaduigeat é. Faduigeat é. Nac raib a mac múirneac, an mac tós rí le duad agur le raotair, níor zeanamla ar póil Dub ná uirru féin? Agur com mórdalac ir bíod póil Dub! An t-don ruo ar an raogal dá ucus rí zrad ó cpoide a fuadac uaiti! Bí a díoltar féin zá bainc amac aige i ndeire na dála. . . .

Duailéat rí amac i n-don tuirar le póil Dub feiceat ag útamail leir n-a dáil, agur ag bualad a cor i n-agaid na zclac pa trlige. Cuiréat rí a díoltar féin i zcomórtar leir an ndíoltar bain reirean amac agur bíod rí leatárta. Aét tíocfat riabarta feirge uirru dá mbéat a mac féin i bpoicair an dáil zá tpeóružad agur ag éirteact le n-a cómrad maic. Aét níor táinic zniom mar tona ar an bfeirg. Níor táinic de blac ariam ar an bfeirg rin aét bpuéat cpoide. . . .

XIII

Agur o'imtig na bliadanta ar an odig rin zo raib Antoine Deag oét mbliadna déag o'aoir, zo raib pé n-a óganac meaparda áro zan móran toirte ann; rúile lonnraca n-a éadan bán ar nóp dá liaipóro marmaid tumpairde i n-uirge; folc cacac de min-zruais ríodamail ar a ceann, aét nac bféatfad a díctéall é ceanružad ná é cóirružad; zlor bog outractac aige—ceaptá agur é ag labairt leat nar duhairt pé an camnt céadna rin ariam aét

leatpa amáin; é beo bíodúgmaíl ar a cóir agus n-a
iomúir; ógánac nac ngsabrad éaric ar an ttráio
san daoine beit as féadaint air.

Níor aéruiú na trí bliadna an rgeal ar an ttráio
mórán. Ní aitheóctá ar póil Dub go raib an
aimpír as pleamnuáad éaric; bí mátair an fír óis
beagáinín beas níor caitte, beagán níor nimniúe ná
arim. Aét ní fíltead don duine uirri go raib
fúití gníom mór eile a déanam, leir an bfeair rin a
míll a raogal uirri agus a mac a cup ó céile go
deó na ndeór

Aét bí. Ní féadrad pí an raogal bí aici a fearad
níor fuio. Éubrad pí póil Dub agus a mac le
céile. D'innreóad pí a rgeal féin o'Antoine i
látair póil Duib. Cuirfead pí a craiceann féin
air. Noctóad pí óó i mbriatraib toúta sac ar
fulaing pí ó capad póil Dub léití an céad lá. Ní
céilfead pí don fuo air; com mór le céile ir
bíodair i otopac; go mb'é an céad fear é oá oúg
pí sean; an róit duine bí ann an uair rin; an
teangsa bliadnaic mealltaic bí n-a ceann; com hóg
ir bí pí féin agus com neameólarac ar an raogal ir
bí pí; an imnide bí uirri; an fonn bí uirri i féin a
báad nuair éis pí go raib an anacain déanta; an
cainnt adubairc póil Dub nuair o'innir pí an rgeal
óó; an buile bí uirri; an éaoi fíl pí oíoltar bainc
de póil; an t-uatbár bí uirri nuair a bain—cuirfead
pí ríor go glan foiléir oíra uile go léir i látair na
beirce

Aét an beirce éabairc le céile—n-a teac féin oá
mb'féirir é—ní bead pé rin ró-éarfáid. Ní raib póil

17
 Dub áct don uair amáin ann, an uair éime pé ar éoir ruadóige topaig beirólin—an dtiubraó rí cuirpead óó éeáct? An dtiocfaó pé dá bfuigead pé cuirpead péin agur cóim minic capéarde Antoine leir ar a málaire de éaoi? Céap rí go mb'féápp fanaéct go dtiocfaó pé uair péin

• Bí an rígeal bí le hinnreáct ceapáa aici. Tóg i i gac pocal go cúramaó. Cuir rí i noiaró éeile go healaóanta iao. Labair rí ór áro iao agur i léici péin. Bain rí curó de'n nín ar an gcuro peo de'n rígeal. Cuir rí bpiú agur fúinneam i gcuro eile. An truaigmeal i n-uactar anpeo ra rígeal. Ureit-tópaideáct i gcuro eile. Agur éleáctuis rí an éainnt leir na tréitpe peo éabairt amaó n-a n-iomlán, gur céap rí nac b'éaópaó don tuine éirteáct le n-a rtaíri gan a ráó gurab é póil Dub ba éionntaó

Ní fada an t-ácar go bfuair rí fail ar an rígeal innreáct. Deirneannaó ran oíóce cé buail irteáct ar an úrlár éuici, agur a feanbeirólin faoi n-a argaill áct póil Dub péin.

Agur peo é an ráct bí aige leir an gcuarit a éabairt:

Máirt Cárga bí ann agur bí coinne déanta aige le Antoine leir an oíóce a éaiteam ag ceoltóirpeáct ra Teac Mór. Bí gac uile fóirt faoi péir aige—teine máit ran ngráca, na dallóga trioma ar na fúinneógaib, an lampa áro ar lapaó le n-a air úirpeáct mar bí an éeáó oíóce capáó Antoine leir i uopaó, na r'éacláirí éeáona gofma ar a fúitib

Áct céaró bí ar an b'pear ós nac raib pé ag

teacht? Bí ré tap a h-oét a élos, agus geall ré
 beic ann ar a reacht. D'eirigh ré agus toruis ré as
 riubal anonn 'r anall go mífoighead. Da léir ó'n
 scaoi a ruid an bpat-úrláir caithe rai n-a coraid
 sup ionda mile mile uair riubal ré an capán céatna
 rin. Uaireanta d'fanaó ré tamall n-a fearaí
 agus cluar air go sgoirpead ré topann cor a éarad
 óis ar an ngaimh taob amuis. Aét níor éuala ré
 an topann rin, agus lean ré dá riublóir ar nór
 reanteomáin rai glar.

Bualad an naoi. Bí ré tuirpead as panaét leir.
 An dtiocfad ré coirde?

Rug ré ar an reanberólin go mí-ráta. Dain
 rpreadgail ar. Beirdead aitta i scrudócar bí
 ann, filteá.

Anrin leir an bfuinneam a cuir ré ann réad ré
 an ruadós topais

Bí ré san ceól san capa anrin. Tug ré reacht
 mionn deas, agus sac mionn aca ní b'airtise ná a
 céile, go ndeada ré go pluar eargaine Sean-Chorais,
 sup dúirig ré ar a fáimhan é le teann na mionn,
 sup cuir iallaé air an lécpánn 'fagail agus é
 tpeóruad go tead an fih óis

"An céad ruadós bpiread oim," an focal
 adubairt ré nuair tós ré an lairde.

Níor cuir bean an tige don fáilte romhe. Cumhig
 rí ar oirde eile nuair táimic ré agus an rgeal
 céatna aige. Ó'n oirde rin amac ní ruid don
 truaimear aici. An oirde rin tug rí rai deara
 i dtorad com mór ir bíodar le céile. An oirde rin
 tuig rí cé'n ceangal do-rhaoilte bí eatorra—ad

anoct beaó pail aici a rgeal féin a noétaó ar a bealaé féin i látair a mic, anoct rgaioleao pí an rnaóm bí ag a ceangal le n-a bliadantaib

“Buireao an ruaoós toraisí orm,” ar an baill.

An leirgeal céanna bí aise anoct ir bí an oirde rín. Aét ní buirgeao pé ruaoós nuao ó n-a mac anoct ; ní beao oirde ceoil aca le céile mar bí an oirde úo. Ní beao oirde ceoil aca arir coirde

“Níl Antoine ra mbaile.”

Seit pé. Nac é o’airnis an glór!

“A Muirgeio,” ar peirean, “nac bfuil pé éar am agat maiteao úom?”

“Ní maiteao coirde ná go deó.”

Ní amáin náir maite pí úó aét bí lútgáir eioirde uirri go rcuirpeao a mac ruais air ar an teao nuair a éiofrao pé agur nuair éioirpeao pé an rgeal ó n-a beal féin.

Ir beag nac raib pí lágac muinntearóda leir!

“Tá pail agam nac mbéio Antoine i bpaó,” ar peirean.

Ní ceappairde aét go mba feanlánaíain ór cionn na teime iao, agur nárb eao rpeirin ar úois? Níor labrao móran; bí an iomarca aca le ráo dá otopnócaioir. Eirean ar éao na láime clé; ire ar éao na láime deire; an bóro eatorra agur an lampa ar lapaó air; clog beag ar an macal agur gac don tic-tic uair go mífarta mífoigheac ear cantalaé. Sílteá go mbíod pól Dub ag féacaint ar an rglóg rín go bpeirpeao pé cé’n t-am é—a ceól míbinn bí gá boópaó. Nuair a o’féacrao pé ar an rglóg ar an nór rín, deirpeao ríre:

"Ní beiré ré i b'fao anoir. Tá ré tuat san oirdé róp."

Ácét nac uirru bí an r'ganhrad nac b'fanrad ré!
Nac i bí raitead nac 'otiofrad a mac i n-am leir an
r'geal rin bí ceapra aici a élor! Maria 'otiofrad
ní r'gaoilfríde an r'hadm an oirdé rin . . .

Ásur o'fan an beirt, an bean a raib an 'páin n-a
croidé, ásur an fear dá 'otus rí 'pád trád ásur
éus 'pád dá mac anoir, coir teine ar fear i b'fao
'r i b'fao go 'otiofrad an fear ós éugadur ar an
raogal oét mbliatna déas ó foim abailé éuca . . .

XIV

Nuair o'fás Antoine an tead i 'otúr na hoirdé
bí faoi dul o'péad go 'otí an Tead Mór. Ácét nuair
f'poid ré an baile beas adá roir an dá áit bí a lán
de fearraib óga na tuata bailigíte ann. Uíodar
corruiigíte go mór. Bí r'geal mór éigin aca. Rit
fear ós oib amac éuige. Bí r'adántar n-a fúil
ásur filídeáct ar a teangain.

"Íoóbairt pola!" ar reirean, "íoóbairt pola ar
ron na beite nac 'scaillepar coirdé!"

Níor éuis Antoine i 'scap é. 'Gluair leir go
Mullac an áirí, áit a raib curd máit 'daoine
bailigíte. U'iongantac an r'adarc bí le peiceál
annhin. Maig lípe r'íor faoi. An abainn ar nóp
péirte móipe aihgeada as 'gluairéáct léiti faoi
coilltib tuigta ásur éar bántaib ásur cupaigib

míne. Sluaḡ mór ar an Mullac. Sgeat mór as gac éinne asur gan don beirt ar don rḡeal.

Bíodair uile go léir as féadaint i ttréó Baile Áta Cliaé.

Cluinead pléarḡad mór.

Rug fear aró ar Láim ar Antoine. Bí creataó n-a ḡlór.

“An feanáé ḡá tabairt arí!” ar reirean, “an feanáé nac rtopparó go mbéiró éire as éireannaisib.”

Níor tabair Antoine. Bí ré n-a fearaím leir féin amac ó'n rluas as éirteaó le pléarḡad na ḡunnaí móra.

Tóḡad a éiríde. Múrḡluigead a mírneaó. Táimic cineál meirḡe air

Níor féad ré aḡairó tabairt ar an Teac Mór. A-baile éuairó ré asur a éiríde asur a anam corruigḡe ar nóir náir corruigḡead le ceól aruam ias.

Meirḡe na náirúntaóó' bí air, nuair buail ré irteaó n-a teac féin.

O'féac ré ar a mácair. O'féac ré ar Pól Dub.

“Ir fada sur táimic tú,” arra Pól go carairdeaó, “tá mé annreo le dá uair a éluig as fanadó leat.”

Táimic ḡráin i ḡeiríde an fíri óig oo'n dall. De bunadó ḡall b'ead é, asur nac raib a éinneadó ríúo as ttrío i n-aḡairó a éinniró féin le n-a ciantaib? Náir éarháim an dall féin óó clairdeam bí as a feanaóair lé'r bain ré an ceann de éairídeaó ra mbliadóin 1798? Cé'n páé go raib ré féin móir le n-a leicéiró de dúine aruam? Ar noóig níor b'féiríir ḡráó tíre asur ḡráó ceóil a éur i ḡcomórtar le déite?

"Tabair muidís torais dom," ar an dall, "asur beiré spear asainn le céile ar an dá beirélin."

"Ní beiré."

Dubairt ré an focal éom borb dána rin sur seir an dall. Scannuis an máair éom corruigte ir bí a mac.

"Ní beiré don céol asainn le céile feara," arfa Antoine, "ní beiré don baint asainn le céile feara. Imteig abaire asur ná feictear annreo arir éiréce tú!"

Sil an dall i dtorac sur ar buile bí an fear ós. É díbir ar an teac! A náó nac mbéar don céol aca le céile feara! Tuis ré san móran moille sur i ndá rírib bí ré.

"Imteig!" arfa Antoine.

Rug an dall ar a hata, ar a máire treóir asur ar a beirélin, asur amac leir faoi rpeiréib neime, asur san fíor aise cé'n fáé sur díbrigeat é

"Ar éuala tú an rseal, an rseal móir?" arfa a máair i scofar fáiteac. A rseal féim ár ndóig bí i seiré aca.

"Éualar asur táim as imteac"

"As imteac! As imteac, a Antoine!" asur bí rseannrad n-a glóir, "ár ndóig nil tú as imteac uaim mar seall air rin, bfuil anoir?" asur síl rí a dá láim a éaiream timceall ar múineál a mic. Nac uirru bí an mí-áó nár innir an rseal dó pul ar éuala ré ó úime eile é!

"Tá mé as imteac anoir, a máair."

Ṫus ré póg 'óí go tóil. Ṫoruis rípe ag caoinead.

"A Antoine! a Antoine! Ná himtíṡ uaim! ná
hímtíṡ ó 'oo má'air dohrait!"

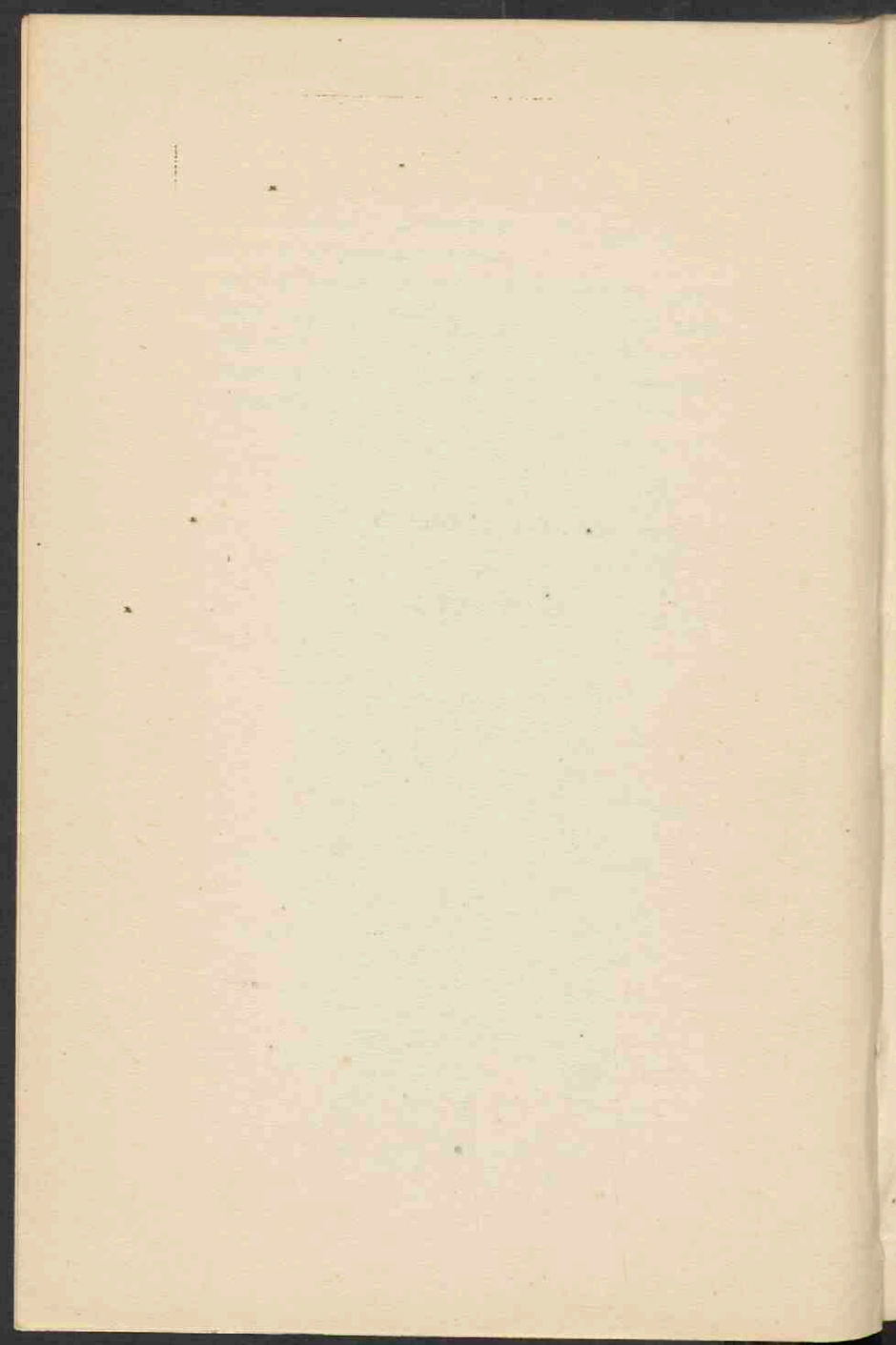
Adt 'ó'áluis ré uaití agur san ríor rṡéil móir a
má'air aise, 'ó'ímtíṡ ré leir ar eagla go lag'ó'ó'airde
a hírnead, go 'otio'p'ad lag'ad ar a anam

Ṫus ré ag'aró ar 'ó'aire á'ca Clia' agur na flaitir
n-a é'p'ó'ide

AN DARA buair

.1.

DIOGALTAS

Díogaltar

An peanbeóltóir, Pól Dub, ag cannt:—

Mairé dom, a múirgéro; mairimís dá céile ó tá
 ar mac Antoine beag an céil ar lár

Cuirtear fíor ort, a múirgéro, nuair a cualar an
 rgeal mór sin, aét níor táinig tú. Ní móroe go
 bfuair tú an ceáctaireadé ariam: bí tú ar baile
 cualar ó foim—má cuirtear ceirt ort cá raib tú nó
 cé'n gnóda bí agat ann ní call duit freagra a
 tabairt—aét rílim go bfuil fíor agam féin é.
 Molaim tú má'r fíor mo bairiamail

Cuir Antoine marlad orim an oróce deiread
 leagar rúil air; ní fíor dam anoir cé'n pát gur
 cuir pé ar an ceac mé, agus com mór ip bíomar le
 céile. Meapball intinne éigin táinig air ceapair;
 ní bead pé ró-fada go dtiocfaid pé éugam agus
 mairéinn dó. Bead grear agaim ar an peanbeólin,
 agus ní cumneócad ceáctar agaim ar an mipe
 táinig air an oróce sin. Aét d'iméig lá, agus
 d'iméig dá lá, agus d'iméig trí lá, agus níor táinig
 pé. Ní raib a társ ná a tuairgs le págail tall ná
 i bfuir. D'eirgs mé an-uaigneac gan é. Níor fan
 eporde ná mipeac agam. Fad uile doirméag dá
 fclóirpinn, b'é Antoine bí ann ceapaim; cé'n caoi
 a bfeáopaí pé panaét uaim agus an sean bí agaim
 dá céile? Ar innir pé duit ariam "cé'n caoi ar

feól Dia irteac éugam é an céad uair? ar noctuis
 ré duit ariam cé'n ghráó bí aige orm? Snaom na
 reáct rhaom bí eadpáinn dá mbéad a fíor
 agam sup faoi'n gceí bí tú ar fead an adair,
 a Antoine Bis an Ceóil!

Tpí reáctmáiní cuirear éarim faoi céaraó agur
 faoi éráó gan an teac fágaíl go dtáinic an fear
 aimpire irteac ra reómra éugam maroin.

Cualar ag imteacé éaric é agur leirg air imteacé.
 Bí rúil agam go nglanraó ré leir, agur go b'fágraó
 ré liom féin mé le mo rmaointe tuaidreaca a
 déanam. Acé ní raib baogal air. Síil ré cainnt a
 cur orm cúpla uair acé cuirear corg leir.

"A máigiricir," ar reirean.

Ní bfuair ré fneagra uaim.

"An fear óg rin bíod ag teacé ar cuairt
 anheo"

Seit mé.

"Seól irteacé anheo go beó é, a amadain," arpa
 mire, agur d'eirig mo éroide go raib ré tagca faoi
 deiread. Nác maic a bí fíor agam nác b'féaraó
 ré fanaacé uaim!

Acé níor corruig an fear aimpire. Moctuirgear
 é 'mo aice agur fonn cainnte air. Tá mbéad
 raóaric na rúil agam, d'feicpinn an tpuairg bí aige
 dom n-a feanáadan roacé.

"Déan deirir agur feól irteacé é," arpa mire go
 borib, "deirir!"

"Acé níl ré ann, a máigiricir —"

"Cé'n cainnt rin ort mar rin? Iméig!"

"Acé tá rgeala agam faoi —"

“Bí fíor agam air nárb é an veas-íseal bí aise. Corruigear ag cur caoi ar an teimr, ionnór nac bfeicfead an fear ainmíe a corruigte ir bí mé.

“Céaró a cuala tú?” arsa mire, agus ní filim go mbéad fíor ag don tuine dá cuigriónaige é an imhíde bí orm.

“Ar veir Dé go raib ré,” ar an fear ainmíe go diaóanta agus truaig aise dom. Bí fíor aise com mór ir bíomar le céile—dá mbéad fíor aise go mb’é mo mac féin é!

D’eirgear ‘mo fearaín. Níor féad mé ceirt cur air.

“Tá pé raoin bpsó le veic lá,” ar reirean; táinic toct air—“má’r pso adá or a éionn, agus ní filim sunb ead acé gaimín agus dol”

Ní céaradá ormra go raib rpeir ar bíc agam n-a curó cainnte: lean pé dá íseal—

“Marbhuigead veic lá ó foim é i mbaile áta Cuid reanpáiréar fuairéar ar maroin agus bí a ainm ann luét an ainm a marbuig é dá mbéad fíor agatpa é, a máigirtir, b’féoiri go bfeatópá coris a cur leó: bí tú féin ran arim uair, nac raib?”

Níor leigear orm go raib mé ag eirteacé leir ar cor ar bíc. Go veimín, an uair rin, ir ar éigin a cuigear céaró bí gá raó aise agus an toct táinic orm. Bí bárr na fuinneóige forgalte agam. Bí cumhacé túir an traimraíó ag eirge aníor ar an itir. Fuireós ag sabail ceóil go eirdeamail i n-áiríoe rna rpeiréib ní cloirpead Antoine veas an ceól rin arir coróce táinic fonn orm a túl

go tóí do t'eac, a múirg'éir, agus comhbrón a
 véanam leat

“Bí Sean-Émorac, an fear ainmíne, as cur de.
 Leir an bfuireóis bíor féin as éirteacé; filteá rin
 ar éaoi ar bité.”

“Bí clampar éigin i m'Uac' Cuiac?” arfa míre.

“Bí—cogaó móir. Lorgaó”

“Cogaó móir?”

“Seacó m'anam. Bí cunntar faoi ran bpáiréar.”

“Cuir 'diallair ar an gcapall agus fáis na
 páiréir uilig 'dom. Iacó rin cuir an t'pior ar bun,
 t'uill riac a bfuair riac. Déan deifir.”

Bí fíor agus go raib an fear ainmíne as féacaint
 orm, gur éar pé go raib mé gan ciorde, go mba
 cuma liom céaró d'eiúg do'n éaró ós bíod ar
 cuairt agus. Acé ní ailtairó bí. D'eiúg rean-
 míneac na hóige ionnam. Zeineacó diabal ionnam.
 T'orúg pé 'dom' g'pioracó. An mac rin dá t'ugar
 sean mo éporde t'únnairbúigeacó é. An fear bí
 ionnam? An raib pé de míneac agus díogaltar
 a baint amac?

An diabal bí i'rcig 'mo éporde níor táinic comhairte
 air acé é as taraint orm, as caiteam tarcuirne
 orm nac raib ionnam acé rean'éarnán feóla ó
 éaillear raóare na rúl. Múrgluigeacó an fonn
 cun díogaltair. Dá mbéacó an fear bí cionntacó ran
 t'únnairbúacó agus r'raacrainn an feóil dá éhámaró
 mara mbéacó don éaoi eile le n-a cur dá t'reóir.
 Acé níor móir 'dom beic ar m'aire. Ní véanpacó pé
 cúir dá gceappairde go raib mé níneac. Bí
 lúctáir orm nac raib fíor agus neac acé t'ú féin, a

Μυρζέρο, cé'n ζαοί βί αζαμ λε Αντοινε Βεαζ.
 Ξυρρεαρ τεαάταρρεαάτ ευζαο. Σίλεαρ ζο βρέαοραο
 αν βειρε αζαινν ρίγε είγιν α έεαραο λε Διογαλταρ
 α βαινε αμαά

Αάτ cé βί ειονηταά? Cé τιλλ αν βάρ υαιμ?
 Ρι Σαπανα? Α ήριóm-ρεαάταρρε? Α ήεαρ-ιοναιο?
 ήεαρ αν αιμ? Αάτ ιρ βεαζ ιρ ήέροιρ λε ήεαρ α
 θέαναμ ζαν αμαρε να ράλ. Μο έρμαίζ αζυρ μο
 ήεαάτ ζεάο έρμαίζ ζο βρμυλιν 'μο θαλλ ινοιυ, α
 Αντοινε Βιγ αν έεοίλ

Έαινε Sean-Έροραά αρ αιρ. Βεαρτ μορ παρπειρ
 αιγε. Έορμαίζ ήέ ζά λείζεαο 'οομ, αάτ νίορ λείζ
 μιρε ορμ ζο ραιβ μορμάν ρπειρε αζαμ ιονητα. Λε
 θαλλοζ α έυρ αιρ, έορμαίζεαρ αζ μολαο λυάτ αν αιρμ,
 αζυρ νάιρε ήαοζαλτα ορμ ζο ραιβ βαινε αζαμ λεο
 έρμάτ 'οομ' ήαοζαλ.

Λυαο ήέ αινημ ήιρ.

"Cé'n τ-αινημ αουβαίρε τύ?" αρρα μιρε.

"Ουβαίρε ήέ ι η-αά-υαιρ έ.

"Σιν έ ατά η-α ήεαρ-εινη αρ αν αιρμ ήαοί λάταρ,"
 αρ ρειρεαν.

"Τά μέ τυρρεαά οίβ υιλιζ," αοειρμυρε. "Σζμιορ
 αζυρ νά ρειετεαρ ανηρεο αρίρ ινοιυ τύ," αζυρ ήίλτεά
 ορμ ζο ραιβ λειρζ αν έρραοζαλ ορμ.

Αάτ ηί ραιβ. Βί ρεαναιένε αζαμ αρ αν βρεαρ α
 λυαοαο. Βί ήέ η-α οίρμζεαά όζ 'η-αον έιρε υιομρα
 έρμάτ α ραιβ μέ ήέμ ραν αιρμ ήαοο. Βίορ εινεάλ
 μορ λειρ. Σε βί ειονηταά ραν ούνημαρβαο

Έυιρ μέ λιτιρ αζ έρμυλλ αιρ. Έυιρ μέ ήάιτε ροιμ
 ζο ηέμυνη. Μολαρ έ ζυρ έυιρ ήέ αν έθειρζε-αμαά
 ήαοί έοιρ

“Nuair a cualar sup tú cuireadh éugainn,” arsa mire ra lici, “bíor ríméadac mar bí fíor agam nac ngéillpeá de boige, ná de fearóio, aét go scoimh-ionpá do dualgar cruaid. An bár bí tuillte ag an tpeam rin i mDaile áta Cliaé fuair ríad é. Má bíonn lá raoire ar bíd agac, b'féioir go tciubréá cuairt oim anneo. Tá iarsaireaét ear bárr ann, agus beid cainnt againn raoi'n tpeanaimpín doibinn bí againn le céile raóó ran Airpic éar.”

Nuair bí an lici rgríobéa agam, agus ír móir an rgríom éuir pé oim a rgríobad, aét tiz le dall féin rgríobhóipeaét a véanam aét an gléar feileamnac beid aige éuige, nuair bí an lici curta éun bealaig agam baineadh meadócan móir de mo éioide. Bíor cinnite go tciocpaó pé dá b'éadópaó pé é ar éor ar bíd. Agus anhrin

Ní fíor dom cé'n éaoi ar éairear an dá lá bí éugam. Bí tríd an díogaltair ag tpuiréad liom agus tá fíor agavra, a mhuirgéio, cé'n blas atá ar an díogaltair. Aimpín an earrmaig bí ann, óige na bliadna, cumraét blaé agus íoir ran aéir éairt oim, agus mo éioide féin éom héadótróm ír bí pul ar bualaó dall mé. Nac mbéad an namair, an fear bain mo mac díom, ar mo éomairle gan don acar?

Duairtear amac. Nac agam atá an éuimne ar an oirdé rin! D'fan mé tamall ra scoill big giunairé atá le hair na hairne. Aimpín gaoite anoir ír gnáac ceól doibinn beid ra scoill rin. Bí an ceól ann, cinnite go leór—na mílte deamán díomáoin ag caiteam raoire fílteá. Cuireadh aitear oim. Cuireadh doibneair oim. Níor baineadh a leitéio de

ceól ar don gléar dar ceap fear ariam. Rinnear
dearmad ar an bfeair cinn airm agus ar na coirib
bí déanta aige. Ní raib ra raogal aét mé féin
agus an ceól diabalta rin—agus Antoine beag.
Samtuigeadh dom go raib peirean ann, go raib pé le
mo taobh ann as éirteacht leir an gceól uathbárad.

. . . . Labhar leir. Sgreasdar aip. Síin mé mo lám
amach uaim le bpeit aip, aét ní raib pé ann. Nac
éarshaid do duine éalugadh ó duine eile ran oirdce?
Agus nac bfuil pé n-a oirdce i gcomharde agampa?

Aét tuigear go foileir anhrin céairt bí déanta.
Sead, agus tuigear ppeirín céairt bí le déanam

Aét cé'n éad? Bior 'mo d'ail agus nil pé
éarshaid as d'ail gníom de'n tróirt bí cearta
agampa a déanam san cabair. Síleat cuairt a
tábairt oirta, a Muirgéro. Ó mill tú na rúite oim
an oirdce uathbárad úo, nac dtuibreá iaraét do d'á
fúil féin dom fearó cúpla lá? Bí oic agus gnáin
agac oim; ní raib don nro ar an raogal nac
ndéanpá le marlaó tábairt dom, aét bior lán-
cinnce go gcuirfeá an fuat ar cáirve nuair éloirteá
cé'n gnó bí agam díot.

Tá eólar maic ar an rtaip agam. Tóruigear as
maectnam ar ain-bár na dtíoránac ba mó elú dá
raib ann ó túr. An bfeadórainn don bár aca imhic
ar an t-é reo bain Antoine dínn?

Nínn? D'féadpad d'ail nínn a éur i gcuipán éom
maic le duine, aét níor tairnig pé liom. Píleat?
D'féair liom rin go móp, aét nuair nac raib amarc
na rúil agam cé'n éad d'amrócainn é? Ní raib pé
an-péir ar éor ar bit

Cuairt mé go dtí do theac. Rugar ar an lairve. Tá déanaí airteac neamhcoitcianta ar an lairve céadna mar is eól duit féin. Na méara na rúile is géire bíor ag dall. Cuir an lairve rin muo éigin i gcumhne dom. Ní raib fíor agam cé'n muo é. D'fan mé annsin ríatam deas ag an uorpar, leir an reancuimhne a aicbeoócaint. Ní raib lúb ná carad, alp ná cnar air náir cuimil mé na méara de ríce uair, agus eactraí mo íaozáil ag gluaireact ór comair mo fúl gan beoóact ar nór tonnta na maria.

Connaicear, reat gíó dall mé, connaicear boctán beas i lár maóaire ran airneac teap. Lá burde broctallac bí ann, agus bí an beirt fear ar an bporrad ón ngréin—fear aca gonta agus an fear eile ag curiugad leir. Agus nac é bí burdeac do'n fear leónta? Ní raib don muo aige nac uciubrad ré do'n té táirctáil é. Ba mire an fear gonta; an fear eile bí ag curiugad liom, b'é ríúo an fear bí ór cionn an airim anoir

Zeit mo éporde. Bí agam. Cuir do lairve-re i gcumhne dom an airge d'airmar air. Ní glacpáinn don muo uair act reanpíortac bí aige, reanpíortac punnead ran eadail céad bliadain ó foin. D'féadpáir an gníom a déanaí leir. Ní déanpad don muo eile cúir. Ní bead aimpair ar bíc air nuair a tarbáirpinn do é. Ní cúirpad an reangleap trioda rin raicéior ar éinne. Agus ní ceappáirde act gur timpírt bí ann

Ní deaca mé irteac cugad an oirde rin. Gluaire liom abáile. Ní raib don ceól le clor agam ra scoill gluairre atá le hair na hairne. Ní raib

ceól ar an raogal éom haoidinn le ceól an
d'ioğaltair bí iriğ 'mo énoide féin

Bí pé n-a lá nuair a fhoicear mo teac. Aét nac
cuma lá ear oioce ag vall ve mo fórt? An
cuartağad a minnear go bfuairnear an reangléar
tioda! Bí fíor agam go raib pé agam i n-ait éigin
ra teac, aét cé'n ait? Ní féaróaimn cabair iarrad.
Níor eiriğ liom é fágail éall ná i bfuir. Da
mbéatá-ra le m'air, a Múirgéio! Cúirnear fíor
ort ra veirne. Aét ní raib an teactaire aét imiğce
nuair cuimnigear ar éupla borca tairoil bí agam
ar áiléir. I otóin borca oib fuairnear an cara bí le
cuioiğad liom

Síor liom an rtaigre go raib mé 'mo féomra féin,
go raib mé 'mo cátaoir móir fuaimnir féin agus an
reanpíortal agam. Ní bfuair mo beidlin ariam
an cuimilt agus an banaltreac éaoin ir fuair an
píortal. Sílteá oim gur éapar gur iud beó bí
agam ann. Labrar leir. Molar é ar na gníomar-
taib minne pé ó múnluiğeá i otoraé é. Cúirnear
i scéill óó go mbéat a gníom veirneannac raol éliú
go veirneá aimpire. Agus béat, a Múirgéio,
marac tura

Bí an píortal i ngrheim agam nuair a táinig Sean-
Cíoraé agus litir aige le m'agair. Ní minic dom
litir fágail. Ní féoir liom ceann a léiğeá,
faraoir, agus bí veairmao véanta ag an raogal
oim le fice bliadán. Léiğ an fear aimpire an
litir. Da ó'n bfeair cinn airm i.

Níorb féoir leir teact. Tuit an énoide oim.
Timpirt beas o'eiriğ óó. Tuilleá ve'n tubuirve

cuige! Déit ní raib ré an-*fa*da uaim; an *b*réa-
páinn cuairt *ta*bairt air? *T*ógad mo éiríde arís.
Teac beas bí aige rna *pléib*tib go *u*tiocrad *b*iread
air, go *b*réa^opad ré *o*rioc a *c*ur le *n*-a *c*uro oibre
i *n*éirinn

“*G*léartar an *c*óirde go beó,” arsa mipe leir an
*b*reap *a*imrife.

“An *c*óirde?” ar reiréan *a*sur iongnad air.

“Sead, a *d*iabail. Nár *e*uala tú mé? An *c*óirde
*a*veirim,” arsa mipe.

Ní *e*peróteá déit an *t*-iongnad *e*ámie ar *S*ear-
*C*rogaé. Níor *f*ás an *r*ean*c*óirde an teac ó *c*uiread
m'*a*tar, déit *r*ileap go *b*reit*r*ead ré *u*'n *o*cáio *r*eo,
*a*sur ar *b*eadac *n*ac *b*reit*r*ead *a*on *g*léar *i*om*c*uir
*e*ite. Bí *m*aor*u*adéit na *r*ean*a*imrife *a*s *b*aint leir;
bí *m*aor*u*adéit *a*s *b*aint leir an *n*gníom bí le *u*éanam
*a*sampa *r*reirim

*S*ibre a *b*puil *a*marc na *r*úl *a*sair *t*á an *r*olur
*a*sur an *u*or*e*adar *a*sair, *t*á an *l*á *a*sur an *o*irde
*a*sair *m*ar *e*loca *m*ile *b*ur *m*beata; déit ní *a*mlar
*u*úinn-ne a *c*omnuígeann i *r*ao*g*al *u*ub *u*e *r*ior.
Níl *a*sainn-ne *m*ar *e*loca *m*ile na *b*eata déit *g*níom-
*a*r*e*a *g*ur *r*íú *c*uimnead *o*rra. *D*a *e*ann *u*ib *r*in an
*t*urap *o*irde *e*ugar 'mo *r*ean*c*óirde *a*tar*u*a le
*m*ar*u*ad a *u*éanam. *D*a *r*ai*g*ead *r*olur i *u*adac mo
*u*or*e*adar é. An *r*ean*c*óirde *m*aor*u*a *a*tar*u*a *r*in
*u*om' *i*om*e*ur *t*ar *b*óirde *g*ar*u*a *e*locaea *a*sur *g*an
*i*onam *r*éin déit *o*irnéir *u*io*g*altar. Ní ar *r*on mo
*m*ie *a*mán bí mé le *u*io*g*altar a *b*aint *a*mac, déit ar
*r*on na *m*ilte *m*ac *e*ite *r*uair *a*n*b*ar i *n*éirinn leir
na *e*adair *b*liadán

Bí an peanteac agur an peanraogal a caite mé féin agur mo mhuintir nóimam págta 'mo diaid agam; ba laoc, ba gairgídeac mé ag gluaiseacé liom le gníom a déanamh ar son na típe rin nár spáduig mo rinnir. Acé ní éig liom cur-píor ar an aérugaó cáimic oim le goimro. Turar uaire amáin bí oim, acé nac ionda tuine eile caite raogal na raogal i n-aon uair amáin?

Cuiread páilte nóimam ran teac bí faoi éior ag an bpeap cinn airm rna pléibte. Rinne Sean-Chroac obair rúl dom. Dubhairt pé nac raib ann acé teac beag coramail le teac feilméara.

Treóruigead irteac i reómra mé. Bí an peap a raib mé ar a tóir ann nóimam. Chait pé lámh liom.

“Tá páilte nóimac, a pól,” ar peirean. “Suiró.”

Bí teine máit ann agur an beirt agann n-ár ruidé le n-a hair.

“Tig linn cainnt a déanamh gan solur,” ar peirean, “tá deoc agur eile ar an mbóro annrin le t'air.”

Bí eagla oim go bpeicead pé com corruigte ir bíor. Tug pé mipeac dom nac raib solur aige ra reómra. An spáin bí agam dó, bí píor agam nac raib ionnam i a céilt ar áit na mbonn. Dá gcuirpíde moill beag ar an bpeap airmpe, dá mbéad earbaró solur air go ceann tamailt big, béad liom. Béad an féacaint nimneac ba léir dom beic im' agairó faoi folac agam.

“Ir faoa an t-acap ó capad le céile ceana rinn,” ar peirean, “cé méad bliadan é?”

“Ópuil ré fíce bliadan?”

“Tá aghur ór a éionn.”

An pioréal lotháilac árra bhionn ré orim an uair rin bí ré i dtairge agham 'mo róca. Bí an teime bpeáð mór. Bí ríat orim go bpeáðpad ré m'éadan corruigíte feiceál leir na larráca zeala bí agh eirge ar. Leag mé lám ar an bpioréal. Bí ré faoi réir; an t-uráar aghur eile ann Bí mé agh maectnam ar an zeaoi aghur ar an t-íat a bpeárr an píleáar éur irteac ann. Rugar ar éoitteós ar an mborca bí le m'air. D'eirigí liom an toiteós a dearráð. Cuir mé cúpla gail i n-áirte uaim. Cualar agh cannt é. Ní raib ruim agham n-a bhiaétruib. Nac bpeáðpaimn cipín a larad le n-a éoitteós a dearráð, aghur an pad ir béad ré gá deanam é éaitéam? Ar bpeárr éom é deanam anoir éirteac, nó fanact go n-inn-reoéaminn tó cé'n pát bí agham leir?

“Nuair bíomar ran áirric éear le céite”

Dá marbhóéaminn ar an toirt é nárb amlaró a bpeárr éuinn beirt. Síin ré na cora amac uaró. Éeangmaiz cor díob le mo éoir réim. Éáimic éineál éreacáð orim

“Fíce bliadan! Éámaoio agh toul i n-aoir a róil. Ópuil coramlaect na haioire agh teact orim?”

Ní raib éior aize nac bpeáðpaimn é feiceál. Níor éuala ré áriam éur baínead raóáre na rúl díom. Dubnar ruo éigin faoi'n toiréadar.

“An tóctúir”

Níor éirt mé le n-a éuro cannte. I bpeca mo éaróize bí an pioréal agham. Bíor gá cuimlt go

Lásgac le m'oróid. An lairde airteac rin atá ar do d'orar-ra, a Muihgeir, bí agam 'mo lám fíleap. Leasgar méar ar béal an piortail. Tríto an bpoll beas rin a tíocpar an luaid a éuireap deirtead le tíoránae, arfa mife liom péin. Bí poll beas eile ar líneál agur ar éadae na caróige, le béal an piortail a fáitead amac tríto beasán, leir an uréar a éairtead. Cúimil mé carúr an piortail. Tá at ar an lairde tá ar an deanam céana leir an scarúr rin. Nuair a tóspainn an carúr agur nuair a rgaoilpinn anuar arí é bead anam i látar a éruitegeóra

"Deir an doctúr liom"

Bí ré ag cur de, aet ní raib fíor agam raol neam céaro bí ré a ráo. Cúirpinn focal beas neam-uróideae irteac ra scainnt ó am go ham; an piortail, agur an coramlac bí aige leir an lairde rin atá ar d'orar do tíge, a Muihgeir, an t-aon nio amán bí im' aigne. D'orglóeas an lairde orpar do tíge dom; an n-orglóeas an piortail orpar do éroide?

"Toiteós eile?"

Šlacar uaid i. D'eirgear 'mo fearam. Bíor le taob a étaoirae. Bí m'uille clé buille leir. An toiteós 'mo lám clé. An lám deap 'mo poca agur spem agam ar an bporail. Ceatpama orolais dá béal fáite amac agam tríto an bpoll bí ran éadae. An carúr cósta. Toruis clog a' bualaó. Comairgear gac buille. Bí fíor agam go raib pé a deic: nuair bead an deicead buille gá bualaó, éoirpíde torann eile ra peómpa"

" . . . a trí . . . " ar an clog.

Mócuigeas an luét ainnebhí ag me irtead orainn.
Nac orna bead an ríad?

" . . . a ceathair . . . "

Deirfidhe orm agur an piorat 'mo glaic. Aet
nac bead orainn a eirtead or comair coirde ar
bí go mba leir féin an piorat?

" . . . a cúig . . . "

Ar ndóig deirfad an coirde eirneair gur timpirt
bí ann, nac raib fíor ag ceathair agam go raib
urdear ann.

" . . . a sé . . . "

Dá gceartad féin mé, an raib doear mór
ann? Nac raib mé mo maiteara eart ceana féin?

" . . . a seacht . . . "

An lúegáir bead ar an raogal fóola! An bhíor
bead orra, a Muirgíro! An tógáil eirde bead
ort gur díol fear maibéa ar mic ar a eirde oibre,
agur gur mire minne an gníom!

" . . . a h-ocht . . . "

Clóirde an t-urdear reo ar fuo an tige; clóir-
fíde a mac alla ar fuo an doimain móir; tógad ré
gac deághéirde.

Eualar cannt an fíri a bí le caiteam agam.
Sitear go raib ré an-fada uaim—na mílte míle.
Buail na poela ra gcluar mé, aet níor eirdear
i ndiar a céile iad im' intinn. Níor baineas don
ciall ceart arca. Nuair buail an clog an seachtad
buille, eualar é ag ráo fuo éigin faoi doctúir agur
go raib eagla air nac bead orainn a leirdear coirde.
Bí ciall a eirde cannte ag dul irtead 'mo ceann

“Οο πέρι α έείτε. Ξείτεαρ ας αν ναομάδ buille.
 Ξίγσεαρ céαρδ α βί αιη.

“Αςυρ αν βρείεεαν tú ανοιρ μέ?” αιηρ μίρε.

“Νί πέιειμ. Τά παίττίορ ορη ναέ βρείεπρό μέ
 αον έεό αιήρ έοιόέε.”

“Έέ’ν έαοι α βρείεέέά ζαν ποίυρ?” αιηρ μίρε.

“Βί έαυαέ έαρτα τιμέεαίί αι α έεανν. Μότυίγσεαρ
 έ ζά βαιητ υε,

“Ναέ υαέβάραέ αν πέιε μέ, α βόίί,” αι ηείρεαν.
 “Όείρης πέ η-α πέαραη. Βί πέ βεαζναέ buίίίτε
 λιομ.

“Ναέ ζράητα αν παόαρη μέ,” αι ηείρεαν ζο
 υίόηναέ, “αςυρ υυβραό υαιη ζο παίβ μέ ανοαέ-
 αιηαιί.”

“Βείητ όαίί ι πέόηρη όορηά! βείητ όαίί αςυρ
 υυίηε ααα αι τί αν υυίηε είτε α έαιίεαηί!

“Αέτ ηίί μέ υαέαιηαιί ανοιρ, αςυρ ηί βειό αιήρ
 έοιόέε. Πέαέ αν τ-έαυαν μίίίίτε ηίη—”

“Νί παίβ ηίορ αιζε έέ’ν βαιί βί ορη πέηη. Ηίορ
 ηείγσεαρ ορη ναέ βραα μέ αν ηζηίορ βί υέαητα.

“Νί αβηόέαρ αιήρ έοιόέε ζυρ πέαρ ηρεαζ υαέαιηαιί
 μέ.”

“Όιομαη ταοβ τε ταοβ ανηηηηη, αςυρ ζυαλα τε
 ζυαλαηηη, αςυρ ζαν παόαρη ηα ηύίί ας έεαέταρ
 αςαηηη

“Έυηεαρ έείητ αιη.

“Σεαό, βεαν α ηυηηε αν οβαηη ηεο ό, έά
 όηίορ όομ? Όλα είζηη τορζαέ έαιί ηί λιομ”

.

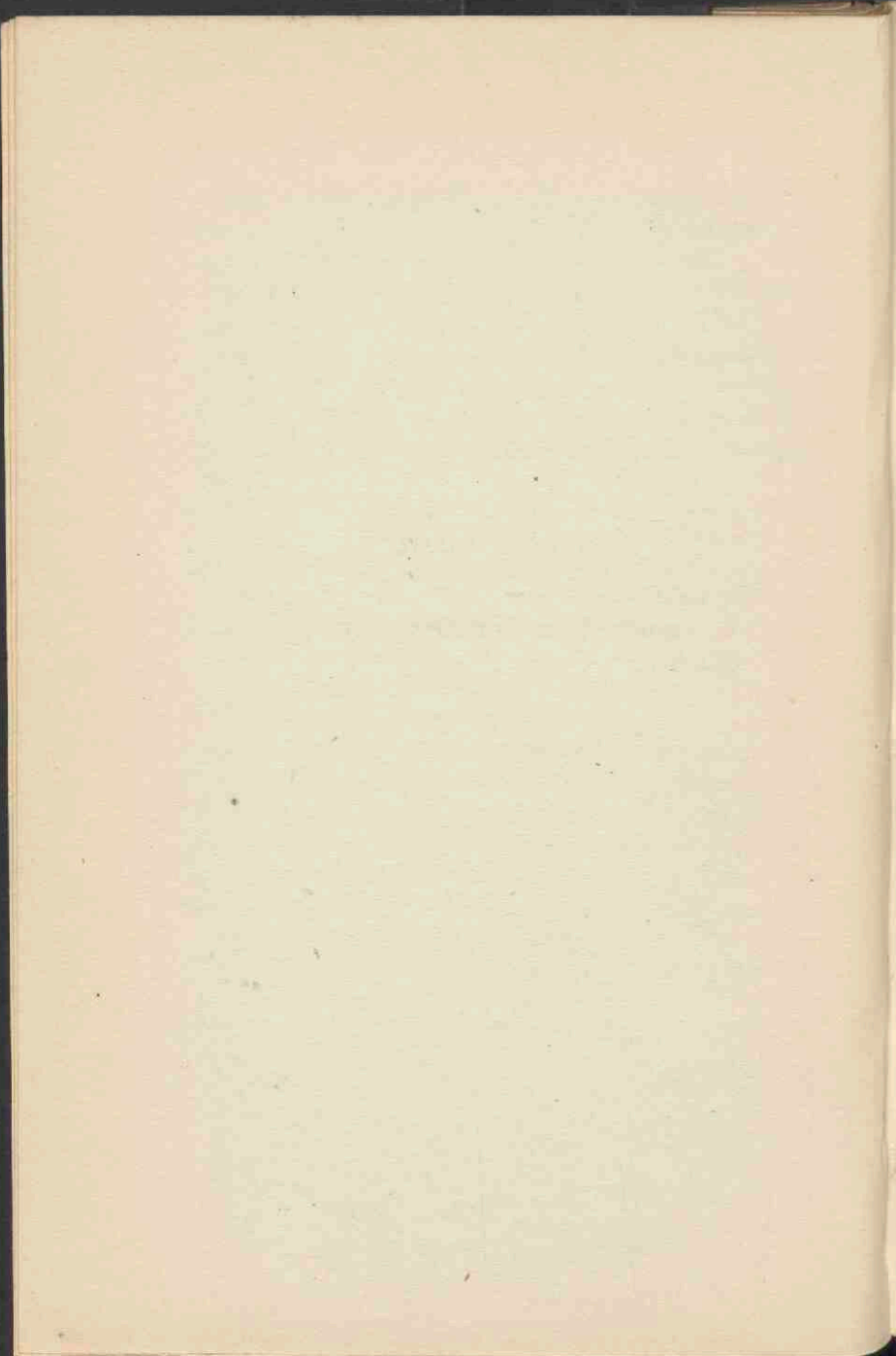
Níor féadar é cáiteam. Da uatbáraithe an bail
cuireadh air ná don báp. Cúimnígear ar ar fúlainn
mé péin. Is beas nac paid truaig agam dó

A Múirgheir, tuis leat é innreacht dompa rai pún:
an amlairó gur fágaó bpaon beas de'n ola bain na
rúite arampa ra mbuidéal, agus gur leir pinne tú
an gnióm? Ar bain tú díogaltar de'n fear bain
do mac díot ar an díog céatna agus leir an ola
céatna is a bain tú díogaltar de'n té tug an mac
duit?

AN TRES BUAD

.1.

BEIRT DAN MISNEAMAIL

Beirt Bán Míneamail

Do hinnrigeadh an rígeal seo dom le goimro:—

Tá aithne agam ar feanmnaoi atá dall le bliadantaib fada. Daintreabac atá inni, agus ní heól dom go raib aici ariamh aét an t-don mac amháin.

Daintreabac agus í dall—fílteá ó'n gcainnt rin sur bean boct beadh inni; fíleas féin i dtorac é nuair fuairéar a tuairis. Aét bí dul-amuða oim agus dul-amuða móir. Bean fadóir í; dá mbéadh an céadmao cur dá maoin agamra o'féadpáinn gan faic a déanam le mo beó.

Cuirear aithne uirthi i dtorac na Dealtaine atá iméigíte éar. Cuireadh ann mé ar teactairead; aét nuair éonnaicear an t-áru maorá, agus an coramalaét bí ar an uile ruo éar ann, fíleas ar n-óig naé raib mé ran áit ar cuireadh mé—rearbógantairóte agus 'é don tóir éar oim gac uile coirméas a fiubalpáinn! Agus dubhad liom cuairt éabairt ar feanbean dáil bí n-a comhairde rna pléibte i gCill Mannain!

Seólad irteac ra reómra mé.

Bí rípe ann ríomam: bean éaol éairte, agus bán leigíte uirthi agus coramalaét ar an uile bail oi go raib rí mórcúireac mórdáac. Ir maé ir cuimneac liom an céad amairc rin: bí gúna duib ríoda uirthi,

caitaoir mhór fuaimhir fúite, a cora i n-áirde ar ríol,
 a curó cniotála ar bóro beas le n-a taob—bí rí
 ar nór deitib duib ran reómra mór galánta rin gan
 cor airtí go labrainn féin i uctorad.

“Cuiread annreo mé le teactaireact,” arfa
 mire.

“Sead.”

“Le teactaireact ó do mac.”

Seit rí.

“Dubairt fé liom a mád leat”

Ní raib fé de mhinead agam an teactaireact
 éadairt ói lom dínead nuair éugar faoi deara cé'n
 innre de éinne uirthi nuair luadad a ainm.

Cé'n éaoi a b'éadrainn agur gan agam act an
 orod-rgeal ói? Cé'n éaoi a b'éadrainn innreact
 do'n treanbean dáil rin go raib rí gan mac anoir;
 go raib chámá a haon-mic faoi'n b'óio le mí?

Cearar bréag innreact ói.

“Tá do mac beó plán éall i Sarana,” arfa mire,
 “bí fé ran Eirge-Amac; sabad é, cuiread éar
 ráile é”

“Ní raib a ainm rna páiréir,” ar mire, “léigead
 ainmneada na noioine cuiread éar ráile dom.”

“Ainm bréige bí air”

Caittear bréaga a coctugad le bréagais eile.
 Act cé'n neart bí agam air? An b'éadrara an
 fírinne innreact do'n treanbean dáil rin? Cár
 b'rior duit nac marbócaide í dá n-innreocá an
 fírinne ói mar peo:—

A bean uasal, ir truaig liom éú. Tá tú gan mac
 anoir. Innreocad duit cé'n éaoi ar cuirear diene

air i dtoras. Dheam fear armta cuairt irtead i
 b'airne bis i lár na caérad i m'baile áta Cliaí leir
 an áit a sháil le troid a déanam le n-a rean-
 namhóe. 'Óibir ríad an pobul uile ar an b'airne.
 Síleadar go ríad ré rúta féin ar ríad, nac ríad don
 duine ann áct a muinntir féin. Áct bí dul-amúda
 orra. Agus cuairtear na háite domra, táinig mé
 ar fear n-a luige ar fuidéacán n-a érom-córlad
 meirge. Fear meádon-dorta bí ann; fear ríad'bir
 dé réir coramálácta, áct ba léir ó'n bfuil bí ar a
 bairt, agus ó'n scladar bí ar a cúro éadaiḡ go ríad
 ré ar a ríad'bir ó'n dtuair agus nac ar a leir bí ré
 shá caiteam.

Dúirgear é.

"Amac leat ar an b'airne go beo," arsa mire.

D'féad ré roir an dá rúil go míceadac orim.

Bí ronn troid air.

"Amac leat tú féin . . ."

Rugar ar shalainn air.

"Seo, corruig," arsa mire. Níor máit liom beir
 nó-borb leir go scuipfead ré a céad dúiréadac de.

Síl ré mé leagad, triupleóg tabairt dom.

D'éigín dom bárr na báignéire tabairt air.

"Marbháirḡ ort," ar reirean, "tá gléar troid
 agus caáa agam féin," agus bain ré ríad'bir ar a
 róca rúil a ríad'bir agam céaró bí raol a déanam.

"Anoir, má'r fear tú," ar reirean; 'o'féad ré ar
 mo culaí éadaiḡ, ar m'éire caáa, ar mo éirí agus
 na ríad'bir bí ann, ar an nguna agus ar an mbáignéire.
 Sgriob ré a ceann. Cumil ré na rúile. Bí a céad
 dúiréadac agus a deireadac meirge shá scuif de aige.

"A'sur cé tú féin le do toil?" ar peirean a'sur ionghnád mór ari.

"Saiḡoíúir mé," arpa mire ḡá tpeóruḡad ḡo utí an ḡeata, "saiḡoíúir i n-arrn ḡobalaáct' na héireann"

"An aḡ b'ionḡlóioiḡ adá mé?" ar peirean. "ḡobalaáct na héireann?"

"Dubairt pé na foela rin t'ri nó ceatai o'uaire b' a'sur é aḡ iarraró an rḡeal a tuisirint. 'Dá n-abróc-ainn ḡo raib mé 'mo saiḡoíúir Rómánaé a'sur ḡo raib lúl Caerari mar éannaire oim ní béad níor mó ionghnád ar an b'ear boct.

ḡaoi d'eiread dubairt pé :

"Coḡari mé leat, a f'ir óiḡ," ar peirean, "cé'n d'áta é?"

"Luam Cárga."

"Sead, read, áct an bliadain?"

"Iḡiḡ."

'Dá b'peicteá annrin é aḡ iarraró d'éanam amac céaró bí ar ceairi leir an raogal! Cuirpead a féadaint ḡáirú ar Naom ḡol.

Curoiḡear leir.

"Tá Eirḡe-amac ann," arpa mire.

"Eirḡe-amac?"

"Sead, Eirḡe-amac i n-aḡaró na Sapanac?"

'Óiḡ pé é féin. Cuir pé copamalaáct míleata ari péin.

"An nḡlacfariḡ riḡ liompa mar saiḡoíúir?"

Bí pé i noá riḡub píre. Ní raib f'ior aḡam céaró a b'earri a d'éanam. ḡear ḡear—a'sur bí riḡ aḡ ceapóáil uaimn ḡo ḡeair. T'ḡari i lácairi mo éairtín é.

“Bfuil uréar maic ásat?” ar feisean le mo duine.

“Com maic le don fear eile i nÉirinn,” ar mo duine.

“Ásur tuigeann tú céard tá fúinn a’ déanamh?”

“So rár-maic áct níor fáil ar so mbéad an fáil ásaínn so deó.”

Ásur glacadó leir. Rinne sé tioro, tioro com maic le don fear eile dá raib ann. Cuirear aithe tar bárr air i gcaiteamh na feachtmaine. Bí mé féin ásur é féin le céile ar bárr tige as pléarsaó ar fead móran de’n ácar. Ní raib comraide ba éroide-amla as don fear ariamh. Coinnígead sé as záiró tú ó maroin so hoirdce le rsealtair ásur le speann. Bí rseal aige faoi bean a raib cor áomuito aici—ní call dom é innreáct anoir—uarí éigin eile b’féoir

Áct ba móir an fear ban é; ba móir an fear oir é—áct ba mó ná rin an fear tioro é

Níor labair sé liom ariamh faoi n-a mátair so raib sé as pagáil báir: fead—piléar, piléar feacrám

D’innir sé dom annsin gur baintreabac bí inni, nac raib don élan uirru áct é féin, so raib sí dall.

“Ásur má eirugeann leat imteáct,” ar feisean, ásur é as réalugaó uainn, “má eirugeann leat imteáct tiubraic tú cuairt uirru ásur innreócaic tú ói cé’n éaoi so bfuair mé báir.”

Seall mé rin do.

Áct nuair connaic mé an tfeanbean donraic dall rin, n-a fuide annsin léiti féin ra feómra móir salánta, nuair tuigear ó’n ngeit bainead airtí nuair

luas'ar ainm a mic go raib' gearn millteac' aici air, ní raib' ré 'de mhíneac' agam annsin mo gheall a coimhíona'ó agur an síinne a rá'ó léici. Is móir an míneac' béa'ó ag fear a bhurra'ó ciorde má'car

“O'fan mé cur'ó máit' 'de'n traim'ra'ó fan áit. Uí mé ar mo coimeá'ó agur níor' bhreair' 'dom áit a mbéinn go mbéa'ó an tóir' éar't.

Ní raib' mé 'óá lá go dtug' mé cuairt ar an r'asair't go nglac'fainn coimair'te leir' faoi'n ngeall' t'ug'ar 'do'n fear' b'i faoi'n g'c'ré.

Mol' ré an fu'ó a rinne'ar.

“Óá n-innre'ó'c'á go tobann' mar' rin' 'óí é b'féir'oir' go mburra'í'ó' a ciorde. ‘Deir' na 'do'c'táir'í go bhuit' a ciorde lag' éana' féin,” ar' reir'ean.

“Ác't cair't'ear an r'géal' innre'ac't 'óí uair' eic'ínt,” ar'ra' míre.

“Is' 'ó'ca é,” ar' reir'ean, “á'c't mar'bh'ó'car'ó ré í.”

Táim'ic bean' ó'g' ir'teac' leir' an t'ae agur rinn' ag' cainnt'.

“Éir't liom' noim'éa'ó, a áine,” ar'ra' an r'asair't.

Cuir' ré í n-ai'c'ne 'dom' í. In'gean' 'dear'bh'úra' 'ó'ó b'ea'ó í. ‘Dubair't an r'asair't liom' mo r'géal' a ai'c'-innre'ac't.

Rinne'ar' amla'ó.

‘Deir'is' an bean' ó'g'. Labair' r'í go h'ú'g'ar'á'ra'c'.

“Cair't'ear' r'géal' an b'áir' rin' a éir't uir'is' go 'de'ó,” ar' r'ire, “ba' á'ó'bar' b'áir' 'óí féin' é é'lor'.”

“Ác't cair't'ear' é innre'ac't 'óí uair' eic'ínt,” ar'ra' an r'asair't.

BEIRT BĀN MISNEAMĀIL

“Ní caitear agur ní innreócar,” o’féac sí ar an mbeirt againn, “reo,” ar rípe, “déanamair triúr cumann an rgeal a coinneál uaití fao ’r máirear sí.”

“Deir sí ag rúil le litreacaib uairó,” arfa mipe.

“Agur geibiró sí iao,” ar rípe, “mar rghriobfaró mé féin iao. Ó éail sí an t-amarc ip mipe ip mó rghriobann agur léigeann litreaca ói nuair bíod a mac ar baile.”

Rinneamar triúr cumann le céile ar an ládair, d’allós a éur ar an mádair donraic faoi bár a mic

Sghriobad an éeao litir an oirde rin. Ag áine bí an peann; bí mipe ar a lámh éle agur an ragar ar a lámh deir. Níor labrad ar fead rgaatáin bis. Bí cineál rgaé orainn—ag cumaó litre ó’n raogal éall

“A mádair dílip ionmuin,” arfa mipe le túr a éur ar an obair.

“Ní head,” arfa áine, “ní abróeacó ré mar rin é. Ní abróeacó ré aéc ‘a mádair.’”

Sghriob sí ríor an dá focal rin.

Sghrúdaigear go gáar í agur í ag rghriobad. Tugar faoi deara com teann trom ip bí a gíall, com deagcumta leigte ip bí na malaí, an éaoi éorruigead sí na pupa ó am go ham

“Tá an tpláinte ear bárr agam ó o’págar an teac,” arfa mipe le toul ar agairó leip an litir.

“Ní abróeacó ré focal faoi n-a pláinte,” ar rípe, agur rílteá go raib sí le amadán a éabairt oim nac raib aicne níor feárr agam ar an bfeair bí marb.

“An tpoio reo bí i mBaile áta Cluac,” ar rípe,

agus t'oruis rí ag r'ghriobad, "bí lámh agampa ra t'p'oro rin—tá f'ior agao féin nac b'p'eat'ainn t'p'oro f'eiceál gan mo labar féin c'ur ir'ceac ann"

"Bí aithe maít agat'ra air," ar'ra mire léiti.

Sé an r'agart a labair.

"Da ceart go mbéad," ar r'eirean go r'maointeac.

Bí an bean ós ag oibruisad an p'eanna ar a t'it'ceall.

" gabad mé i n'p'eiread na dála, acé nil mo fáit de'n t'p'oro ná de'n coim'pac f'ásta agam go fóill"

S'ilear go mb'air'ceac an litir i le mac bí gabta c'ur c'uis a má'air, acé bí r'gac oim don ceó a ráó bí an bean ós gá r'ghriobad coim hu'g'uar'p'ac rin. Ní ceap'tá acé sup'ab é an p'ear marb féin bí le n-a taob gá ráó léiti

S'griob rí a lán eile bí níor air'ige fó'p' de féin mo b'aram'la-ra. O'féac'ainn ar an r'agart ó am go ham, acé ní déan'p'ad r'eirean acé coim'p'ta déan'aim liom beít 'mo t'ort, go raib rí ag déan'aim ar f'eab'ar. Cuir'ead i gcéill dom go raib aithe níor p'ear'ri ag an m'naoi bí a' ceap'ad na litre ar an b'p'ear bí marb, ná mar bí ag don duine eile ar an raogal. Níor c'ur mé ir'ceac uir'ri níor mó.

Leas rí an p'eann uairi. O'féac ama'c r'óim'p'i agus a dá lámh faoi n-a ceann mar béad rí ag cuim'neam ar r'géal b'p'ónac éigin ran am bí éart. Bí an r'agart leig'te r'iar n-a éat'aoir agus a dá f'uil ar d'úna'ó aige. Bí an áit an-t'roc'air: éluin'teá mall-builli t'p'oma an éluig agus anál na mná oige bí éaluig'te léiti r'na p'eancuim'nib . . . Níor

féadair na rúile bainc dí: dá mba go raib an fear
marb anhin le n-a hair as labhair léiti ó'n raogal
eile, i gcnamaint naé tuigfead éinne acé an
beirt aca, ní féadfaó féadaint níor airtíge beit n-a
rúilib

Seit mé.

" asur a mácair a éiríde, tabair aipe máit
d'áine go scarrar le céile aip muiro," ré an ragar
dubhair an éainnt go mall tuilgearaó.

Rug an bean ós ar an bpeann aip, acé ní túirge
tuas ná éait pí uaití é. Táimc creataó uirru. Síil
pí eirge. pléarís pí as caimead.

" A Riocáiró! a Riocáiró! a Riocáiró!" ar rípe,
asur d'iméig léiti amaó an toirar

D'féac mé ar an ragar.

" An raib éior aici," arfa mipe, " go raib ré marb
sur innir mipe dí é?"

Leac a beal ar an ragar.

" Níor éuinig mé ar rin," ar reiréan.

" As iarraró an rgeal a céilt ar an mácair"

Cuir ré irteaó oim.

" Asur gá innreacé go mírtuamóda mítrócaimeacé
do mhndoi eile túg sean a éiríde do!"

D'eirig ré n-a fearam asur é corruigéte go móir.

" Beirt amaóán muiro," ar reiréan.

D'adontuig mé leir

.

Ar maroin go moó bíor i dtí na baincreabáige
daille.

Dí áine ann pómm asur i as léigéteóimeacé' do'n

creannhnaoi. Ní fílteá uirthi go n'odárna rí go t
 ariam: bí rí éom croidheamhail beo rin.

"Ó readó," ar ríre, "táinig litir an'dear ar maidin
 ó Riocáiró."

"Léig tó í," ar an creanbhean.

Ar an mbán ór comair an tige nídhí bíomar. An
 creanbhean n-a ruidé i gcliaib-éadaoiri as glacaó an
 deir ói féin; an bhean ós ar éadaoiri eile le n-a
 taob. Éraic a lám ríúo nuair rug rí ar an litir le
 n-a léigeadó dom. O'féad rí go géar oim. Bí fíor
 asam go raib rí as iarraidó déanamh amac ar
 m'iomcúir cé méad dá rgeal asur de rgeal Riocáiró
 o'innrigeadó dom. Bí céad ceirt faoi n-a rúil: an
 raib fíor asam go raib rí féin asur Riocáiró luairde
 le céite? Ar vubraó go mbéidír póirta i b'ead ó
 foim marac an timpírte o'eirig dá má'cair? Fear a
 míll rúile a má'car go timpírteac le rúdar asur é
 as iarraidó é éruomužad—cé'n édoi a b'éatrad
 reirean bean a pórad asur an aipe éairt éadairt
 oi? Nac mbéad ré de dualgar aige an raogal a
 déanamh mín réid aoihinn do'n má'cair rin go
 b'ruigeadó rí b'ar?

Torais mé as maétnaíh ar an gcainnic a'ubairt
 an r'asairt nuair o'iméig an bhean ós: vubairt ré
 gur éear ré ná r'ugadó mac ariam éug sean níor
 o'ltre dá má'cair ná an sean éug Riocáiró do'n
 creannhnaoi máoiróda bí ór mo comair amac. Asur
 maidin léici ríúo, bí rí ró-móiróalac, ró-rúmhár,
 cur-ríor air, ná ar an n'gráó bí n-a croidé o'ó, i
 féin; acé dá gcluinfeadó rí duine eile gá molaó go
 elirde, asur ór íreal mar o'eirteá, éiofadó loinne

n-a reanghraoð é aithe agus béad sí n-a fíoréaraid
 AS an té rin go veó

“A máthair,” d’áirg na focla ar an maectnam mé.
 Bí Áine AS léigead na litreacá breise ór íreal, ve
 glórí bos, agus AS cup brígh agus éirfead airted
 i nsgaé abairt.

Cuimngim anoir ar an uile puo éarla an mároin
 rin. Cuimngim ar an áit, ar an gcraon móir crio-
 éapail faoi árduilleabair bí ór ar gcionn, ar an
 mbán, ar an móirféar síor uainn—bí traidna ran
 bfeair i bpoirgead leitcéad rlat d’uinn agus é AS
 cup irteac ar an léigteoirfead le n-a póirt airted
 féin; adt an puo ip mó atá geárrta irteac ’mo
 cuimne an féadaint bí i n-éadan na reanmhá agus
 cluar uirri AS éirtead leir an litir breasais rin
 táinic ó n-a mac mar ó’ead. Cuir an féadaint rin
 i sceill dom go bfeadta aithe agus aithe máit beit
 agus uirri adt go mbéad raogal rúnda aici nac
 noctócaide duit go veó

Cuir Áine corg leir an léigteoirfead.

“Léig an siota rgríob pé fút féin, a Áine,” ar
 an treambean.

Bí leirg uirri é véanam adt punne.

“ . . . agus, a máthair a éiríde, tabair aithe máit
 ó’Áine”

Níor féad sí níor mó a rá. Táinic toct uirri.
 Bí síor agus go raib sí AS cuimneam ar an bfeair rin
 dá dteus sí sean agus nac bfeicfead sí arís coirde.

“Agus tiubraid mé aithe máit duitre, a Áine, go
 dtiocfaid pé éugainn arís,” ar an treambean.

Sil mé go mburfead an sol ar Áine. Níorb

baoghal uí, sió go raib doer faoi n-a rúil agus a hanál as teacht go trom.

“A máthair,” ar riré—rin é an t-ainm eus rí ar an t-reanbean i scoinnairde—“a máthair,” ar riré, “ní sílim gur faoa go bpreicrò tú é.”

Ní rior dom cé'n éiall bain an t-reanbean ar na foclaib rin; bain mire mo éiall féin arta nuair dearc mé ar an t-reanbean máoróda rin bí le mo éad—i las lúbad doiriac agus i bpoirgeacht, cé méad mí, do'n bár?

Molar an fear bí faoi'n scé: cuirtear rior ar a éródaict, ar a éroide, ar an mirneac cuir pé ar an uile duine bí i n-áice leir.

Le linn mo cuir cainte fleamhais lán rocaé caite na máthair irteac 'mo lám féin. Déct an buirdeacar bí as an mnaoi óis dom—bí a rúile lán o'airtear agus de mórdáil go raib an molaró rin gá fagáil as rún a éroide.

Labair fuireós i n-áirde rna rpreicrò

Bí an t-reanbean corruigete agus níor máit léiti go bpreicrò í.

“Imtigrò lib anoir go ceann rgacláim,” ar riré, “ba breá g liom beic liom féin tamall.”

Cuaró mé féin agus áine as rparioeóirneact.

“Meas tú bfuil don aimhear uirri nac bfuil pé i Saranair?” arra áine.

“Ní sílim go bfuil.”

“Déct tá léar gur aici nac mbíonn as mórlán,” arra áine.

“Déct leir an gcaoi rgríob tú an licir,” doirumpe, “cuir tú dallós uirri.”

"Dá mbéad fíor aici é bfuifíde a cfoirde. Caitfeas, caitfeas, caitfeas an rgeal fíor a céilt uirru go zcarras le céile iad rna bflaitir. An zrád oiaimair bí ag an mbeirt rin dá céile . . ."

Óiomar ag riublóro ar bhuac rrucláin faoi reo. Séar áine. Bí rí ag féadaint amac róimpi. Sítear féin zup ag féadaint ar rgeic zil bí ar an mbhuac bí rí. Aét níorb ead. Toct éainic uirru.

"A Óia," ar ríre, agur 'ré an éaoi zup rziorn na focla uaiti dá buideacar, "a Óia," ar ríre, "tá mo cfoirde bfuice."

Óiaru mé maiteamnar uirru faoi'n zcaoí to hinrigead rgeal an báir oi féin.

"Ní hé rin é," ar ríre, agur bí an toct éart, "ní hé rin é, aét caitfiró mé cup i zcéill oom féin de lo agur o'oiróce go bfuil ré beo beaturdeac, go mbionn ré ag rzriobad licreaca éugam, go bfeicfead arír zan moill é . . ."

Stop rí. Bí fúm riarruige oi cé'n fát go mbéad uirru i féin a érad ar an oóiz rin.

"Marra noéanfaró mé é," ar ríre léiti féin, "rziornfaró focal beas uaim uair éigin, agur tuizfiró an mácair anhrin go rabamar ag innreacó na mbhéas ar fead an adair."

Ruz rí ar zualainn oim.

"Caitfiró tupa curiugaó liom," ar ríre.

"Cé éaoi?"

"Caitfiró tú leizint oit féin liomra i zcoimnaró go bfuil ré beo. Caitfiró m'oncal é oéanam fpeirín."

Socruigead é rin. Níofi labair mé féin ná áine ná an ragaite faoi báir mic na reanmá: éaramar an

ċainnt ar ōdīg zo zceappad̄ don tuine bead̄ ag
 éirtead̄ linn zo maib an fear̄ bī i zceirt agaimn n-a
 þrīorúnad̄ tall i Sapanaid̄. Ir beag nār céaramar
 trīár é zan mórán ad̄air

An beirt bān misneamāil rin! Cuir rīad̄ iongnad̄
 orm rul a maib cur̄ mōr de'n tramprad̄ tairt.

.

Agur nār̄b iongnat̄ad̄ an ramprad̄ agamra é!
 Þīor̄ rīleap̄ zo b̄rēadr̄am̄n aītne cūp̄ ar beirt bān
 zo deō mar̄ an aītne cūp̄leap̄ ar an mbeirt rin agur
 cumann d̄eanta agam le tuine aca an tuine eile a
 meallad̄!

Ir mimic t̄agad̄ āine ar cūairt agam rul a bīod̄
 an céad̄ þrīoinn f̄eīm caītte agam: f̄ocal beag
 ruar̄ad̄ éigin d̄eīreāō an t̄reanbean̄ léit̄i cūp̄leāō ag
 maōt̄nam̄ i zo mbīod̄ rī leat̄cīnnte zo maib þīor̄ ag an
 māčair̄ zo rabam̄ar ag innreāōt̄ na mb̄rēaḡ d̄i faoi
 n-a mac, agur zo maib rī ag d̄ul i n̄donāōt̄ i n-ağar̄ō
 an lae d̄ā d̄ārr̄.

Nad̄ ar āine bīod̄ an imn̄de! Cūp̄leāō an beirt
 agaimn an r̄géal trī n-a céile; cūp̄rīde rīor̄ zo
 d̄ūēraōt̄ad̄ ar an t̄reanbean̄, ar a mionc̄ainnt̄ nuair̄
 luad̄r̄ar̄de ainm a mic, ar na zočair̄b cūp̄leāō rī uir̄p̄
 f̄eīm, ar na ceirteannaid̄b cūp̄leāō rī or̄aimn nuair̄
 t̄agad̄ an l̄it̄ir̄ f̄eāōt̄m̄aineamāil—agur bīod̄ an
 ċainnt̄ ar rīubal eator̄aimn zo zcūp̄rim̄ir̄ n-a l̄uīge
 ar a céile, ní amāim zo maib an māčair̄ ar an an-
 eōlar̄, ad̄t̄ nad̄ maib a mac mar̄b ar cōp̄ ar bīē

Þīl̄t̄eā ar ċainnt̄ āine zur̄ ēp̄ero rī f̄eīm zo maib
 an fear̄ d̄ā d̄ot̄uḡ rī zean beō. Ir mimic bān rī z̄eic̄

agam nuair o'fuarpuigeaó rí óiom an rairé don tuairim agam cé'n uair a éicraó pé abaille. An bean boót! Ar uairib, éireo rí n-a croidé péin an rgeal b'réasaó céapamar do'n má'cair; agus ba b'réas an lón anma ói an croidéam rin beiré aici.

Íac doine r'gríobfaióe an uirí b'réasaó do'n má'cair óaill: ag áine bíóó an peann, agus ip íre céapaó an éuro ip mó de'n cáinné; béinn péin le n-a taoó ag cur léirí ó am go ham, aó ba beas an gábaó bí leir. Túis rí croidé agus meóin an fíir bí faoi'n g'ré, agus ip corpi-uair éuríeáó an focal feileamháó uirí. Túib'réá an leabair go mbíóó a táipe le n-a taoó ag t'reóru'gaó a peanna agus a r'maoince

Bí rí lá agus an peann i n'gheim aici. Leas rí uairí é agus éoraig rí ag féacaint móimpi go r'maoin-teaó. Níor éuríear írteaó uirí ar feaó i b'raó. I n'óiríeáó na óála, óóg mé na rúile agus óearc mé írteaó n-a rúilí bíúó—nári feicró mé an doilígear céaóna i rúilí don m'ná eile aríir éoiróe

Níor leis rí uirí gur túg rí faoi óeara an éaóí o'féaó mé uirí. Ní óearna rí aó orna beas a r'gaóileáó uairí agus b'beiré ar an b'peann aríir. Cuir rí ríor go c'ruinn ar an r'ao'gal bí ag na buacáillí i b'f'rongaó; labair rí faoi'n g'campa tuairé agus cuir rí i g'comórtar leir an g'campa óear é; r'gríob rí g'ioa magamail faoi na gá'raib; cuir rí éuro de na r'earaib bí faoi g'lar i n-a'itne do'n má'cair ar óóig déraó r'póirtea'mail.

Leig rí amac an g'ioa óeiríeáó r'gríob rí:—

“Óá mbéaó b'arabóir an'neo,” ar ríre, “óéanraó

ré a fáiríobhear, nó béad ré ag imteacht n-a geilt n-a
 péilt i gceann reachtmáine. Tá féaróg trí thriog
 ar gac duine agáinn! An ceól ip mó taitmigeann
 linn —”

“Ó féad sí oimpra agur táimic meangad ar a béal.
 Tóraisí sí ag léigeasó arí:”

“Seo é an t-abrán ip mó cluintear agáinn—

“Ní bairíó mé an féaróg reo tíompra
 Go bparraíó sí trí thriog ar a fao,
 Go mberíó neart 'r téagar 'r bhríó innti
 Táir marí factar ar don fearí óarí máir.”

.

Mairíon lá'ri na bámaíó cúir an litirí reo doibhear
 ar éiríó na mátar. Lar ruar a reanéadan caite
 uaral.

“Bí áine go giontaraíó

“Sé an fearí ceanan céadna é, a mátarí,” ar
 ríre. “Ní cúiríreó don níó ar an raogal ar óó.
 Óéanraó ré gáimíó agur sreann óá mbéad ré i
 mbéal an báir.”

“Fíorí rin, a cúirí,” arí an t-reanbean, “ní bíonn
 sreann acé mara mbíonn reirírean; gíle a gáimíó
 agur éadotíomaíó a éiríó—ip léigear ar an t-
 próc-
 ríáimte íad. Ip fao líom an lá agur ip fíre líom
 an oíóce go bfeicríó mé arí é”

Níorí cúalar an oíreáó rin molta uairí ó táimic
 mé ran áit: bean óe na mnáib mórdálaíó rin nacé
 nóctuígeann a gceiríó acé go fíorí-annamíó b'éad an
 t-reanbean.

Connaic mé rúile áine. Bíodarí ag óampra n-a

ceann le aitear. Da mílte ná míl beac léiti an molaó rin éug an tpeanbean donraic do'n fear dá dtuagadair beirt spáó.

Molair féin é; buirdeacair rúil áine an tuac raotair bí uaim

Ćáinic maor na reanmhá, agus fear ós n-a cuirdeactain irteac, agus mire as cainnt.

"Seo fear ós," arsan maor, "agus bí pé ran eirge-Amac freirin. Sabac é; cuireac éar lear é; rSaoileac raor cúpla lá ó foim é. Ćáinic pé ar cuairt anreoo le rSéalais ðuitre —"

Síleair so raib ðeirac leir an mbreag; beac fírinne an rSéil as an rtráirreara. O'innreóac pé é ar bealac tuacac míortuamóa. Durríde cporíde na mácar boicte bí as rúil le n-a mac fílleac.

O'féac mé ar áine. Ní raib don coramalact imríde uirri ríú, agus níor cuigear rin.

Ćorair an rtráirreara ar a rSéal.

"Ceirre lá ó foim o'fágar rronsoó," ar reirean, "oubraó uim teacac anreoo ar cuairt. O'eirig mé móir le do mac Riocáir ann"

Séit mé. Cé'n mearbail bí oim? Aró ionann an fear ruair báir le mo taob ar báir an tige rin i mBaile áta Cliaó agus mac na mná bí n-a ríurde anirin ar nóir ðeib cloicé?

Lean an rtráirreara leir an rSéal.

"B'é cporíde na cuirdeactain é; b'é túr agus ðeiracó spinn é; b'é an sa rSéine i n-uacair ðoréa é"

Lean pé do'n cainnt agus do'n molaó agus an mácar as eirteact leir san cor a cur oi.

‘D’fásamair triúr rlan as an tseanbean san móran ádair, áct zeall an rtráinréara zo otiocead ré arís.

“Arís asur arís eile, a bean uarail,” ar reirean, “ní béinn tuirpead as cup ríor ar an bpeas epóda rin, ar Ríocáro an époide móir—mar tugad air ran zeampa, ní béinn tuirpead as cup ríor air zo lá mo báir”

‘Bí an triúr asainn as imteadct ó’n tead móir.

“Cá raib turá as troiro?” arra mire leir an rtráinréara.

“Ní deárina mé troiro ariam áct ar rtdátre amair-clainne,” ar reirean, “asur ní deánrad má’r féioir liom é.”

“Áct nac noeir tú zo raib tú tar éir teadct ar ffrongad?”

“Ffrongad!” ar reirean, asur éat ré a óa láim amad uair óipead ir óa mbéad ré ar rtdátre, “Ffrongad! ní áil liom tú! Déir epuaró na rleibte tarct ann—ní réioctigeann ré le mo rradmógaib! Doódar-áeir an togaín—ir zraín liom é!”

“Áct cé’n fat ar éat tú ann?” arra mire.

“Ní raib mo éolann ann ariam áct bí m’anam as pollamain ór cionn an éampa ó cuirrad ar readairí calma ann i otoraé,” asur éuir ré zoctá air péin amail ir óa mbéad ré leir an bpoide oipead a ráo marac zur éuir áine irtead air.

“Mire éus annreo é,” ar mire zo réio. “‘Bí raictóir orim zo raib amhear as teadct ar an tseanmnaoi. ‘Dá neadruigead an t-amhear n-a epoide, ní óibreoctad an raogal é asur réabpáid a reanépoide.”

O'féachar uirru b'fuil don nód ar an raogal iongantac seo níor airtige ná bean?

.

Ar éairé tú móran áchair i gcomluadar na n'óall aruam? An t'aine bíor dall ó dútear, nó ó t'úr na hóige féin, ní ionpuiqeann pé an t-éadan leat agus é as cainnt; áct an té o'eirig' dall agus doir aise, bíonn pé as iarraid' beit as féachaint ort nuair bíor imníde nó corruqad' croidé ar bit air. Ní bíonn an cleaéctad ná an t-eólar ceart aise ar nioqáctaid na n'óall; ní 'feiceann' pé na roillre o'raoré-eaéca, ná na hiongantair; bíonn leaécor leir n-ár raogal-ne agus an leaécor eile tall, agus ip t'ruaid' Muiré an té atá roir an dá raogal

Ní amlaró bí an r'geal as an t'reanbean. Bí an féachaint dall aici i gceart. Cuma céaró beaóca a ráó léiti, cuma céaró beaó pí féin a ráó leat, fíltea uirru go raib an t-eólar ceart aici ar bealaig' aimpéirig' nioqáca na n'óall, go 'b'aca' pí na roillre o'raoré-eaéca nac léir dúinn-ne, go raib claidé n-a timceall nac b'rao'raide a t'rearnuqad'.

Agur de péir mar bí pí as toul i laige agus i n-irle-b'rig', de péir mar bí an r'ógmar as pleamnuqad' uainn agus aimpir an t'reaca agus an fuáca as o'ruioeas linn, ip amlaró ip mó bí an claidé seo a toul i n-doiré roir i féin agus an raogal gnaéac bí n-a timceall. Síil áine go raib rún aici agus bí pí imnídeac' raiceac' gurab é rún ár mbreag' é. Céapar féin nárb' é:

"Dean innici féin i," a'oirumpe, "níorb' féroir le

ouine toul ró-ghar ariam do'n de nó do'n anam acá innti; níl uirru anoir acé go bfuil sí ag eirge cleasáca eolac ar faogal diaháraic na noall."

Acé pé ar bit é, bí an trláinte ag toul i noonaéc uirru. Faoi Samain, níor féad sí an teac fásail. Sa leabair éitead sí an cúro ip mó de'n ló. Ip minic ra trácthóna go mbuailpinn féin ip teac ann le comrád véanam léiti. Carrairde Áine liom ann, agus éitead an beirt agusann cúro de túr na hoirdce ag cainnt léiti go dtuitfead sí n-a corolac éadrom biodgac.

D'éaluisgead an beirt agusann linn annsin agus amhpeaf orainn céaró bí i gceoidce na reannná. Bí mo bharamail féin agusarra—nár fáic sí lám Áine ip teac 'mo lám féin uair? Agus nár éomnis sí féin gheim ar ar óá lám fead rgaclaim bis?

"Cé'n éiall bí aici leir rin má céarann sí go bfuil Riocáro beó?" arra Áine, agus an beirt agusann ag gabail an bócar abairce an ordce rin.

"Cé'n éiall véad aici leir," arra mire, "acé go mbéad cumann caradair eadrainn triúr go bfuilró Riocáro?"

D'féad Áine oim. Níor donuis sí leir an minuisgead rin céarar. Táinic luirne n-a ghuad. Bí méala uirru gur labair sí

.

Agus d'éaluis an ainrip éaric ar an dóig rin.

Léigear ar an bparpéar maidin go rabcar leir na príorúnais bí i bhfrongac a rgaoltead abairce.

D'eirig mo croidhe. D'feicfinn curò de mo fean-
cáirtoib arís.

Rinnear veisfir leis an veágrgeál innreáct o'Áine.
Innrode bí uirri ríúo nuair léig sí é.

"Deò fíor aici anoir é," ar ríre, "beò fíor aici
anoir go bfuil sí san mac agus go rabamar féin
as innreáct na mbéas ói ó ainfir an trathair.
Marbó'airde ré rin í."

"Deanamaoir veisfir," arfa mife, "go n-abró'airde
muro le líon an tige san an rgeál innreáct ói."

Rinneamar rin.

Tugamar cuairt ar an tpeanbean féin annsin.

Ní raib fíor againn ar a hiomcup' ar éuala sí an
rgeál nó náir éuala; bí sí anlas, anlas de'n traozal
—áct mar rin féin féin bí fuinneam airteac neam-
faozalta inni.

"Ói ríil agam lib," ar sí, "mar tá veágrgeál
agam oib."

Seit an beirt againn. Ói fíor aici go raib na
ppíorúnaiḡ le teáct abairte—béad ríil aici le n-a
mac oilir i gceann cúpla lá; nuair nac otioctad
ré, béad fíor aici cé'n peall o'impugead uirri.
Buirriode a croidhe

"Tá an veágrgeál agam oib," ar an tpeanbean,
"i gceann cúpla lá feicfid mé mo mac múrneac
féin arís."

D'féac mé féin agus Áine ar a céile: céaró ab
féarri a déanam?

"Á Áine," ar an tpeanbean, "sab amac agus
abair leis an maor sac uile ruo beit ullam n-a
comhair nuair otioctar mo mac"

D'imtíg Áine. An féadaint tpuaisméalac tug sí
dom as imtíeáct dí!

Rug an tpeanbean ar gualainn oim.

"Cogar! Cogar!" ar ríre, agus ir ar éisín
o'aitneodchá a glór.

Cuir mé mo cluar le n-a béal.

"Feicpró mé mo mác gan moill, i gceann cúpla
lá b'féidir"

Cuir sí cogs léiti péin. Earbairé anála bí uirru.

"Feicpró mé é," ar ríre, "áct ní ar an raogal
reo é. Tá mé as raogáil báir. Saipro uaim é, Saipro
uaim mo mác"

Níor féad sí níor mó a ráó leir an toct táimic
uirru. I noiaré tamail toubairt sí—

"Bí fíor asam gur marbhígead é ar fead an
ácair bí fíor asam é áct ní innreodáim
o'Áine é marbhócaó pé i buppróe a
cporde an sean bí as an mbeirt rin dá
céite"

An beirt ban rin! Saé tuine aca as iarrairé
oallós cuir ar a céite ar eagla go mburpígead rígeal
báir an té dá dtug ráó beirt sean cporde an tuine
eite!

Níor innir mé dí go raib fíor as Áine fíeirín é.

"Nuair béar mire imtígche," ar an tpeanbean
óall, "tíge leat an rígeal innreáct dí tíge leat
innreáct dí go bpuair mo mác báir—go bpuair mo
mác báir ar fon na héireann"

Agus ní fáca mé amáin féadaint níor mórcúiríge
i n-éadán tuine

.

“Dá lá n-a diaid rin fuair an tseanbean móróráic
mírneamail rin báir. Dá áine agur mé féin ar an
trocraoid.

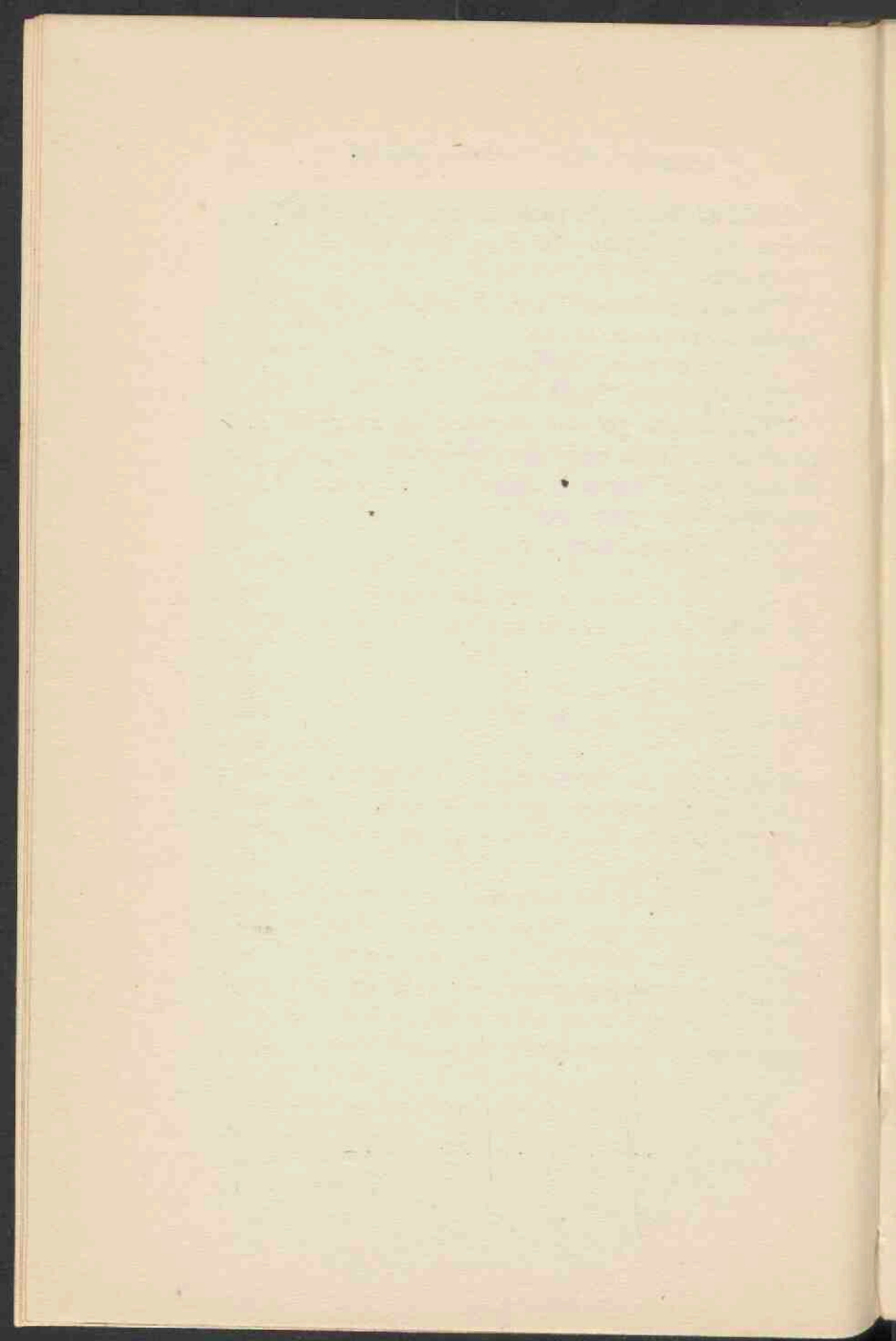
“Dean mírneamail,” arfa áine liom agur an beirt
agaimn ag imteact abailte.

“Ar nóir tú féin,” arfa mire léiti.

“Ar nóir a mic,” arfa áine.

Tá mé cinnte go raib mírneac ag an triúr acá :
tá mírneac agam féin pfeirín—cineál mírniḡ : acé
ní raib fé de mírneac agam fóir inpreact o’áine
cé’n sean acá agam uirri.

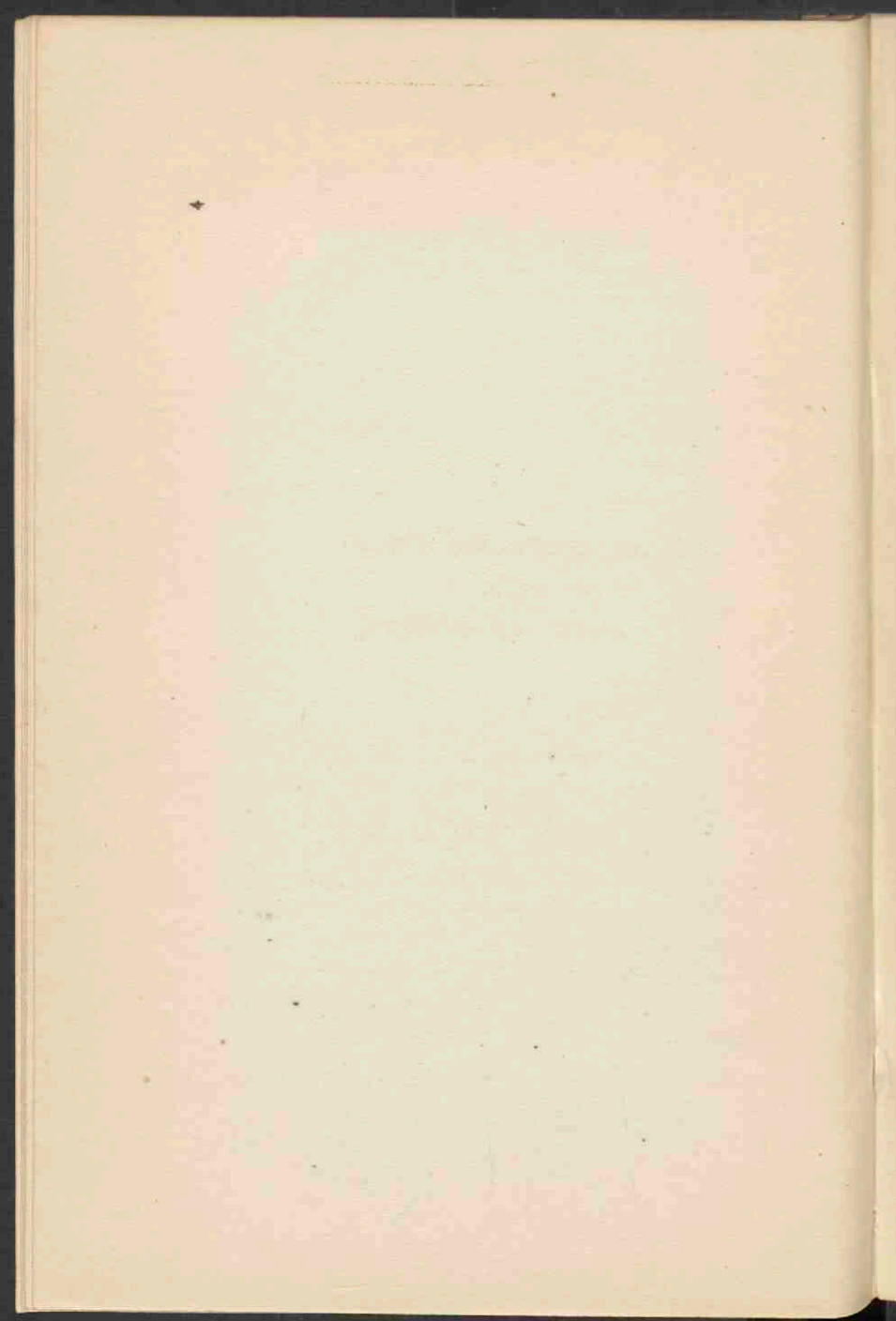
Céaró a mofrá dom a déanam?

an ceatrama buairó

.i.

anam an easbuic

ANAM AN EARBUIC

Úi an t-earboc n-a córlaó. Ní maib le peiceál
áct a fíón, a béal, a rmiš, ašur leatfúit leir, nuair
d'féad an fear aimpire, tiománuide an gluairteán,
irtead éirio na fuinneógaib air. Úi raoi innreáct
úó go scaitfead ré moill a cup air, go maib iud
éigin ar ceap le inneall an cáip, áct nuair tug ré
raoi deara ra scúinne é, ašur a maib de cótaib
móra ašur eile bí aige timceall air, fíl ré go
mb'féáir úó féin san bacad leir go scuifead ré
caoi ar an inneall diabalta rin san maib.

Sšar ré a cóta mór féin ar an mbótar raoi'n
šcáip, ašur irtead leir raoi, aš rnaingail ar a bolš,
ar nóir péirte. Úi solur deap ó n-a réaltaib, áct
b'féáir ná rin an solur bí aige ó dá lampa cinn an
gluairteán. Nuair a connaic ré cé'n obair mór bí
iomne, ašur deir a cup ar an inneall, tug ré tpi
mionn ašur d'fan acar beaš ar a leatuilinn aš
féadaint ruar uair ar. tóin an gluairteán ašur ar
na rocaib aimpéireada bí irtig i mbolš an innill.

Nac ar an earboc bí an tubuirde ašur a leitéro
de gluairteán a ceannaáct! Fuair ré an gluairteán
raor go maib—áct cé'n maib bí i ngluairteán raor
mair ngluairfead ré? Nac é bí ceannóana náir
šlac ré comairle leir féin—áct ar noóig, ní ar an
earboc béad an t-inneall san maib rin a leigear!

D'féadfaid an t-earboc fanaid ar a fáimín roga iriú sa cáir, agus é féin ar a bols ar an mbótar fuar fliúc ag iarraidh caoi cup ar an diabhal rin d'inneall!

Rug pé ar a cúro dhinéir. Dain pé rladra beas amac ar an inneall. Dain roca beas cruaid ar aic éigin eile. Cúoc pé fuar ceann de na lampaid móra, gur dearc pé irtead i ndiamaraid na hinneall-acta. Cúg pé trí mionn eile anhrin, agus bagair pé a d'orin ar an earboc, nó ar an aic ar fíl pé an t-earboc beid n-a cóolaú iriú sa cáir.

Ir iomda rin earboc ar cup pé aicne air ó cuaid pé ar ahrir ag an gcléir i dtorad, aic diabhal earboc aca bí com ceannodana leir an earboc bí n-a cóolaú or a cionn. Cé'n meaf d'féadfaide beid ar duine ceannuis gluarthead de'n deanam rin? Bí fonn air an t-inneall baint ó céile ar fad: gan bioir bagra ná bir fágail ann—céaró deirfead an t-earboc anhrin nuair bead air iad a cup n-a n-ionad ceart féin arir? Céar an tiománaróe go mba mór an rpoirt beid ag féadaint ar an earboc n-a luige ar an mbótar fliúc agus é ag iarraidh an t-inneall bradaic diabalta a cup le céile arir!

Ní hé rin a pinne pé. Tóruig pé ag obair ar a d'icéall. Tóruig pé ag eargaine ar a d'icéall. Ag eargaine ar an earboc bí iriú sa cáir bí pé, agus ar gac uile earboc eile bí com ceannodana ir nac nglacfaid comairle faoi gluarthead. A leicéir de giorgán agus d'eargaine ir bí le clor iriú faoi'n gcáir!

Dúirig an rúille-búille bí aige an t-earboc. Cá

raib ré? Ní féadfaid ré beir i mBu' áta Cliaé; ní raib le peiceál aise áct maéaire móir leatán. Áct céarfo bí ar an gcáir—ní raib ré as imteáct ar éor ar bíe? Agus an giorgán agus an tomán bí fíor faoi! An t-inneall tubuirteáé rin arís! Marac sur earhoc bí ann óéanfaid ré an oiread eargaine leir an tiománairde féin. Da móir an miáó é an moill reo cur air, agus an veirir bí air go baile áta Cliaé.

D'oráil ré doir ar an ghuairteáin agus amac leir ar an mbótar.

Bí an tiománairde iriú faoi'n gcáir agus é as cabairt na mionn. Má bí an t-earhoc mirneamail féin, ní raib ré de mirneac aise cur irteac ar céardairde dá fórt. Agus bí aithe aise ar an tiománairde reo.

Cait an t-earhoc cóta móir tar a guairtib, agus toraig as prairveoiréac óó féin go mífoigheac. Tiubraid ré reata beas agus cúpla léim ó am go ham le n-a coraib a téir, agus i noiaid gac cúpla léim o'féacaid i oiré a ghuairteáin. Áct ní raib aon coramlaéct ar an tiománairde beir réir.

Cait ré leat-uair eile as prairveoiréac óó féin. Annrin o'féac ré ar an uaireadóir. Bí ré an veir a élog, agus bí geallta aise beir i mBu' áta Cliaé as an átair ántoine ar a naoi. Agus ó luige na talman bí fíor aise nac bfeadfaid ré beir i bpoir-seacé fice mile ve'n átair. Céarfo veirreac an reanragart diaóanta maígalta rin leir?

Áct ní raib ré de óánaéct ann cur irteac ar an tiománairde.

Siubal ré céad plác riap an bócar. Úi na cora te aise faoi reo, agus corais ré as maectnam ar ceirt bí as véanam buairtá dó le tamall fada—an ceirt rin bí gá tabairt go Daile áta Cliaé le comairle a glacáó le n-a feanóaraio an t-ácar Antoine faoi.

Feap veagmóideac cóip bí ran earhoc. Úi epióde ann, agus mipeac aise, áct bí rmacé aise ar a epióde agus ar a mipeac ó túr a óise. An iuo cóip a véanam i scoinnairde—rin mağail leas ré amac dó péin; agus pinne ré an iuo cóip, de péin a léarguir péin, gac uile érac ba cuma céapó táinic ar. Oicmeap an pobuil nó micáirdeap na n-uáctarán, ba cuma leir iao; níor éur ceáctar de'n dá nio rin irteac ariam air ó pinneac earhoc de. Úi daoine ann áoubairt go raib ré ró-mór le daoine uairle, le tigeapnaib agus le luét mağaltair agus leir an oream rin uile; go ngéilleac ré dóib go ró-minic; gur ceap ré go mba luacmaipe anam tigeapna ná aon anam eile epiúigeac. . . . Dubrac gur beas an áiró béac as an earhoc ar an té ba diaóanta ruğac ariam dá mbéac feap mór uapal nó tigeapna raibóbir talman i n-aon tpeómpa leir.

Úi fiop as an earhoc go raib an cáil rin amuis air. Úi fiop aise go n-abrócaide arir agus arir eile é dá gcuipreac ré an rmacé cóip ar an ácar ó Domnail. Úi ceapta aise an rmacé rin a éur ar an ragairt ós dána rin gan céill, dá utairneóac ré éipe uile anuar ar a mullac. Ní raib ré as glacac comairle leir ar feananaméara bí aise

i mbu' áta Cliaé aét ar eagla go raið veapmas
 véanta aige féin ar don ponc. Da cuma leir an tír
 uile go léir beir anuar air, ba cuma leir cé'n vit-
 méar véad ag an bpobul air, cuirpread pé rmaét ar
 an átair Ó Domhnail maia raið a anaméara i n-ann
 don nio tábaéac a ráð i bpábar an tragaric rin,
 maia raið pé i n-ann taob eile ve'n rgeal a noéac
 dó

Oiróce bpeáð eapraig bi ann, agus o'fan an
 t-earboc n-a fearam ar áro bi ra mbótar ag péac-
 aint riar agus riar-nvear uaró ar máig life

Da móp an imirde dó an t-átair Ó Domhnail.
 Maia go raið pé n-a rgaric maic víadanta ba
 zeair a pé n-a veóigre; aét má bi pé víadanta
 féin, ba coraimla é le raigóir ná le rgaric. Ná
 raið pé ag caiteam zac uile pígin dá raið aige
 amam ar sunnaib agus ar lón cogairó agus dá poinnt
 ar na fearaib óga? Cárb fíor do'n earboc céaro
 a tíocraó ar? Bí an rgaric ós reo, an réiplíneac
 dána reo, ag toul ó rmaét ar fáo. O'fógar pé
 féin air gan bacadó feara le don vream mileadó
 bí i n-ágaró an maíalair agus cé'n rpeagra tús pé
 air aét go raið pé n-a éireannaé com maic le beic
 n-a rgaric. N-a raigóir com maic le beic n-a
 rgaric—rin é ba éora dó a ráð, ceap an t-earboc;
 an vótar—fuil boib acrimnaé na n'Domnailac—
 agus fil an t-earboc go bpaca pé an t-átair Ó
 Domhnail raoi culait garre, claitéam móp poluir
 n-a glaic, rluag tréan ar a fáil agus iao ag
 gluarpeacé rómpa tar an maíaire áluinn bí ór a
 comair amac

Bóg a éiríde roinnt. Márghlúigeadó fuo éigin
 i roimhneáct a anma. An reanóúécar atá níor
 tréire ná an oileamaint, an fonn éun troda bí ra
 bpuil aige—rin é an fuo bí gá gúoraó. Níorb fáda
 go raib ré ag gabáil amháin, agus amháin nac
 oitíneócaó le n-a éaraio, an fear mói maáaltair
 i mBl' áca Ciad. Cuir ré rmaect air féin. Múc
 ré an fuo beag rin bí ag iarraio eirge ar roimhneáct
 a anma

Seafóro! reafóro agus oitcéillíde bí ann uile
 go léir. Ní féadofaíde an oream bí i gceannar a
 bogadó. Síleat é déanam go minic agus céaró bí
 ann de bárr na n-iarraect uile?

Bí ré níor einnte ná aruam go raib an t-ácair
 Ó Domnaill agus na hógánaig bí leir ar amleas na
 tíre. Aet cuirfead ré féin rmaect air!

Gluair leir go réio mall agus go bponac i troed
 an cáir.

.

Ré ar bí c'é n galair bí ag gabáil do'n gluaireadn
 o'eirig leir an tiománaide a leigear. O'eirig ré
 amac ar a lár irtig, agus é rmearta le ola agus le
 palacair. Síúo i n-áiríde ar a fuioceán féin é, car
 ré an roca, agus ar go brácaó leir an ngluaireadn
 agus gan don éaraó ag an tiománaide cóir aet go
 raib an t-earhoc n-a coolaó irtig ann.

Níor cuir ré ear dá míle bócair de, gur toraig
 an ppeabaó agus an cormán arir ran inneall.
 Cúirig ré. Síl ré é leigear. Dá mbéad roinnt

páiréir aige b'féidir go b'éadórad ré a déanam. Cuairt ré go dtí doimhne an ghlairteáin go bfuigeadó ré reanpáiréar nuairdeáda ó'n earboc.

Nuair d'orgail ré an doimhne leat a béal aip. Ní raib an t-earboc ann!

Óin ré an doimhne aip agur d'fan rgaéam beag ag rmaoineadó. Bí ré n-a baileáinair. Cé'n éad aip éail ré an t-earboc? Ar fás ré n-a óiaró é i oteac ragaip papáirde an Cillín? Nó ar fás ré an cáip nuair bí ré féin ag cur deir aip leatuir ó foim? Cé'n fonn coirdeáct bí aip reácar don earboc dá raib ar a aipe aipam? Nac raib a óóéain le déanam aige gan beit ag iarraió beit ag comneal earbuic ó beit ag imteáct leir féin de riubal oirde!

Leis ré fead, áct má éuala an t-earboc é níor tuis ré fneagra aip. Ní amáin go raib fonn ar an earboc céadna beit ag coirdeáct leir féin de riubal oirde, áct bí ré com bodar le pluairio. Leis mo óuine fead eile ar an earboc. Dá mbéad ré i bpoirgeáct trí míle óó éluinead an t-earboc an fead rin. Áct ní bfuair an tiománairde gpoirde fneagra ar an bfead.

Glair leir riap an bótar cúpla céad riac ag féadaint a bpeicfead ré an t-earboc i n-don áit. Gladó ré aip i n-ápo a góca ó am go ham, áct rin a raib de maic óó ann.

Earboc ar fuairdeam agur a gliolla ar a dóir!

Carad fear leir an ngliolla, leir an tiománairde. Deannuis ré óó.

"féad," aip an tiománairde leir, "féad," ar

peirfan, "ní móroε zo b'paca tú earboc t'art i n-don ait anhero?"

"D'féac an coiméigeac ar an tiománairde. Ní raib don coramlaet oíl air. Acé cé'n magad bí air zo raib pé ar tóir earbuic paol méadon-oirde ar b'otar uaigneac fá'n uuaic? Saranac bí ra r'páirféir peo carad leir an tiománairde; ní eólar ró-b'eacé bí aige ar béarair na tíre ná ar nóraib na n-earboc acé oiréat; cáirb fíor uó nac pabatar tugta uó ríublóir paol méadon-oirde?"

"Seo, an b'paca tú earboc t'art i n-don ait?" ar an tiománairde air, agus cantal air náir t'us an uine eile p'eadra air f'ór.

"Earboc?" ar an Saranac.

"Sead, earboc—nac gcluin' tú mé?" ar an tiománairde zo bagairt'ac.

"Níl mé ra tír peo acé uá lá," ar an Saranac zo raiteac; cáirb fíor uó nac uine de na "héiréann-airib p'ad'aine" é peo bí ór a coimair amac? cáirb fíor uó céair a déanairde leir ran ait iarréul'ea peo, uá mbéat fíor zo raib pé zan airim teimr?"

"A' b'paca tú earboc t'art anhero adéirim?" ar an tiománairde, "abair zo b'paca nó nac b'paca agus leig dom a uol ar a tóir."

"Ní paca mé earboc airam," ar an Saranac.

"Déamhan ar p'airi uuit féiceal," ar an tiománairde, "bíonn cuir aca anéirora. An t-earboc rin agamra . . ."

"Cá'ri cáil tú é?" ar an Saranac.

"Ar an mb'otar i n-ait éigin," ar an tiománairde, "nac é an diabal é?"

"Zabparò mipe ar a tóir i n-áonúicis leat má tospuigeann tú?" ar an Sapanac, lágac go leór; b'é seo an t-eactra ba mó buail n-a t'reo ó táimic pé go hEhinn.

"Téanam," ar an tiománairde.

Siubar leó beirt ar tóir an earbuic. Siubal ríad míle san tuine ná deóirde feiceál. Bí ceó beag as eirge aníor ar an macairde go maib buin na zepann b'fogur uóib i b'polac oira, asur a mbáir ar nóir na zcéadta oileán coilteac iricis i lár loca airgíó.

"Tír áluinn í seo," ar an Sapanac, as féadaint anonn uairó ar an macairde, "fílteá sup zail airgíó atá as eirge aníor ar an talaí . . ."

"Airgead," ar an tiománairde, "tíí púnt an t-acra tustar ar an talaí rin."

Óearis pé píopa.

"Phéacpar an fear boct," ar pé, "cé'n míad bí air sup iméic pé mar rin?"

"An iméigeann pé go minic?" ar an Sapanac.

"Corr-uair. Úfuil cipín eile agad?"

"Tá . . . a bean b'féitir—"

Ó'féac an tiománairde ar an Sapanac. Rug pé ar zualainn air.

"Ná habair é rin air," ar reirdean go bagairtác.

"Ní abrócad," ar an Sapanac, "ar n'óicis níl aítne ar bíc agam uirru. Ní ríor uom nac bean úear lágac í . . ."

"Stop!" ar an tiománairde.

"Nac minic ó'fás fear maic zíoirde a bean, asur ó'fíll air?"

"Stop!" ar an tiománairde.

"Ór a' cainnt atámuir," arf an Sapanac, "tis liom a máð leat go bfuillfid mé féin agur beir fáilte aici róimham fheirim."

"Stop!" arf an tiománairde, "nó —," agur cuir fé goá troda air féin.

Níor éuis an Sapanac an rgeál. Úi fé ar tí labhairt arif, áct cuir an fear eile a úorin le n-a béal.

"Níl don bean aige," arf an tiománairde, "nár úubairt mé leat gur earboc atá ann?"

"Úubairt, áct —"

"Seo," arf an tiománairde go mífoigtheac, "reo, térdimif ar a tóir."

Cuair.

Úi an oirde ag eirge anfuair. Ú'éigin úóib coirdeacé máit a úéanam nó ppeácfairde iao. Úi tealé beag úrta leatáob na rige. Úíod if go maib fé anveireannac ran oirde bí rofur le feiceál ann.

"Má tá tóir aige ar an ól if irtig annifin atá fé," arf an Sapanac.

"Ní olann fé don bmaon," arf an tiománairde, "agur níor ól amaim. N-a agair go móir atá fé."

Áct ó bí an oirde óom fuair eirdeite rin, buail mað féin beirt irteac le n-a mbéal a flucac le "bmaon beag te."

.

Nuair a rfoic an t-earboc an áit ar fág fé an gluhairteán, ní maib fé le feiceál aige ar noúig. Ní maib fé cinnite go maib fé ran áit céanna ar cor ar bit; if beag airó bí aige air agur an imirde bí

air faoi'n dtáir Ó Domhnail. Gluair leir ríatam eile agus leat-bairneail aige go bfeiceadh sé an gluairteán gan moill.

Ác't ní hé an gluairteán is mó bí a's cup air ác't ceirt an dtáir Ó Domhnail. Dá mbéadh ceath a gcinn a's a leitíroib de ríagairt ósa millírode an tír. An méad d'eirigh le daoine ríardéara dá baint amac do'n tír le gliocar agus le blaotar agus le lám-irctiú beir aca leir an ríagaltar, cáillírode air é. Talam gan cíor—níor tairníg rin leir airíam; bí an eaglaír n-a a'gairt agus ní gan fáct é—"beró na boict a'gairt coróce" ar sé leir féin. Ác't tá daoine ann, ra tír reo féin, atá a's cup i n-a'gairt an dlíge feanda rin. An tdtáir Ó Domhnail, toubairt sé uair Ác't dlíge gan cam—d'féarparde iad rin a cup i bfeidm i ndiaid a céile—gliocar, ríuam, ríardéar—rin é an éad le dlíge córa baint amac Ác't ní raib sé tar leatfárta leir féin, ná le n-a leigear. Bí an éad an-tiom ar an tír agus ar boictaib; ác't nac raib an éad dlí-teanaic? "Tabair do Caerap . . ." Ác't b'féarpar leir go móir nac mbéadh Caerap com gáar rin orra.

Cuimníg sé annsin ar an gcomrád veipeannaic bí aige leir an dtáir Ó Domhnail: bí sé féin agus an ríagairt ós rin n-a leabarlaimn; eipean oriona ciallmáir ríardéaraic a's iarraid an ríagairt cup ar a lear gan é ríadctad go ró-móir; an tdtáir Ó Domhnail ar a a'gairt amac, lán de tócar agus de mírneac agus de dánaic agus de gná-d-típe. Cuala sé an dá glóir anoir féin agus é a's imteac't noime go mall péir agus go b'rónaic:

"MÁ TÁ NAMÁID I N-ÁR MEARƆ FÉIN, AƆUR NÍ ƆÉILLIM ƆO ƆFUIL, NAƆ FÉIDIR ƆOULAƆ ƆUR AIR AƆUR AN ƆEALƆ ƆAINƆ AR AN NAMÁID ANIRIN?"

AƆUR AN ƆAOI A ƆRAIƆ AN TƆƆAIR Ó DOMNAILL A ƆEANN AƆUR AUBAIRƆ ƆO BRÍOƆMÁR:

"A ƆIGEARRA, NÍL LEIƆEAR I NƆÁN DO'N ƆIRI ƆRÁIRƆE REO, AƆƆ PÍORÁI BEAƆA LUAIƆE ƆUR RAN AIT IR FEILEAMNAIƆE DOIB . . ."

ƆUR RIN VEIRIAD LEIR AN ƆEAINNT. ƆUIS AN T-EARƆOC ƆÉ'N AIT AR MAIƆ LEIR NA "PÍORÁI BEAƆA LUAIƆE" A ƆUR. NÍOR ƆUR AN RAƆARƆ ÓƆ AON ƆORƆ Ó FOIN LEIR AN ƆOLEAƆTAD AIRM. NÍOR ƆÉILL RÉ DO FÉIN. BÍ CION AIGE FÉIN AR AN RAƆARƆ ÓƆ; ƆUAIƆ RÉ AIR ƆO MÓR ƆO ƆCAIƆREAD RÉ É RMAƆTAD ƆO ƆEAR AƆUR ƆO TROM; AƆƆ ƆEARƆ EILE O'FÉADOFAD RÉ A O'EANAM?

ƆEAR RÉ AR AN MBÓƆAR AƆUR O'FÉAD N-A ƆIMƆEALL. NAƆ É BÍ FUAR? AƆUR AN ƆEO BÍ AƆ EIRƆE ANÍOR AR AN MAƆAIRI, AR MAIƆ LIPE! BÍ AITMÉALA AIR NÁR ƆUS RÉ ƆÓTA MÓR NÍOR TRUIME LEIR; AN OPOƆFLAƆOÁN BÍ AIR AR FEAD AN ƆEIMIRI NAƆ MÓR, BÍ EAGLA AIR ƆO OƆIOCFAD RÉ AIR.

AƆƆ ƆÉ'N POLUR AIRƆEAD É RIN BÍ LE FEICEAL AIGE RA RPÉIR ƆOIR-ƆUAIƆO UAIƆO? BÍ NA NEALTA MÓRA LOMPAƆA BÍ ÓR CIONN AN MAƆAIRI, ƆOIR-ƆUAIƆO UAIƆO, AN-DEARƆ. TOIƆEÁN I N-AIT ÉIƆIN AIRUR MÓR I MBU' AƆA CIAƆ ƆRÍ ƆEIMIRI O'FÉIDIR

BÍ AN BÓƆAR RINNAT FLIUC AƆUR ƆUS RÉ RIAN ƆAIRI RAOI DEARA RA PUIƆEAD. OEARƆ RÉ NÍOR ƆÉIME AR NA LUIRƆ. RIAN ƆLUAIRƆEÁIN—BÍ RÉ CINNTE O'E. A ƆLUAIRƆEÁN FÉIN O'FÉIDIR—AƆƆ ƆÉ'N TUBUIRƆE BÉAD AR AN TIOMÁNAIƆE ƆUR IMÉIƆ RÉ LEIR ƆAN É?

Lean pé do na luirs.

Táinic pé ar an teac beas órta n-a raib an tiománairde agus an Sapanac carad leir. Mhoctais pé an polur ann. Cuaird a cáirí féin ear an teac—ba léir rin ó na luirs—áct cáirí fíor do nac mbéad tuairis an gluairteáin as tuine éigin de muinntir an tige?

Buail pé cnas beas ar an doir ar agus o'fan go foighead go n-orslócairde do é.

Cuala an oream bí as ól ra teac órta cnas an earbuic ar an doir, agus ar iompugad do boire bí an áit com rocair leir an uais. Ní raib riolla ó don tuine áct iad uile go léir as féadaint ar a céite go ríáctmar.

Ní raib ceas as éinne beit as ól i teac órta an trác rin o'oróde, agus com tuat ir o'féad pí é, cuir bean an tige na gloimí agus eile ar amarc.

Bí fear ar tuairde ann agus raíl leir ar poll na heochraic as iarraid véanam amac cé bí amuis.

"Fear agus culait dub air," ar reirean i scois ar le bean an tige.

"Conrálblá!" ar ríre go ríáctmar.

Múcad na poillre san don acar. Síil a raib ann o'fearaib éalugad leó pul a mbeiríde oira, agus toruis an ruaille-buaille annrin agus an t-acarann.

I o'óim an tige bí an ríleir agus níor cuala an t-earboc é. Féadaint dá otus pé ar an teac arir, agus ní faca pé don trólur ann. Bí iongant ar air.

Buail pé cnas eile ar an doir.

Bí bean an tige órta le hair na heochnac agus cluar uirthi.

"Cé tá annsin?" ar ríre agus í leisint uirthi go maíó fearg uirthi.

"Míre," ar an t-earboc.

"Agus cé túra le do toil?"

Níor cuimhig an t-earboc go gcuipfidhe ceirt de'n tróirt rin air. Níor máit leis innreacht cé hé, nó céard tug ann é. Earboc ag iarraidó dul irtead i ttead órta an trác rin o'iróche! Ní déanfaó pé cúir ar éor ar bit.

"Cé tá annsin adeirim?" arfa bean an tige go huíodaráac.

"Míre," ar an t-earboc arís go cútalac; sílfeadó don duine ar an gcaoi a ndubairt pé an focal gur fear béal ag iarraidó oil trác nár óleaghtac é.

Cúir an fear áro tuaithe bí ar an doras i ttead focal i gcluar mna an tige.

"Nár dubairt mé leat ceana anoct," ar ríre agus fearg uirthi, "nac bfuig' tú braon eile ann go n-íocfaíó tú do cúnntar."

"An cúnntar!" ar an t-earboc agus iongnadó air.

"Seadó, an cúnntar," arfa bean an tige tríó an doras dúnta.

"Ac ní don cúnntar . . ."

"Sgrior adeirim nó cuipfid mé na gáoir 'do d'iaíó!"

Níor fearadó fáilte de'n tróirt rin noim an earboc ariam noime. Tuig pé gur ceapadó gur duine éigin eile bí ann. Fear grunn agus ríóirt bí ann, ar a bealac focair féin; nac aige béal an speann ag

innreac̄t d̄a c̄airtoib̄ ce'n̄ fáilte cuirfead̄ poime.
 Čáinic meangad̄ ar a b̄eal—connaic̄ pé an gáirid̄
 c̄poid̄eam̄ail̄ t̄ioc̄p̄ad̄ ar an̄ Doct̄úir̄ pé Diāda Seán
 pluin̄c̄eas̄ nuair̄ a c̄loirfead̄ pé an̄ r̄géal

Lapad̄ solur̄ ir̄t̄is̄. Nuair̄ f̄p̄ōt̄ad̄ am̄ac̄ nárb̄ iad̄
 Con̄rt̄ablaí R̄iōḡda na h̄Éir̄eann̄ b̄ī aḡ an̄ 'ōor̄ar̄
 o'f̄ill an̄ com̄luad̄ar̄ aḡur̄ t̄or̄aiḡ an̄ t̄-ól̄ aḡur̄ an̄
 r̄gl̄eip̄ ar̄ip̄.

O'im̄t̄is̄ an̄ t̄-ear̄boc̄ ó'n̄ 'ōor̄ar̄ le t̄ūl̄ ar̄ t̄óir̄ a
 ḡiolla, ac̄t̄ ní d̄eac̄a pé t̄ar̄ pícē pl̄ac̄ sup̄ t̄or̄uiḡ
 ḡad̄ar̄ aḡ t̄ar̄aint̄ ar̄ip̄. Dub̄rad̄ ceanā go raib̄ an-
 m̄ir̄neac̄ aḡ an̄ ear̄boc̄. B̄ī—ac̄t̄ am̄ain̄ poim̄ ḡad̄ar̄
 r̄r̄áin̄r̄eas̄ac̄ ran̄ oir̄de; reas̄, ḡad̄ar̄ r̄r̄áin̄r̄eas̄ac̄
 ran̄ oir̄de aḡur̄ míolt̄óḡa beas̄a na coille an̄ d̄a n̄r̄o
 ar̄ an̄ raoḡal̄ reo cuirfead̄ ruair̄s̄ ar̄ an̄ ear̄boc̄

O'f̄ill̄ pé ar̄ ar̄ cúis̄ an̄ teac̄ ór̄ta aḡur̄ d̄eir̄ip̄
 m̄ór̄ aḡur̄ r̄ḡac̄ ar̄ip̄.

D̄uine ar̄ b̄īt̄ a b̄p̄uil̄ aic̄ne aige ar̄ na b̄óir̄ne i
 b̄p̄oir̄geac̄t̄ pícē míle do D̄aile Áta Cl̄iāt̄ aic̄neó̄c̄ar̄o
 pé an̄ teac̄ ór̄ta reo. Níl ar̄ d̄uine ac̄t̄ c̄n̄as̄ a
 b̄ualad̄ ar̄ an̄ 'ōor̄ar̄, ar̄ d̄óis̄ raol̄ leit̄, aḡur̄
 or̄gl̄ó̄c̄ar̄ an̄ 'ōor̄ar̄ d̄ó.

Čár̄la sup̄ buail̄ an̄ t̄-ear̄boc̄ an̄ 'ōor̄ar̄ ar̄ an̄ d̄óis̄
 reo i n̄gan̄ f̄ior̄ d̄ó péin̄ an̄ d̄ara uair̄, aḡur̄ leiḡeas̄
 ir̄teac̄ é gan̄ moill̄.

"Ḡiolla liom, t̄iom̄án̄ar̄de liom̄ o'f̄ás̄ ar̄ an̄ mb̄ó̄c̄ar̄
 mé —," ar̄ip̄ an̄ t̄-ear̄boc̄ ar̄ t̄ūl̄ ir̄teac̄ d̄ó.

Ac̄t̄ cúir̄ bean̄ an̄ t̄iḡe ir̄teac̄ ar̄ip̄.

"Ó reas̄," ar̄ r̄ipe, ac̄t̄ níor̄ c̄reiō r̄ī é.

Ip̄ beas̄ solur̄ b̄ī ran̄ áit, ac̄t̄ d̄a mb̄eas̄ solur̄ na
 ḡp̄eine péin̄ ann̄ ní f̄il̄p̄eá sup̄ ear̄boc̄ an̄ r̄r̄áin̄r̄eas̄

reo buail ipiteac fa teac órta. Ní nór earbocaimhail
 tóul n-a leitéir d'áit ar an tó a éilog san oróce!

"Saranaac bí san ngiolla d'fás ar an mbótar tú
 an'eas?" arfa bean an tige, agus d'féac sí go
 géar agus go haimpearaic air.

Ní faib an t-earboc ariam i n-don áit i n-éimhinn
 náir tugad ómór dó acé annreo; acé ar ndóig ní
 faib bóna ná carabac air, acé cipeac faoi n-a
 mhúineál agus reancaipín tabóide anuar ar a fúilib
 áit a faib ré n-a córlaó fa ngluairteán rui ar fás
 ré é le na coraib a téir.

Cé'n áoi a n-aitneócairde sur earboc bí ann, go
 móir-móir agus an reanóca móir liatglar bí caite
 tar na suaimib aige?

"An giolla," arfa bean an tige, "an giolla rin
 d'fás ar an mbótar tú, nac Saranaac bí ann?"

"Ní head."

"Bí Saranaac agus compáirde leir annreo ar ball,"
 ar rife; "ríim go faib ríad beirte leat-óirca, acé
 má bí ní annreo fuair ríad é. Acé céaró tá uait
 réim? An bpaoinín cruairó?"

"Ní blasaim de . . ."

Níorb féair leir an earboc iud a tárlócaó ná é
 reo. Ir minic bí tóil aige imteacé éirí an tír leir
 réim agus san don culaic air acé culaic rir oibre
 go bpeicfead ré an raogal mar bí i ndá ríuib san
 daoine beir ag gléaraó agus ag mairiugaó raogal
 cruairó sránda na mboéc noime.

Nuair d'oubaire ré le bean an óil náir blas ré
 ariam de, céar rife nac faib ré i ndá ríuib, nac faib
 ann acé leirféal, go faib ré cútalac, nó go faib

faiteóir ari mar gheall ar comh veimeannaic ir bí ré, agus comhluadar nár aithníg ré ra látair.

"Driakon beag cruaid," arsa bean an óil, "tá an oirdce fuar"—o'féad sí éirí ar an gcomhluadar fear bí ag éirtead—"cáirde muid uilig angho," ar ríre.

Bí buidéal uirge beata n-a glaic aici agus an coirc bainte ar.

"Má tá cupán tae agat," ar an t-earboc.

"Cupán tae!" Bí ionghad ar bean an tige. Fear a tead an tráic rin o'oidce ag iarraid cupán tae!

"Nó gloine bainne féin —"

"Gloine bainne!" Ir beag nár éirí sí comartha na croire uirí féin.

"Bainne te," ar an t-earboc.

"Bainne te!" arsa bean an órta, agus ir ar éigin bí sí i n-ann é ráb leir an ionghad bí uirí.

Bí veicneadar nó o'féad fear ra látair. Ir iontda céad uair cáiteadar ra tead órta reo, agus le cuinne an té ba fine ann, níor táimic don fear ariamh irtead ann ar tóir bainne. An té a raib an gloine n-a glaic aige ní raib ré n-a cumar é éir le n-a béal le teann alltad.

Bí an t-earboc n-a fuirde ar cátaoir i n-aice an dorais, áit naic raib adt an drocfolur. O'féad bean an tige go géar ari.

"Seo," ar ríre, "ná bíod a tuillead de'n mágaó ann;" éioc sí fuar an lampa beagán agus o'féad arí ari, "rílim go bfuil do ráic ólta agat ceana," ar ríre; o'iompuig sí ar an bfeair áro tuaité bí ag

an t-*uonar* i *uonar*, "nac meap' t \acute{u} go bfuil beag \acute{a} n beag t \acute{a} ri an *iomarca* ipci \acute{s} aige, a *Tom \acute{a} ir*?"

"Ma \acute{r} ac go bfuil, *ar* n \acute{o} id \acute{s} , n \acute{i} bea \acute{o} r \acute{e} a \acute{s} i \acute{a} r \acute{m} ai \acute{o} bainne," *ap \acute{r} a Tom \acute{a} ir*.

"*Agur* r \acute{i} lim r \acute{r} eir \acute{i} n," *ap \acute{r} a* bean an tige, "go bfuil baint \acute{e} igint leir an *Sarana \acute{c}* bur \acute{o} e r \acute{i} n caitea \acute{o} ama \acute{c} *ar* ball."

"C \acute{e} 'n *Sarana \acute{c}* ?" *ap \acute{r} a Tom \acute{a} ir*.

" \acute{O} r \acute{e} a \acute{o} , n \acute{i} r \acute{a} ib t \acute{u} ipci \acute{s} an uair r \acute{i} n," *ap \acute{r} a* bean an tige, "a \acute{c} t *Sarana \acute{c}* t \acute{a} imic ip \acute{r} ea \acute{c} ann \acute{r} eo uair \acute{o} r \acute{o} in *agur* nuair t \acute{o} ' \acute{o} l r \acute{e} g \acute{l} oine— \acute{e} r \acute{e} m *agur* r \acute{e} ar beag eile b \acute{i} i n-*ao \acute{n} o \acute{c} i \acute{s}* leir—nuair t \acute{o} ' \acute{o} l r \acute{e} g \acute{l} oine n \acute{i} r \acute{a} ib *ao \acute{n}* c \acute{a} innt aige a \acute{c} t r \acute{e} a \acute{r} o \acute{i} o \acute{e} igint r \acute{a} oi eap \acute{b} oc a c \acute{a} ill r \acute{e} *ar* an mb \acute{o} t \acute{a} r"

"Eap \acute{b} oc c \acute{a} ill r \acute{e} *ar* an mb \acute{o} t \acute{a} r," *agur* lea \acute{t} na r \acute{u} ile *ar* *Tom \acute{a} ir* bo \acute{c} t.

"Sea \acute{o} , r \acute{i} n \acute{e} t \acute{u} bair \acute{t} r \acute{e} ," *ap \acute{r} a* bean an tige, "g \acute{u} r c \acute{a} ill r \acute{e} eap \acute{b} oc *agur* g \acute{u} r r \acute{e} a \acute{s} r \acute{e} a bean n-*a* dia \acute{o} "

"*D \acute{a} r* 'i \acute{u} l i \acute{o} r \acute{t} a r \acute{r} i \acute{o} r \acute{t} a!" Buail *Tom \acute{a} ir* a t \acute{a} boir *ar* a c \acute{e} ile. N \acute{i} o \acute{i} t \acute{u} is r \acute{e} a \acute{c} t an o \acute{i} re \acute{o} le c \acute{a} c g \acute{u} r \acute{a} b i a bean r \acute{e} m b \acute{i} i g \acute{c} eir \acute{t} a \acute{s} an *Sarana \acute{c}* !

"M'anam g \acute{u} r ma \acute{i} c a r \acute{i} nn \acute{e} r \acute{i} b *agur* an t \acute{a} ba \acute{l} a c \acute{a} iteam \acute{a} m ama \acute{c} ," *ar* r \acute{e} ir \acute{e} an; t \acute{o} ' \acute{o} l r \acute{e} us *ar* g \acute{l} oine; buail boir *ar* a c \acute{e} a \acute{r} na \acute{m} am, *agur* t \acute{u} bair \acute{t} ;

"Eap \acute{b} oc a t \acute{r} e \acute{i} s a bean! *ar* c \acute{u} ala r \acute{i} b a \acute{r} iam \acute{a} m a le \acute{i} t \acute{e} ro!"

B \acute{i} an g \acute{l} oine bainne r \acute{a} ig \acute{t} e a \acute{s} an eap \acute{b} oc r \acute{a} oi r \acute{e} o *agur* \acute{e} g \acute{a} \acute{o} l; a \acute{c} t c \acute{e} 'n c \acute{a} innt b \acute{i} aca r \acute{a} oi r \acute{e} m? *Agur* an bean! *Agur* an *Sarana \acute{c}* b \acute{i} *ar* a t \acute{o} ir! *D \acute{a}* m \acute{b} a g \acute{u} r \acute{o} l r \acute{e} an g \acute{l} oine t \acute{e} 'n b \acute{r} ao \acute{n} c \acute{r} ua \acute{i} o

tais bean an tige dó ceapfadh sé go nveada sé ra
sceann air. Aét gloine glan bainne! Má veirpear
go maib iongnadh ar an earboc ní beiré tar leat na
fírinne ann.

Bí an comluadar uile i dtóin an tpeómra as
comrád ór íreal le bean an tige. Corru-uair
o'féadaó fear n-a tpeó agus aithear n-a fúil.
Bí mímeas ar an earboc sur fás sé a dhóna agus a
carabat agus eile ra ngluairteán.

Bí sé tamall veap as ól an bainne ar a fuaimear.
Ní maib sé auaim n-a leiteir o'ait, aét ní abrócaid
sé leat anoir féin nár taitneis sé leir. Dá mbéad
an tiománairde aige le n-a tabairt ar a airtear
nuair a togrócaó sé!

Táimic fonn air óul i bpoctair na bpeap—cainnt a
d'éanam leó, rgléir a d'éanam leó, ól a d'éanam
leó Níor géill sé do'n fonn rin, agus ir céad
tmaid leir an rgealairde reo nár géill—ba maib
leir beiré i n-ann cup-ríor a d'éanam ar an rpoirt
béad aca! Aét mara nveada sé as riampa leir na
reapair, corruigead é ar bealac nár tuis sé féin.
An oirde airteac éir sé b'féirir, nó baoir na hóige
air

Táimic bean an tige le tabairt leir.

"A' maib don baint agatra leir an Sapanac bí ar
tóin earbuic?" ar ríre.

"Ní maib."

B'fíor dó, aét bí baint aige leir an bpeap bí i
n-donotig leir an Sapanac; aét dá n-abrócaó sé é
ir cinnite go scaitfirde é féin amac fpeirin. Dá
n-abrócaó sé sur earboc bí ann féin, ní móroe go

gceitofríd e agur an feirtear bí aih. An t'noó-íoe fuair an Sapanac éuir rin i gcéill óó go mb'feáiríoe a fláinte gan gneann a óéanam páoi earhoc. Ói pé cñionna; ó'fan pé ar a fuaimínear agur an gloine bainne n-a glaic aige.

Áct an beiteamínac rin oe tíománaróe, cá maib pé?

Ói an rgléip páoi lántréól nuair táimic fear eile irteac. Labair pé le bean an tíge ór íreal. Labair an beirt aca leir an gcomluadar. Ní fáca an t-earhoc aruam don aérugaó mar an t-aérugaó táimic ar an gcuirdeactain. Cuirtead cogz leir an nsgneann agur leir an ól. Táimic iongnaó oípa uile. Cuir aca a éreio an rgeal móir bí ag an bpeair táimic irteac, cuir eile náir éreio, áct ó'imtíg leó uile go léir amac ar an mbótar.

Fágaó an t-earhoc agur bean an tíge leó péin.

"Sin rgeal uatbárac," ar rípe.

"Cé'n rgeal?"

"An t-eirge-amac reo, agur anoir tá baile áta Cliaé trí teime ag na Sapanaisib . . ."

"An t-eirge-amac?"

Níor éreio pé a óá éluair. Ó Óomínac Cárga éait pé cúpla lá le reanópario i mainirtir i n-aice le poitláirge. Ní fáca pé páiréar; níor éuala rgeal ná pápla, agur nuair a éuala níor éreio.

"Eirge-amac! Baile áta Cliaé trí teime!" agur buail pé amac ar an mbótar mar a maib na reara eile.

"M'anam go bpuil," arpa fear bí le n-a taob, "féac an rpeir."

Cinnte bí an rpeir ór cionn ionaid na caírae
deas.

“Éir!” arsa seas.

Cuirtear uile cluar oíra féin. Táinig toimán
tróm éuca ar an ngeaíe.

“Sunnaí móra ag mullaí na caírae!” arsa seas.

“Feicfidh sib na lannaí féin má téirdeann sib go
mullaí énuic na heaglaire éall,” arsa seas eile.

Gluair leo uile agus a rún féin i gceolde sae rir
oib

.

Tá fíor ag an rasoal cá bfuil Cnoc na heaglaire,
agus tá fíor ag sae duine fil dúl ruar ar a mullaí
com aimpéir ir tá an trige. Cloca móra, cloca
beasa rgiopraí uait, rgalpeanna contabairteaí,
boasí bairde, rraoc go bára—rin a raib roim an
earboc.

Deirfidh ré féin leat nae rroiceíe ré an mullaí
go deo maraí gur caírae an toimánairde leir leat-
bealaí. Nuair bíor ré féin ag cur ríor ar eadtraib
na hoide rin, agus ar an eirge-amae bí n-a éirde
féin dá mbair, cuireann ré irteaí ar an rgeal
le hinneaeí ceapí o’eiríe dá toimánairde nuair
caiteae é féin agus an Saranae amaí ar an teaí
óra. Aet gíe nae roeap aíteir oéanam ar earboc
traí ar bíe, páraí an rgeal rin aige féin
Náir ba raíe go bfeicear raíe é.

Aet ag iarraíe dúl ruar an cnoc oí, éuala ré
caoineae caol cuairíe agus eiríe loma loirneae

níor uairé ra mbozac n-a maib ré péin as tout go glúnaib.

“A tigeapna!” arpa glóir.

Níor tús an t-earboc ppeazra air.

“A tigeapna! 'é uile diabhal cnám 'mo corp
brúigíte bpipte as an gcladairie cam, as an Sapanac
bradac bpean rin!”

D'aicniú an t-earboc glóir a tiománaide, aét níor
aicniú an tiománaide an t-earboc.

“Asur gan mé aét as iapparó a maó nac maib bean
as earboc ariamh! Ué, táim maib!”

Tús an t-earboc lám éonganta óó. Nuair tuis
an fear boét cé bí aise ann, goill ré níor mó air
ná an leoraó fuair ré ó'n Sapanac.

Ní maib ré éom goituisíte ip fíl ré asur éuiris an
beirt aca le céite go maib ríad ar múllac an énuic.

D'iongantaé an padair bí as an earboc annrin.
i bpad uairé ra talamh íreal éonnaic ré toiteán mór.
Lappaáca as eirge ar asur as veapgaó na néalta.
Bí rluas mór éairt air, asur a pún péin asur a rseal
mór péin as zac duine aca

Cluineadó pléapgaó mór. Zeit a lán. Bí zac
uile duine ró-éppuisíte le focal a maó

pléapgaó mór eite!

Ópur puó éicint i gceoirde an earbuic. Lionadó a
éporde asur a anam le folur mór. Dá mbéadó an
tadair Ó Domhnaill ann

Dá pléapgaó i noiaró céite!

Ógánaé bí le n-a éaob asur a dá púil lán ve
folur nac bpeiteair aét go hannamh, éuir pé lám
leir írteac i lám an earbuic.

"Dá mbéad sunnaí agaimn —," ar an t-ógánac.

"Dá mbéad —," ar an t-earboc agus éiom pé a ceann

Cuir an t-earboc ríor ar an dtair Ó Donnail nuair éuair pé abairle. Bí brón agus doiligeas i n-éadan an earbuic nuair táinig an riasart ós irteac éuige sa leabarlainn. Déit má bí, bí mírneac agus meánma agus tógbáil oirde ann freisin.

Sin pé páiréar éuis an riasart ós san focal a ráó. Léig feirean é. Ó luét an airn táinig an páiréar agus iad ag iarrair ar an earboc rmaét a cur ar an riasart ós

D'féac an riasart ós agus an t-earboc ar a céite.

"Agus seo é an freasra atá mé le cur éuca," ar an t-earboc.

Sin pé páiréar eile éuis an riasart ós. Léig feirean na poela seo:

Earboc míre; ná riltéar sup oirigeac rait mé.

"Déit, ar ndóig, cuirid mé veir eile air;" agus d'féac an t-earboc go tuigseonac ar an riasart ós.

D'eirig an riasart ós go tobann le lám a éraitead leir an earboc. Bí pé dul tar maol

"Páirde maí, páirde na Cille Móine," ar an t-earboc, "an céad páirde bí agam péin tá rúil agam go dtairnedéair pé leat"

Bí an riasart ós ar tí buirdeas a gabáil leir. Cuir an t-earboc corp leir le n-a lám.

"Tá oirde agus mírneac na hóige ionnam arís —," déit cuir an t-earboc rmaét ar a téangain.

Uí an beirt fear n-a reapaín agur zheim láime
aca ar a céite. Uí deór paol fúil an tragaírt.

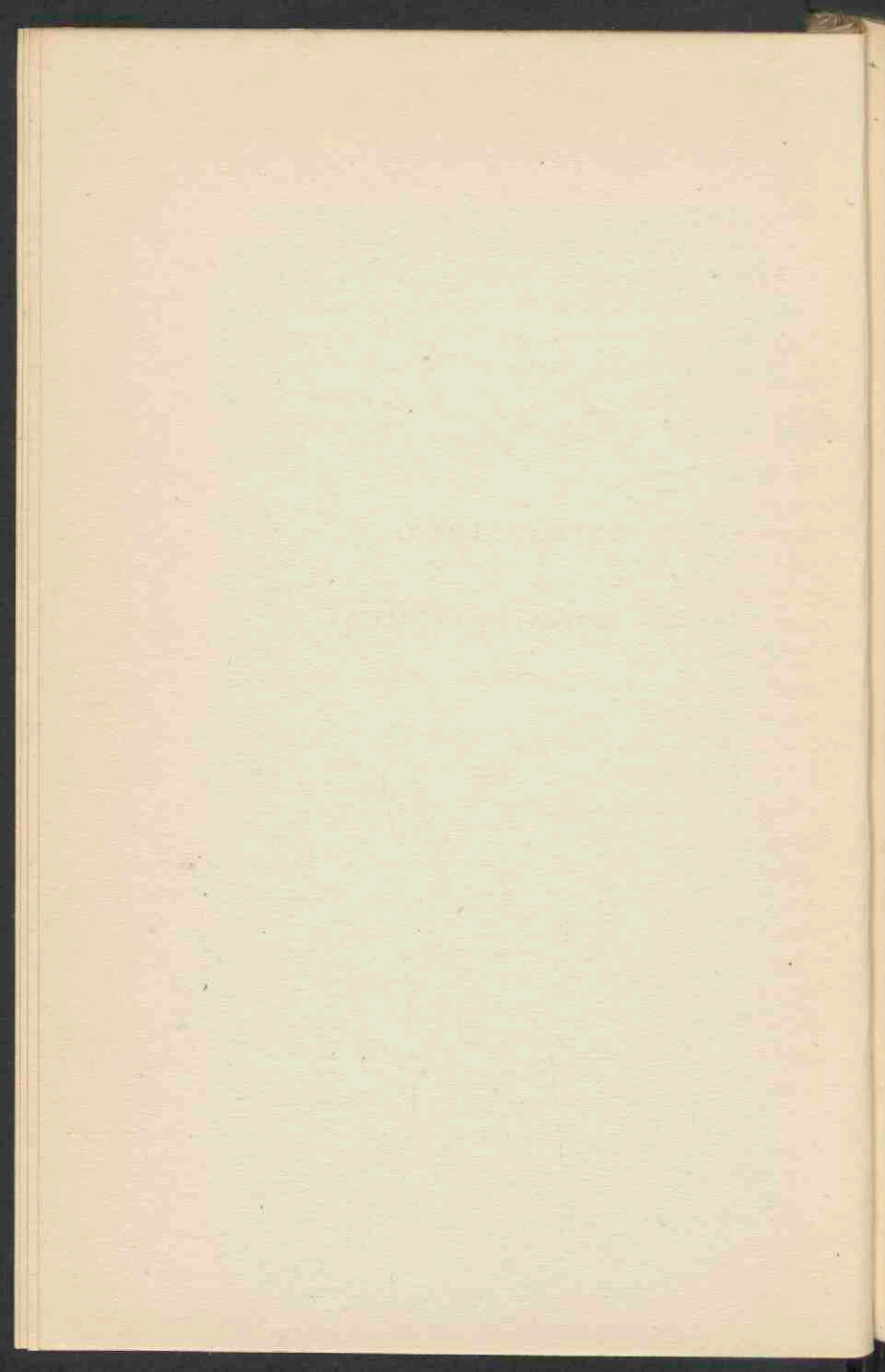
"Suró anrín, a dtair Seán, agur innreócaó
rgeal maic duit," agur o'innir an t-earhoc an rgeal
reo 'óó, aét náir bac ré le riáb leir go bfuair ré a
anam ar mullaó an énuic agur é ag réacaint anuar
ar Baile Áta Cliaó agur é fré teine

Aét b'féoiri gur éuis an tdtair Ó Doimnaill péin
é rin.

an cúigeadó buairó

.i.

óé an tsíopa seandácta

bé an tsíopa seanbácta

Nuair a bhí pearsaí Ó Donnait (go ndéanadh Dia trócaire air) i mBaile Átha Cliath anuair, bíod réomra lom aige i Spáir na Lúe le uair nó dó a caitheamh ann tríd a mbíod an traoise beas aige. Ní ann a còdluigeadh fé, a dt bhí fé an-áireamhail aige áit dá fóirt beit aige le litreacha a rghriobadh ann, nó píopa tobac féin a caitheamh i bpoctair seanbáctar. I r minic a cùipeadh fé acair maic de ag an bfuinneóg ag féadaint anuas uair ar na daoine ag gabáil tairt ar an tghráir, agus cùip fé aicne rúl ar a lán oib. A dt ní maib fíor aige go ceann i bfao go maib beirt ann cùip aicne rúl air féin, agus a cùip rpeir mhór n-a imteadtaib. Ní hé an fáct céanna bhí ag an mbeirt seo an oipeadh rin air beit aca ar pearsaí— a dt còrpeair rin ó'n rghéal.

Oipead ar aghair an tige a maib an réomra ag pearsaí ann, bhí píopa beas seanbácta. Sílteá go maib reaneasraide agus iarrmaí na caipac bailighe ann. Bhí an fuinneóg lán oib; reangunnaí de'n uile déanaí náir cáit upcar le céad bliadain; claidmte meirgeada ó aimpir na Pailiméire; leabair do rghriobadh agus do bualaadh a dt náir léigeadh ariam; picciúirí agus srafaí roir olc, maic agus dona; sréitne agus gloiní ar ar ólad aimpir na mboc agus na rgsaíirí; íomais, roir íomais ppaír agus éruaie

asur tuairde; iodaíl gosaíveasá bolgmóra ó tíoptaib an Oirthir; an t-é nac b'éaspaó ruo éigin a togaó ar an bfuinneóis rin, ná tráctadó pé coiróce ar sean-aimpíreáct. Aét ip ran vealb móri bí i lár na fuinneóige ip mó cuipeadó Peasari Ó Domnáilí rpeír asur é ar a fuaimneas as a fuinneóis péin; vealb do'n búroa bí anpéo, asur ainn Victória bain-íogain Sárana faoi.

Aét éus Peasari faoi veapá san móran ácair nac ran mBúroa rin ip mó cuipeadó rpeír, aét i mnaoi óis a bíoó as obair ó máirín go hoiróce ar eúl an brait glair bí ar an bfuinneóis. Ní bíoó le peiceál ó fuinneóis Peasari aét nullac a cinn ve gnátaó—folt ciaróub dualaó aimpéiró. Uaireannta, éarri-aingneadó ri an brait glar ar leatlaob asur o'féacáó amac, asur anpín o'feiceadó an fear ós éall an dá rúil rógaire as breathnugaó air. Na rúile asur an folt ciaróub ip mó éus Peasari faoi veapá i uopaó, aét i noiaíó tamailí o'féaspaó pé innreáct uuit, dá uosrócáó pé, go raib éadóan faos bán asur ríón úireacó asur dá rúp ar dáé an éaspa caortáinn uirri. Lá breáó gréine ra treanrriáio feópaíde, asur éacó pé rúil uirri; rinne rí gáiríó asur éarriainó an brait glar go tobann—cé'n fáct go raib aicméala ar an bfeap ós go raib mannt i noptaó an úrbláit beóda o'fár i ríopa na seantóacta?

Bí dá buairó as Peasari nac mbionntar aét ar beagán ve'n éineadó uasonna. Níor cafaó veáófeap oílir ariam air nári éus sean cpoide óó, cuma cé'n uirpíreáct béadó eatorpá i meóin; i uaeannta na uóctraóctáca foillreáca peo, bí léreáct nó buairó

óige ag baint leir tús ar an mbantraict ppéir nó-mór a cúir ann. Cúir bé an triopa seanbácta an-ppéir ann; ní raib pé i bfao ran aic gur tús pí paol deara go mbíod pí ag rmaoinead air níor minice ná ba dóir, agus go mbíod cantal uirru an lá naé bfeicfead pí ag an bpuinneois é. Moctuis pí luirne n-a gnúir lá dá bpaca pí ag an bpuinneois é agus gan rúil aici leir; an oíde rin gáir pí poll beas ran mbriac glar le reiorúir ionnór go bfeáoraó pí é feiceál i nganríor

Áct cé'n gnó bí aige ann? Cé'n róirt tuine bí ann? Níor féad pí a doirde ná a toirt a mear mar ní faca pí ariam ar an ttráid é. O'feicead pí ag an bpuinneois é go minic meadon lae, tráct ir gnáctac le daoine beit ag obair; corru-uair bíod pé ann nuair o'orghuigead pí an triopa ar maroin; nuair a tuitfead an oíde tarhuigead pé anuar bpat na puinneoisge i gcomhairde, áct bíod a píor aici ó'n solur irtig go raib pé n-a feómra. Nuair bí na laete rada ramraio ann, o'feicead pí go hanmínic ag an bpuinneois tráctóna é; bíod aicméala uirru nuair coruis na laete ag tuit i ngiorraict—ní bíod pé le feiceál aici ó tuitim na hoíde

Táinic deirfad rógmair agus túr an gheimrío bíod obair móir ar feáora, obair contabairteac imnídeac, agus gan rail aige aon acar a éaicéam n-a "pluarín foza" mar tús pé ar an feómra lom i Spáid na lípe. Ir minic a éaic bé an triopa seanbácta reactmain gan rúil fágail air. Agus nuair o'feicead pí é ir ionduil coramlaict imnídeac beit air. Áct nuair o'feicead pí ag an bpuinneois

é, agus a éadan uasal rmaointeac faoi néaltaib, tarraingnead sí an bpat glar ar leat'taob, agus o'fanao ag féadaint amac go mbíod síor aici go naib peirean ag deapcao uirri. Annpin, beannuig-eao sí do'n fear ag innídeac le meangao doibinn agus le umluzao cinn. Agus nuair a tíoacó meangao ar a béal ríúo gá ppeazairt, bíod doib-near uirri: nac naib sí ag curíuzao leir i pé ar bit obair bí gá déanam aige?

Bí. Tá mbéad p'eadar ó Donnaitt féin agaimn moiu, o'atómóac pé dúit sup móir an congnaím fuair pé n-a fáo'ar contabairteac innídeac ó bé an triopa sean'dácta

.

Tar éir na Noílas, tús bé an triopa sean'dácta faoi deara go mbíod an fear ag n-a feómra gac tráctóna beagnaé. Tóruig daoine ag teac ar cuairt aige. Fír óga a bfuimhór, agus o'feicead sí p'eadar agus iao féin ag caint go vilir dú'raéctac. Bí pé roiléir ag an t-é a naib rúile géara aige go naib uraim móir aca uilig óó. Faoi'n am peo p'feirín tús sí faoi deara nac í féin amáin bíod ag fairpe ar an feómra t'all, agus ar luét a áitig'ce. Fír, fír óga eile agus cultaca nuada ar a bfuimhór, agus o'féadairí go géar ar gac uile dúine cuaró irteac ir amac ann. Leanairí curó síb nuair págaróir an teac t'all. Cúir an obair peo iongnao ar bé an triopa sean'dácta. Céaró bí ar ríubal ag an b'feair ag sin n-ar cúir sí an tomairca r'péirpe?

Duail óig'feair áro donn plucac irteac cúirí lá.

Bí ré gléarta go maít, go ró-maít b'féidir, agus coramláct an traidbhíir air. Bí gac uile fórt bí air ar an bhairiún b'úipe. Ó bairéar anuas, deirteá nac raib pnáta air a caitead ariam poime.

Toruis ré as cuartaíad imears na reamarrmaí tall ir i bhfur. Bí carn mór leabair i gcúinne. Deirtead ré ar ceann oib. Léigead curó ve. U'rágaó ar leatáob é. Cuirtead ré goa air féin go raib rpeir mór aige ionnta. Aét mapac go mbíod bé an triopa reanoácta comh gnótaó rin as raibe ar an bhfear ós ra reómra tall, béad fíor aici nac ar na leabraib ir mó bí a aibe aét ar an reómra tall rpeirin. Tuigfead rí, dá mbéad an gurtaí ceart innti, go bhéarfaide gac uile cóp a cuirfead fear óe ra reómra tall feiceál ó éarínán na leabair, agus nac bfeicfidé an t-é béad as véanam na raibe. Aét cé'n éaoi a bhéarfaó bhuinneall a tug sean o'feair náir labair rí leir ariam punndar a tabairt do ruoab ve'n tróirt rin?

Éainic fear an feirtir nuair irtead cuici go mion minic. I dtorac, ní tagad ré aét nuair a bíod daoine ra reómra tall, aét leir an aimrír toruis ré as tead go dtí an riopa trát nac mbíod beadar Ó Donnail ná a éairve le feiceál tall fear móran laete. Gac uile uair gabad ré an trpáio bualaó ré irtead. Cuirtead ré leatuar b'féidir as comráó le bé na reanoácta. Labraó ré raoi na comarrain — ir beas eólar bí as an mbé omra; éráct ré ar an tead tall, agus a mbíod as tead agus as imtead ann, aét ní móran eólar fuair ré uairi púta, ná raoi'n rún bí irtis n-a choirde féin

Lón anma ag mnaoi molaó clíroie. Mol a háitne i nghanfíor dúit féin mar ó'ead; leis ort go bfuil eúéal ort faoi sup labair tú ar éor ar bí; cuir i dtuisirint oi, gan briaíra béil, nac dtiocfaó cainnt dá rórt ar do béal maraé sup bain an áitne bí ór do cómair amaé arat i gan buídeácar duit. Déan é rin, agur beid leat.

Áct fáinic! Déan go clíroie é. Déan go deap-béalaé é. Déan go héadrom é. Ní móir duit taitíge máit beid agad ar an obair; áct má ceap-tar ort go ndéanna tú a leitéir de cainnt le bean éagna beid tú ar mullaé do éinn i n-omar na haimléire gan ácar.

Ní déanna an rtráinréar ós a tagaó com minic rin ag féadaint ar na reaniamraib i riopa na rean-dácta an molaó áct go cooramáanta. Ní faib goáó na fíinne ná na oílreácta air. Níor tugáó áirt air. Áct bí bé an tríopa rean-dácta clíroie; leis rí uirru sup mil beaé aici an uile focal dá dtagaó ar a béal. Túis rí ar a nóir bantá féin nac ar máite leir an bpeap ós éall dá dtug rí sean-bíod rtráinréir an feirtir nuair ag teáct ar an rtráit; cá'n bpior oi nac bfeátofaó rí cabair éigin ábairt do-ran áct an t-amaóán reo a meallaó?

Agur éap an rtráinréar go faib ag eirge leir go toícta. Áct bí ríáct air go faib rí ag cur irteáct ar a éuro oibre go ró-móir. Cúpla uair leis fé a gnó cun failige le cuairt a ábairt uiréi. Áct nac faib rí andeap ar fao? Agur an dá fúil bí aici! Agur a béal—ríoréuireaó cun póige an béal rin! con-tabairt do feapáib óga veirge an béil rin! Cá'n

b'fior cé'n díogbáil a gníceadh beal caorúearas
 bíodhánail dá fóirt mara a b'pórfadh fear maic éigin
 an bean ar léite é gan moill! Póas a tabairt oi ar
 an mbéal rin

Seit mo úine. N-a fearain as an scoirneal
 annsin ior Spáio Uí Conaill agus Spáio an tairla bí
 pé. Cuairt Peardar Ó Doimnail tairt. Is beas nac
 n'beada pé tairt i nganfior do mo úine bí pé
 as rmaoineadh com' doimhin rin ar bé an triopa
 seanbáista. Ní beanrad pé rin cúir agus é ar a
 lois

Aéit má bí pé ar a lois péin níor labair pé leir.
 Suar Spáio Uí Conaill cuairt Peardar. Lean mo
 úine é. Nuair a fearadh Peardar le cannt a
 úeanam le úine dá luét aicne, fearadh mo úine.
 Aéit d'fanadh pé tamall beas ar a gcúl. As
 féadaint ar na r'péitib' bíod pé fíltead, nó ar na
 tigte tall uair, nó ar b'pógaid na n'aoine bí as
 gabáil tairt—adéit bíod' díogbáil na rúile aige ar
 Peardar i scoimnairde. Nuair a gluaireadh reirlean,
 leanaid mo úine é; nuair a fearadh pé, ceartá ar
 mo úine nac raib don iud ar an raogal reo com'
 hiongantad leir na tigte i Spáio Uaéctarac Uí
 Conaill!

Cuairt Peardar irtead i riopa tobac as ceann na
 r'ráide. D'fan pé leatuar ann. Bí báirtead mór
 ann an lá céadna, adéit má bí péin níor iméig mo
 úine. Cuir pé r'gáit-fearctainne i n-áirde, agus
 d'fan go foigthead as bun Columán Páinell. Bí an
 r'gáitb'péadéit atá ar an gColumáin rin léigte
 aige readéit n-uairde, agus an céad cúro de re

= carbhall
 q.p. 157.

méabair aise, nuair táinig Peadar amac ar an ríopa tobac.

Bí man-cárr ag sabáil tairt. Irteac le Peadar ann. I n-áirde air éuarò mo úine; aét nuair túrling Peadar ag an oíchead, túrling mo úine freirin. Siar bealaé na gCéib tug Peadar aghair. Irteac leir i n-oifig clóópa. O'fan mo úine taob éall de'n Céib—ag féacaint a bpeicread ré bradóan i n-abainn na life b'féirín! Cáit ré dá uair anhrin, aét má cáit níor táinig Peadar amac ar an oifig . . .

O'iméig mo úine fan é, ar teac na hoirde. I n-áit iargcúlta, bain ré leabair ar a póca agus éorais ag ríobad ann. Níor innir ré aét an glanríinne nuair adubairt ré le bé an tríopa seanbácŪa go raib porta aise faoi'n maáaltar; aét má éap luét an maáaltair ná an bleactair go raib fíor aca céaró a rinne Peadar an lá rin ir móir an toul-amúda bí oípa.

.

An tráchnóna rin bí bé an tríopa seanbácŪa ag an bpuinneóig agus cuíma uirri. Ní fáca rí an fear óg éall ar fearó rí lá; céaró a bí air náir táinig ré? Bí baramail nó rmaoinead aici go raib obair éontabairteac éigin ar riubal aise, aét ní raib fíor aici fá'n mbit céaró é. Oá bfeadfad rí cuiriuáad leir ar aon oíig!

Bí seanrgharóro buiró aici ar a glúnaib agus í ar a oíccéall ag iarrad an ghréar-obair bí air a learuáad, aét ir minic agus ir ró-minic a túitead an t-éadac uairi ar an úrlár bí a rmaointe cóim

mór rin ar fuairfeam. Cuirfeadh sí fáil léiti leir an bpoll bí aici ar an mbarr glar, aet ní bíod le feiceál aici aet an tseanpháirt bhónac feóiríde agus an báirteac móir as teac anuar. Bí spáin aici ar an áit, ar na seantighe spánna bí tall uaiti, ar na daoine rraoilleaáa mairbánta bíod as tui irteac ir amac ionnta, ar an seantac bí timceall uirru, ar a raogal ionlán. Úrblac beo mar i páite irteac i lár domáin big mairb!

Bí fear céiríde léiti as obair irtig i reómra ar cúl an tsiopa. Bí an lá com' uoráa rin ir so mb'éigin do solur beit aise irtig n-a pluar; cuir an ceól béil bí aise múiriam uirru. Cé'n ceart bí aise beit com' merídeac rin? O'eirig sí n-a searain cúpla uair le cora a cuir le n-a cuio ceoil, aet níor cuir. Bí ciorde éadrom aéac aise—tuise a' scuirfeadh sí irteac air?

Sé lá de'n tseantáin ó'n naoi a élog ar mairm so tci an pé tciénóna a caiteam ra pluar rin agus tairi na seantirre n-a timceall! Bainfeadh pé an ciorde ar óginnáoi ar bit. Táinic creacáó uirru. An raib pé i noán oi a raogal ar raó a cuir oi ar a leitíro de áoi? Bí seantacán ar a cúl. O'féac sí irteac ann. O'fan sí tamall deap as péacaint irteac ann. O'eirig sí a cuio spuaise. Táinic meangáó beas ar a béal, aet ní ó'n sciorde é, aet so noubráó léiti uair so mba coramail le mairde spéine lá pneácta an meangáó rin. Tairnig an puo connaic sí ra rgaacán léiti. Rinne sí gáiríó so raib sí com' péacáé rin. Connaic sí an mannt nuair o'orgail sí a béal. Táinic cantal beas uirru . . .

Rug sí ar an fearsgaróid buirto ariú, aet ní
 deáirna sí móran oibre. Uí sí leam de'n t-aozal,
 gur eiriú sí n-a fearam agus gur tarrainis an bpat
 glar ar leactaob, agus go b'aca sí an fear ós eall.
 Deannuis sí do le n-a ceann, agus tús cuiread do
 t'eact eici

Ní raib don t'eapad aici an cuiread t'abairt do.
 Dá buideadar sinne sí é. Uí náire uirru go raib sí
 com t'ána rin. Céaró veirpead sí leir? Cé'n
 baramail bead aige uirru?

Uí a croidé ar p'eadad agus tuirne n-a gnúir
 nuair buail pé irtead. Céaró veirpead sí leir?
 An leirpead sí uirru féin nár tús sí cuiread do,
 gur veairmad bí aip? Dá labrad sí i t'otrac ar
 t'eact irtead do tuispead pé a corraigte ip bí sí.

Admair go leór, sinne veirpean an cuir ip mó de'n
 eaint go raib sí ar a puamnear.

"Níl aít ar bit," ar p'eadar Ó Domnaill, "ip
 fearu liom uair a caiteam ann ná i riopa seandacta."

"Ní raib pé i b'ad uair," ar p'ipe.

"Ní raib, aet bí r'gát orm a t'eact."

"Sgát? Tuige?"

"Romatra."

"Óruil coramlaet com nimnead rin orm?" agus
 táimic r'ruigó an m'agairó n-a rúilí.

"Ní hé rin é aet an poll—an poll g'eáru tú ran
 mb'at glar," agus t'arbáin pé ói é.

Croead ruar amrán ran r'eómpa ar eúl an t'riopa.

"Tugar cuiread óuit t'eact annreo," ar p'ipe.

"Uí p'at agam leir. Síleat le p'ada innreac óuit
 go mb'ionn daoine ag fairé ar do r'eómpa g'at lá."

"Cé'n fóirt daoine?" arsa Peadar agus é ar a aife ar an nóiméad.

"Féar caol áro is mó bíor ann," ar pipé.

"Féar plucáé donn," arsa Peadar, agus éus ré tuairpís an bleáctaire ói.

"Bíonn ré annreo beagnaé gac lá," ar pipé, "leigeann ré air go bfuil rium mhór aige rna sean-leabrais rin éall, aet ní ró-fada go dtugar faoi deara gur as faife oirta bíor ré."

Táimic coramláet imnídeac ar Peadar. Pé ar bit céaro bí ar riuáal aige, níor síl ré go raib fíor as na bleáctairib cá gcaitead ré a fáoife beag; agus éus ré cuiread do cáiruib leif éeac go dtí an feómra rin anocht féin le ceirt tábaéac a focruáad. D'aithneócaíde gac tuine aca, agus bí ré ró-éiréannaé an éomháil a éur ar cáirde

Ói ré féin agus bé an tsíopa seanbáda n-a pearaí taob le taob i n-aice leif an gcarín leabair.

"Annreo is mó bíor ré," ar an bé, "as deaícaó anonn ar do feómra-ra. Tis leif gac uile fóirt feiceal ó'n áit reo"

"Bfuil aítne maít agat air?" D'féac Peadar roir an dá fúil uirri.

"Tá aítne maít agam air," ar pipé, "tá ré as iarraíó beít móri liom," agus táimic eútaláet uirri.

D'eirpís Peadar an-rmaointeac.

"An bfeatópá é méallad ar an ttráio reo anocht ar don éaoi?"

Da léir ói ó'n gcaoi ar iarrí ré uirri a leitéio a déanaí go raib togaó árbair aige le n-a aétuinge. Ní raib sí ríorraé, aet bí ronn an ttraógal uirri a

fiarruige de céaro a bí an fear eile seo ag iarraidh a déanamh air, nó an raib ré féin i n-aon contabhairt uaid.

“Déanfaid é,” ar rípe go mall, “ní cuirfid ré irtead ort anocht.”

Chait beadair láim léiti go beannaéada.

“Beid fíor agad uair eile cé’n fáil gur iarri mé ort é rin a déanamh,” ar reirean, agus o’réad ré uirri ar a nór airtead féin: o’airneis an dá ciarós a déile . . .

Chait an bleáctaire agus bé an triopa seantóaceta curd de’n oíche le déile i nárur Ceoil; bí gliondar air gur glac sí le n-a cuirtead. Bí ré cainntead go leór léiti; o’innir ré oi go raib páirde máit aise, go raib porta faoi’n maíaltar aise, go mbéad pinriúin aise i ndeire a fáogail . . . maraé gur bain an oruma móir geit ar o’iarraid ré uirri é rórad! Acé níor éuala sí móran dá curd cainnte agus an méid ar éuala sí ní raib aon áiré aici air; glór an fíor eile bí n-a cluairib, a déalb agus a ériot bí ór comair a dá rúil i ríe na hoíche agus inníde uirri go raib ré i gcontabhairt. Dá bfeadórad sí cabruáad leir!

Ní raib an bleáctaire acé leatfárta nuair rgar ré léiti. Sílteá go bfeadórad sí áiré níor feárr éabhairt ar a glór; acé leir an ainirri, o’eirigead leir níor feárr—com-bean nac ngeillfead ód-ran ra deiread; támic coramlacé na móreúire air . . .

Ag seo curd beag de’n tuairis éuir ré irtead an oíche rin:—

“Ó’n 6 a élog go oí 10.30 ran oíche i Spáio na

Lipe dom ag saipe seómra beathair lí Dóinnail.
 Níor táinig pé féin ná don duine dá cáirtoib éuis an
 áit i gcáiteam na haimpíne rin!"

An céad uair eile a dtáinig beathair irtead éuici,
 o'flairuis bé an tsíopa seandácta de cé'n róir
 duine bí ra bpeap rin leir ar cáit rí cúpla uair
 i nárur Ceoil.

O'innir beathair oi cé'n céirto bí aige.

Táinig fearis uirri.

"Agur o'iarri tú orri out n-a éirteáctam!" ar
 ríre.

"Bí gábad leir," arra beathair go péiró rocair.

O'féadadair beirt ar a céite.

"Agur má iarritar orr é déanam arir," ar reirean,
 "ní rilim go sclirriú tú."

"Ní éirriú," ar ríre; bí iongnad uirri an múingín
 bí ag an bpeap ós reo airto, déc ní raib fíor aici
 gur éuir beathair a tuairis agur go raib fíor aige
 ó túr cé dáir oíob í.

Nárb i ingean a haéar í?

.

Mí n-a dáir reo bí Eirge-Amac ann. Sabad
 beathair Ó Dóinnail. Dáoraó é. Cuiread piléir
 ann

.

B'é an lá ar cáitead beathair Ó Dóinnail é
 Bí an bleáctaire leir féin n-a seómra. Ar a
 slúnaib bí pé agur raíorín n-a glaic aige. Éuir pé

paidir i n-oidiú paidir' de go tóiríacta. Tá gá
creataó air ó an go ham. Bí a ceann faoi aige,
agus a éadan ráite fa leabair, aó tigeaó pictiúr
i n-oidiú pictiúr ór comair a dá fúl dá buideagar.

Cúinne de feómra i gCairleán Áta Cuiat ir mó
o'feiceaó ré. Tolg ann; fear gonta n-a luige air;
a colann gan bpiú; a anam ar lapaó le díogair
agus le díre

O'eirig an bleactaire dá glúnaib. Éoc ré ruar
an paidirín ór cionn a leaptan féin. Éraic ré uirce
coirreagan ar a baicir. Súiré ré coir na funneóige,
agus o'féac amaó ar an ttráir. Aó ní ní an
ttráir a connaic ré. Ní heaó. Ioir na daoine bí
as gabáil éaric éioaó an pictiúr céatna reo arir
agus arir eile O'feiceaó ré an cúinne
céatna de'n tfeómra rin ran gCairleán; tolg ann;
fear gonta n-a luige air; a colann gan bpiú; a
anam ar lapaó le díogair agus le díre

Éairic réocac ós éaric ar an ttráir ríor faoi agus
é as gabáil fuinn. Bí an funneós ar orgait, agus
éuala ré an céat éiric de'n amrán; aó de réir a
éiric rílteá gur aóruigeaó an poric, gur foela eile
bí gá gcanáó as an réocac.

An éairic reo bí gá canáó as an réocac dá mb'fíor
to éluarab an bleactaire:—

"An fada ó éiric tú aicne ar an bphíorúnaó i
oiorac?"

Oirigeac airim a éiric an éiric air. Bí tream
beas eile aca éaric ar an tolg aó ní raib áiric as
an bfeair gonta bí faoi éiric óiric.

"Tí bíatna go leic."

"Innir túinn anoir cé'n éaoi ar éait ré an ainmhir rin."

Toruis ré féin ag cannt. Cuala ré a glór féin, anoir féin, agus é n-a fuide ag an bfuinneóig. D'éigin dó coris a éur leir féin ó am go ham; bí rúile an firi gonta gá fáitead. An tarcuirne bí le feiceál ionnta! An tarcuirne bí aige dóib go léir! Cé'n éaoi a b'éadórad fear naé raib i n'óan dó áct breit an báir beit com neamhairéad rin?

" n-a úair rin bíod reómra beas aige i Spáio na Upe Díod beirt de'n triúr a daoiraó cúpla lá ó foim ag teáct ar cuairt aige ann Tá riopa seantóácта ar a agair amad. Úinn féin ra riopa rin gá b'raire"

D'eirig an bleáctaire. Síil ré dearmad a déanam ar an rgeal ar raó. Bí ré ag baint corlaó na hoirdé de. Bí ré ag baint ruaimhear an lae de. Eirean a éur peadar Ó Donnaiil éun báir. Deiread don duine leir é. An raib don éall leir? Naé b'éadórad ré a malairt de tuairis éabairt air? Naé b'éadórad ré a ráó

Bí páiréar ar an mbóro i n-aice leir. Ó ceannaire na mbleáctairi éamic an páiréar rin. Cuip an rgeal bí ann eiride beas ann. Árougáó páirde agus spadam nuad

Áct an dícheas béad ag cáé air! Cé'n b'rig tarcuirne an p'riopúnais? Naé raib ré raóí doí agus gaimm anoir? Áct cé'n ceart bí ag an oirigead ós de luét na cúirte é marlaó? Naé ag curiugaó leo bí ré féin? Má cuip ré craiceann ar an rgeal dóib ar labair ré áct an firiinne? Cé'n éaoi

a b'éatopairde fear a 'daopað san f'iaðnuire? Agus cé'n f'iaðnuire d'féatopairde f'áðail san bleactairí?

Bí a combleactairí boðar aige le tamall. Bí ré faðalac ó 'óúctar, agus ní f'árhoacáð don muo é acé an r'geal ó t'úr veireað innreacé do gac 'uine aca agus a b'reiteamnar f'áðail. Ceapáð ag an áruir i Spáio 'brunruic go raib ré ag eirge beagán beag éadrom n-a céann. Saoirde beag a bí uaró acé ní raib f'ior aca go raib dá f'úil f'eatopair Uí 'óomnaill gá leanamaint de ló agus d'oiróce agus tarcuirne éar don tarcuirne d'ár factar i f'úilib f'ir aruam ionnta

Tuit an oiróce

D'factar 'ó go raib a f'eómpa lán de f'úilib. 'Coruigeatopair ag eirge ruar ra 'dorpéatopair gac uile áit dá b'éacrað ré. Tarcuirne ir mó bí le tabairt faoi veapra rna f'úilib reo. Da le 'daoine éagranla iad uile go léir; f'úile na bé i riopa na reantacta; f'úile a m'áctar féin; f'úile veapbráctar leir a cailleað fao; f'úile reannná bíoð ra teac aca; f'úile a f'eantoe r'goile; f'úile f'eatopair; f'úile na n-oirigeac a 'daop é; f'úile na raig'oiríirí a éait é ar maroin; tarcuirne rna f'úilib uile; g'ráin ionnta uile; f'uat ionnta uile

'Carraing ré riar a éatopair go raib a 'brum le balla. Acé níor eirge leir éaluðacá ó na f'úilib n'innéacá rin. 'Bíotopair gac uile áit éarí air. Uaireannta, ní feiceað ré acé don dá f'úil amáin, agus na foillrí ag teacé agus ag imteacé ionnta mar béað i f'úilib 'daonna. 'Tiocað buile air annrin, agus d'eirigeað le n-a bualað le n-a éatopair, acé

nuair d'eirígead beoír glanta. Aét ní túirse
fuirdead ré arís ná d'eirígead péipe eile ór a
cómair

Táinic bean a' tige irteac agus lampa aici.
D'earuis sí an bóro agus d'fás an tae air. D'aoibinn
leir í feiceál. Ní bainfead tromaídeact ná diab-
laidéact leir an áit an fáo ir béad pipe ann.

D'iarr ré uirru ríatam a cáiteam leir.

Cait. Aét ní maib sí i b'rao ann gur eirig pé
rmaointeac. Níor fan don cáinnt aise. Lean pipe
sá cniotal, aét níor aigis sí go b'faca sí a léirdeoir
ar a haíaró amac, a cátaoir i n-áirde aise agus sá
ríséac uair—

"Sgriop! Sgriop! Sgriop!" veirfead pé i n-áro
a sota agus ríugio na buile n-a rúil

Aét ní ar bean a' tige bí pé as bagairt na
cátaoirfeac aét ar na rúile bí sá céarad!

D'eirig léici é meallad, agus iallac a cup air an
leabair a tábairt air péin. Aét ní corladó ciúin a
fuar pé. Cuala bean a' tige é as rámalad agus
as cup ríor ar rúile de'n uile éimeál agus de'n uile
uac go maib pé i b'rao ran oirde

.

Bí an máirín go haoibinn. Srian na bealtaine
as órdad na cátrac b'ónaige. Dalad trom na
fairrige irteac ar an n'gaoit. Faoileáin go glion-
daraac agus go ríséadac ór cionn na haibne. Dia as
iarrair cporóte c'áirde a muinntipe a tósbáil

Siubal an bleactaire curó mór de'n cátair poim
an veic a clois. Bí a feanórot péin as teact ar

air do'n baile móir. Cloisfeadh an bleáchtairé ainm
 péadóir Uí Donnaiil gá luadh go minic. Séaradh
 fear a g coinneál rriáide agus páiréar nuairdeácta
 forghailte aige. D'fheiceadh pé fógra ann ó luét
 an airm bí i reilb na cathaé a g innreáct cé na
 daoine de luét na Pobaláct' Láimriugadh an maroin
 roime. Clocaó giorfán riacal air agus riucaó pola.
 Gluaiseadh leir ar a rliúge, agus an diabhal n-a éiríde
 irriú

Da léir do'n bleáchtairé cé'n gsean bí ar péadóir.
 Péadóir boct, veirfeadh bean agus veóir faoi n-a
 rúil. Péadóir boct, veirfeadh fear agus rún ríogal-
 tair n-a éiríde. Péadóir boct, veirfeadh na faoileáin
 bí a g eiteall ór cionn na haibne. Péadóir boct,
 veirfeadh an gaoit anoir irreáct ó'n muir móir

Agus d'fheiceadh an bleáchtairé rúile tarcuirneáca
 an rriórúnais gonta bí n-a luúge ar an tois i
 gcúinne de feómra i gCairleán áta Cliaé gac uile
 uair a cloisfeadh pé an focal.

Bí pé cinnthe nac raib na loganna ar feadh aige.
 Níor móir dó cuairt a tabairt ar doctúir. Áct bí
 bairnáil aige nac rriuganna an leigear ab' feáir
 dó, áct focal beas molta, focal beas a cuirfeadh
 briú agus bopraó ann arir

Cúg pé a gair ar Spáir na Lipe. I ríopa na
 seantóacta d'fheiceadh pé rúile daonna, cloisfeadh pé
 glór daonna arir. Ní béadh a ríor a g bé an rriopa
 cé'n baict bí aige le luét marbta péadóir. Ní
 móir go mbéadh a ríor aici gurab é péadóir bíod
 ra feómra taob' éall uairi.

Rinne pé veirir.

Ní raib don éainnt aige léiti ó poim an Eirge-
 amaic : cé'n bapamail béad aici ar an obair? Bí ré
 cleactac ar bpeasaib innreac—bí rocuizte aige
 molaó tabairt do pé ar bíc tpeam oib ip feárr a
 tairniú léiti. D'féatpaó pé a ráó léiti go raib pé
 réim as tpoio agus sup eirú leir éaluáó ar, dá
 mba puo é go mbogfaóe a cpoioe ar an doig rin.

Acé ip beas an pío b'í aige. Ní raib don céapaó
 aige go raib pí mói le peapa, go otug pí sean a
 cpoioe doó, go raib an cpoioe rin n-a cloic n-a lár
 anoir

Cuaró pé ear an bpuinneóis. Ní raib pé 'de mírheac
 aige dul irteac. Óearc pé ar an bpuinneóis tall,
 áit a mbioó peapa Ó Domhnaill n-a fúroe agus é
 réim gá fáire. Bí dallóga ar na fpuinneósaib inoiu.

Glac pé mírheac. Šabpaó pé irteac. Iarraó pé
 uirri é rópaó. Šlanáó pé leir ó'n gcaoir. Feilm
 beas rá'n otuait béad aca. Ní béad a pío as don
 duine cé'n céiró bí aige. Ní béad pío as bé an
 tpoipa seanbácta go deó é

Bí pí ircis poime. Bpón ear don bpón dá bpaca
 pé ariam n-a héadan.

Šeit pí nuair connaic pí cé bí aici ann. N-a
 fúroe i n-aice an doair bí pí.

"Tupa teacé annpeo!" ar pí.

"Tuige naó otiocpaimn agus an aimpri éparóte
 atá ann? An aimpri éubuirteac atá ann—," pí
 pé lám a leagaint ar lám léiti bí caíte ear cúl na
 caóairheac acé rgiob pí uaró i.

"Biótá mói liom uair," ar reiréan go car-
 aoirheac.

"A amadám," ar rípe, "nac naid fíor agad nac naid mé ariam dēt ag iarraid tū meallaō ionnōr go bfeardar pēadar boct a curo gnōta a dēanam ar a fuaimnear."

D'eirig an bean n-a fearam go maorōa.

"Imtig ar an teac reo," ar rípe go huḡdarfāc, "agur ná feictear annreo arír tū, a beiteamnaig."

D'imtig pé.

Pēadar boct an focal bī aici. Pēadar boct deiread an fear ar an trráio agur nūn oioḡaltar n-a cpoide. Pēadar boct deiread bean agur deor faoi n-a rúil. Pēadar boct deiread na faoileam or cionn adna na life. Pēadar boct deiread an ḡaoit anoir ó'n muir

.

Cait an bleactaire an curo eile de'n lá n-a feómra féin. Táinic an orōce, agur nuair a táinic, táinic na rúile ffeirim : rúile tarcurneada de'n uile dat agur de'n uile cineal. Bíoir tall ir i bpur. Iao ag deapcaō anonn 'r anall, anior agur anuar air. Iao magamail rḡigeamail. Iao tarcurneac bagarēac. Súile pēadar annreo. Súile bé an tríopa reandacta annriúo

Lar pé coinneal. Níor cúir rin fuais opra. Rug pé ar a hata agur fil iao a bualaō mar buailēa míoltōga nó cuileōga tige lá ramraio. É ag béic-iugad agur ag rḡréacāō agur ag bagairte opra

Connaic pé péipe oib or cionn na teine. Táinic buile air. Sil pé a noibirt. Rinne pé iarract ar a mbladar le bpiatna boga béil. ḡeall pé reo agur

riáo dóib áct imteáct uaró ar feadó uair a éluig.
 Ní óéanpaó pé don bleáctaireáct arís éoiré.
 Sgarpaó pé leis an raogal. Sárpaó pé irteáct i
 mainirtir

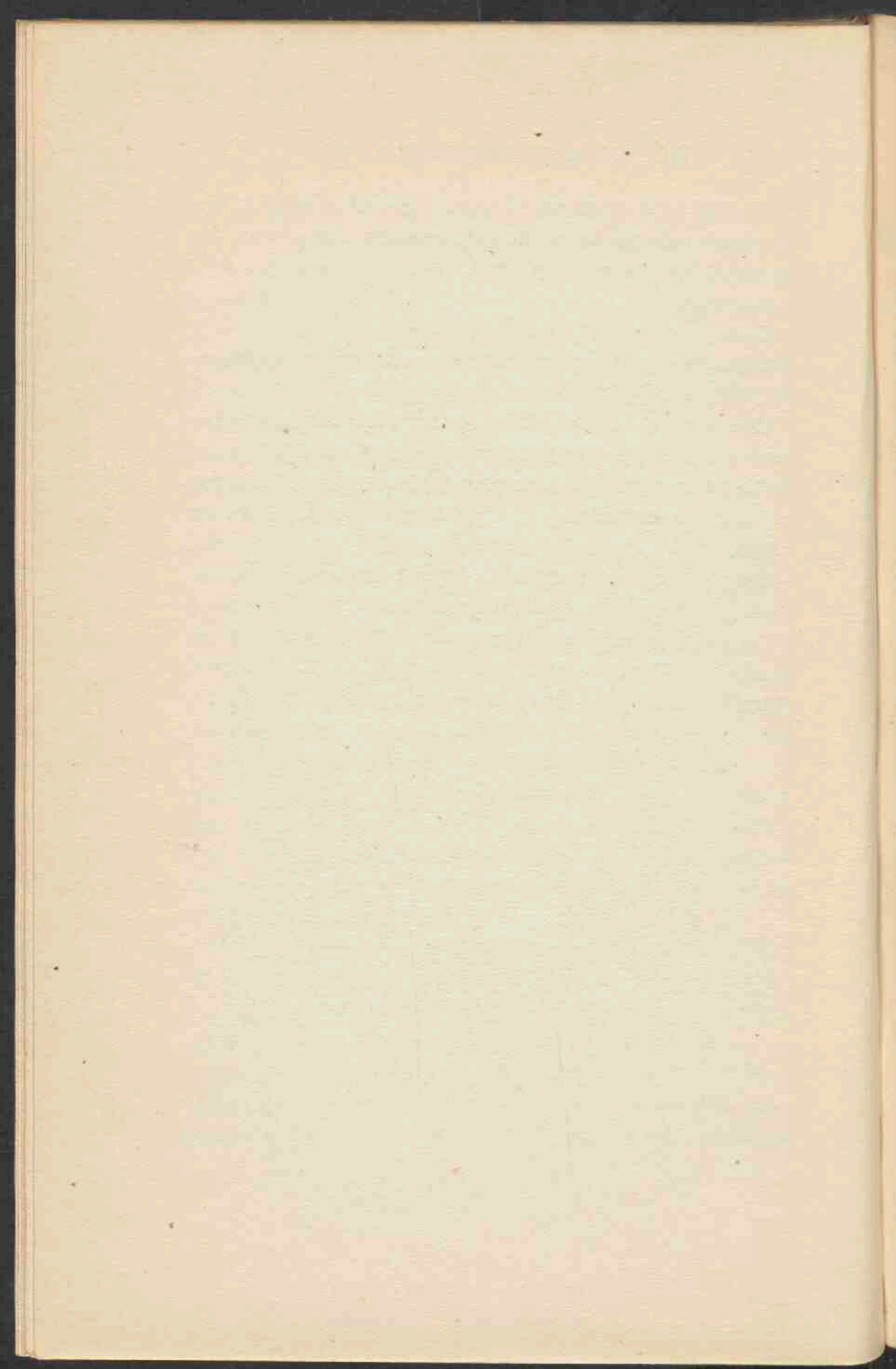
Tuit an coinneal.

Cuaró na rúile mágaíla reo i n-áiríde uaró nuair
 fíl pé bpeit oppa.

Ópuro pé leo arís. Níor iméig riáo uaró. O'fan
 riáo so rocair as péácaint irteáct n-a rúilíó péin.
 Sáile buile bí ionnta anoir. A rúile buile péin agus
 iad as péácaint ar ar ríatán bí époéca ar an
 mballa

Leig pé rípeao uatbáir. Dain píoptal ar a póca.
 Cáit pé dá upéar le luar larráct

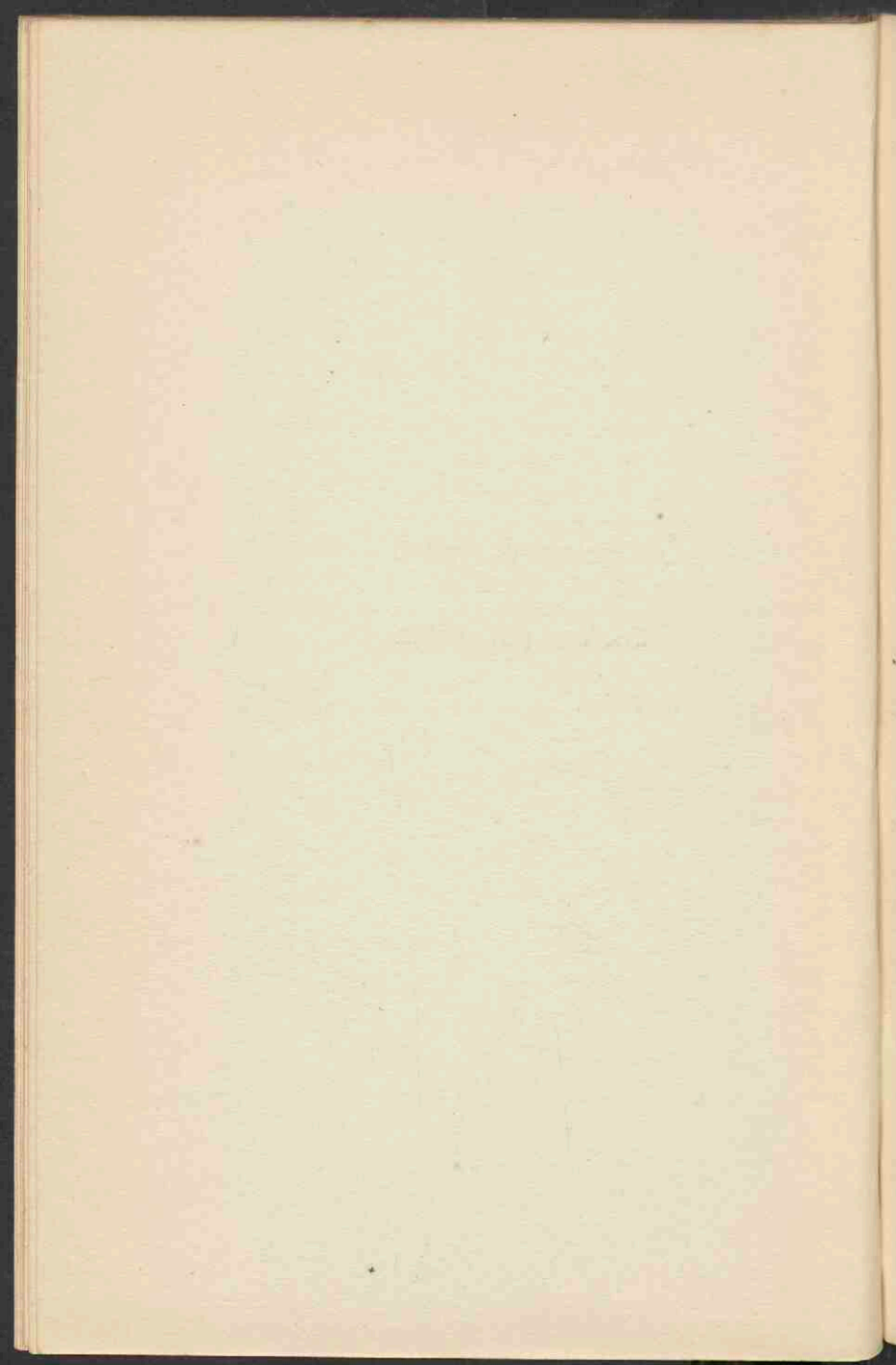
Nuair a táinic muinntir an tíge irteáct, bí an
 ríatán n-a mílte míle píopa, agus an S-man péin
 cáitce ar an úplár agus píléar trí n-a époirde . . .

an seiseadó buaidó

.1.

rún an fír mhóir

Rún an Fíh Móir

Siar i nIarConnactaib bíor, i n-áit a 'tugtar Coill Dúirde ar má bí tú ann ariam. Bí donac ar an sCoill an Lá rin, áit ní ar an donac bí mire; go deimh ní cuimneac liom anoir cé'n gnó nó earbairó gnóta tug ran áit mé.

Lá mór báirtige bí ann, agus óir nac paid móran ar m'áite níor rgarar leir an leabairó te teólaide go paid píora maic bainte de'n máirion, síó gur dúirgead le fáinne an lae mé le reitread na scapall, le géimneac na mbó, le mérdleac na scaoraic, agus le rgreoigail mífoigveac na bfeap. Cúpla uair nó mar rin dom ion coolad agus dúirreadt ag iarrairó na bfoal borb Saéitige a píocad amac ar an toimán bí ag luét an donais ríor fúim ar an tppairó, gur táinic mífoigro orim, gur eirigeap, go nveadar ríor an rtaigre le béile na marone a cáiteam.

Cé béad ag an mbóiró póimam ra teac órta áit mo feandara Éamonn Ó Laoig, máigirtin rgoile Ror na sCaoraic.

Cuir pé na mílte míle páilte póimam. Cuir pé na céadta ceirt orim san uaim tabairt dom don céann aca a ffreagairt. An paid mé beo ar cor ar bit? Cé'n éad a' paid an raogal ag eirige liom? An paid mé pórtá? Tuige nac paid? Nac paid pé tar am agam? Agus a liactaige bean sluinn bí ra tír!

Ní raib ré fáirta liom éor ar bit náir tugaar an bean liom.

"Féad anoir," ar reirean, "tuige naé nveáirna tú mar rinne do thúine muinntearó?"

"Cé aca?"

"An fear Mór ar ndóig—Seámuir Seóige o'eite?"

"Aghur céaró tá véanta aigeirean?"

"Pór ré a m'anam."

Bí iongantag orim. Bí mo thúine muinntearó, an fear Mór mar tugaó air i gcomhnuide, bí ré ear leitcéad bliadain o'aoir, aghur ceapó ag an raogal naé gcuirfidé faoi cuing an póirta go veó é.

"Aghur veir tú liom go bfuil an fear Mór póirta?"

"Tá. Pór ré feadtmáin nó mar rin i ndiaid na Cárta."

Bí a béile caitte aige. Úeasg ré an píopa. Táimc fonn cainnte air.

"Seadtmáin nó coigéior nó mar rin ó foim póir ré an céad uair——"

"An céad uair!"

"Seadó."

"Adt an céad bean céaró t'airig ói?"

Cuir ré gail i n-áirde uairó.

"Úel, rin ruo naé bfuil fíor ag don thúine. Veir daoine gur fuaduirgead ar an tead i faoi meadon oirdé; gur bean ve na ríde bí innri, gur goir an fear Mór uadā í, aghur go dtáimceadag n-a rluairtib cúpla oirdé i ndiaid an póirta le n-a fuargailt . . . adt ar ndóig ní éireofeadó don thúine é rin?"

"Níl coramláct na fírinne aih," a deirimpe, "áct céarú deir an fear Mŏr féin?"

"Tuige túit ceirt mar rin a cur orm? Nác bfuil aithe agat ar an bfeair Mŏr? Da deacair cannt baint ar an lá ab feáir bí ré, áct má cuirtear ceirt aih anoir faoi'n gcéad mínaoi tagann taom éigin aih, buaileann pé faoi ar cátaoir, bain-eann pé naircín ar a póca, coinigeann pé le n-a éadán é agur gan le cloirint uair roir gac dá orna áct, an bean boct! an bean boct! Déad truaig agat do'n fear Mŏr boct dá bfeicteá é ag caoinead na mná rin. Ní leigfead do éiríde túit don ceirt eile cur aih, an creátúir!"

"Agur cé'n éaoi ar caillead í? An bfacea don duine marb í?"

"Ní fuil fíor ag don duine cé'n éaoi ar caillead í. Go veimín níor factar an corp ariam."

"Ar factar beó í?" arfa mipe agur cineál aimpur orm an raib a leitéro de mínaoi ann ariam.

"Connaic an pobul uilig beó í ar ndóig. Díor féin ar an mbainir. Agur ba bpeáig an bainir í. Síor i gConnrae an Cláir pórad iad, agur táinic riad amac anreo ar Sailim agur cóirde ceirpe gcapall rúca. A leitéro de raic ní facea tú ariam! Níor innir pé do don duine ar fágáil an tige dó go raib pé le pórad, agur ní raib rúil againn go bpórfad cóirde áct an oipead leir an ragar. Áct nuair a éuala an pobul go raib pé ra mbailte, agur an bean aige, bailigeadar uilig timceall ar an áit go bfeicfir an bean a bog éiríde cruair an fír mŏir"

“ Cé'n pórt 'duine bí innici ? ”

“ D'eirig mo cara rmaointeac.

“ Ní raib sí an-da-amail mar rin,” ar reirean,
 “ doirde maic innici; veirteá go raib sí ró-áir; leicne bána tanairde uirri, oirteá ir dá mbéad sí tar éir taom tinnir a cur ói; cora móra fúiti, agus láma cruada garba—bean a rinne obair le n-a raogal agus bí i n-ann obair a déanam. Sin é an fáct gur pórt an fear Mór i b'féidir: é rin agus an rphé . . . ”

“ Déarís ré an píopa arís.

“ Aét féac anoir, ní móide go bfuil mé as tabairt ceart do'n fear Mór. Ir cinnte go bfuil cumá air i noiaró na mná rin; aét ní réitigeann ré leir an gcumá agus leir an mbíon gur pórt ré arís i gceann míora i noiaró a báir—má'r bair a fuair sí. An réitigeann anoir? Aét an cumá bíor air nuair tráctar uirri ! ”

“ Aét ar noisg,” arsa mise agus cantal orm, “ ar noisg tá fíor as duine éigin cá bfuair sí bair — ”

“ Factar i oróce Dia hdoine as bleagán na mbó. Bí toga na pláinte aici an oiróce rin. Maróin lá'r n-a báraic ní raib sí ann. Ní raib an fear Mór ra mbairle aét oirteá. Dubairt an cailín ainmíre go nteacadar ar cuairt as doine muinntearó leir an mnáoi. Cuirear a tucuiris anfirin as na doine muinntearó; an gceirteá é? níor tugadar cuairt orra arís! Aét i gceann ceirte lá, o'fíll an fear Mór gan an bean. Fac uile duine cur ceirt air ó foim n-a taob bain ré sol ar. Da móir an truaris an fear Mór féiceál as caoinead na mná . . . ”

Cuir mo duine gail eile i n-áirde uairó.

"Aéť pór ré aríř i gceann míora, nář pór?"
 arřa míře.

"Pór. Cúř řin iongnadó ar a lán. Fear nac
 řaib a céadó bean řaol'n řeré aéť mí! Ařur cóm
 cumhámar íř ří řé n-a díaró!"

"D'féac řé n-a tímdeall ar řaitéíor řo řaib aon
 dúine ař éirteadóť linn.

"Ařur cóřar," ar řeirean, "tá dáoine i n-ainířear
 ar an bfeap Mór; cúř aca a řadó nac bfuil ří marb
 ar cóř ar bíť, ařur řo řcúřřear an dlíře ar řaol
 beirť ban beirť aírę; cúř eile aca a řadó řo bfuil
 ří cóm marb le Cřom, aéť řurab é řéin mářbuíř í.
 Cúřřear an dlíře ar cóm cinnťe íř tá ořuoball ar
 luic . . ."

= carbhall

"Aéť céaró veir an dapa bean řaol'n řřéal?"

Leis řé řeadó iongnantair. D'eirřř n-a řeapán
 ařur cóřarř ař řiudal anonn 'ř anall ařur řreann
 ařur iongnadó arř.

"Maroir léití řiúť," ar řeirean, "níř cúala ří
 an řřéal ar cóř ar bíť řo oťáinic ří řan áit. Dúine
 de ná comářřanaib d'innir dí i d'otopac é nuair tús
 an feap Mór abairťe í, ařur ó řoin i leit níl řaogal
 ná řuainířear ař an bfeap Mór . . ."

"Íř dóca řo řceapann ří řo bfuil an céadó bean
 beó?" arřa míře.

"Nac řceaptá řéin é? Má tá ří marb nac řilteá
 řo n-abrócáť řé cář cailleadó ařur cář cúřreadó í—
 marab é řéin mářbuíř í; ařur má tá ří beó . . .
 níl řior ařam nac mbéadó an řřéal níř nářřę.
 Ar éaol ar bíť, beirřar arř ařur beirť arř an řřéal a
 řocřřadó óř comair břeirťeamán ařur cóirće."

Bí ar an máisirtir rgoile imtead. D'fanar féin rḡatam ag an bfuinneóg ag maectnam ar an rḡéal.

Bí an fear Mór i gcontabairt. Bí daoine i n-aimhear ar gur marbuis ré a céile nuasóirta, nó go raib beirt ban beo aige. Níor daoiread don duine de mo muinntir ariam ar ceactar de'n dá choir rin— gíó go noubairt daoine aiteirde go raib ré tuille ag cur aca. Nac mbéad ré náiread go ndoirtar de an fear Mór? Fear breáḡ rḡóirt agur ginn mar é! Fear a tóisiread do éirde le beir ag réadaint ar a aḡair breáḡ leatán foineannta! A muineál teann a cur irtead i lúb cnáibe! an dá columain feóla raime rin bí rai n-a cábail nac éadrom, a cur ag dampra ar aér! Má bí an bean marb bí rí marb, agur cé'n maic déanrad ré bí crocad áro tabairt dó-ran? Ceapar a dul riar agur cuairt tabairt ar le comairle glacaó leir agur le congnam tabairt dó dá bfeadramn.

Tráctamail go leór, cé carraide liom ar an donad aet pádraic agur Séamur Seóige, col-ceatradá do'n fear Mór. Ní raib beirt níor fearr le páḡal. Má tá fear i n-larConnactaib atá níor criona i gcomairle ná pádraic ré Séamur é. Agur bí an beirt aca ar don inntinn go gcoctairde an fear Mór.

Da bhrónad an triúr rinn ag dul riar. Ré ar bíe mifnead agur croide bí ionnam féin i dtorad bain an báirtead agur an beirt eile díom é. Báirtead— níor ractar ariam a leicéir filteá, aet trí fuinn-eógaib an airc. Ní anuar ó na rḡéirib amáin bí ré ag tead ortainn aet aníor ó'n mbótar nuair

fáitfeadh an capall na cora irteadh rna lochán bí
fómáinn sa t-rlige. Sílteá orainn go raib ár nouine
muinnteartha croícta éana, go raibamar tar éir an
éuairt deirthead éabhairt air. An toráinn bí ag na
roctaid—bí ré 'gom bodrad: ní raib déit an t-don
póirt amáin gá éaradh aca—

Croíadh áir

Croíadh áir

Croíadh áir—lá gaoite!

Deirg Séamur an píopa le tuadh. D'eirig ré
rmaointeac.

"Meaf tú an le rglan pinneadh ré é?" ar reiréan.

"Nó i éairteam de bárr áille," arfa pádraic.

"Nó a báiteadh i bpoll móna," arfa Séamur.

"Nó piléar éur n-a croíde," arfa pádraic.

"Nó a táctadh," arfa Séamur, "nac rin é an éaoi
ir éarfadh? Ar éuala tú ariam an rgeal faoi'n
gcairtin buide"

Níor éualar.

"Sé an éaoi gur táctaid ré a bean. Bí ré com
trom leir an bfeair Mór féin tugadar trí
iarráct le n-a croíadh bhir an téad trí
huairé. Sgaoileadh amac é sa deiré. Ní fáca mé
ariam don feair bí com trom leir. Éraic mé lám
leir don uair amáin ar donac na gailime"

"Deir téad láirir ag teardáil uata leir an
bfeair Mór a croíadh," arfa pádraic. "Ar éuala
tú ariam an rgeal rin faoi'n doctúir Ó loinrig
croíadh i nGailim?" ar ré liomra. "Márbuid ré
bean de muinntir Ruadháin"

Níor éuala mé an rḡéal ariam. Níor éuala mé an uair rin féin é, ḡiḡ sup innir ré ḡom é. Níor éuala mé don ruḡ aḡt plabaḡ na báirtige faoi coraib an éapaill, ceḡl bḡonaḡ na ḡaḡite irḡeáḡ o'n bḡairtge móir aḡur an reanḡort rin—

Croḡaḡ aḡro,

Croḡaḡ aḡro,

Croḡaḡ aḡro—!á ḡaḡite!

aḡur é ḡá éapaḡ de rior aḡ roḡaib an éair. Sílteá ar an trír aḡainn nuair rḡoicḡeamar an teáḡ sup le rḡeála faoi báir ar nouine muinntearḡa táiniceamar.

Ní raib fear an tige ann romainn. An bean— an uara bean—o'orḡail an uorar. Níor aicḡis rí ceáḡtar aḡainn ar noḡis. Ní faa rí ariam rinn. O'féáḡ rí ḡo ḡeár ar ḡáorait; rḡrḡuḡaig rí Séamur ó bonn coipe ḡo mullaḡ cinn; tḡs rí féáḡaint fáḡa fuar orm féin.

ḡuail an trír aḡainn irḡeáḡ ar an úrlár rul ar labair rí.

“Níl fear a' tige ra mbaile,” ar rípe.

O'féáḡ Séamur orḡra aḡur éaḡ ré rúil. Má'r féirir don ruḡ a ráḡ leir an trúil dubairt reirḡan é. Dubairt an trúil:

“O'éaluis ré. Tá eagla air ḡo mbeirfear air.”

ḡuailḡeamar irḡeáḡ ar an úrlár aḡur riar linn ra reḡmra ḡan cuirḡaḡ ḡan iarráib. Lean an bean rinn.

“Deirim lib arir naḡ bḡuil ré ra mbaile,” ar rípe ḡo fearḡ.

ḡi rí i n-airḡear orainn ḡo cinnḡe. Trír náir aicḡis rí teáḡ ar loḡs a rir, aḡur eirḡan ar a

teitead ó luét olige! Cárd fíor 'oi nac conrtáblai
bí aici ra teac!

"Daoine muinntearóda leir an tmuir agam," arpa
míre.

"An ead muir?" ar míre, aét béad fíor agat ar
an geaoi a ndubairt sí é náir émeo sí ar rgeal.

"An fada ó 'pás ré an baite?" arpa Séamur.

"Sin fuo nac bfuil fíor agam."

"An fada go bfuilfíó ré?"

"Níl fíor agam rin aét oíreato."

"Ar máite leir éainic muro," arpa Pádraic, "cá
bfuil ré?"

"Níl fíor a'm."

"Caitfíó muro panaét go otioceard ré," arpa
Séamur.

"Tis lib," agur amac léiti ra geirtinís.

Ni maib don ainhpear orainn nac maib ré ar a
teitead rna pléibte, agur go maib a bean ag cab-
puḡad leir. Má bí sí 'óir 'oípróda féin linn, éainnís
an bean liom. Nac í bí 'óilip 'óá pear! Nac cor-
uair capparóe bean leat corpóeacó pear a meall ar
an 'óisín rin í! Í póradó gan innreacó 'oi go maib bean
cupta aige! Ba móir an tmuirís go maib sí í n-ainhpear
orainn agur rinn ag rapparó cabpuḡad leir an
mbeirt.

'Ó'féac mé ar Pádraic. Bí ré n-a fearaín í n-aice
na fuinneóige—pear ar caol agur culait nuad
ḡorm air. Agur bí culait nuad ḡorm ar Séamur!
Agur culait nuad ḡorm orm féin! An iongnad é
ḡur ceap sí ḡur conrtáblai rinn, agur a pear ar a
teitead?

Tarraingeamar na caithreacha timcheall ar an teinrí.

"Tá pé ar a teitead," arfa Séamur.

"Tá," arfa Pádraic.

"Deirfeadh air," arfa Séamur.

"Deirfeadh," arfa Pádraic.

"Crochadh é," arfa Séamur.

"Crochadh," arfa Pádraic.

Bhíor féin buadóir. Ba beag agus ba lag an mírtead eus an beirt rin dom agus iad ar creataid le fuacht agus le plúce ór cionn na teine. Cúimhneadh ar lób

"Go gcuirfidh Dia an t-ádh ort," arfa Séamur, "ádt bhfuil fíor a' d'cá mbíonn an poitín aige?"

Cuairteagamar. Fuairteamar é. Uólamar é. Bhog an bhráon an beirt

"Bí áit deas aige, an fear boct," arfa Séamur.

"Bí m'anam."

"Cúig céad acra annreo, feilm eile tál rna Roraib, airgead móir sa mbannic má'r fíor"

"A bean feibeard uilig é," arfa Pádraic go rmaointeac.

"I' d'óca," arfa Séamur liomra, "i' d'óca nac bhórrá baintreabac dá gchóctairde a céad fear?"

"Crochadh é go cinnte," arfa Pádraic.

"Agus feibrid an baintreabac fear n-a díaró," arfa Séamur.

"Duine de'n tríd ar gáinn b'féidir"

Bí ríad ag cur víb agus ag togab ríi do'n mínaoi nac raib n-a baintreabais fóir nuair eualamar coir-méis mál érom ar an tríd. An fear móir féin!

Nac é bí dána agus a teac̄t faoi r̄gá̄t na hor̄ó̄ce féin! Cailt̄r̄ó ré an̄gean beit̄ aige ar a m̄naoi agus cuair̄t tabair̄t uir̄ni agus a d̄ul i gcontabair̄t a c̄rōc̄ta ar a ron!

Bí cluar̄ or̄m go gcloūppinn cé'n fáilte m̄or̄ beāo aici roim̄e. Éāo bí n-a gl̄or̄ nuair̄ labair̄ pí.

"A' b̄rāca tú i?" ar r̄ipe.

Níor̄ labair̄ r̄eirean.

"An raib̄ lá maic̄ agat léic̄i?" ar r̄ipe, "m̄or̄ an t̄ruair̄g go raib̄ an lá c̄om̄ dona rin or̄raib̄! I' d̄ó̄ca nár̄ féāo r̄ib̄ buālāo amāc̄ ag r̄rair̄vēó̄ir̄eac̄t le c̄éile c̄or̄ ar bit̄. Cé'n r̄ó̄r̄t aic̄ fuair̄ tú ói? D̄ōc̄án ar̄ taob̄ r̄léib̄e nó teac̄ beaḡ ra mbaile m̄or̄? Níor̄ c̄ar̄báin tú a pic̄t̄iúr̄ d̄om ar̄iam̄. Ua m̄or̄ an fáilte é rin. Cé nac̄ leiḡreac̄o pí d̄uit é d̄éanaim̄? Nac̄ aici āc̄á an r̄māc̄t or̄t!"

An t-éāo agus an r̄eir̄ib̄e bí n-a gl̄or̄! An éāoi a r̄oubair̄t pí 'nac̄ aici āc̄á an r̄māc̄t or̄t!' An bean éāoim̄ar̄ rin!

"Deim̄m teac̄ nac̄ b̄ruil a leic̄éir̄o ann ar̄ c̄or̄ ar bit̄," ar̄r̄ an fear̄ m̄or̄ go d̄oiliḡear̄ac̄, "nár̄ innir̄ mé go minic̄ d̄uit gur̄ cailleāo i"

"Má cailleāo i, c̄ár̄ cailleāo i? C̄ár̄ cuir̄eac̄o i? Innir̄ rin d̄om anoir̄," agus f̄ilteá nac̄ raib̄ r̄úil aici le r̄reaḡra āc̄t r̄reaḡra nac̄ ḡreir̄eac̄o pí.

"A r̄eiḡ . . ." Sílteá go raib̄ an fear̄ m̄or̄ go d̄eó̄rac̄.

"Ná tabair̄ r̄eiḡ or̄m̄ra fear̄ta," ar r̄ipe, "r̄eiḡ āc̄á ar̄ an bean eile," agus an-éāo uir̄ni.

"A m̄uir̄ . . . ḡéir̄o," ar̄r̄ an fear̄ m̄or̄, "beim̄m mo m̄ionn agus mo m̄óir̄o d̄uit nac̄ b̄ruil a leic̄éir̄o ann,

naé bfuil don bean ar an raogal agham aet tú féin
amháin, gur meara liom tú ná”

“Cuir sí irtead ar an gcainnt blaodaraé seo.

“Prait!” ar rípe, “má tá sí marb cáil sí curta?
Sin ceirt aghur níor éus tú fheadra ar fóir. Aet
ní fáda go dtiubhairt poim breitím aghur
coirde fheirin,” go bagairtad adubairt sí an éaint
deireannaé, “tá triúr irtiú —”

“Cé'n áit?”

“Sa párlúr. Triúr aca. Sead, triúr aca, triúr
conrtáblaí —”

“Conrtáblaí! Con . . . rtáb . . . laí!”

“Ar do éoir atá riad,” ar rípe.

“Conrtáblaí!” aghur deirteá gur éreis an briú
aghur an fúinneam aghur an meadócan móir féin é leir
an bfuil-eagla táimic ari.

Bí ré n-a fuidé n-a cátaoir móir ra gairtiniú
nuair a buail an triúr aghainn amaé. Na géaga ar
rilead leir, a éann móir leigte riar ar óruim na
cátaoiread, a béal ar leatad aghur rghannrad n-a
óá fúil. Ní fáca tú a oigre ariam aet bolgán
ghoite aghur an ghaoé ag éaluíad ar. Deirtead
briteam aghur coirde cúirte go riab coir éigin
véanta aise, aghur eagla mar rin teadé ari poim
conrtáblaí.

“Níl fáic véanta agham—níl, a réis,” ar reirean
go lag-ghlóraé pul a bfacea ré rinn-ne.

“Ní conrtáblaí muid,” ariar rípe, “aet cáirde.
Cáirde táimic annreo ar máite leat, cáirde táimic
annreo le cabruíad leat pé ar bit cé'n éoir atá
véanta aghat —”

“Ní deáirna mé coir ariam,” ar an fear Mór iomr óá orna, “ní deáirna rin—bráoinín beas uirge,” ar reirean, agus éasptá ar an bfeair Mór go raib ré ag tuit i laige, “ní deáirna mé coir ariam —”

“A beiteamhnaig na mbreag!” ar an bean, “nár póir tú mire agus bean eile beó agat? Déit fan go brait’ mire spreim mo óá láim uirru . . .” agus nac í bí nimneac?

“Cé’n maic tuit an rgeat a ceit orainn-ne?” arfa mire leir; “má tá an céat bean marb, ar ndóig ní dochar tuit innreacé tóinn raoi rún cá’r marbhigeat í —”

“Cá’r marbhig tú í —,” arfa Séamur.

“Níl rí marb,” ar an fear Mór, “níl rí marb ar cor ar bit aoirim . . .”

“Nac maic a bí fíor agam é!” ar an bean, “a éladair an traogail, cá’l rí i brolac agat? Cá bfuil rí aoirim go rraacraíó mé ó céile í?” agus fonn uirru an cleaí céatna déanam leir an gcaínan mór feola bí n-a fuidé n-a lob lag ar an gcaíaoir móir ar a haíaró amac.

“Ír feárr liom ná deic rílleaca go bfuil rí beó,” arfa Séamur; “níor crocáó fear ariam ar beirt ban beic aige —”

“A leibíde móir na feola éreataig!” ar an bean, “a fumaacán an builg móir! leig éuige mé,” ar mire le Séamur bí i nspreim innri, “leig éuige mé go rraacraíó mé na putóga amac ar . . .”

Ní beáó an fear mór beataíde faiteac i n-ann é féin a coraint ar an mnaoi mire rin óá rgaoilfeacó Séamur a spreim. Ní fáca tú a leicéio de feic

ariañ—dā éloic̄ ip fīce d'fēoil̄ ēpeātaiḡ cōppuiḡte
ar̄ ēātaoir̄ mōir̄ pinneāō le n-a āgair̄ fēin āgur̄ an
bean beaḡ āḡ iarrar̄ō ā ionnpaiḡe!

“A ēlādair̄e žan nāir̄e,” ar̄ rir̄e, “nār̄ āōmūiḡ tū
ānoir̄ žo raib̄ beir̄t ban āgac?”

“Nior̄ āōmūiḡ,” ar̄ rēir̄ean āgur̄ beagān brij̄ḡ āḡ
teāēt ann.

D'fēācāmar̄ uir̄iḡ air̄. Dūbair̄t rē ēeana žo raib̄
an bean eile beō, āgur̄ nāc̄ raib̄ ā fīor̄ āḡ cāc̄ žur̄
pōr̄ rē i? Nāc̄ raib̄ an parāir̄tōe ar̄ fāō āḡ an
mbair̄t?

“Na brij̄āgā bīor̄ āiḡe!” ar̄r̄ an bean, “āēt̄ ran
žo otiofār̄ō mo cūiḡear̄ dēar̄briācāir̄ amāriāc̄!
Dair̄p̄r̄ō rīāōran fīrinne ar̄, an rēanp̄riāb̄ rēōla!”

Nī raib̄ an ržēal̄ roitēir̄ āgāinn ar̄ ēōr̄ ar̄ bit̄.
Nī raib̄ fīor̄ āḡ āōn dūine āēt̄ žo raib̄ bair̄t āḡ an
b'fear̄ Mōr̄ tār̄ ēir̄ na Cār̄žā āgur̄ žur̄ pōr̄ rē ar̄ir̄
i žceann mīōr̄ā. āēt̄ cā raib̄ an ēeāō bean?

“D'puit̄ an bean eile beō?” āōeir̄imr̄e.

“Nīl̄ fīor̄ ā'm.”

“A ēlādair̄e! āgur̄ tū i n-āōnfeāēt̄ lēit̄i ar̄ rēāō
an lāe inōē!”

Dī an fēar̄ Mōr̄ āḡ teāēt̄ cūiḡe fēin. Mīr̄neāc̄
āḡ teāēt̄ ann.

“Seo,” ar̄r̄ā Sēamur̄, “innir̄ dūinn cā d'puit̄ rī
āgac? Dūbair̄t tū ar̄ ball̄ žo raib̄ rī beō, āgur̄
ānnir̄in ar̄ir̄ dūbair̄t tū nāc̄ raib̄ fīor̄ āgac ā' raib̄
nō nāc̄ raib̄——”

“An bean boēt̄! an bean boēt̄!” ar̄r̄ an fēar̄
Mōr̄ žo cūmāmar̄. Dūin rē nair̄pēin mōr̄ dēar̄ž ar̄ ā
pōca āgur̄ cōmniḡ le n-a fūit̄ib̄ ē. Žāc̄ oṛna dā

leispeadó ré craittí a dolann móir millteadó agus éloirteá an éadaoir as siorsán faoi'n meadóan móir corraicé bí anuas uirthi. Cuma cé'n éirte cuirteí air, cuma cé'n marlaó beirpeadó a bean tóó, ní éloirteí uairé aót ornađait mí-mađalta do-éorđta, agus na poela rin, an bean boct! an bean boct!

Ní raibé don maicé beicé leir. Tugamar uilig na leappaáda orainn féin agus an tmuir ađainn cinnte gurab é an éaoi gur marbuisé ré an éeáó bean agus go raibé aicéuđe air ar a fon.

Ar maoin bí an beirte eile iméigíte rui ar eirúgear féin. Ní raibé an fear móir le feiceál i n-don áit, agus ó bí cineál rđáé orim labairte le n-a mnaoi go bfeicéinn é féin i dtoracé, éuairé mé amaicé go bfeicéinn cé'n bapamail bí as muinntir na háite faoi'n rđeál.

Bí rđata beas báóóirí fíor ar an gcéib agus ó bí aicéne maicé aca orim féin agus ar mo muinntir, ní ró-faóda go rabamar i gcéim-éomráó.

"Ar loirđ mná éáinic tú ra tír reo ir tóóá," arpa fear aca as gáiríó.

"Ir móir an mipeacé béeó as bean agus óuine tóá muinntir a póráó," arpa fear eile; "cá bfiór oi nac nóéanraó ré mar pinne a fear gaóil leir an gcéeó bean fuairé ré."

"Ađur céaró pinne ré?" arpa mipe le baint ar.

"Nac bfuil fíor as an raóđal céaró a pinne ré? i marbaóó o'eile?"

"Óa móir an éoir é," arpa fear eile, "aót cá bfiór óúinn nac buile éobann éáinic ar an bpeas boct. Nac minic leas Óia Láin érom ar óuine mar

rin? An fear boct! Is móir an t-íol truaige é ionu!”

“Acht an reanbeiteamnaic! Cé'n ceart bí aige an t-ara bean a fórao agus an céad bean san ear mí maib? Nár móir an náire é rin?”

“Acht cá-brior tób,” arsa mire, “sur maibuis ré í?”

O'féadad ar uile go léir orm. Nac mé bí bog!

“Maiaic sur maibuis ré í ar ndóig t'innreóad ré cá bfuair sí bár nó cá'r cuiread í?”

Bí ríad uile go léir cinnte sur maibuis an fear Móir a céad bean. Ní maib ag déanamh imirde dóib acht cé'n éad a ndéana ré an gníom. An í báad rinnead? An é an éad sur éad ré í? Nó, an buile tobann táimic air ran oirde agus sur taictais ré í? Bí Dia iol-cúmaéad—rin é an bár uaibéad bí i ndán do'n mnaoi boct aige ó tús aimire, agus ní maib ran bfead Móir acht an oirnéir. An creatúr! Da móir an truaig bí aca dó. Nár bfuair t'aitic air cé'n aicéig bí gá déanamh aige. An té véad ráad cnuad-éiríad a hainm a luad n-a láair nac bfeiread ré cé'n éiríde-brúgá tíoerad air. Agus an raicior bí orra go mbeiríde air, go tairiallraide é, go zcraíraide é Ní maib aon fear ann nac tairíra a anam réim le n-a rábail ó'n oiréad rin agus nac zcearrao go mbéad gníom ionmólta gá déanamh aige

Cuiread ríor ar an mbair. Do hinhriead rai'n zcéad bean. Nac í bí lágac caréannaic! Acht nac maib móran cainte aici—an bean boct! Cá'r brior nac maib léarsur éigin aici ó Dia cé'n bár

bí i nDán DÍ. Agus nár éis 'c uile duine faoi deara comh gearnaíall ír bí an fear Mór uirthi? An éaí a éaí ré an éirí ír mó de'n oíche n-a fuíde le n-a hair! Agus nuair éirí ré lám faoi n-a muineál le póg tabairt DÍ, i nGan fear, cé'n ceart bí aici eirge n-a fearaí agus imteacht uairé, má bí an bpaon beag réin óta aige? Agus an gána bpeáig bán ríoda bí uirthi! Agus na bpaíleirí agus na fáinní agus 'c uile fóir!

Cé 't'feicfidé eugainn agus an éainnt ar riubal aét an reáirgint. Fear téagaréac beataíde atá ann, ghuais éanaíde fionnruad ag eirge aníor díreac ar a éeann, ríon air comh gorm ír 't'feicfidé ar bacac bócair maroin éuaíó feaca. Síil ré a laðar éiríreac ra éainnt, aét nuair nac t'páct-parde aét ar an t'poc-aimrí, ba beag an maíé tó beiré ann má'r ag iarrairé eólar fáigáil faoi'n b'fear Mór éainnt ré.

Agus b'eaó ba éoraíall. Ba móir an t-aimíear bí ag luét an t'ligé air.

"Ír tóca," arfa fear na ríóine guirne i m'bearta, "Ír tóca nár éaill an fear Mór an t'ara bean fóir," ar feirean go rígeaíall.

"Fíor'poc aimrí' atá air, a reáirgint," arfa reanbádóir. Ár n'óig níor éis ré an éainnt!

"Agus veirtear liom," arf an reáirgint, "gur bean an'atáíall bí innti, go raib rí bpeáig áro láirí: an b'aca don duine agab í?"

"Fíor' duit, a reáirgint. Tá báireac air," arfa bádóir eile.

Mará b'uaí an reáirgint don eólar ó'n t'pream

bí ar an gcéib cúir a curo cainte i gcéill doimra go raib fúca mo duine muinntearó a gabad san móran moille. San amhpeas, do d'eanfaíde ceana é marac an meap bí air. Ní d'eanfaó pé cúir fear raióbir mar é a gabad san ríadnairé máit. Marac go raib pé n-a lurtair le píde bliadán, marac go raib lám-irtig aige le luét maíalair, marac go raib pé i gcomhairde gcomhairde i n-aghá luét aérainn agus poilitídeacta, bíor cinnte go mbéad ceangal na gcúig caol air le fada an lá.

Aót níor móir óó glanad leir ar an tír go ceann ríadainm ar éaoi ar bit nó cár b'pior céaro d'eipeócaó óó. Caitéinn péin é comairliugad.

Bíor ar tí iméact ar a loig nuair éainic púcán beag irteac i mbéal an éalair faoi lántréol.

"M'anam péin go bfuil ríad aghainn ra d'eipead," arfa reanfeas.

"Cé hiaó?"

"Muinntir na d'aria mná. D'ream com' oíoc-múinte ir tá le fagáil ra gcúige. Tíraig an fear boct atá i geleannar leó!"

Éainic an báo i d'tír. D'fíor do'n reanfeas é. Níor teagar fúil go minic ar don éúigeas fear com' ríadánta leir an gcúigeas éainic amaé ar an bpúcán. Óá mbéad námaio aghain níor máit liom iao beit cáirdeamail leir. Óá mbéad gníom' fill nó pota le d'eanam' b'fin iao ba éora a éogad.

"Bfuil na bataí aghainn?" arfa fear aca.

"Tá."

"A mícíl," ar pé, "ní móir dúit an t-óro éadairt leat fpeirín. Tá an diaabal antáoir: agus má

éagann fonn tróda air níl ort aét é bualaó ra
 gcloigeann”

Glúair leó fá déim tige an fíir móir agus coram-
 laét comraic oppa.

Bí an fear móir i tteannta anoir nó ariam. Na
 porairí seo le n-a leatrad le bataib tróma agus
 dá n-eipeócaó leir a anam éabairt plán uata gan
 ionne aét an éroó!

Bí rúil le Dia agus naé mbéaó an fear móir ra
 mbaile rómpa. Ní raib.

Duail mé féin irteaó agus mórfear fear le mo
 coir leir an bfeair móir a coraint ar na cliamain.

Ní sílim gur eagla bí orm nuair éuaró mé irteaó
 mar a raib cliamain an fíir móir. Agus ní raicéior
 bí orm ná ríáé aét corrucaó éigin choirde nár
 ainmnigeaó go fóill.

Bí ríad uilig éart ar bóro nuair éuaró mé irteaó;
 gé móir fá ionnt aca agus cúpla buiréal maré móir
 de'n poitín ar an gclár. D'ólaó fear aca gloine
 lán, síneáó pé an t-árac pollam éuis a deapbrácair,
 déanaó feirean an cleap céatna leir, go nveaca an
 gloine éart éuis nó pé d'uarib. De péir mar bíóó
 an poiteaó beag as bóroáil éart, bíóó malaí na
 gcliamain as dul i méio agus i ntuibe, bíóó na
 rúile bí rúca as dul i bfiadántar agus i ngruaim.
 Irtaíó oíreaó i lár buill gac rúile oib bí rruigro na
 feirge agus an uile le peiceál go ró-fóiléir, agus
 méaó agus bpió as teaó ann i n-agaó an noiméio.
 Bí gac uile duine de'n éurdeactan ró-lán de'n
 miorcair le focal a ráó. Zeiteaó duine aca ó am
 go ham. Éurdeáó an éuro eile cluar oppa féin.

Cearpaíóir go raib leó—go raib an fear mór ar
fašáil. Nuair nac raib cuirpróe an gloine tarc arís.

An gá breáđ rórta bí ar an mbóro níor cuirleó
rope féin inni . . .

Čáinic bean an tige irtead. Bí cipeán mór ar
ioméur aici. Čait rí a raib ann ar an úrlár.

“Seo, féadaió annreo,” ar rípe gá ngríoraó
cum trioda ađur tóilcáir, “féadaió ar fás rí n-a
tíaió.”

Snáití ađur rnáčaióí, cniotáil, gréar-obair, píoraí
beađa d'éadaó de'n uile čineál roir línéadaó ađur
éadaó caóair, reanrtocaí ađur rtocaí nac raib
leatčniotáilte—bí ríad annrín ar an úrlár aici. Ní
féadaraó don tuine a leitčéir de brúrđar a bailiugáó
ačt bean tige.

“Ađ cniotáil rtocaí óó bí rí,” deirleó an bean
go rđiseamáil ađur gréim aici ar péime rtocaí, “ađ
cniotáil rtocaí óó, ađur đan í tar tđí lá ra tead!”

Rug rí ar čúpla píora d'éadaó roir órtoóis ađur
méar topaíđ.

“Léine!” ar rípe, “léine! Nac breáđ mar čait
rí an ainrín! Ní raib rí rárta đan léintreáča
d'éanaíh óó ađur đan cáll leó. An boóac mór! ir
raóa go ndéanraóra léine óó,” ađur čait rí uaití
an t-éadaó go tarcuirnead.

Ní raib a fíor ađ na fearraib a mba čearc an čéad
bean a mólaó nó í čáinead ar feabair a tíođbair.

“Ađur an hata breáđ čéannuig pé ói!”

Čuir rí hata de'n fáiriún ba feanda dá bfacar
aríam ar a ceann ađur topaíđ ađ ríuđal anonn 'r
anall ađur ađ cur goici uirri féin.

“Nac i bíod mórbálac ar. Féac na cleití breásta cneataca!” veipead sí, “agus na data iongantaca uairte! Agus an cuma áluinn!” d’uimlaig sí dóib, “ár ndóig níor ceap sib aruam go bfeicefad sib a leitéro de feóro ar ceann bui ndearbúrúir boct?”

Rug sí ar an hata. Strac sí ó céile é. Sátaíl sí faoi coraib é.

“Go dtiocfad ré ra raogal,” ar rípe, “go mbéad hata mná eile ar bui ndearbúrúir!”

Choraig sí ag léimniú air le teann miorcaire.

“Agus hata ceannuig ré do’n céad bean,” ar rípe, “hata ceannuig ré do’n céad bean, hata ceannuig ré do’n céad bean —,” agus túbairt sí an éamnt pin pá éúig, agus gac uile uair veipead sí é tiubrad sí léim agus bhrúgadó sí an hata míad-márad faoi n-a coraib.

“Agus anoir féin tá ré i n-donóicis léití, i bpolac i n-áit éigin léití, agus mire im’ áobair mágaró agus fonórode ag an raogal móir.”

Níor labair éinne aet i féin.

“Nac mé an truaig anoct,” ar rípe, “gan fear agam le mo coraint, gan dheatáir agam le díoltar a baint amaé dom! Cúigeap aguib annpin agus gan don máit ionnaib aet an oipead le cúigeap ban! A rppiorám, cáir pás sib an fuinneam agus an rppreacáó bí nbuair muinntir? A élaóairí gan maic gan maoin gan bpiúg gan mipeac, féac bui ndearbúrúir boct annreo náirigíte ór comair an traogail gan fíor aicí an rppiorac i nó bean póirta . . .”

Cáit sí a dá lámh amaé uaití mar béad sí ag iarrad órra cabrúgadó léití. Da mílteac an feic

í, a ghuais fáda dúb ar fánaíó agus bioí n-a dá rúil. Ní deáirna na dearbhráiréada aét breit níor tóúite ar na bataib; éáinic méio ra bhrúgto feirge bí n-a rúilib ó túr; o'fáirs ríao na ríacla go raib a ngioráán le clor ar fuo an treóirna.

“Díoltar!” arfa fear aca agus éioé ré a máite ran déir.

“Díoltar!” arf an dara duine agus buail ré don aetmós amáin ar an mbóro.

—“Díoltar!” ar ríao uile go léir go ríocmár.

Cluinead torann brós ra geirtimé. Zeiteadar uile. Cuireadar cuma trosa agus comraic orra féin. Díoltar anoir nó aríam! An dearbhráir bí mar éeann orra nuair éuadadar go dorar, agus a bata i ngréim go doét ag gac fear oib. Da móir an readarre nac geirreoir ríad air.

Aét níorb é an fear Móir bí aca ann, aét beirt éonrtábla agus reáirgint a éáinic le “cúpla ceirt a éur ar fear an tíge.”

O'éaluirgear féin amac le cogar a éur i gcluar an fíir móir dá bfeáorainn é fááil. Dá méao oic bí aca dó, bíor cinnte nac bfuigead luét an tóige móirán eolair ó'n tream o'fágar 'mo díaró.

A noíoltar féin bí uata ríúo . . .

Aét bí mé tuiréad de'n fear Móir agus dá éurraib. Má bí gábad com móir rin aige a céao bean a márbuáad náir éeart dó é déanaím 'gór íreal gan an raic agus an náire reo éaríamgí anuar air féin agus ar a éáiruib gaol? Muio náirgíte go deó aige—é féin agus a éuro ban! Má bí fonn air beirt ban beit aige n-a feanaoir, nac rílteá go

mbéad níor mó céille aige ná ceactar oib a pópaó. Cé'n meap o'féatpáinn beit agam ar fear nac maib ré n-a éumar a gno' déanam i gceart gan a' dul i n-áspáinn leir an' o'lige agus le n-a éliamháib aineólaige buite? Dá bfuigead ré leatpaó loineacáin uata nac maib a' dá oipeat tuillte aige? Dá bfuigead ré an' épac ó luét an' o'lige ba' éuma liom, náir' tuill ré rin' agus an' náire éur' ré ar a' muinntir gaol agus comineara? An' leibíoe! nuair' a' focpaig' ré a' céat bean a' marbuíad cé'n' pác náir' éum ré' r'geal éigin a' mbéad' cpaiceann air le' doime a' dállaó? Agus mara maib ré n-a' éloigeann mór' áomuro an' oipeat rin' a' déanam' cé'n' ceart bí aige don' bean a' éur' éum báir? Nac' b'féatpaó ré beit ar an' r'geal céatona' gac' uair le' gac' tuine' reácar beit' gá' b'féagnu'gáó' féim a' páó' go' maib' rí' beó' uair agus gá' caoinead' uair eile? Agus an' naipcín' mór' deap'g' rin' bíó' aige le' n-a' páilí'!

Ní maib' meap' ná' gean' agam' air, an' plairóce' gan' éipeact'! Act' éairíoe' é' éopaint' ar an' o'lige. Véinn' náir'g'ce' go' deó' mara' b'féatpáinn' an' beagán' beag' rin' déanam' do'n' amadóan' agus an' gaol' gair'v' bí' agam' leir. É' éur' anonn' éar' páile' go' n'glan'paó' na' r'péar'pa' ponn't, rin' é' éeap'ar' a' déanam'.

Bí' gluar'p'eán' ag' Muinntir' Ruair'ic' ar an' g'Cloic' léit'. Cúig' g'ini' b'p'eág' tu'gar' do'n' Ruair'ic'ac', agus bí' an' gléar' ion'g'anta'c' ion'cúir' rin' ar mo' éomáir'le' féim' agam' go' ceann' dá' lá. Bí' ar' nouine, an' fear' mór', ar an' uac'tar'. Cúalar' go' maib'. Agus ríú' ar' agáir' mé' ra' n'gluar'p'eán' go' o'io'cpáinn' ruar' leir, go' o'uib'páinn' go' Daile' á'ca' Clia'c' é, go' b'p'aig'p'inn'

pairnéaraéct óó ar bóro luinge as triall go
Ameariacá

Ní uaoirparde agus ní croéparde tuine de mo
muinntir-pe cuma cé'n coir nó amairdeáct béad
véanta aige. Uairteac agus puiteac, puiteac agus
bairteac, baltaea bréana, giorgan rocaí agus oir-
néir'; luatar gaoite fúinn, gail de'n uile dá uainn,
rghéacgail agus feadgail uainn, alltaéct agus
uacbar orainn go mburpíde ar muineál orainn gac
pe noiméad. Amadán ar loig a brácar

Áct ní bfuair pé a brácar má fuair pé an fear
Mór féin. Ní raib don éoraílaéct ar an mboc rin
agus é ar a fuaimnear ra gcaáoir ba mó agus ba
focamlaiige bí i teac órta Uí Múrcáda ar an
Uacbar, go ndéana pé coir ariam, ná go raib pé ar
a teitead ó luéct olige, ná go raib muinntir a inná
ar coir a cuio fola.

Sé bí focair párra leir féin; buidéal móir de'n
fion Spáinneac ór a coimair amac; a dá coir croéca
aige ar écaoir; píopa fada éailce n-a béal agus
an feómra lán de gail an tobac. Ir beas an
ceapad béad as tuine gur marbuig pé a bean

D'é an fear Mór ceanan céadna é, an fear Mór
gan buadairt gan innide oipeac ir dá mba náir pór
pé ariam.

Suir mé féin. Sin pé gloine fiona éugam go
maoróda.

Torair pé as maoródeam agus as véanam gairge.

"Mé féin finne é," ar reirean go mórbálad, "mé
féin a finne é gan cabair gan congnaí ar mo
rtuam féin. A tigeana, nac agam bí an oirde!

An cónaíonn tú? An buaíonn tú? An imníonn tú? Agus an buaíonn tú? "

O bí pé muinntearóid liom, bí mé ar mo dícheall ag iarraidh é ríobadh ó'n gcroíocht beadh tuilleadh aige maraíocht ómhaíocht ír bí pé liom, aet níor éiríonn pé liom é beidh ag déanamh gairde ar a gníomh fola.

"Seo," arís mair, "tá gluairteán ann seo agus aet níor éiríonn eadé duit éar páille go nglanfaid na ríobair."

"Tuisge a' nglanfaid éar páille?"

"Do céad bean —"

Bain pé an naircín móir deas ar a róca. Cuir pé le n-a éadan é. Síleat ar n-óidh go raib pé le na páille a tabairt mar ba gnáthas leir nuair luathraíde ainm na mná rin; aet ní hé rin a minne pé aet a fearghairt gairid a éar de gur céarar go dtuairbhí cora agus ríama na caelairíocht uata leir an meadóan móir creatac bí anuar orra.

Goill an ríobairíocht rin go móir orra. Fearr gan croíocht bí ann go cinnte. Fearr a bairíocht gheann de'n tróir rin ar dúnmarbháid cáir b'íor cá ríobairíocht pé?

O'imeidh an ríobairíocht. O'imeidh pé ríobairíocht.

"Níor síleat arís," ar ríobair, "go b'íobairíocht a leiríocht a déanamh. Níor céarar go b'íobairíocht leir. Tá n-ábairíocht liom tá mí ó foim go mbéad láim ar bí agam n-a leiríocht d'obair cónaíonn eadé tíubairíocht amháin ar an té veiríocht é. Agus féad anoir mé —," o'imeidh pé n-a fearrím agus móiríocht ar, "féad anoir mé—Séamur Seóige, lúrtair, comhairleoir connóid agus eile—agus an gníomh rin déanta"

“Úi náife oim. Nac uacéápac an fuo go raib
tuine muinntearóda liom féin ag déanamh sairse ar
bean a marbáó !

“Úi ríó uilig ag toul amuóda,” arf an fear Mór,
“acé níor féac mé go oí anocé féin an rgeal
innreacé.”

Cuir fé goá na rgealairéacéa air féin, agus ear
eir gloine eile ól tubairt fé an éainnt reo agus
loinnir airteacé n-a óá fúil :—

“Ar an donac i mDáile áca an Ríog a bíor, agus
mé ag toul ábáile liom féin ar an gcárr, nuair
éannaicear an fear beag éugam agus cuma an anró
air.

“‘Tabair marcairéacé óom,’ arf an fear beag.

“Éug. Súó fé ar an gcárr. Sílear go raib fé
raiteacé, go raib dáome ar a cóir, go raib fé ag
éaluacé ó úine éigin. Úi an oíóce fuar saib,
agus ní déarna ceacéar agáinn móran éainnte. Úi
borca móir ar an gcárr liom.

“‘Úfúil fíor a’ó céaró tá ra mborca rin?’
‘óeirumpre, le éainnt a báint ar.

“Ní raib fíor aige ar noóig.

“‘Éadóig ban acá ann——’

“‘Éadóig ban?’

“‘Seac. Tá mé le póracé gan ró-móill.’

“‘A’ oíubréá óomra ar iaracé iac?’ ar reirean
agus binb ann.

“I noiaó beagán eile éainnte ó’innir fé óom cérb’
é féin, agus cé’n gnóca bí aige ve na héadóig ban.
Cé beacé agam acé——, an fear bí n-a éannaire
ar luéc an eirge-ámac! Agus é ar a coimeacé !

“Tá mé beas,’ ar peiréan, ‘ceapfar gur bean mé aet na héadais rin beit oim . . .’

“Tá fíor aet féin éom nuinead ip bíor i gcom-naiide i n-agaírd luét aetainn a gur eirge-amad; aet bíodis ruo éigin ‘mo éroidé an oírdé rin . . .’

Ní raib an fear Mór i n-ann innreacét dom cé’n t-atruaó támic air. Earbairé focal bí air. Rug pé ar láim oim go tobann, a gur lean dá rgeal:—

“A’ gcheroctéa é?” ar peiréan, “éusar na héadais óó. Cuir pé air féin iad annrin ar éaob an bótair. Ní filreao don duine gur fear bí ann.

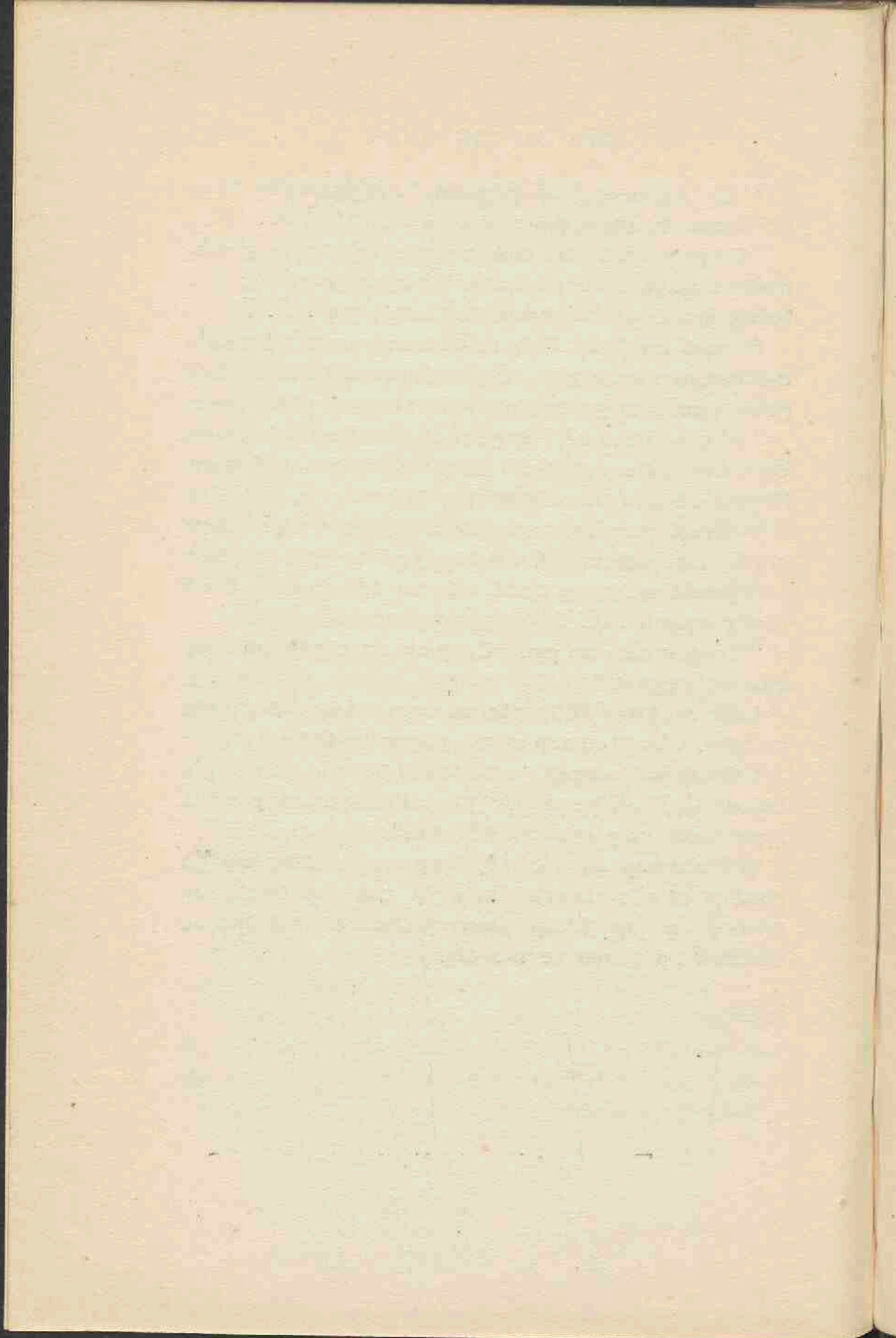
“Ófuil fíor aet céaro a déanfar mé?’ arpa mire, ‘tiubairé mé abaire tú a gur veirpírd mé leir an bprobul uilig go bfuil mé tar eir pópta. Veró bainir againn . . .’

“Socruigeao air rin. Tá fíor aet féin an éuro eile de’n rgeal.”

Lion an fear Mór gloine dom. Lion pé gloine óó féin. Duaitéamar an dá gloine le céile.

“Nuair a tiocfar ‘mo céao bean’ abaire ó’n Oiteán ūr,” ar peiréan, “go raib atruaó raogail a gur maáaltair againn i néirinn.”

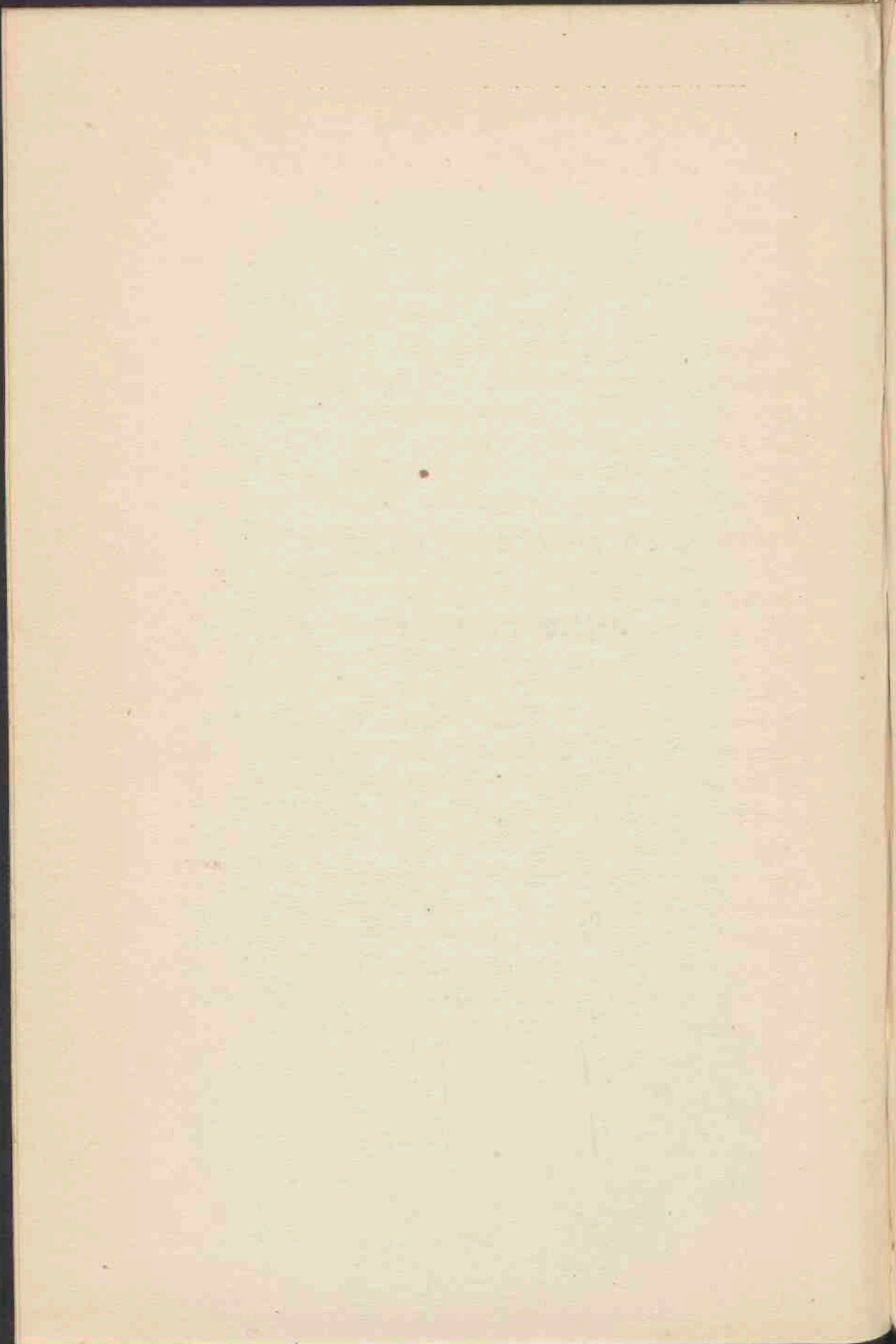
O’féadamar ar a céile, a gur annrin éuis mé go roiléir eé’n t-atruaó móir bí tar eir éaóct ar éroidé an fíir móir a gur gníom contabairtead déanam ar maíte le n-a tír.

an seachtmáó buaró

.i.

m'file caol ouó

m'fíle Caol Dub

Leabhráin beasa fílréadta agus dánta ionnta a tógfaid do éiríde leir an bfiór-áilne atá ag baint leó—rim a bfuil págta agaimn anoir de faogal agus de faotar an bhícais Dub a cleachtuis céaró an fíle i mBaile Áta Cliat le n-ár linn féin. Sead, na leabhráin do-fágalta seo—agus cuimne éruaid i gceirde mhá.

Adt bí rúil ag a céirde uile le n-a málaire trát : pé áit a maear tú faoi létair, má bíonn daoine ag cur ríor ar an Eirge-Amac ann, clunfeair an ceirt : céaró a tápla do'n bhícais Dub? Cé'n baint bí aise leir na gníomairtáib iongantaca pinnead le linn na Cársa 1916? Agus nuair doirteair le tuét na gceirt a cur, nac nroáina pé faic adt dán molta a céarad ar na fearaib a pinne, bíonn iongnad ar cadé; ní cáinteair é i n-don áit, agus rim cruicugad iomlán ríoraide go bfuil combáid agus tuigrint ag baint le fearaib fáil, mar bí cáinead tuilte aise má bí ag don fear amam nár cábraití pé le n-a foirgeal le gníom, agus an fáil aise.

Carrar a lán daoine leat féadofar innreádt duic cé'n rórt duine bí ann nuair cuirtead áitne air fa scaotar i dtogad; gur bíodís pé éiríde na bantraéta le n-a binbhriaétaib fíleáda agus le thraoídeádt

a g'larraoḡ, aḡur ḡur ḡníoḡaíḡ ré na fíḡ éun ḡníoḡ-
 aḡḡa móḡa le teap aḡur le 'oíḡeacḡ a méoḡn, an t'á
 b'arḡam'ail íḡ coit'cíaḡta éluḡnḡeap t'ú. Íḡ íom'áa beaḡ
 aḡur t'íḡ luíḡne n-a ḡḡuaḡ aḡur loíḡnḡ n-a f'úil
 nu'ailí b'íoḡ f'í aḡ cupí f'íoḡ aíḡ; aḡur má b'íoḡn' aon
 aít'ne máit' aḡat uíḡḡu, íḡnḡeó'caíḡ f'í 'óuít' cé'n uḡaím
 móḡí b'í aící 'óó tḡáḡ; acḡ má t'á léapḡur aḡ b'íḡ aḡat
 aḡ éḡoíḡe mn'á tuíḡf'íḡ t'ú ḡo b'ḡuít' an uḡaím b'and'a
 f'ín anḡaol'm'arí leíḡ an nḡḡáḡ. T'á cuíḡ eíte ve na
 mn'áíb aḡur beíḡ f'íac aḡ ḡab'áíl leít'ḡḡeít' leat' f'aoí
 nac' f'ail'í f'a b'f'íle ḡníoḡ a 'óéanaím í n-aímḡíḡ na
 nḡníoḡ, aḡur má cúḡḡeann t'ú í ḡcéíl'l' 'óóíb' f'eo nac'
 ear'baíḡ m'íḡn'íḡ b'í aíḡ beíḡ f'íac móḡí leat' ḡo 'deó' na
 n'oeóḡ

Car'áḡ móḡf'eíḡeap ban líom' le ḡoíḡu. 'Óí aít'ne
 aḡ an uíte beaḡ 'óíb' aḡ an b'f'íle, aḡ an m'b'úḡeac'
 'D'ub—aít'ne máit' aḡ cuíḡ 'óíb', aḡur aít'ne f'úíl' am'áín
 aḡ an ḡcuíḡ eíte—acḡ ní f'ail'í beaḡ 'óíb' náḡ' éaít'
 cuíḡ máit' 'de'n aímḡíḡ aḡ cupí f'íoḡ aíḡ. Tḡu'áḡ 'óíb'
 náḡ' lab'ailí acḡ aḡ a' cuíḡ f'íl'íḡeacḡ: ní f'ail'í aca
 aíḡ acḡ aít'ne cáíl. 'Deíḡt' eíte aḡur m'ol'at'ar' é aḡ
 'óac'am'laḡḡ a f'eaíḡḡan aḡ 'óóíḡ' éu't'alaḡ b'and'a: t'úr
 ḡḡáḡa an m'ol'at' f'ín 'dubḡar líom' f'eím. 'Deaḡ eíte
 'óíb', aḡur b'í a f'ail'í ve 'óḡoc'-ḡḡeal't'ail'í náḡḡeac'
 'dubḡáḡ' f'aoí aḡaím' aḡ b'arḡ a teanḡan aící: beaḡ
 náḡ' éuḡ f'é aon' aíḡu uíḡḡu aḡaím' b'eaḡ í f'íúḡ. Acḡ
 an beaḡ eíte, an f'eaḡḡm'at' beaḡ—b'í ním' n-a éḡoíḡe
 f'íúḡ 'o'o'n' f'íle. Íḡ beaḡ náḡ' f'ea'baḡ an 'ol'úḡ-
 éaíḡḡeap' luac'm'ar' at'á' eaḡḡaím' le na bl'íad'ant'ail'í
 nu'ailí a f'íleap' páíḡt' an f'íle a ḡab'áíl' léít'í. 'Óḡur f'í
 íḡḡeac' oḡm' leíḡ an f'ḡeal' f'eo:—

sgéal na mná

I

Cé'n maít t'uit béit ag cannt ná ag iarraid a leitrsgéal a sábdáil! Nac agampa atá an aítne maít air! A búrcatg na pilitheacta a bfuil an tmaoídeact 'oo dá fúil, agus an focal beo binn 'oo béal cun mná a meallaó, tá aítne agampa oirt, an aítne nac mbionntar aét ar beagán! Ná maó an aítne cúrrp agus anamna rin ag don mnaoi ar don fear maí é air éiríce

Cúig bliathna bíor póirta nuair connaicear i t'oraé é. Ní maí don élann oim. Uí m'fear—céaró ip féioir liom a maó aét go maí an beirt agaimn rátaé tuirpeac dá céile? Tuirpeac dá céile—fead, rin é an focal ip feileamnaige; ní maí sraín agam air—dá mbéad t'féatpáinn na hoitídeannta fáda éur ipreac maít go leóir ag clámpán agus ag clampar leir. Aét cé'n áoi a bféatpáó bean clampar a tósgáil le fear agus gan don truum aici ann? An neamfuum agus an tuirpe c'ioide bí ag millead an traogail oiminn beirt

Nuair atá bean i n-aoir a veic mbliathna pícead, gan don élann uirri, fear péitícuirpeac neamfuum-eamail aici, agus a dóctain móir ve maoin an traogail reo aici, sílteá go bféatpáó pí an aimirri a éur ipreac maít go leóir i s'cláir ve'n t'óirt reo. Aét féac éart. Tá na céarta agus na céarta agaimn ve mnáib paróbre agus raogal ruairic ruairic sá

caiteam aca—ag riopadóiríeáct ra tráctóna, tae
 agur cáinead na zcomarran agur na zcapad n-a
 diaid, an traen abáile, tinnéar, fear an tige ag
 rriannaó ór cionn an páiréir nuairdeácta—ué! tis
 múiriam orm nuair a éuinnigim air

Agur rin é an raogal bí agamra gur capad an
 búircaé Dub liom—an búircaé Dub, file agur
 cladóire

Ní raib tú i mbáile áta Cliaé an uair rin, áct
 éuala tú cainnt raol na damraib bíod i ndúr na
 héisre. Carráde baile áta Cliaé ar fao leat
 ann—nó don duine go raib cáil de don tróir air.
 Fíli! ná bí ag cainnt, a duine! An t-árur mói lán
 leó! Caiteá beit ar t'aire nó beiread duine aca
 ort agur ní rgailead pé a gheim go mbéad d'an
 fao dá déantúr ráidte aige ircead 'do éluair.
 Mimic éail mé damra maí leó

Sílim gurab i Dectí ní Laois éus ann i roparé
 mé Sí. Caiteó mé gáiró a déanam anoir
 féin nuair a éuinnigim ar an ngúna cáit pí an oirdé
 rin. Bí ar éuite duine leigint air gur duine eile
 bí ann; leig Dectí boct uirri gur geárrcaile rgoile
 bí innti. Dá bpeicteá í! Bean áro caol ruad, dá
 rgor bliadain caitte aici agur gúna beag caoáir go
 glúnaib uirri. A polt fao ruad léiti. Í cornoct—
 nac ríleann tú nac ceart de don bean atá foča-
 muidéalé gáigealé n-a coraib dul gan bróga i lácair
 curdeáctan fear? Áct ba éuma le Dectí: ní raib
 fear uairi

Bí an beirt agann n-ár ruidé ag ceann reómra
 an damra agur ghear bíodáin doibinn ar ruidal

aSainn nuair connaiceamar eugainn é. 'Bí culait air
 an oirdce rin mar béad ar faigtoirí Sairibáilvead—
 léine deapS agus eile; agus deirumpé leat sup
 maic téirdeann a leicéir o'feirtear de fear aró
 dub dactamail. Dainead truirleós beas ar i lár an
 treómpa, aet mar rin péin, níor bain pé rin ná an
 meangad táinic ar a lán de'n curveactain an maor-
 vact de. O'fáirs pé na fiacail, táinic dact bán ar
 a ceannacais, agus o'féad éar go pioctmar ar luét
 an spinn. Táitnis pé liom ar an toirt
 Rugar ar lámh ar Detti go briapruiginn oi cérb é,
 aet pul a maib pé o'uain aici preagna tabairt oim,
 bí pé le mo taob. 'Bí ceann air bí com veagcumta
 ir bí ar don fear ariam, ceann agus aSairó agus
 muineál agus suailne—aet marac sup rugar ar
 lámh ar Detti o'feicfinn a cora agus a glúna
 bí pé com barac le bacac bótar! Tá aithe
 maic asatra oim, agus tá fíor asat nac bfead-
 fainn don rpeir a cup i mbaracán—aet ar caoi éigin
 coinntgead pé duine ó funndar tabairt dá corais
 baraca

Labair pé le Detti—bí aithe ag an uile duine
 uirru—aet má labair ir oimra bí pé ag féacaint.
 Sab pé le n-a rúilib airveada mé. Cuadar triom
 agus mian orúpreamail a ériorde gá noctad rna
 rúilib rin

Táinic uatbár oim. Táinic ponn oim éalugaó
 uaró agus a dul i bpolac i n-ait éigin ar imeall an
 doimain. Aet níor féadar é; bíor ar nóir an bpic
 béad i bparctó ar ceann doruga. Imteact an ead?
 Ní maib goir agus air, agus pul a maib fíor agus

céaró bí ar riubal bí an beirt aghainn ar an úrlár
i lár an tpeotrpa as daípra agus as daípra agus as
daípra

An daípra rin! Tis imeagla oim anoir péin
nuair cuimnígim air; tis creadaó ball oim agus
preadaó croidé; tis zráin oim Ní sílim go
nveáirna an daípra céatna rin ariamí roimhe rin i
m'baile áta Cliaé; i 'otíoraib' teó na hárpuce,
imearz na bfeair Dub, ceapadó i 'otoraé é le altugaó
tabairt do dia na zemeairna. Tuige a nveáirnar é
an eadó? cuir ceirt eite oim. Múrsluigeadó rean-
viabal éigin 'mo croidé. An fear peo bí ar mo cóir
ar an reannór pásánac a ceannrugaó, rin é bí uaim;
é zríoraó, an ainmían corporóda bí ann a méaduugaó
agus annrin é élaoiró, é bhuigaó faoi cóir

Ác baineadó de mo tpeóir mé—an ceól a ceapadó
o'don úim le ainmían a beóócaint, an tear, an cnear
le cnear, cora an daípra barbaróda, agus a síile
riúo—reaó, a síile riúo buailte liom beagnaé agus
faobar ipunn n-a lár ipzig; céaró o'féatopaó bean
boct lagbriugeac mar mire a óéanaim—bean a tógaó
le ceól agus le doibnear, le róz agus le pléiriúr an
traogail faoi rpeiritib' cuimárta zorma an Oiréir?

Ar ócáir de'n tpeóir rin, tá canamaint na rúl
níor beaiéte agus níor briosmáire ná úrlabairta
béil. Géill mo síile do, agus nuair géillear síile
mná do fear, rin túr agus veireadó an rgeíl. Tuiz
an búrcac Dub an méiró rin go maic. Cuiradó corz
leir an zceól go tobann; cuiradó corz leir an
daípra, agus bí an beirt aghainn annrin n-ár fearamí
i lár an tpeotrpa agus tuizrint viabalta aghainn ar

an fún diaimair faofoagalta rin naó zclaoiõpear
zo b'rátaé táinic r'gát oimpra. Sílim zo raib
r'gát ar an b'peap r'peirín

Bí tú ir'ci'z zo minic i n'gáiróin an tSo'ga atá
o'ipeac ar a'garó áruir na héigre. Nil áit níor
aoibne i n-aice na ca'p'ac. Bí an Bealtaine ann—
Bealtaine na mbláé agur na mbalaé; cum'p'acé
t'iom a' d'allaó 'oo céat'p'aró ag eir'ge aníor ar an
i't'ir agur ar na l'up'raib úra; réaltó'ga magamail
agur réaltó'ga polamanta ag deap'ead anuar o'p'ainn;
toimán im'cean na ca'p'ac le clop' f'oir uainn ar nóp'
p'abap'ra eap'raiz; táinic p'mataín beag zaoite bí
lu'ct'ui'z'te le bal'caib o'róce ir'p'eaé ó na r'leib'te agur
t'op'raiz ag déanaín móp' le mo z'uailnib agur le mo
b'rá'gair—f'íl'teá zo o'táinic éad ar an b'peap leir an
p'mataín rin zaoite, ma'p' r'uz ré ar mo é'loca agur
t'ap'raing tim'ceall ar mo z'uailnib é Cuairó a
méap'ra i n-a'imp'éró 'mo éuro z'p'uaize. O'fan a lám'
tamall deap' t'ap' ar mo m'umeál agur é ag péacaint
ir'p'eaé 'mo f'uilib zo f'io'c'map' z'luair r'pué
t'ep'ra, r'pué tinn't'p'ize t'p'í mo éopp

Innir 'oom anóir, agur ná hinnir aon b'p'eag: an
o'tagann an cop'p'uz'ad c'p'oi'de céat'na ar an b'peap ir'
éiz ar an m'naoi, an n'gluair'eann tinn't'p'eaé t'p'í n-a
éuir'p'ea'caib ar an nóp' céavna ir' z'luair an r'pué t'p'í
mo éuir'p'ea'caib ar an ócáio reo?

Tá loé beag ag ceann an gáiróin, ep'ann b'p'eag
p'uinn'p'ed'ize ar a b'p'uaé, agur p'uir'ó'cán paoi bun an
é'p'ainn. Ann a p'uir'ó'eamap'. Bí an b'eir't' againn n-ár
o'to'p't' ó o'f'ágamár áruir na héigre. Eir'ean ag
p'éacaint amaé uaró ar uir'ge an lo'ca agur na

féaltóga ag lonnrao ann, ar an mbriac éall agus
dub-dorcadar na rgeac agus na otom bí ag fáir air.
Mire ar m'aire, poinnt eaglae, dá poinnt dána, rúil
agam le—ní abrócao cé leir!

Éos pé a ceann agus o'féac ruar rna rpeírteib.
Bí solur maic ann agus bí a leat-éadan le feiceál
go roiléir agam—cuirpinn geall nár féac bean
banda ar an éadan rin ariamh gan rpeír a cur ran-
té ar leir é. Céapar gac uile noiméao go raib pé
ar tí labairt, go raib pé ar tí thraoideact agus
dianhimeact na hoirdce agus na hócátoe a noctao
dom éri briaétraib beóda fileadta Dá
rghaoileao pé uair na gcaire iao, dá mbeiréao pé
oim annrin, mar beiréao ar neantóis, beao leir.
Nac mé bí ag rúil le filioeact, le briaétraib molta,
le focta mealtae', le uplabartha plámarae doibinn!
Act bí an file n-a topt

Ní ró-fada bí ántac. Cor dá otug pé agus
bualao póca a capóige i n-agair an truirócaim. Léim
buidéal aníor ar; tuit ar an talaí; bhuiréao é.

"A diabal!" ar an file, ag féacaint 'mo éreó.

Agus nárb fíor óó? Nac mé an diabal tar bárr
ir a beit ag cainnt mar reo leatpa?

An an-mian, agus an airtigeact bí eadruinn ó
carao le céile pinn, glan an focal maic macánta
rin ar an mbealaé iao. Ruais pé an taom buail pinn
agus an dampa ar riubal. Tuigeamar a céile

Cuiramar aicne níor reárr ar a céile. O'ait-
nigear ar a iomcúir agus ar a uplabartha gur file bí
ann ó dúctar, act níor léigear don cuio dá déantúr
aríamh. Go veimín ir ar éisín go raib a fíor agam

Sur ríshíob ré don ruo—gíotaí filídeácta rna páipéir, agus mar rin. Focal éigin dá noubhar agus torais ré as cur de. A glór! Cé'n maic dom beic as iarraid tráct air? Dán beas ríshíob ré an lá rin, dubairt ré liom é—dán beas faoi naoim; níor tairníg na naoim go ríó-mór liom aríam—níor féadar a gcúrraíde beata a tuigint—áct an naoim reo ar ar tráct an file bí le mo taob, tuigear a éiríde dom maic ir tuigim mo éiríde féin

Cuir áilne an dáin big aicear ar mo éiríde. Táimic doibhear ar éiríde an file ppeirin. Labair ré liom ar nór labairéa le duine bí ar áilne agat le bliadantaib faoa. D'innir ré dom céaró bí faoi a úeanam ra raogal. Tríad típe agus filídeáct an dá nór bí gá gíoraó an uair rin. Ó ná habair é! ná habair go veó é! Na mná agus an t-ól ppeirin an ead? U'féirí—b'féirí é; torais an búrcac Dub ar dubaircib agus ar fubaircib an traogail a cleáctad agus é an-ós

Tugar ceao dó rós tabairt dom ful ar págamar an gáiróin, agus o'imcig liom abairle agus lútgáir ar mo éiríde.

II

Tugad faoi veapa gan móran moille go raib átrugaó mór as teáct orim; go raib feabhar as teáct ar mo fláinte; go raib mé as eirge briedg éirídeamail aérac tar mar bíod. As vul i n-óige i n-ágaró an lae bíor, oubraó. Agus b'fíor é. Bí liag maic agam; an filídeáct agus an contabairt,

an íc ír cumádaíge ag mnáib' de mo fóirra. Agus bí an tóman brádae de'n íc rin agampa. Carráide an fíle liom gac uile áit. Romhe reo níorb' fearr leir áit a gcaitpead' ré píora de'n tráctóna ná i' dteac' óil; áct' dá' gcloirpead' ré go raib' mire le beic' ar cuairt n-a leicéir reo de teac', ag' óil tae nó ag' déanam' biodáin, tíocrao' reiréan pul a mbéad' mo éuairt írtig' agam agus reóla' ré abailt mé. Ar' ndóig' bí cainnt' ann; cainnt' agus cainnt' agus cainnt'—áct' ba' éuma linn. Bí ar' raozal' ruairc ruaircneac' féin agáinn-ne—agus nuair' éainic' an raípra' breaig' buirde, líonamar' ruar' é le filídeac't agus le tpraídeac't, le gean' agus le gpeann'

An ainríp' bí agáinn' an raípra' rin! An aítne éurpeamar' ar' a céite! Sílim' nac' raib' rruig'ío' rubailce n-a éprioide náir' méadóig' an uair' rin. Léig' tú an leabair' beag' filídeac'ta éur' ré amac' an bliadóin rin; níl' d'án' ann náir' éum' ré' d'ompa, d'ompa, agus d'ompa amáin.

Ní iongnad' go raib' blac' na hóige ag' teac't' oim' arí. D'fíll' an trláinte agus an éprioideam'laac't. Tug' gac' uile' d'úine' raol' deara' é áct' amáin mo fear' céite. Cé'n' éaol' a' d'uib'rao' reiréan' raol' deara' é agus gan' ruim' aige i' n-don' n'ó áct' n-a' g'nocta' agus ran' tiompu'g'ad' féiteac'án' atá' bailig'íte aige—na mílte míle de' gac' cineál' dae' agus déanam'. Im'ígeann' an doir' uair' nuair' fá'gann' ré ceann' nuad' neam'—éoir'céiannta. Ní ceart' d'fear' dá' leicéir' beic' póirta ar' éor' ar' bic'. Áct' ruair' ré' cúpla' féiteac'án' éur' doir'near' ar' a' éprioide' raol' n' am' reo, agus ní' fáca' tú fear' aríam' bí' éom' b'p'odam'ail' leir. Céar' na

reanbuaicailí bíor ar t'raen a naoi leir gac maidin
go raib símeas air go raib mire ag teact éugam féin.
Rinneas ar comhghairdeas ar leir faoi mo fláinte, na
hamadain!

Bí Dectí i gcairde i b'pogur doib. 'Sí o'innir
dompa an éainnt. Act cé'n goir atá agamra leagan
Dectí cup air? An lob bog rin Tuatac Dún Laog-
aibe—ó, tá aithe agas air, nac b'fuit? Bíonn pé ag
gabáil éar i gcomharde le Síle Réamonn—act
torais reirean ag piarpuiqe o'Éamonn (rin é an
t-ainm reirce bí agam ar m'feap—bí pé ancorpáil
le reantiománaróe bíod ag mo muinntir padó: riné
an pác go dtugar Éamonn air), o'fiarpuiq an lob
bog de ra traen cé'n doctúir bí agamra, nac raib
pé pártá le n-a lias féin, agus ó rinne mo doctúir
maid dompa go mb'féidir go noéanpad pé maid
dó-ran! Ní raib duine ra gcairde náir éuis an
rgeal, agus nac aca bí an greann agus an caoicad
rúl ar eúl na bpáiréar nuairdeacta!

An doctúir a leirig mire! Nac raib fíor ag an
raogal nac raib doctúir agam act m'file caol dub
amain! Agus ceap riadpáil nac raib fíor ag m'feap
é; ceapar féin p'feirín é—an uair rin. Feap ar
leit, feap ann féin, feap doimín amh'éirdeac—ir
beag duine éuis ariam éú, a Éamuinn

Ar caoi ar bí, nuair éainic pé abailé an oirdé rin
—bí an beirte agáinn n-ár ruidé coir teine agus an
béile caicte agáinn—o'fan pé annrin n-a torc agus
é anpmaointeac ar pad. Oeapicad pé orm go g'éar
ó am go ham. Da corpáil le meannaróte teó an
féadaint rin. An puo bí ar mo comriar b'féidir . . .

1 gceann rḡaṡaím toubairt ré :

"Fiafruigeað óiom inoiu cé'n t-ainm bí ar an doctúir atá agao, a Eiblin," ar peirean go bog pérd.

"Ó," arfa mipe, agur baimeað geit aram: an focal rin "doctúir" a rinne é; mar nac minic agur nac ró-minic adubairt mé le m'fite toub nac nveárna don doctúir ruḡað an oipeað maiteara dom ip rinne peirean? Síleap gur hinriḡeað ḡac uile fórt óó, agur nac don veáḡleagan cuipeað ar an rḡeal—béað pé n-a áépann, n-a époio, n-a rúille-búille, n-a márbáð b'féioip

"An doctúir rin —," bí a óá rúil ráitce ionnam agur ḡan cor ḡá cupi óá éannacáib. Stop pé.

Bí mo éann ag toul timceall; mo rmaointe i n-áépann agur i n-ainpérd n-a céite. Adc rílim nac n-aitneócarde oim é: nári mór an ḡar dom go rabar rḡaṡaím beag ar an rḡaitre i ndámraclainn na Mainircead?

"An doctúir rin—ba éapc"

Bí pé ag teact agur nuair a tiocpað pé tiocpað pé trom. Piorcal—bí ríor agam go maib ríorcal aige; bí lám leir n-a póca agur bí leactrúil liom ḡreamuigce ra lám rin—an ran éadan a cuipeað pé an t-urcar? Bí rúil agam nárb ead; míllpíde mé—níor maic le mnaoi péacaisḡ mar mipe tpoó-époct beic uirru ran uaisḡ péin. Arb feárrí dom an rḡeal n-a iomlán innreact óó? Céapc a éapleáð annrin? An tuigpeað pé é? An ḡereropeað pé é? An n-eipeócað liom an éontabairt a cupi éapc ar an oóig rin?

Sáic pé a leactlám ríor níor uoimne n-a póca. Síleap go maib mo pé éapc

Ná bí aς gáirid fúm aoirim. Leas do lám ar mo éiríde. Nac bfuil ré aς p'eadabá ar nór an tubuiríe anoir féin nuair éuinnigim ar an noiméad rin?

D'eirig ré n-a fearaí.

A t'igearna! Rinnear fúm éiríde-bruagad—ac ní r'gérínn ar mo file dá bfuiginn m'anam air. An gclóirínn an pléargad rui a d'iméigead an dé uaim? Tóruigear aς comaircaí—a haon, a dó, a trí, a ceathair

Bí 'do tóir aoirim: cé'n éadai a mbéad fúil aςam le n-a málaic d'aoiréad? Náir léig tú cuir máit de fínnr'géalcaib an lae moiu aςur céarí eile d'féadofad fear a déanam le mo leitéro-ra de céile de péir na n-uídar?

Annrin éirí liom aςur ceirí mé—annrin tubairí ré:

"Tá fúil aςam nac noúigírd an cailín aimpíe an leiríe orainn aríí anoct."

Glanaí liom ar an reómpa. Buairíe fúm ar éadairí ra gclóirí, fínnear sol aςur gáirid le céile aςur i noiarí a céile aςur trí n-a céile go t'cá nac raib ionnam fearaí.

A leitéro d'fear

acé glairí ré orim gan aon acar.

"Suró," ar reiríeán.

Suiríeár.

"Cá gclóiríeann tú an cuir íf mó de'n aimpíe raol lácair," ar reiríeán.

Mo éiríde boct aríí! Ní raib an éontabairíe éaríe fóir, acé bíor níor d'ána ná bí i t'orad. An raéc buail ra gclóirí mé b'féirí Céarar an r'géal n-a ionlán aςur n-a fírinne innreacé dó.

Agur nac orm bí an lútgáir nac maib an fíunne níor meara ná bí! Ní head . . . ní hé rin é; nílím ar an mbairnaíail rin ar éor ar bíe—fílím nac bfuil ra rsozal reo aét faic a baint ar—aét an náire, reat, an náire beaó orm ag innreacé na fíunne tó; dá mbéaó orm a ráó . . .

‘A’ tuigeann tú leat mé? Aét ní maib orm don rgeal innreacé tó; éoraig ré féin ag cainnt agur reo é adubairt ré:

“A Eiblin,” ar reirean, “ag toul i n-óige atá tú. Tá cuma na maiteara ort le ráite. Tá tú ag eirge cpordeamail ceolmar; ruaircear ag ríleat uait; duaircear tóbrígéte uait: an doilígear agur an reantuirre ar ruairceam uait . . .”

Bí ré com zeanaíail com bárdéac rin n-a glór agur n-a féacaint zo maib mé tóireac ar tí innreacé tó cé’n fáé zur aéruigeat ar an gcaoi rin mé nuair tós ré a lám le corz a éur liom.

“Ní call tuit innreacé tom,” ar reirean, “cé’n éúr atá leir an aérugeat móir. Tá fíor agam féin é. Bí fíor agam ó éúr é. Bí fíor agam cé’n doctúir leirigé tú síó zur fíl na hamatáin ra traen ar maroin zo maib mé dall ar. Mo léan nac maib ré ionnamra é déanam, a Eiblin; aét —”

Stop ré. ‘O’eirig ré anbrónac.

“Ní bacrao leir rin anoct,” ar ré, “tuigeann tú féin cé mar tá an rgeal eadramn, cé mar bí an rgeal eadramn ó éúr —”

Leirgear féin orna.

“Sin é é . . . maic zo leór anoir. Tá fíor agam céaró a leirigé tú—muo nac maib agamra le tabairt tuit faraoir. Tá fíor agam fpreirin cé

leigrið tũ—ní luadhrao a ainm go n-abrócaíð tũ féin i uopað é. Aét tá fíor aham a cáil—a cáil, an ead? A feact gcáil ba cópa dom a ráð; a cáil fíleadh, a cáil tírghráð, a cáil áilne, a cáil díl-feacta”

An molað bí mo céile ag tabairt do mo file an focal ba binne éualar uairé ó pór mé: an gceirteá rin? U'fóbaí dom póg tabairt do!

Lean ré leir an gcainnt.

“Éualar,” ar reiréan, “an cáil atá air faoi ól, faoi mháib, faoi”

U'féad mé le cur irtead air aét níor leig ré dom. Anoir féin cuiréann ré fearg oim má veir-tear go raib uopaðáil ar mo file 'ouð faoi mháib. Tuise?

“Aét má tá na feact gcáil rin féin air táim buidead de: nár fuaimnið ré an raogal uirtre? Agus má tá uopaðáil air faoi mháib tá muingín aham aradhra—agus beid go bráda”

Cuairé a féadaint ériom. Nac doibinn nac raib aon ní le ceit aham?

“A Eiblin”

Lorð an féadaint truaigiméadac bí n-a fúilíð m'anam irtig.

Dá mbéad fúigro na reirce féin eadramn aít-beotháide é an uair rin; ní raib—nac aithféiréad iad bealaig Dé?

“Tabair anreao é,” ar reiréan, “cuiréad fáilte poime—ar do fon-ra”

Cuairé ré go uopað an treómpa. Séar ré tamall ag féadaint oim.

“Mo céad léan,” ar ré, “nac bfuil mire i n-ann

an áit atá aige 'do éiríde-ra a baint de, agus túb irteac ann mé féin, a Eibhlín."

"D'iméig fé go tobann. Acé t'fíll i gceann leat-noiméire.

"Atá son comairle amáin agam le tabairt duit," ar reirean agus é n-a fearaí ag an doras agus aérugad mór ar a glór, "má tá comne déanta agat leis anocht, reácaim aér na hoirdce nó tiorcaid aéluige ort. Tabair annreo é —"

"D'fás fé an reómra ar a nór méar féin gan focal eile a máó.

Cuirear orm bí comne agam le mo fíle túb. Ag gabáil ear fuinneóig m'fíri dom, t'féadair irteac. Bí fé n-a fearaí ag bóro, mionraácaín le n-a fíil agus é ag déanaí ruirdeir ar féileacán.

Ní raib fíor aige go raib mé ag féadaint air ar ndóig. Acé caitear pós cuige agus mé ag iméacé

A leitéro t'fear!

III

Tug tá féin taitneam do mhaoi uair. Ní call dom innreacé duit cé'n veirir bíor ar dúine agus rgeal mór aige dá leanán. Ní fíor dom anoir cé'n gléar iomcuir bí agam—brat oiraideacéta ó'n Oirtear nó mo rgeal iongantacé féin?

Acé bí reirean ann poimam—annrin ag ceann Spáio Šparton. É n-a fearaí faoi lécpainn rradíoe agus leabair forghailte n-a glaic aige. Na daoine bí ag gabáil an t-riuge bí orra é éiméallacé—é n-a cappaig fearra annrin i lár rroca daonna.

Deannuigear dó. Deannuig pé dom—ní éireoteá ádt an maorádt bí ag baint leis ar uairib; o'féato-raó pé a bairéad baint de ar dóig faoi leis—béara na b'fianncádt agur dílreádt na n'éireannaó meargéta n-a céile.

"Ó, tá do leabair nuáó ar faóáil," arpa mife, "nac toirteamail é!"

"Ní hé atá agam," ar reirean, agur fín pé an leabair éagam.

Ir beas náir éaillear raóaire na rúl. Tomair céaro bí aige. Ádt ní déanpá go bráctáó é. Leabair móir ealaóanta ag cur ríor ar faógal na b'féileacáin!

Óluair linn n-ar oíort. Ag sabáil éar Óroideáo Uí Conaill dúinn táimic an éainnt éagam.

"Agur a' gcuireann tura rpeír rna b'féileacáin rpeírín?"

Ir ar éigin bí ionnam an ceirt a éur. Mo céile agur gon rpeír aige i n-aon nób ádt rna feiteoib b'raóad' reo, agur mo fíle duib dílip i gcontabairt imteádt ar an ealaóain céatona! Nac agam bí an Spáin orpa mar féileacáin!

"Ó, reáó, an leabair rín——," ádt ní raib pé o'uain aige innreádt dom cé'n fáct óó rpeír a éur ran ealaóain rín—feap bí ag imteádt éart deannuig óó agur éur éainnt air ór íreal, feap nac b'reicfeap ar an raógal reo arír cóiróe

Óluair linn arír.

"Innreóáo dúit faoi'n leabair ran amairclann," ar reirean.

Ar fíuabal tá Spáir Uí Conaill aríam rna laeéib órda rín agur fíle clumáil nó feap poilitíóeácta le do cóir? Da geall le gluairéádt ríog agur

bairníogna trí n-a bpríom-ácair iar n-a zcorónuzaó
ár ngluaircaó-na, mire agur mo file caol toub.

Níor tuisgear ariamh go dtí an oíche rin cé'n meaf
agur cáil bí air? Zác uile cúig rlat beannuizead
tuine óó. Na mná ip mó tuzar féin faoi deara.
Zác bean víob d'aitníg é (agur ip corrdúine nár
aitníg) víob ceirt faoi n-a rúil aici: cé hí an bean
cóiméizead reo víor i zcomharde le Dúrcad file
anoir? Meaf táb cé'n zpreim atá aici air? Déamán
a zcuireann ré rpeir i n-aon bean áct i

Nó: Agur an i rin i? Náé airteaé agur náé
zránda an zúna atá uirru? Ó read, tuisim—rgeal
airteaé ar fao

Nó: Ní féadfaó ré beir amlairó! Í rin! Agur ar
rgríob ré ariamh de dántair faoi áilne ran mnáoi!

Áct ba cúma liomra céairt deirfiróir. Náé raib
mo file caol toub agam féin óom féin, agur má bí
an bantreaé éarómar náé raib cúir máit aca?

Dainead an mórdáil víom zan móran ácair. Bean
bí ag zabáil éart agur éualar i a ráó:

"Ír ar éigim d'aitneóctá go raib ré baraé ar éor
ar bíe ran oíche."

Dá mbéinn liom féin, rilim go mbeirunn uirru agur
go dtuibhainn leadóg ví

Toraig mo file caol toub ag cur óe go meaf faoi—
ní ríor óom cé'n ruo. Ír eagal liom go zcuata ré
focal'na mná agur zur zóill ré air. An fear boct!
Ír agam bí an tpuais óó áct tuisfiró táb féin
cé'n zean bí agam óó rna laeéib rin nár cúir ré ar
óom a baraige ip bí mo file caol toub.

Agur an zráin víob agam ar an deamán rin!

IV

Ácť leabair na b'féileacáin bí ag mo file caol túb—fan; tá iúirleabair r'ghíobair faoi'n am rin ra mbor'ga annreo agam. Níor léig tuine ná daon-naíde aríam é, ácť léigfead gíota ar duitre anoir ó ó—nác b'fuil fíor agao féin cé'n fáť?

Ácť éirt, agur ná bíod don t'rearóro mar rin ort, a tuine:—

Oíóce Sáimna—deáman ar r'ghíob mé fíor an bliadain, ácť nác cuma? Oíóce Sáimna: i ndámar-claimn na Mairit'reac le mo file caol túb: o'ráma le Synge: an céad uair dá b'pacar é: níor t'ugar móráin áirí ar i' d'oraic: níor éualar trácť ar an u'g'arí moim'e rin, agur bíor trí n-a céile moinnt—an éainnt bí agám le m'feair agur an ealaóain nuad bí gá fogluim ag mo leanán: na féileacáin b'raoac' g'rána!

Ácť níorb' fáda gur rugad ar mo lámh. O'fáirgead i. Éualar an glóir bog ceólmair—mo file caol túb ar noóig.

“A Eiblín éirt! éirt!”

Cuirfeair cluar oim féin. Ag rúil le binnb'riaic'raib mealltaóda uair bíor—ag rúil le cainnt doibinn plámárac' fileadóta o'feit'fead do'n ócáiro agur do'n b'arróig bí aige ar mo lámh—ácť má bíor ag rúil le r'liódeacť fuairfeair an fuo bí uaim, ácť ní ó'n b'file bí le m'air é ácť ó luicť an r'cáic're.

Fear r'ubail bí ag cainnt le bean t'ige a raib a fear marb agur é ag iarraid i meallaó leir.

“Téanam liompa,” adveirfead ré, “agur beró muro ag imteacť de r'ubail oíóce faoi éoillicib' túbá

oiamra agus beid réaltóga neime as dearcad anuas
orainn agus muid n-ár luige faoi dom agus
tiocfaid breacad an lae agus toirneáid na héanlaic
as ceileabair ar an gcraobh — ”

“D’fáirgear lám mo file caol tuis—áit rgiobar
mo lám uaid ar an toirt ar eagla go sílfead pé go
mba cuifead do an éainnt éadna a pád liomra an
barrós rin

Buail taom airdéac mé. D’aitníg mo leanán oim
a corruigíte ir bíor—an rrué aibléacta nó comháid
bíor eatorainn. Bí fíor agam go raib pé as cup na
rúl érim sa leatdórcadair, go raib pé as cup
dórcadair oim, go raib contadair dómra agus
dó-ran sa bfeadaint rin. Bí fíor agam go bfeicpinn
tuis a éiríde agus a anma n-a sílrib, gur éit pé
liom toir corp agus anam, go raib saete teó uaid,
go raib na saete rin dom’ cumilt agus dom’
dóigead agus dom’ érad

An rrad bíor oim roim na síle rin!

Áit trátamail go leor, táimic an bpat anuas,
tóigead na roillre, toirig an ceól. Sí mé éainnt a
éanam leir. Teir oim i toirad. Sí mé innreac
do faoi’n gcainnt bí agam le m’fear. Teir oim
arir. Tuis pé cé’n pát agus bí fíor aige go raib
fíor agamra gur tuis. Níor éabruig pé liom. D’ail
leir an cumáct bí aige oim a éleactad.

Marad an leabair péileacán bí aige béinn gan
dóbar éainnté síd go raib mo éiríde agus m’anam
lán.

“Sead,” arsa mire, “tá ruim agad rna bfeil-
eacán,” agus rugar ar an leabair.

“Tá agus ní.”

Cuirpinn ceirt air le mo fúilib maraó go raib fíor
 ašam naé raib an taom éaric ballaé.

"Maraó tura ní béaó an leabaí rin ašam," ar
 reipean.

"Mípe?"

O'innir pé an ršéal 'dom': go raib pé le toul ar
 cuairt aš teacó áicirio; go raib mo céile le beic
 ann; go raib pé aš iarraió eólar a éur ar ealaóain
 na b'féileacán go b'éaópaó pé labairt leir go cliróe
 n-a 'daob—muo naé b'éaópaó aét fíorbeašán i
 m'baile áéa Cliaé a 'éanaí. Ašur anhrin—tá
 náipe orim é ráó paol mo file caol túb—anhrin bí
 pé cinnte go b'ruigéaó pé cuipeaó teacó ar cuairt
 ašainn-ne

An t'irpódeacó bíor ioir na fearaib! Mo léan
 šan cuio 'de 'deáš'éiréirub mo céile i mo leanán—a
 uairleaó, a intinn móí foršailte, an muingín a'tá
 aige arampa abair; é rin nó t'raoiódeacó 'pearranda
 mo file beic aš mo céile—acó ní žnátaó le Dia a
 leicéio a b'ronnaó ar don m'naoi

Acó ir cinnte naé n-abrócaó le mo file caol túb
 go b'fuit cuipeaó aige éun an t'ige éana péin. Tá
 contaóairt ann, contaóairt móí ašur tá
 muingín aš mo céile arampa má f'iarpuigéar
 'óiom cé'n páé naé b'fuit pé aš teacó—naé cráóite
 an ršéal ašam ar don éuma é!

An beirte fear rin!

V

Šiota eile ar an iurleabaí é peo:—

Táimic Deccí irteaó éugam t'ráéhnóa. Rinne pí

bíodán taitníg liom go móir—áct éirí sí uair fáda a éirí ag cáineadh mo fíle éaoil túb.

Ir ní-déacair corz éirí le Detti nuair tóirígear sí ar duine a cáineadh. Bíonn an dá bhuí i gcomhairde leir an uile focal ríaoileann sí uairí agus má cuirtear irteadh uirthi deirí sí naé é rin bí gá náó aicí ar éor ar bíé áct a málaire. Áct págann a curó cainnte thócláir 'do béal. Bíonn aithnear agus ar an té cáinteair ar an dóig rin cuma cé'n mear bí agus air poimhe rin.

Innrigear sí rígealta beaga ghrána fáoi'n duine naé taitnígear léití; cuirtear sí corz léití féin go tobann agus deirtear:

“Ó, ní ceart dom an rígeal rin a náó agus com móir leir ir tá tura.”

Áct págann sí ag maétnam túb, agus ní feáiríde do leanán é.

An éad atá uirthi go bfuil fíle caol túb mar leanán aguspa? Ní féirí é mar ir léir go bfuil ghrán aicí air. Ní hé rin é áct éiríde beag agus anam nárb fíú trídé air beir aicí: ir fuat léití duine beir níor ponaraige ná i féin . . .

An maíra ra mainréir—níl fíor agus cé éar an ráé-rígeal rin—áct tá an leabair agus ra teadh agus cuirtear cóir éirí anocht trío an bport: agus an éad uair eile éiríar sí ar cuirtear ní beirí mé ra mbairle poimí, má éallim bíodán na caíraé féin.

Maíre gur innir mé an oiréar rin i tórad éirí. Áct bí cara, bí anaméara uaim—bean go bfeáiríann ríin mo éiríde nóctad éirí. Áct ní déanrao fearta é. Ir feáirí na rin le hágairí a leiríde: áct naé oim atá an míad—cé'n ráé go mbíonn ríad agus fíor-

iarraid rnaom níor dlúite ná cáimvear a ceangal?
 Agus as iarraid póg agus barróg tabairt dom
 nuair innriúim rgeal truaighméalaé dóib

Aé tá liom: véanrao fíoráera dom' céite—ní
 fear mar cáé é—agus beid mo file caol dub n-a
 leanán agam go deó na nveór

Go deó na nveór—nac i Uetti gnícead rgeise dá
 bfeicead pí na focail rin! Go deó na nveór—
 agus a faib agam ceana de leanán! Fíce?
 D'féirir é—táim ró-tuirpead anoét le n-a gcom-
 aipeam aé tá fíor as Dia nac faib don fear
 toib ar nóir mo file caoil dub

Ar nóir mo file caoil dub—aé cé'n nóir é rin?
 Sead, cé'n nóir é rin? Táim buartha cráirte ó bí
 Uetti as cannt faoi. Úfuit pé com' dona ir tá a
 cáil? Úfuit sean aige oim ar cor ar bit? Úfuit
 uair aé mo cor?

Agus leabar na bfeiteacán—tiz gráin oim gur
 ceannuis pé an leabar rin, go mb'féirir go bfuil pé
 or a éionn anoir péin le eólar baint ar i n-aon
 tuar le mo céite a méallad Sead, ní faib
 an cúipead uair aé le n-agair rin; é méallad ar
 an peannór ué!

Tá a pioctáir or mo comair agus na focla reo gá
 rgríobad agam: cé'n pác go bfuil rpuir agus ain-
 mian corporóda, leibveadé agus innteacé, ruaracár
 agus uairveadé ran éadan bpeáí rin? Aé ir annra
 liom é ná don fear dáir rugad. Veirpead póg vuit,
 a diabail: a haon a dó a trí

A tigearna!

Anoir raad amaé. Carrar liom é. Labarrad
 pé liom ar a peannór iongantac péin. Oibveóaró

ré na rḡamaill. Cuiprḡ ré ruais ar an aithneap.
Deirḡ ré agam féinín féin aḡáin

A file caoil duib, a rúin mo cléib, a máigirḡin na
háilne agur na ḡraoirḡeacta, leatḡa agur leatḡa
aḡáin mire roir corp agur anam má'r ḡiabal ná
naomḡ tú

n.b.—ḡan ceao tabairḡ o'feap na billeḡḡa reo
léigḡeao ḡo veo.

VI

A leitḡeo o'feap ní faca mé aḡamḡ! Tá mé 'mo
rúide anreao 'mo ḡort le veid noimḡeao ag rúil le
ceirḡ áirḡeo uait, agur níor éuir tú an ceirḡ rin.
Cé'n ceirḡ an eao? Níor fíarḡuigḡ tú ḡiom cé'n
ḡúna éait mé aon uair dá raibḡ mé le mo file caol
duib agur eolap beact agat ar an uile ḡúna dá
bḡuil agam

Ír beag a beirḡeao oim ḡan a éuilleao de'n rḡeal
innreaoḡ duir, aḡt ní ḡeanḡao cleap mar rin leat,
mar tá tú deap, anḡeap, anḡeap amaḡ 'r amaḡ—
ar vo bealaḡ féin

Seao, buail mo file caol duib liom an orḡe rin a
raibḡ Deccí ar cuairḡ agam ḡirḡeao mar fileap. ḡior
i bḡarḡoḡ aige ar áit na mbonn. ḡior corḡuigḡe,
loinne ionnam, ḡan an rḡaḡt ceairḡ agam oim
féin. Éirḡ rḡirḡean é. Ní faca tú aḡamḡ aḡt an
léarḡur bí aige i ruo de'n trḡort rin, léarḡur míor-
búilḡeao. O'feaoḡeao ré a roḡa ruo a ḡeanam liom
ar ocaio de'n trḡort rin, agur naḡ maic bí a fíor 'n
aige.

Bí trḡam ag ḡabáil earḡ. Rug ré ar uillinn oim.

“Óir ar bárr an tram leir gul a raib fíor agham cá raib mé.

“Táinig siolla na dticéad.

“Óa ceann go Raitheamháin,” arfa mo fíle caol duib.

“Aé,” arfa mire, “níl fúmpa d’ul éom páda rin.”
Fuarf ré na ticéad. D’iméig an siolla. Bíomar linn féin.

Síleat eirge agus iméadé uair. Bí cineál eagla orm poime—nó poimam féin.

“Suir,” ar reirean go hug’ararác.

Suirdear.

Cé’n éabair duit a fiarruige óiom cé’n fáé gur fúirdear? Níl fíor agham féin anoir é.

Bí ré n-a máigirctir orm go cinnte; agus ná crier don bean a veireann leat nac breáig léici máigirctreacé.

Iarrair éile éun eirge.

“A Eiblin,” ar reirean, agus d’aitnígear ar a glór gur éuis ré go raib ré n-a máigirctir orm,
“A Eiblin,” ar reirean, “támuio ag toul amac anocé pá na coillte . . .”

“Aé níor síleat aé ceatramá uaire a caiteam leat,” arfa mire go lag-brígeac.

“Amac pá na coillte duba darais . . .”

“Aé tá m’feat ag panaéé liom ra mbaile.”

Sílitéá nár éuala ré céartó bí mé a ráó. Éoruis ré ag cur de—a leitéro de éainnt fíleáóta níor éualar amam poime rin piú amáin uair féin. Ní iongnad liom gur méall ré leir mé.

I’ minic éonnaic mé é agus coramlaéé agus mianac beitéóig éránta le tabairt faoi veapa n-a

éadan; agus anmíon pul a n-aičneóctá, béaró pé n-a fear uasal fíleáda doibinn aísí. Táimic an t-áiríúgáó rin aísí ó caraó liom é gur fíroíceamair an coill.

Tá doime beas ann—b'féoirí go bfuil pé ceátraína míle ó'n mbótar—cráinn giuáaire ar fadó tarit ann agus san le feiceál áct páirde beas de goim na rreíre ór do éionn.

Ann a fíroíceamair agus rídeóga agus taróbrí cránn n-ár dtimíceall dá b'éadópaíde a b'feiceál.

Tóruig an gáoié ag caoineáó na marb rna géasáib.

Bí cantal oimra gur tugáó ann mé dom buíó-eácar. Doibnear go maib pé i n-aice liom agus a f'eandérot áluinn péin aísí.

Bí pé an-trocair rmaóinteáó agus san rian don t'roó-ruó n-a g'núir.

"Tá mo fáogal mílte oim agáora, a Eiblin," ar pé fá'óeóig.

Rinnear gáimíó. Tuige? Mé beir ag cuimneáó cé méaró fearí doibairit an focal céadóna rin liom agus san don tuine áca i n'á ríruib.

Táimic rruigíó na feirge fáoi n-a fúil. Smaótarig pé é péin, ruó nac rúnne míre.

"B'féoirí gur péáirí a táitneóctáó fíroíceáct leat anoóct ná feallraínaáct," ar feiréan.

Dubairit pé d'án beas de glóir áluinn oúétraéctáó.

Míétraéamail go leóir, pé an d'án doibairit pé ceann a cum pé fáóó aríam do mnaoi bí móir leir an uair rin. Deccí d'innir doimra é; m'oiu péin éualar uairí cé'n éineáimaint ruig ar an mnaoi bóct nuair d'eirigí mo fíle caol túb tuirreáó ói

"An é an caol gur báit rí i féin?" arsa mire go leanabac agus fonn oim olc a éur air.

"Cé hí?"

"D'innir mé an rgeal úd oipeac mar éualar é.

"Níl fonn oim éirteact le filideact, ná le don ruo eile anoct," arsa mire, "táim ag dul abaitle."

"D'eirigeas. Rug fé oim.

"Níl tú ag dul abaitle," ar peirean, agus bí an beirideac gránna ar ar tráctar ceana n-a éadan.

Bí comhlint ann. Leasaó mire. Táinig laige oim act tá grán agam air, grán nac múcpar ar fead na ríoraideacta

VII

Leigfiró mé ziota eile dúit:—

Ní fácar le mí é, ó'n oirdce rin bíomar ra scoill, agus táim cráirde céarta bpeoirde.

Ní bpeas a ráó go bfuil mé bpeoirde. Níor fágar an leabaró le reactmain agus ní heól do don tuine céaró tá oim.

Uaireannta bím ag ráó liom féin nac labraó mé leir arís coróce; uaireannta eile ag tnat leir. Diabal é, diabal é i gcomhlact tuine. Act má'r diabal nó tuine é, tá greim do-rhaoilte aige ar mo éporde rgríobpar litir cuige a ráó leir teact annreo. Déanpar anoir oipeac é

Act cé'n máit rin? Cé méao litir ar rgríobar cuige le mí ag ráó leir go mba fuac liom é, ag ráó go mba doibinn liom é, agus ní fíor céaró eile—leitreacha nár cuiread cum bealaig aríam?

Ir dóca nac bpeicparó arís coróce é

.

Céaró rin? Seadó, an pléarḡadó rin? Céaró veir
tú? Eirḡe-amaó? Eirḡe-amaó? Cé'n cainnt rin
ort? ḡunnaí aḡ pléarḡadó? Na hÓglaic?

Δ ḡiḡearina! Ní féarḡadó ré veit fíor.

Cainnt! cainnt! cainnt! Naó minic aḡubairt
mé é, naó minic aḡubairt mé le mo file caol toub
féin é, aḡur é aḡ cur fíor ar an obair bí fúta a
óéanaí, naó minic aḡubairt mé naó n'óéanraíóe don
ḡníóm aríḡ ḡo veó i n'éirinn aó cainnt! cainnt!
cainnt!

Aḡur rin iao na ḡunnaí óom b'réaḡnaḡadó!

Mo file caol toub—veit ré i lár an óata

“Tá an rḡéal fíor. Tá Eirḡe-amaó ann,” arḡa
mo óéite ar óeáó ḡrteaó óó, “Eirḡe-amaó—cé
óearḡó ḡo mbéadó an m'irneaó aḡ an órean rin?”

“Mo file caol toub—,” rḡíorri na foela uaim.

“Liaḡ maít eite imḡiḡe,” arḡa mo óéite aḡ
imḡeaóó amaó an óorar óó.

Tá an fear rin ḡan óroíóe cinnḡe.

Níor óóóail mé néal aréir. Naó mé aóá mópóálaó
ar mo níunnḡir! Naó mé aóá b'róóeamáil ḡur
eirḡeaóar amaó i n-aḡaíó a náimḡe! An m'irneaó
uaral rin—ḡo moltaḡ ḡo veó é.

Óá mbéinn im' fear, óá mbéadó an ḡrláimḡe féin
aḡam, óá mbéadó ré ionnam eirḡe ar an leabaíó reo,
cá mbéinn anoir aóó mé féin aḡur mo file caol toub
ḡuala le ḡualainn ran aít ḡr ḡreirḡe an coimḡaó

Eirḡean—i lár an óata aóá ré, a óuro fear n-a
óimḡeall, é ḡá órḡeóruḡadó aḡur ḡá mb'orḡuḡadó
óun ḡníóm

A Dia!

Cim anoir é fuair marb ar caol a dhroma, a dgaró uapal roimeanna tugta ar na rreimtib, meangadó buadóac ar a beal, piléar trí n-a éiríde

Canpar a ainm go deó na ndeór. Mairéar a locta. Mairim do éionta—ir tú mo laoc, mo éuro, mo éairge, a file caoil duib

Éáinic laige oim de bárr na hairlinge rin con-naicear.

Nuair m'pugluigear bí mo céile ór mo éionn.

"A Eiblin," ar reirean i bfead níor ghrádmairé ná duvairt ré ariam éana é.

Aéct éairtear an lá ar fao ag pamallaó agur ag baoc-éainnt agur ag cur ríor ar mo file caol duib. Ag isparió eirge agur a éorp uapal fagáil bíor, duvraó liom.

Ar éaéct an trácthóna, éáinic ponnit céille éugam.

Suir m'feair le hair na leabtan—bí ré ann ar fead an ácair dá mbéad fíor agam é.

"A Eiblin," ar reirean, agur leas ré lám ar mo vaitir, "A Eiblin, ná bíod buairt oir. Tioceparó t'file ar air"

"Ní tíocparó! ní tíocparó éoiróce ná go bráctac."

Labair ré arir go péir pocair.

"A Eiblin," ar reirean, "maóat irteac ra gcaóair. Tá fíor agam cá bfuil fear go mbíonn an uile fórt nuairéaéct aige. Ní tíocparó mé ar air go mbeiró tuairis t'file agam"

Éus ré póg dom, ar an mbaitir, agur bí ré iméiréte rut an éuir mé céano a bí caoi a déanam.

Mo céile iméigíte i gcontabairt a báir le tuairpís mo leanáin a éirí ar máite liomra! Ar rugaó a leicéir eile o'fear iongantac ar óruim an doimain arimá?

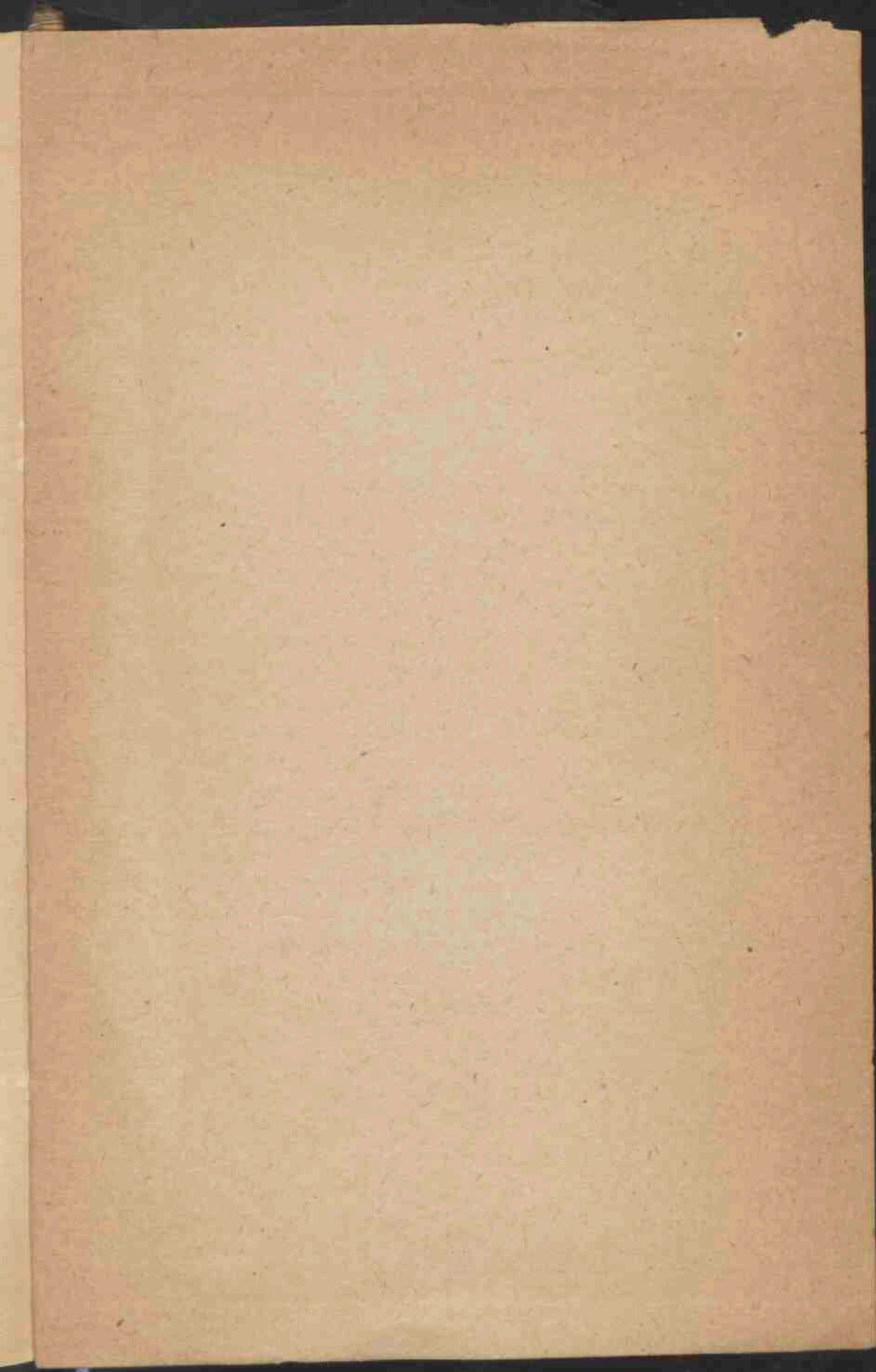
VIII

Ní cáil dom níor mó a léigead. Tá fíor agao veiread an rgeil éom maic liom féin. Daintreabac anoir mé. Fíuotac mo céile marb i gcúlspáir i n-aice le Portobello agus piléar éirí n-a cloigeann

Agur mo fite caol toub? Cé náir capac leat i mDaire áca Cliaic le goimio é? Tá pé le peiceál sac uile áit ann, ag innreacé do'n té tiubpar cuar do cé'n fáe nac raib pé féin ran Eirge-Ámac, agus an baint bí aise leir an gcineál rin oibre le bliadantaib fáca.

Níor innir pé domra fóe é agus má innirgeann

Ó read, ó tá tú ag iméacé epoc leat an d'án beas reo éirí pé éugam ar maidin—d'án ag molaó luic na ngníom read é. Níor léigear féin é agus ní léigreac. Déan; tabair leat ar fáo iad—na leabhráin beasa filideacéca agus dánta ionnta a tóspac do éporde leir an b'fioráilne acá ag baint leó; tabair leat ar fáo iad—acé fáe agamra an éumhne éruaid acá agam 'mo éporde ar mo fite caol toub

roc - bubble, wrinkle
 stracaim - to pull, drag
 cipe - rank of soldiers
 rimeadach - glad
 tioránach - tyrant
 tairthail - salvation, help
 ailear - loft, garret
 mínta - a mould
 tubaiste - mischief
 bis each - profit, relief
 tó d'áilim - to load
 archar - charge
 míleir - bullet
 casúr - hammer
 coiste - jury
 bail - success, effect
 cothuighim - to rear, support
 clábar - filth
 báinidhe - fury
 cograim - to whisper, to say
 fire - real
 síalúighim - to breathe one's last
 pus - lip
 hadhar - fork; hand.
 canamhain - dialect, language
 spuan dha - discreet
 bradhna, brona - corn crake
 focruighim - to settle
 dul i ndonacht - going to the bad
 clisim - I fail
 tuatach - awkward
 amharclann - theatre
 scamhóg - lung
 logán - side of a country, locality
 sóchraid - funeral

cúinne - angle, corner
 trámhghail - creeping

sáimhe - ease
 sógh - pleasure
 ar a sháimhín sógha - at ease
 barra - barrow
 bis - vice
 tábhacht - substance, value
 smacht - restraint, control
 fabhar - favour
 seipéal - chapel
 preabaim - I stamp, kick
 coisidheacht - travelling on foot
 shuasad - a shovel
 preachaim - I cause to perish
 cipín (soluis) - a match
 shuidéarach - studious
 shuaim - modesty, prudence
 siolla - syllable, whiff of wind
 ómós - obedience
 bóna - collar

carabhat - cravat
 siamsa - sport, amusement
 scailp - a sod, a cleft
 goilleim - to affect
 masl - cape, headland
 bhásta - the waist
 fa chlódh - printed

a'iscamhail - convenient, handy
 siopa - shop
 bailighim - to collect.
 cruaidh - steel
 gogaidéach - coquetteish
 i dtéannta - along with
 díthrecht - earnest, zeal
 iondual - customary
 a'ighlim - to dwell
 culaidh, pl. cúltheacha - dress, suit
 gual - wealth; ability

bruinneall - a fair lady
 feistias - adjustment
 feithighe - practice
 in-omar na h-aimléise - in utter misery
 faillighe - neglect
 bleachtair - detective
 scarbaid - tablecloth
 straille - an untidy person
 scáthán - mirror
 leamb - unsalted, insipid
 ciaróg - a beetle
 dioghrais - affection
 kemhairéach - careless, heedless
 hasla - reproach
 tadálach - tedious, slow
 ráimhille - raving in sickness
 luas - speed.

fuadúighim - to carry off.
 seimhe - fatness
 col ceathar - first cousin
 doirdha - gim, kerak
 oighe - heir; likeness
 cladhair - rogue
 leibide - idiot
 putóg - pudding, intestine
 soitheach - vessel
 cadás - cotton
 léine (leinteach) - shirt
 bo dach - churl
 sabailt - to tread
 shriopach - harlot
 scairt - a loud shout

cruthghasth - proving
 comháidh - affection
^{sympathy}
 shannain - to snore
 gág - chink, fissure
 biodáir - backbiting;
 calumniator
 neantóg - nettle
 feileacán - butterfly
 ghr. nearnes, advantage
 leite - gruel, strabont
 leadóg - a blow
 deamair - defect
 mainsear - manger, crib
 mianach - mine; stuff, character

Seacht mbuaidh an éirge-amach.

1.
anachair - harm, damage
foighid - patience
folighadh - ~~blending~~ to cover
mórchúis - pride
i dtreo - towards
buaicis - wick
racht - a fit
deannach - dust
ceirteach - a rag
iúl - knowledge, mark
áirneán - night work
scóilt - a split
míonn mór - curse
íde - fate, destiny
amhaspruinghim - to bark
colbar, colúir - dove
plámás - flattering speech
dúshlá - challenge, defiance
gortuighim - to hurt
tais - the outward appearance
damanta - damned
meabhair - mind
i ndáiríre - verily
scáfaire - a bold man.
rabharta - a spring tide
And thaim - to tire out
coarnach - whispering
Clúrachán - dwarf
Seabhoird - error, folly
Súgradh - playing, sporting
glionndas - joy, cheer.
fuadar - omen
bainseach - green spot
Liosarnach - whispering
greadaim - to strike, urge on
mísióm - fear, wonder, excitement

suirghe - wooing
casadh - beginning of a song.
ruadhóg - goat; string
Scámal - shade, cloud, darkness
tráthán-hail - timely
ílim ar foghnant - I am ill
útamáil - searching
scalladh - scorching - scólach
mórdháil - pride
méala - grief, sorrow
scólta - scorched
coir - crime
alltacht - amazement
masluighim - to dishonour
diobhlas - extravagance
bród - delight, joy
scáipsim - to scatter, disperse
míirneach - tender
toirnim - to desire, seek
mílleán - blame
fuath - hatred
cuileog - a fly, a gnat
gráin - disgust
pluais - hole
toriosadóir - destroyer
íotherach - ruin
leagaim - to lay down, destroy
cartuighim - to cleanse, strip off
conra - comb
cáineadh - abuse, satire
barróg - hold, grip
cníotáilaim - I knit
catach - curly
éascaidh - feasible
iomarca(idh) - excess, too much
matal - mantle
pléagadh - noise
corach, corrach - a marsh

ch aan de hun zorgen toever-
leen of andere wijze te ver-
velke een ieder zal kunnen en
zo is het altijd geweest en zoo
al kunnen wij, dank zij ver-
electie (genees- en zielkundig
euzen) hun aantal, sterker dan

eit werpt in geen deele ook
en blaam op den onderwijzers-
enschte elementen vindt men
gers van alle beroepen. Men
nen die de plichten van het
n gehomen!

en zeerste betreuren, de feiten
ar om. De mensch is nu een-
en, al verschillen de menschen
in de graden hunner onvol-

van zes maanden heb ik eenige
het onderzoek naar de be-
tuigenis van jeugdige personen.
hen hadden, op grond van de
eren, een aanklacht tegen hun
end, waarin deze onderwijzers
het plegen van niet nader te
minderjarigen, op grond waar-
ter gevoerd werden.

ats bijzonderheden betreffende
daarmede samenhangt te geven;
vraag behandelen, in hoeverre
waren.

vel de aandacht op meen te
het feit dat, naar mijn mee-
met het voor-onderzoek belast,
zijn geworden op een wijze
totaal gebrek aan inzicht op
logie van het getuigenis in het
de psychologie van het kinder-

er.
waarde van getuigenissen, ont-
—14 jaren door ambtenaren in
van politie? En dan bovendien
ter gestelde vragen suggestief-
e ondervragers zich daar geens-

zins bewust van) gesteld door mannen die reeds a priori
geneigd waren meer aan de schuld dan aan de onschuld
van de verdachten te gelooven!

Ook kon ik mijn ooren bijna niet gelooven toen ik
vernam, dat er rechters waren geweest, geneigd deze
„getuigen“-verklaringen zonder veel bezwaren te accep-
teren.....

Naar het mij voorkomt werd bij deze processen mede
onvoldoende aandacht geschonken aan den factor van
het fabuleeren, alsmede aan die van de psychische
infectie.

Wat de eerste betreft, hiervan treffen wij een merk-
waardig en uiterst leerzaam voorbeeld aan bij Gottfr.
Keller in zijn auto-biografischen roman: „Der Grüne
Heinrich“.

Als zevenjarige knaap dacht deze auteur eens een
schier ongelooflijke fantastische geschiedenis uit, en
beschuldigde daarin drie oudere jongens met zulk een
beslistheid van een vergrijp, dat zij daarvoor streng
gestraft werden. Keller verwonderde zich ten eerste over
zijn welsprekendheid, waarmede hij de door hem ge-
fantaseerde geschiedenis wist te vertellen, waar een
duidelijke masochistische neiging aan ten grondslag lag.
Hij zou, naar het heette, door de drie knapen aan een
boom gebonden zijn en door hen gedwongen zijn gewor-
den onzedelijke woorden na te zeggen.

Eerst op volwassen leeftijd begreep hij, welk een on-
recht hij den jongens door zijn fantasie had aangedaan.

Wij hebben hier met een verschijnsel te doen dat als
regel eerst op lateren leeftijd, en in minder sterke mate,
optreedt en dat bezien moet worden in het licht der
Freudsche droomtheorie.

Analogons van deze geschiedenis vinden wij in o.m.
de gefantaseerde aanrandingsgeschiedenissen welke
hysterische vrouwen ons weten op te dissen, en ver-
raden welke begeerten in het onderbewuste dezer
patiënten leven.

Wat betreft de psychische infectie, zoo dient er hier
op gewezen te worden dat het onderzoek met betrekking
tot de suggestibiliteit heeft aangetoond, dat deze bij het
individu, dat deel uitmaakt van de groep, de menigte,
verhoogd is.

Dit feit, gepaard aan de wetenschap, dat het kind veel
meer suggestibel is dan de volwassene, doet ons reeds
a priori zeggen, dat het kind in de klas een zeer hooge

mate van suggestibiliteit moet vertoonen, hetgeen door
het, proefondervindelijk onderzoek wordt bevestigd.

In deze omstandigheden is het duidelijk, dat de grootste
voorzichtigheid in acht dient te worden genomen
wanneer een kind thuis komt met het verhaal, dat hij
dit of dat van zijn onderwijzer „gezien“ heeft. De kans
is groot dat dit kind in feite niets gezien heeft, doch
dat een vroegrijp kameraadje met een overprikkelde
fantasie en een dito wenschleven een onschuldige hande-
ling in een geheel verkeerd daglicht heeft „gezien“ en
zijn medescholieren psychisch geïnfecteerd heeft.

Zoo kunnen een aantal tamelijk gelijkiuidende ver-
klaringen ontstaan, welke politie en justitie op een
dwaalspoor kunnen brengen.

Natuurlijk valt over dit hoogst belangrijke onderwerp
nog heel wat meer te zeggen, doch ik moet het hierbij
laten.*)

Moge de lezing van dit opstel bij velen er toe bijge-
dragen hebben om de overtuiging te doen postvatten,
dat men voorzichtig moet zijn met getuigenverklaringen,
in het bijzonder met die van jeugdige personen.

Hebben de justitie en haar dienaressen de politie de
ongetwijfeld schoone (en in onze samenleving nog zoo
hoog noodige) taak, om o.m. jeugdige personen te be-
schermen tegen diegenen, die zich aan hen zouden
kunnen vergrijpen; onderwijzers en leeraren hebben het
recht te eischen, dat zij er voor gevrijwaard worden, dat
zij het slachtoffer kunnen worden van de ziekelijke
fantasieën en onjuiste getuigenverklaringen der aan hun
zorgen toevertrouwde jeugdige personen.

Moge de tijd niet meer veraf zijn, waarin en politie-
ambtenaren (beambten) en dienaressen van vrouwe Justitia
zich ten minste eenmaal in hun leven (en voor den
aanvang van hun loopbaan) ernstig verdiept moeten
hebben in die hoofdstukken der algemeene psychologie,
welke m.i. voor de goede uitoefening van hun beroep
van groote betekenis geacht moeten worden.

*) Wie er zich verder in verdiepen wil neme prof. dr.
William Stern's: „Jugendliche Zeugen in Sittlichkeits-
prozessen“ (Leipzig, Quelle & Meyer) ter hand, alsmede
de litteratuur in dit voortreffelijke geschrift vermeld.

feit, dat alle kleine meisjes haarlinten droegen: een sieraad dat zij miste.

In een later stadium komt er ook belangstelling voor de handelingen der personen. Maar het is dan veelal nog een beschouwen van elke persoon afzonderlijk. Eerst tegen de puberteit begint men de personen in hun onderlinge betrekkingen te beschouwen.

Gezien nu het feit, dat, wanneer wij op iets letten de indruk daarvan den hoogsten graad van bewustheid verkrijgt, en wij later datgene het gemakkelijkst reproduceeren (= het opnieuw bewust maken van het vroeger bewuste) wat eenmaal den hoogsten graad van bewustheid verkreeg, zoo valt het gemakkelijk in te zien, dat zich in het kindergetuigenis de invloed van het andersgericht-zijn der kinderlijke aandacht sterk doet gevoelen.

De volwassene vindt heel andere dingen belangrijk dan het kind.

„Vijftien jaar lang ben ik met psychologie bezig geweest, heb ik op kinderen in het laboratorium geëxperimenteerd en de literatuur bestudeerd. En wanneer ik nu den ontwikkelingsgang van mijn eigen kind naga, wordt het mij geheel duidelijk, dat kinderen eigenlijk geheel vreemde menschen zijn, die wij maar al te licht en al te snel naar de maatstaven van ons, volwassen menschen, beoordeelen en die wij geneigd zijn in het algemeen slechts als zakformaten van onszelf te beschouwen”, zegt Koeber, en zijn woorden vinden weerklank bij alle psychologen van onzen tijd.

En toch, hoe weinig wordt er over het algemeen nog in de praktijk van het dagelijksch leven rekening mede gehouden.

Niet het minst op grond van het feit dat het voor ons, volwassenen, zoo buitengewoon moeilijk, ja welhaast ondoenlijk is ons in de psyche van het kind „in te voelen.”

„In zekeren zin, aldus Stern, is de kindsheid voor ons een verloren paradijs. Tot een volkomen „Einfühlung” zonder rest in de bijzondere gaardheid en structuur der kinderziel kan het bij ons, volwassenen, niet meer komen.”

Omdat het voor den volwassene zoo uiterst moeilijk, ja in feite ondoenlijk is, om zich geheel in het kind in te voelen, is het voor hem ook uiterst moeilijk het kind goed te ondervragen met betrekking tot de een of andere gebeurtenis. Wij zijn natuurlijk steeds geneigd — ook al zijn wij nog zoo goed op de hoogte met de vraag-

stukken der kinderpsychologie — een gebeurtenis van ons (grootte menschen-) standpunt te bezien, een kind te ondervragen met betrekking tot de dingen welke wij belangrijk vinden, aan welke wij in de eerste plaats onze aandacht geschonken zouden hebben.

Dit feit nu, in samenwerking met een aantal andere factoren, is oorzaak dat men bij herhaling geheel verkeerde antwoorden op de gestelde vragen ontvangt, waarvan wij de onjuistheid in vele gevallen echter niet opmerken, omdat wij in feite het kind hebben laten zeggen hetgeen wij (bewust of onbewust) wilden. Als eerste dezer factoren noem ik de suggestibiliteit van het kind, welke nog belangrijk grooter is dan die van den volwassene, gelijk door o.m. Stern is aangetoond. Als tweede dezer factoren noem ik de zucht om te behagen. Een kleine toelichting.

Wie zich wel eens verdiept heeft in de rapporten, welke wij van de hand van zendelingen en ontdekkingsreizigers over het leven van primitieve volkeren bezitten, weet, hoe moeilijk het vaak is om zich een juist inzicht in de zeden, gebruiken, geloofsvoorstellingen enz. van deze volkeren te verwerven, omdat de auteurs elkaar bij herhaling tegenspreken. Dit is een gevolg van de mentaliteit der primitieven, welke zoo menigmaal onjuiste inlichtingen doet verstrekken. De wilde ziet vaak niet in, waarom iemand van hem liever de voor hem (den wilde) on-interessante waarheid verneemt, dan een door hem opgesmukt verhaal, dat iets veel belangwekkenders te hooren geeft dan een waarheidsgetrouwe verslag. Ook vertelt hij wel bij voorkeur datgene wat naar zijn meening de Europeaan gaarne hooren wil, onverschillig of daarmede de waarheid al dan niet geweld wordt aangedaan.

Iets dergelijks treffen wij nu bij kinderen aan. Hun verslagen stemmen vaak meer met wenschvoorstellingen dan met herinneringsvoorstellingen overeen, terwijl voorts het verlangen om den ondervrager aangenaam te zijn (en het kind weet vaak verwonderlijk goed hoe het dit aan moet leggen) er het zijne toe bijdraagt om een alles behalve waarheidsgetrouwe voorstelling te krijgen.

Dat er zich onder hen, die het beroep van onderwijzer of leeraar gekozen hebben, elementen bevinden die er onder bepaalde voorwaarden en omstandigheden

niet voor terugdeinzen zal trouwde leerlingen op de grijpen, is een stelling, w moeten onderschrijven. Zal het wel altijd blijven beterde methoden van s onderzoek bij de beroepspl voorheen, verkleinen.

De erkenning van dit maar op eenigerlei wijze en leeraarsstand. Ongew onder de vertegenwoord vint de „zelfs” onder onderschap op zich hebbe

Wij kunnen dit alles blijven er niet minder maal een onvolmaakt we onderling ook nog zooze maaktheid.

Binnen een tijdsverloop malen medegewerkt aan trouwbaarheid van het ge De ouders van eenige van mededeelingen dezer kind resp. onderwijzers ingedi beschuldigd werden van noemen handelingen met van zij voor den strafrech

Het is hier niet de pla dit onderzoek en hetgeen evenmin kan ik hier de deze aanklachten gegrond

Waar ik hier echter mogen vestigen, dat is op ning, door de ambtenaren de kinderen ondervraagd welke blijk gaf van een het gebied van de psycho algemeen, en op dat van getuigenis in het bijzond

Wat te denken van de lokt aan kinderen van 10 uniform op een bureau v nog te weten, dat vele v vragen waren (al waren d

aiteas - comfort, pleasure
fuinnim - to knead, bake
dathadh - to colour
siocair - motive, cause
bruidiog - starling
di leaghain - to digest
abhach - dwarf
scean - fright, confusion

39
dion - cover, thatch
Coimhreach - strange, wild
m(e)idneach - courage
crapaim - to contract, shrink up
clamhsán - to complain
Ceo (ciach, ceoigh) - mist, smoke, darkness
mionn - oath
móid - row
mianighin - confidence
Caidreamh - company
gail - wink, steam, smoke
crot - shape, beauty
plásóg) - level field
Caonaich - moss
feall - sheet, pellet, couch
fánach - idle, strolling
preamhadh - to root
coraidheacht - wrestling
magamhail - jeering
ciapaim - to vex
gor - heat; pleasure
teolaidhe - comfortable
geit - jump, start
Cóimreamh - counting
seannámhaidh - old enemy
clisim ar - to surpass.

45
dun-chios - peasion
luisine - flame, flare
girseach - girl
meidhir - mirth
slám - a flake
sodar - heat

peacach - neat, gaudy
meang - guile
dalbaithe) - bold, impudent
fachtaim - to ask, demand
Sláinte - scattered, rent asunder
easna - rib
meon - mind, fancy
Com - waist
fuadaich - to plunder, carry off
uidighim - to help
suarach - insignificant

50
sabh - saw
oirneis - instrument
brunchille - sleeve
ordlach - inch
frighde) - mite (= fleahid)
faic - bit of paper
traithnin - dart, arrow
Scoilte - split, cleft
ruaig - rout, victory
leithscéil - excuse
gean - love, affection
liugn - shout
bairdeas - crown of the head
priosaim - to urge, incite
milsean - dainty
Crionna - wise, prudent.

57
Cuthaileacht - bashfulness
dreas - a bout, a turn
dlaoi - lock of hair
Teidim - to blow
stóicim - to tear, rend
briosca - biscuit
cipín - a little stick
glinim - to engender
hómhacht - refinement (of speech)
daibhir - poor, needy
parrain - veneration
Aonraic - lonely, helpless person.

63
coiléir - quarry
gealbhan - sparrow
alpain - to devour
iorradh - squirrel
iargúelta - remote
Carthannach - friendly
Cluain - brick
séire - food, meal, supper
gothadh - a bend
uacheis - cover, hair
Smugáile - spittle
scéinach - throat
builín - a small loaf
corcán - pot
71
barb - haughty, severe
bríongloid - dream, vision
caisméig - footsteps
maisighim - to adorn
scailp - hut, den, cave
Sciaraim - to slide
feadh - fathom
léargus - sight, visibility
bor - bush
greas = dreas: amount, turn

77
canntlach - morose, cranky
Canntlach - sorrow
Creabhar - gadfly
mioltóg - gnat
bréagán - toy, plaything
tabán - fit, weakness
draid - mouth
mann - gap, chasm
cnaib - hemp, hempen, chord
límistear - space, room
feosach - withered
gíoscán - grating noise
cabhair - body, trunk
tuagh - axe

85
baite - bait
dubhdán - hook
seadaine - dolt, silly fellow
Figeambail - scornful
easaine - curse
ceanntar - cantred
dougha - fishing line
toirt - size
meadhachas - weight
éirim - force, vigour, ability
fáraidh - slope

91
deachtain - to be wont, to use
faothain - sandown
jotannas - thistle
Maírach - youth, boy
Soláthar - provision, to procure
Stócach - tall young fellow
Cruinneas - understanding
preabaire - hearty, brave fellow
groidhe - spirited

An crann gíogaach.

ndídhligim - to bleat
 lághach - pleasant
 amóighteach - miserable.
 feithide - small beast, adder.
 bídeach - very small.
 tom - bush.
 faiteach - timid.
 cumar - ravine; confluence.
 fóruighim - to swell.
 carr - car.
 gleóite - pretty.
 puball - tent.
 gléas - instruments.
 sísa - rug, blanket
 meallaim - to deceive, entice
 ithir - cornfield
 creafóg - dust, clay
 úrghas - young scion
 ómra - amber
 seangan - ant
 hispín - frog
 tréithe - qualities
 feileamhnach - appropriate
 bogaim - I move
 seascáir - comfortable
 tocht - grief
 díg - trench, ditch
 béile - meal
 creathán - small potato
 laincis - spangle, rope
 tormán - whirlwind
 spionta - woven
 ainpioraid - evil spirit
 clampar - wrangle
 achrann - strife
 malairt - change
 fapann - to urge; bark, yelp
 fead - whistle

líchóg - young mouse
 spideóg - robin
 fanaic - seachain
 léas - ray of light
 fuinneamh - energy
 aoidheacht - entertainment
 meirbh - mild, sultry
 ———
 '9táim - bottom, hinder part
 aird - attention, notice
 saor - cheap
 scafanta - spirited
 breathnighim - to conceive, reflect.
 taise - treasure, store
 tneasta - gentle
 sgónsa - scone, fence, moor
 scata - drove, crowd
 giobal - rag
 béic - outcry
 gradam - esteem, preeminence
 fionnlacaim - to accompany
 bladairim - to flatter
 scléipeach - mirthful
 scathamh - period
 cióth - shower
 aisteach - strange
 aiste - satire
 spadanta - large
 '9preachaim - to spread
 brithle - a spark
 mílteach - destructive, wonderful
 seithreach - braying
 taca - a pin, fastening
 33.
 achar - extent of space or time
 nightheadán - washing
 foraois - forest
 foiteán - conflagration
 lomaim - to dip, immerse
 áirtrach - vessel, cup

0.5055

